

RADU TEODORESCU

SĂRBĂTORILE CREȘTIN ORTODOXE CA TIMP AL FERICIRII DUHOVNICEȘTI

Cugir 2017

CUPRINS

Introducere

1. De la fericirea pătimasă la fericirea duhovnicească
 2. Sfintele Paști – sărbătoare a sărbătorilor
 3. Crăciunul ca sărbătoare a fericirii
 4. Sărbătorile Sfintei Maria, fericire pentru femei
 5. Sărbătorile în cinstea sfinților: fericire pentru împlinirea umanității
 6. Duminica: sărbătoarea fericirii duhovnicești a odihnei trupești și sufletești
- Concluzii

INTRODUCERE

Timpul este un lucru pe care orice om îl experimentează. Așa se face că sunt timpuri bune și timpuri rele. Acest lucru este așa fiindcă omul ajunge să ofere timpului sentimentele și năzuințele sale. Prin urmare este adevărat că deși timpul este o realitate obiectivă care este trăită de toată lumea, în funcție de caz, timpul este un lucru trăit și experimentat cât se poate de subiectiv. Ceea ce ne spun psihologii este că atunci când omul se bucură sau este fericit timpul trece foarte repede, în timp ce atunci când omul este trist și necăjit timpul trece foarte încet. Cum se face că deși este același timp pentru toți, el trece diferit în funcție de caz și de situație? Răspunsul este că timpul trece mai ales în funcție de ce valoare îi atribuie omul. Prin urmare este bine să știm că timpul este un lucru care rămâne constant doar că atunci când omul trece prin momente de fericire el este un timp binecuvântat, în timp ce atunci când omul trece prin momente grele, timpul este rău. Am spus aceste cuvinte fiindcă timpul joacă un rol important în viața omului. Fiecare dintre noi ajungem să trăim într-un anume timp. Este vorba fără de nici o îndoială de timpul vieții noastre. În cele din urmă în marea majoritate a cazurilor, timpul poate fi stăpânit. Deși sunt mulți care susțin că timpul este cel care ne stăpânește pe noi, ceea ce putem remarca este că în cele din urmă omul poate ajunge să controleze timpul. Așa se face că timpul este un lucru pe care ajungem să îl folosim în favoarea noastră.¹

Pe această linie a timpului experimentat ca subiectivitate dar fiind o realitate obiectivă se înscriu și sărbătorile creștin ortodoxe. Omul este chemat să sărbătorească în creștinismul ortodox. Acest lucru poate fi constatat de oricine care se uită în calendarul creștin ortodox. Creștinismul ortodox poate fi definit ca un timp al sărbătorii. Acest lucru este așa fiindcă sunt mai multe momente festive pe care Biserica Creștin Ortodoxă le pune în fața noastră. Este bine să știm prin urmare că ortodoxia nu ne vrea posaci și posomorâți ci mai mult ea ne invită să sărbătorim. În acest sens trebuie amintit că sărbătoarea creștin ortodoxă este un moment al fericirii fiindcă ne pune în față lucruri care țin de mântuirea noastră. Prin fiecare sărbătorare creștin ortodoxă la un anumit nivel ne anticipăm propria noastră mântuire. Iată prin urmare că deși sunt mai mulți care susțin că creștinismul ortodox este un lucru care îl oprimă pe om prin tot felul de interdicții culinare și de comportament, în cele din urmă acest lucru se dovedește a fi fals. Creștinismul ortodox este o credință a sărbători. Acest lucru este demonstrat de cele două cele mai mari sărbători creștine: paștile și crăciunul. Asupra lor vom insista mai mult în rândurile care vor urma. Timpul este unul care în sărbătoare ajunge să se sacralizeze sau ca să fim mai exacti să se sfințească. Acest lucru este așa fiindcă sărbătoarea este cea care ne pune în față o legătură cu Dumnezeu. Prin sărbătorile creștin ortodoxe în cele din urmă ajungem să Îl sărbătorim pe Dumnezeu. Acest lucru evident este un fapt pe care necredincioșii nu vor să îl știe și nici nu vor să îl ia în calcul.²

1 Georgios I. Mantzaridis, *Time and man* (St. Tikhon's Monastery Press, 2014).

2 Este de amintit aici că lumea de azi tinde să vadă creștinismul ortodox mai mult ca o credință a negației și al interdicției: nu ai voie să mănânci anumite mâncăruri în post, nu ai voie să faci anumite lucruri care sunt considerate păcat de Biserică, nu ai voie să rostești anumite cuvinte care sunt considerate înjurături, nu ai voie să nu participi la slujbele care sunt rânduite de

Prin urmare în această carte vom insista mai mult asupra sărbătorilor creștin ortodoxe și a ceea ce implică aceste lucruri. După cum am spus, creștinsimul ortodox este o credință a sărbătorii. Este așa fiindcă el este cel care ne invită să Îl sărbătorim pe Dumnezeu și faptul de a fi în comuniune cu El. Orice sărbătoare creștin ortodoxă este în cele din urmă o săbătorire a lui Dumnezeu. Pe Dumnezeu se cuvine să Îl sărbătorim fiindcă El este Cel care ne-a dat viață și El este Cel care a adus lumea și universul din deființă la ființă. Prin urmare, sărbătorile creștin ortodoxe deși au o anumită istorie sfântă care s-a manifestat în plan temporal prin anumite evenimente ale istoriei sfinte a mânturirii omului, în cele din urmă sărbătorile creștine ortodoxe sunt un omagiu pe care omul Îl aduce lui Dumnezeu. Acest omagiu nu rămâne fără de consecințe în ceea ce Îl privește pe om. Prin sărbătorirea lui Dumnezeu în cele din urmă omul ajunge să fie fericit în mod plenar. De ce este fericit sau de ce ajunge omul să fie fericit prin sărbătorile creștin ortodoxe? Acest lucru fiindcă sărbătorile sunt un timp lăsat de Dumnezeu pentru a fi dedicat Lui. Sărbătoarea creștin ortodoxă este cea care ne face să dedicăm timpul nostru lui Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care evident trebuie să fie bine înțeles. În această viață omul ajunge să ducă un mod de viață în care timpul ajunge să îi servească propriul lui interes. Acesta este ceea ce istoricii religiiilor au denumit ca: timpul profan. Timpul profan este un timp care ajunge să fie definit în cele mai multe cazuri prin păcat. Având în vedere că omul este o ființă slabă el ajunge să păcătuiască. Păcatul este un lucru care are loc în timp. Prin urmare prin păcat timpul se profanizează. Realitatea profanizării timpului este un fapt pe care ajungem să îl experimentăm cu toții. Cu toții suntem supuși păcatelor și acest lucru nu poate fi negat de nimeni. Iată prin urmare de ce avem nevoie de sărbătorile creștin ortodoxe. În timp ce timpul zilnic este unul care ne duce în spre profanizare, sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne duc în spre sfîntirea timpului și a vieților noastre.³

Ceea ce vom insista mai mult în această carte este faptul că sărbătoarea creștin ortodoxă este un mijloc prin care omul ajunge la fericirea duhovnicească. De ce spunem fericire duhovnicească? Adevărul este că sunt mai multe tipuri de fericire dar ceea ce trebuie să știm este că fericirea duhovnicească este una specială. Este așa fiindcă ea ajunge să ne definească în primul rând ca ființe duhovnicești. Omul este chemat în această viață să ducă o existență duhovnicească. Acest lucru este ceea ce se opune pornirilor animalice și la fel de bine vieții care este condusă de instinct. Iată prin urmare cum omul trebuie să își controleze instinctele și să ajungă să fie dominat de

Biserică și enumerarea ar putea continua. Iată prin urmare care sunt principalele lucruri care definesc la un anumit nivel creștinismul ortodox. Cei care văd interdicții în tot locul în creștinismul ortodox fără doar și poate nu sunt interesați de care sunt motivațiile acestor interdicții în credința creștin ortodoxă. Creștinismul ortodox nu ne cere să nu interogăm de ce ne interzice anumite lucruri. Acest lucru este așa fiindcă el susține că omul trebuie să facă ceea ce este pe placul lui Dumnezeu. Omul este o ființă liberă și în această viață el are libertatea de a opta sau nu să trăiască cu Dumnezeu. Prin urmare cine optează a duce o viață cu Dumnezeu trebuie să facă ceea ce este pe placul lui Dumnezeu. În acest sens se explică foarte bine de ce pentru unii este extrem de greu creștinismul ortodox. Acest lucru este așa fiindcă acești oameni nu Îl iubesc pe Dumnezeu și nici nu doresc să fie în comuniune cu El. Iată prin urmare care sunt urmările deciziei de a trăi sau nu cu Dumnezeu. Când omul nu dorește să fie în comuniune cu Dumnezeu, faptele comuniunii cu Dumnezeu i se par grele și absurde.

3 Vasile Băncilă, *Duhul sărbătorii* (Editura Anastasia: București, 1996).

idealuri și de un mod de viață duhovnicesc. Acest lucru este un fapt care duce în cele din urmă la fericirea duhovnicească. Orice om dorește să fie fericit. Acest lucru este un fapt care a fost demonstrat și de Domnul Iisus Hristos care în predica de pe munte a rostit fericirile. Hristos ne-a oferit calea în spre fericire. Această cale ajunge să fie trăită și experimentată prin viața religioasă. Este cât se poate de firesc ca omul să caute fericirea dar adevărata fericire nu o va găsi separat de Dumnezeu. În zilele noastre sunt tot felul de ideologii și filosofii care ne spun că vom ajunge să găsim fericirea și fără de Dumnezeu. Așa se face că sunt mai multe curente de gândire și de trăire în lumea noastră cum este hedonismul, secularismul, materialismul sau ateismul care propovăduiesc că putem să fim fericiți și fără de Dumnezeu. Să fie acest lucru adevărat? Cu siguranță că nu. Aceste curente sunt cele care în cele din urmă propovăduiesc o pseudo-fericire. De ce vorbim de o pseudo-fericire? Vorbim de acest lucru fiindcă sunt foarte mulți în timpul nostru contemporan care nu doresc cu adevărat să fie centrați pe Dumnezeu și pe existența Lui. Acest lucru este așa fiindcă mulți oameni adevărul este că nu îl iubesc pe Dumnezeu. Omul sănătos în plan moral și duhovnicesc este unul care trăiește sentimentul de iubire față de Dumnezeu. Prin urmare este în firea lucrurilor să îl iubim pe Dumnezeu. Acest lucru este ceea ce ne face ca în cele din urmă să ajungem să îl sărbătorim pe Dumnezeu. Nevoia de a îl sărbători pe Dumnezeu și iubirea pe care o avem față de El este cea care a adus în cele din urmă la sărbătorile creștin ortodoxe.⁴

Prin urmare când omul îl iubește pe Dumnezeu fără doar și poate că sărbătorile creștin ortodoxe sunt pline de sens. Acest lucru este așa fiindcă sărbătorile creștin ortodoxe ajung să fie un timp special pe care omul îl petrece cu Dumnezeu. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care nu fac nimic altceva decât să centreze timpul omului pe existența lui Dumnezeu. Privite din acest sens este cât se poate de adevărat că sărbătorile creștin ortodoxe nu fac decât să îl lege pe om de Dumnezeu și la fel de bine să ducă la o sfințire a omului. Prin urmare omul care ține în mod regulat sărbătorile creștin ortodoxe este foarte adevărat că ajunge să simtă ceea ce este sfințenia. Deși nu toți dintre noi ajungem să fim sfinți, în cele din urmă sărbătorile creștin ortodoxe ajunge să ne facă să simțim ceea ce este sfințenia și modul în care este trăită ea. Este bine să știm acest lucru fiindcă în zilele noastre sunt din ce în ce mai puține persoane care își ridică cu adevărat problema sfințeniei. Sărbătorile creștin ortodoxe ajung să ne facă să simțim ceea ce este sfințenia fiindcă ele ne pun în legătură cu Cel care este întru totul sfânt. Fără doar și poate acest lucru nu trebuie să treacă neobservat de noi. La fel de bine ceea ce trebuie să știm este că sărbătorile creștin ortodoxe sunt o cale în spre fericire fiindcă ajunge să cunoaștem prin ele care sunt intențiile lui Dumnezeu față de

4 Este adevărat prin urmare că sărbătorile creștin ortodoxe sunt motivale de iubirea pe care o avem față de Dumnezeu. Acest lucru nu poate în nici un fel să fie negat. Este bine prin urmare să știm că motorul care ne face să ținem sărbătorile creștin ortodoxe este iubirea de Dumnezeu. Fără de iubirea de Dumnezeu nu poate exista nici un fel de sărbătoare creștin ortodoxe. Într-un anume fel toate sărbătorile creștin ortodoxe sunt fără de nici o îndoială sărbători ale iubirii lui Dumnezeu. Acest lucru nu poate în nici un fel să fie negat și trecut cu vederea. Omul care îl iubește pe Dumnezeu dorește să fie legat de El și acest lucru să fie permanentizat. Fără doar și poate acest lucru ajunge să îl realizeze sărbătorile creștin ortodoxe. Trebuie să știm care este semnificația ultimă sau sensul ultim al sărbătorilor creștin ortodoxe. Sensul ultim al sărbătorilor creștin ortodoxe este comuniunea cu Dumnezeu care se realizează în iubirea de Dumnezeu. Este bine să știm acest lucru în zilele noastre când sunt din ce în ce mai mulți care abdică de la iubirea de Dumnezeu și consideră că omul poate trăi o viață și fără de Dumnezeu.

om. Dumnezeu este Cel care i-a cerut în Vechiul Testament omului să țină ziua de sabbat sau ziua de odihnă. Acest lucru ne spune că Dumnezeu este Cel care a instituit sărbătorile creștin ortodoxe. Sabbatul este prima mare sărbătoare pe care a ținut-o omul și care a fost rânduită de Dumnezeu. Este bine să știm acest lucru fiindcă în zilele noastre sunt destui de mulți sceptici care ne spun că sărbătorile creștin ortodoxe sunt în cele din urmă rânduite numai de om și ele sunt inveții pur omenești. Adevărul nu este acesta. Din Vechiul Testament, de acum 3000 sau 4000 de ani Dumnezeu ia cerut Sfântului Prooroc Moise să rânduiască sărbători. Acest lucru s-a manifestat în primul rând prin ținerea sabbatului. Mai apoi odată cu întruparea Domnului Iisus Hristos s-a ajuns să fie ținute sărbătorile creștin ortodoxe. Prin urmare este bine să știm care sunt sărbătorile creștin ortodoxe și să ne dăm seama că ele au fost rânduite pentru om după voia lui Dumnezeu. Iată prin urmare că sărbătorile creștin ortodoxe nu sunt lucruri care sunt pure invenții ale omului ci ele sunt cerute de Dumnezeu.⁵

Se spune că stăpânul unui castel a dorit să verifice cinstea supușilor săi. El a adunat pe toți supușii săi și le-a zis.

- V-am chemat aici pentru a vă face o invitație.
 - Ce invitație? Au întrebat supușii.
 - Sunteți invitați la o petrecere pe care o să o ținem în curtea castelului meu.
 - Vă mulțumim. Este o idee bună.
 - Dar va trebui și voi să contribuiți la această sărbătoare.
 - Cu ce să contribuim?
 - Ca să ne ajungă vinul trebuie ca fiecare dintre voi să aducă de acasă o sticlă plină cu vin.
 - Bine așa vom face.
- Supușii au plecat și în ziua cu pricina au venit cu toții cu sticlele pline. Un bătrân se gândise:
- Eu nu vreau să consum din vinul meu. Voi duce cu mine numai o sticlă cu apă fiindcă nu o să observe nimeni.

Stăpânul a pus o un vas mare în mijlocul curții și le-a spus invitațiilor să toarne vinul lor în el. Cu toții au făcut acest lucru. Mai apoi după ce toți au turnat sticlele lor stăpânul le-a spus:

- Acum luați și beți.

Invitații au luat și au băut dar spre stupoarea lor tot ceea ce au putut gusta a fost apă chioară. Acest lucru a fost așa fiindcă cu toții îl loc să aducă vin au adus în sticlele lor apă. Atunci și-a dat seama stăpânul că supușii lui nu sunt cinstiți.⁶

Întâmplarea de mai sus vine să ne spună un lucru fundamental: atunci când avem de a face cu sărbătorile creștin ortodoxe nu trebuie să contăm pe alții că le vom ține. Sunt mulți care fiindcă nu simt cu adevărat iubire față de Dumnezeu ajung să fie cât se poate de indiferenți la zilele de sărbătoare. Aceștia mizează pe faptul că vor fii alții care le vor ține și se vor duce în locul loc la biserică și se vor ruga. Acest lucru este greșit și trebuie să fie evitat. Trebuie să ne dăm seama că frumusețea săbătorilor creștin ortodoxe ține foarte mult de propria noastră implicare.⁷

Este adevărat că orice om dorește să fie fericit. Ceea ce este mai puțin știut este Cui este autorul ultim al fericirii. Autorul ultim al fericirii este Dumnezeu. Acest lucru fără doar și poate trebuie să ne spună multe. În mare sunt puțini cei care își ridică

5 Constantin Galeriu, *Tâlcuiri la mari praznice* (Editura Anastasia: București, 2012).

6 Bruno Ferrero, *Istorie pentru suflet*, (Editura Galaxia Gutenberg, 2007).

semne de întrebare referitoare la originea ultimă a sărbătorilor. Este bine să știm acest lucru fiindcă pentru mulți este bine să fii fericit și nu mai trebuie să îți ridici nici un semn de întrebare de unde vine fericirea. Fără doar și poate că fericirea este un lucru care vine de la Dumnezeu. Fără de Dumnezeu omul nu ar putea să fie fericit. Acest lucru este așa fiindcă fericirea este o stare pe care Dumnezeu o comunică în cele din urmă celor care Îl iubesc. În acest sens o fericirea străină de Dumnezeu este foarte puțin adevărată că este o fericire în adevăratul sens al cuvântului. Așa se face că în lumea noastră se găsesc mai multe surogate ale fericirii. În această carte vom insista mai mult asupra acestui lucru. Este bine să știm că fericirea este un lucru care vine de la Dumnezeu. La fel de bine fericirea ajunge să fie circumscrisă de comuniunea cu Dumnezeu. În zilele noastre sunt din ce în ce mai puțini cei care susțin că trebuie să fim în comuniune cu Dumnezeu și acest lucru evident că duce la o înțelegere greșită a sărbătorilor creștin ortodoxe. Trebuie să știm că sărbătorile creștin ortodoxe sunt lucruri care ne leagă de Dumnezeu. Avem nevoie în viața noastră să fim legați de Dumnezeu fiindcă în cele din urmă acest lucru este cel care ne duce la fericire. Iată prin urmare că sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care fac ca centrul vieții noastre să fie Dumnezeu. Avem nevoie să Îl punem pe Dumnezeu în centrul vieții noastre și în cele din urmă acest lucru este făcut de sărbătorile creștin ortodoxe. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp care ne centrează pe Dumnezeu și ne fac conștienți de faptul că timpul este un lucru care se împlinește pe sine numai atunci când este în comuniune cu Dumnezeu. Acest lucru nu poate în nici un fel să fie contestat. Timpul ajunge să se realizeze pe sine în sărbătorile creștin ortodoxe care sunt cele ce ne orientează în spre Dumnezeu.⁸

Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care acționează asupra noastră cel mai mulți prin motivație. Acest lucru este așa fiindcă toate sărbătorile creștin ortodoxe au o motivație și la fel de bine un scop pentru care sunt sărbătorile. Este adevărat că sunt mulți care găsesc inconvenient faptul că sărbătorile creștin ortodoxe sunt ciclice. Acest lucru este așa fiindcă în fiecare an ajungem să sărbătorim aceleași lucruri. În fiecare an sărbătorim crăciunul și paștile și acest lucru este considerat de mulți ca fiind plictisitor. Sărbătorile creștin ortodoxe nu se schimbă și acest fapt este o realitate care este găsită de mulți ca fiind inconvenientă. Este inconvenient ca în fiecare an să sărbătorim

7 Trebuie evidențiat că sărbătorile creștin ortodoxe sunt foarte mult sărbători ale comuniunii. Suntem chemați la comuniune și acest lucru se realizează prin sărbătorile creștin ortodoxe. Fiecare sărbătoare este o chemare la comuniune. Este foarte adevărat că sunt mulți care nu simt în nici un fel chemarea la comuniune și acest lucru este bine să fie știut. Comuniunea este cea care ne duce la fericire. Fără doar și poate nu putem în nici un fel să gândim la fericire ca și la un lucru care nu se realizează în comuniune. Acest lucru este așa fiindcă în sine sărbătorile sunt un lucru care nu se realizează prin egoism. Dumnezeu este Cel care ne cheamă prin sărbătorile creștin ortodoxe să fim în comuniune cu semenii noștri. Acest lucru îl realizăm prin faptul că ajungem să ne rugăm împreună lui Dumnezeu, să mergem la biserică împreună și la fel de bine că ajungem ca împreună să Îl lăcudăm pe Dumnezeu. Acest lucru este fără doar și poate un lucru care se definește prin comuniunea pe care o realizăm în timpul sărbătorilor. Este necesar să fim conștienți de comuniunea pe care o facem în acest sens. Ortodoxia nu se opune celor care din evaluare doresc să țină agape creștine în zilele de mare sărbătoare. Acest lucru este așa fiindcă agapa creștin ortodoxă este o formă a comuniunii duhovnicești.

8 Nicolae Steinardt, *Jurnalul fericirii* (Editura Polirom: Iași, 2016 reeditare).

aceleași sărbători. De ce nu se schimbă sărbătorile? Sărbătorile nu se schimbă fiindcă ele doresc ca în cele din urmă noi să se schimbăm. Cum să ne schimbăm? De ce avem nevoie de schimbare? Avem nevoie de schimbare fiindcă marea majoritate a oamenilor nu suntem oamenii duhovnicești. Știm că în zilele noastre sunt mulți creștin ortodocși numai cu numele și acest lucru nu poate în nici un fel să fie trecut cu vederea. Sărbătorile sunt în acest sens pentru noi un fel de exercițiu duhovnicești. În fiecare an ajungem să ne concentrăm mai mult pe persoana Domnului Iisus Hristos fiindcă El este central mântuirii noastre. Nu există mântuire fără de credința în Domnul Iisus Hristos. Prin urmare, sărbătorile creștin ortodoxe repetă faptul că noi trebuie să ne raportăm la Hristos în tot ceea ce facem. În cele din urmă Hristos și credința în Hristos este cea care ne conferă adevărata fericire. După cum am spus omul este o ființă care este în căutarea fericirii. Acolo unde nu există fericire viața este o mare absurditate. Prin urmare omul face tot ceea ce poate să evite absurditatea și să fie fericit.⁹

Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne fac să fim conștienți că adevărata fericire ne vine de la Hristos. Domnul Hristos este Cel care oferă fericire fiindcă în sine Dumnezeu a lăsat ca lucrurile acestei vieți să meargă în spre comuniunea cu Hristos. Hristos ne-a spus că vom găsi fericirea atunci când vom ajunge să trăim în El. Este de amintit aici că acest lucru se dovedește cât se poate de adevărat. Unul dintre cele mai cunoscute cazuri de acest gen sunt călugării creștin ortodocși. Fiindcă s-au retras din lume și trăiesc în locuri pustii am putea fi tentați să credem că în nici un fel călugării creștin ortodocși adevărați nu au cum să fie fericiți. Lucrurile nu stau tocmai așa. Acest lucru fiindcă ceea ce s-a putut constata este că deși stau în locuri pustii și departe de lume adevărații călugări creștin ortodocși sunt oamenii fericiți. Călugării creștin ortodocși sunt fericiți fiindcă sunt în comuniune cu Hristos și acest lucru este ceea ce îi face să fie cât se poate de împliniți. Hristos este actualizat de călugării creștin ortodocși și la fel de bine de orice parohie creștin ortodoxă de cele 12 praznice împărătești care îi sunt dedicate: Tăierea împrejur, Întâmpinarea Domnului, Nașterea Maicii Domnului, Înălțarea Sfintei Cruci, Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, Boboteaza, Bunevestire, Floriile, Înălțarea Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt, Schimarea la Față și Adomirea Maicii Domnului. Aceste 12 praznice împărătești sunt sărbătorite în fiecare an de creștinii ortodocși. Ele sunt sărbători care deși se repetă în cele din urmă ajung să fie cele care ne duc în spre fericire. Evident că aici vorbim despre o bucurie duhovnicească

⁹ Absurdul este un lucru care ajunge să definească existența omului contemporan. Acest lucru este așa fiindcă acest om nu este în cele mai multe cazuri ancorat în Dumnezeu și nici nu ține de viața în Dumnezeu. Așa se face că sunt mulți contemporani de ai noștri care ajuns să se confrunte cu absurdul și absurditatea. Este bine să știm acest lucru fiindcă în cele din urmă nimeni nu dorește să se confrunte cu absurdul. Absurdul apare acolo unde omul se separă de Dumnezeu. Așa se face că acolo unde omul nu mai are o relație de comuniune cu Dumnezeu el trăiește un timp absurd. Timpul absurd nu poate exista acolo unde oamenii țin sărbătorile creștin ortodoxe. Acest lucru este așa fiindcă sărbătorile creștin ortodoxe ne leagă de Dumnezeu și nu poate fi în nici un fel absurd faptul de a petrece timp cu Dumnezeu. Viața omului devine absurdă atunci când acesta nu mai este în comuniune cu Dumnezeu. Este bine să știm acest lucru fiindcă în zilele noastre sunt puțini cei care sunt conștienți de comuniunea cu Dumnezeu. Omul trebuie să conștientizeze comuniunea cu Dumnezeu și în acest mod va ajunge să se elibereze de orice noțiune de absurd care există în viața lui. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne fac conștienți de realitatea comuniunii cu Dumnezeu și de faptul că nu poate exista absurditate acolo unde omul se află în legătură cu Dumnezeu.

și nu este una pătimasă. Sărbătorile creștin ortodoxe se repetă și pe parcursul vieții ajungem să le sărbătorim de mai multe ori. Acest lucru este așa fiindcă omul trebuie să deprindă ceea ce este viața duhovnicească. Sfinții părinți ne spun că viața noastră trebuie să fie dusă în căutare de harul lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu este un lucru care poate fi pierdut. El poate fi pierdut prin păcatele și patimile pe care le facem. Sărbătorile creștin ortodoxe dacă le ținem așa cum este rânduiala sunt cele care ajung să permanentizeze harul lui Dumnezeu în noi. Avem nevoie de harul lui Dumnezeu și pentru acest lucru trebuie să intrăm în ciclicitatea sărbătorilor duhovnicești pe care le-a rânduit Biserica Creștin Ortodoxă. Creștinii buni și autentici sunt cei care au ajuns să experimenteze fericirea duhovnicească ce le-a venit din ținerea sărbătorilor. Acest lucru este cel care i-a pus pe creștinii ortodocși într-o altă ordine a existenței: este vorba de ordinea duhovnicească.¹⁰

CAPITOLUL 1

DE LA FERICIREA PĂTIMAȘĂ LA FERICIREA DUHOVNICEASCĂ

După cum am afirmat orice om dorește să fie fericit. Acest lucru este așa fiindcă prin firea lui omul iubește fericirea și detestă nefericirea. Nimic mai simplu decât atât. Totuși problema ajunge să se complice. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă deși orice om dorește să fie fericit nu orice om ajunge cu adevărat să dobândească adevărata fericire. Sunt în acest sens mai multe categorii de fericire și chiar în Predica Sa de pe Munte Domnul Hristos ne vorbea de 9 tipuri de fericire. Prin urmare este adevărat că fericirea este o noțiune multiplă. Orice om dorește să fie fericit însă nu toți ajung la fericire pe căi ortodoxe. Sunt mulți care pentru a își asigura fericirea ajung să fure. A fura din bani și din avutul altora este un lucru cât se poate de obișnuit în lumea noastră. Deși este obișnuit acest lucru nu înseamnă că furtul este o metodă de a ajunge să experimentezi fericirea. Fericirea este un lucru care trebuie să se încadereze în ceea ce este moral sau mai bine zis în ceea ce este etic. Sunt mulți care în zilele noastre susțin că nu contează ceea ce este moral și etic ci ceea ce contează este ca omul să ajungă să fie fericit. Cu alte cuvinte: scopul scuză mijloacele. Este clar în acest sens că există mai multe tipuri de fericire și acest lucru nu poate în nici un fel să fie negat.¹¹

Ceea ce putem remarca este că în zilele noastre este foarte adevărat că sunt mulți care au o noțiunea fericirii care se leagă foarte mult de noțiunea de plăcere. Aceasta este ceea ce se cheamă în filosofie fericirea hedonistă. Această fericire este cea ce ne spune că plăcerea este ceea ce definește fericirea și la fel de bine nu poate exista fericire dincolo de plăcere. Să fie lucrurile chiar așa? Vom vedea că nu. Este adevărat că fericirea se leagă de noțiunea de plăcere însă acest lucru nu are loc la un nivel absolut. Este bine să știm că plăcerea este doar o parte a fericirii. Ce plăcere simt părinții când își cresc copii? Din contră creșterea unui copil nu aduce plăcere: trebuie să îi schimbi scutecele, trebuie să îl hrănești, trebuie să te trezești noaptea să îl legăni când începe pe plângă sau trebuie să îl înveți să meargă ceea ce necesită mai mult efort. Prin urmare creșterea unui copil nu aduce cu sine nici un fel de plăcere imediată. Totuși părinții care își cresc copii simt o fericire în creșterea copiilor lor. Acest lucru este așa fiindcă ei se bucură de faptul că propria lor creație sau mai bine spus

10 Simon Florea Marian, *Sărbătorile la români: studiu etnografic vol. 1 și 2* (Editura Fundației Culturale Române, 1994).

progenitura lor ajunge să se împlinească pe sine. Acest lucru este cea mai mare dovadă că fericirea este un lucru care nu se leagă de noțiunea de plăcere. Din contră, ceea ce vom vedea în rândurile care vor urma este faptul că plăcerea poate aduce în om ceea ce am putea denumi ca un sugorât al fericirii. Acest lucru este așa fiindcă viciile sunt cele care se beazează pe plăcere. Viciile sunt fără doar și poate un mod de viață care se definește pe sine prin hedonism. Hedonismul este o filosofie care s-a dovedit pe sine ca și una falsă. Acest lucru este așa fiindcă hedonismul susține că nu poate exista fericire dincolo de plăcere. Acest lucru este respins de creștinismul ortodox și de morală în genere. Pentru a ajunge la fericire omul nu are nevoie numai de plăcere. Efortul este un lucru care se dovedește de a fi un fapt care îl duce pe om la fericire. Când omul ajunge să construiască este depune efort, transpiră, se consumă. Sunt mulți care atunci când își contruiesc propria lor casă fac un efort pentru a realiza acest lucru. Efortul în sine este un lucru care nu aduce cu sine nici o plăcere. Din contră, efortul este un fel de durere. Totuși, cei care consturisc propria lor casă sunt fericiți atunci când muncesc la casa lor fiindcă știu că în cele din urmă se vor bucura de propria lor construcție prin casa pe care o ridică. Iată prin urmare un lucru pe care nu putem să îl trecem cu vederea. Efortul este un lucru care duce la fericire și el nu implică cu sine nici o noțiune de plăcere.¹²

Este prin urmare adevărat că în lumea noastră sunt mai multe surogate ale fericirii. Unul dintre aceste surogate este fără de nici o îndoială hedonismul. Hedonismul este cel care susține că nu poate exista fericire dincolo de plăcere. Prin urmare pentru hedoniști toate fericirea se reduce la plăcerea trupească. Așa se face că sunt mulți care sunt de părere că sexul este singura cale spre fericire a omului și nu poate exista nici un fel de plăcere dincolo de sexualitate. Acest lucru evident este fals fiindcă sexualitatea a fost lăsată omului pentru a ajunge să se perpetueze sau să se reproducă. Iată cum dintr-un scop procreativ hedoniștii ajung să facă din om o ființă care nu se mai folosește de sexualitate pentru a se reproduce ci mai mult pentru a experimenta cât mai multe plăceri trupesti. Hedoniștii sunt de părere că acestea sunt cele care ajung în cele din urmă să îl definească pe om și să îl facă fericit. Fericirea este un lucru care nu poate în nici un fel să fie definită de sexualitatea omului. Este cu adevărat o persoană cât se poate de mică sufletește cel care vede nașterea unui copil ca

11 Trebuie să spunem că fericirea în creștinismul ortodox se leagă foarte mult de noțiunea de moralitate. Trebuie să știm ceea ce este moral și în acest sens să ne dăm seama că ceea ce este imoral nu poate în nici un fel să fie fericire. Sunt mulți care nu țin cont de acest lucru și susțin că ceea ce contează dincolo de toate este ca omul să fie fericit și să nu țină cont de nici un fel de moralitate. În acest sens se aud multe voci în zilele noastre care susțin că dacă omul găsește fericire și homosexualitate și în lesbianism el nu are nimic de făcut decât să trăiască fericirea care îi vine din aceste acte. Acest lucru este eronat din prisma moralității creștin ortodoxe care ne spune că adevărata fericire trebuie să teacă testul moralității. Prin urmare atunci când vorbim de fericire trebuie să trecem de destul moralității. Fără de acest test cu siguranță că nu se poate vorbi de adevărata fericire. Prin urmare trebuie să știm că fericirea adevărată este o fericire care se leagă de noțiunea de moralitate. În zilele noastre se consideră că dacă a fi fericit implică a șantaja și a înșela ei bine atunci nu trebuie să ne dăm în spate de la aceste lucruri. Evident, aici trebuie să ținem cont de moralitatea creștin ortodoxă. Aceasta este adevărat că ne face să privim lucrurile în alt fel sau mai bine spus în alt sens.

12 Dimitrie Bejan, *Bucuriile suferinței* (Chișinău, 1995).

și o fericire mai mică decât simpla împerechiere. Nașterea unui copil aduce cu sine o cu totul altă fericire în om decât cea care este produsă de simpla reproducere sexuală. Pentru cei cu frică de Dumnezeu nașterea unui copil este un lucru sublim fiindcă este o binecuvântare de la Dumnezeu. Acest lucru în nici un fel nu poate să fie trecut cu vederea și considerat ca fiind inferior plăcerii împreunării. Adevărul este că în timpurile noastre sunt foarte mulți care consideră că plăcerea este un lucru care este principalul motor al fericirii. Acest lucru nu este în nici un fel adevărat. Trebuie să știm care este adevărata fericire față de care este falsa fericire. Acest lucru ajunge să fie cât se poate de clarificat pentru noi dacă ajungem să fie definiți de iubirea de Dumnezeu. Acolo unde există iubire de Dumnezeu este cât se poate de clar că nu poate exista loc pentru hedonism. Iubirea de Dumnezeu nu este un lucru care se manifestă hedonism ci mai mult duhovnicește.¹³

Devine evident că fericirea este un lucru care poate fi trunchiat și că în zilele noastre sunt mai mulți care consideră surrogatele fericirii ca și adevărata fericire. Să fie lucrurile chiar așa? Mai înainte de a fii fericiți trebuie să știm foarte bine ceea ce este fericirea. În acest sens când vom analiza fericirea vom ajunge fără de nici o îndoială la concluzia că fericirea este un lucru care vine de la Dumnezeu și la fel de bine se întoarce tot la Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă credința în Dumnezeu este cea care ne face să facem diferența dintre fericirea adevărată și fericirea falsă sau mai bine spus dintre fericirea de tip surogat. Este adevărat că nu trebuie să avem foarte multe noțiuni filosofice despre fericire pentru a fi cu adevărat fericiți. Acest lucru este așa fiindcă în sine fericirea poate să fie sau nu poate să fie o noțiune filosofică. În zilele noastre sunt din ce în ce mai mulți care își ridică semne de întrebare filosofice referitor la fericire dar nu își ridică semne de întrebare dacă fericirea se leagă de Dumnezeu sau nu. Pentru noi ca și creștini ortodocși este cât se poate de clar și de evident că fericirea este o noțiune care se leagă de Dumnezeu și la fel de bine nu poate să fie separată de existența lui Dumnezeu. Ce fel de fericire poate să fie acea când un om are cele mai mari bogății din lume dar nu este în comuniune cu Dumnezeu? Fără doar și poate aceasta este o fericire falsă. Este bine să știm că fericirea este un lucru care nu poate să fie gândită și concepută dincolo de existența lui Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă Dumnezeu este Cel care conferă sensul deplin și final al fericirii. Fericirea este

13 Din contră, ceea ce s-a putut constata este că iubirea de Dumnezeu este un lucru care îl face pe om să facă multe lucruri care nu sunt în nici un fel hedoniste. Iubirea de Dumnezeu îl face pe om să postească, să se nevoiască, să meargă în pelerinaje, să se abțină de la vorbe urâte, să fie un om cuvios și cu bun simț. Aceasta ca să enumerăm numai câteva lucruri pe care omul care are iubire de Dumnezeu ajunge să le facă. Când omul este motivat de iubirea de Dumnezeu el face lucruri care în nici un fel nu îi duc plăcerea. Ce plăcere să fie în spovedanie pe care o face cel care are iubire de Dumnezeu? Cu siguranță că spovedania nu aduce cu sine nici un fel de plăcere. Totuși, cel care face actele nevoinței se simte pe sine cât se poate de fericit. Fericirea este un lucru care se definește pe sine prin iubirea de Dumnezeu. Nu poate fii pentru om nici o fericire mai mare în această lume decât a îl iubi pe Dumnezeu și a ne simții iubiți de Dumnezeu. Acest lucru este contrar mentalității hedoniste care susține tocmai contratul. Hedoniștii sunt de părere că dacă iubirea de Dumnezeu nu aduce plăcere atunci nu mai este necesar să îl iubim pe Dumnezeu. Ei bine acest lucru este eronat. Este eronat fiindcă după cum vom putea vedea hedoniștii nu pot în nici un fel să conceapă iubirea de Dumnezeu ca și un lucru duhovnicesc. Vom vedea prin urmare în rândurile care vor urma că formăa supremă a fericirii este fără doar și poate fericirea duhovnicească.

un lucru care nu ar putea exista dincolo de Dumnezeu. Cum se face că totuși există atât de multă nefericire în această lume? Vom vedea că răspunsul la această întrebare ni-l oferă tot creștinismul ortodox. Creștinismul ortodox ne spune că Dumnezeu îl vrea pe om fericit și la fel de bine faptul că Dumnezeu nu se bucură de suferința omului. Dacă Dumnezeu nu se bucură de suferința omului cum se face că în lume sunt mulți care suferă? Sunt mulți care suferă în această lume fiindcă ei nu vor să accepte faptul că nu poate să existe fericire adevărată dincolo de existența lui Dumnezeu. Pentru acest lucru sunt foarte mulți care deși au tot ceea ce își doresc în plan material sunt departe de fii fericiți.¹⁴

O altă concepție care este cât se poate de în vogă în zilele noastre este că fericirea este un lucru care ține numai de lumea materială. Acest lucru este așa fiindcă trupul omului este o entitate de oridin material. Prin urmare tot ceea ce trebuie să facă omul este să adune cât mai multe bogății și în cele din urmă ele îi vor aduce adevărata fericire. Trebuie să știm că sunt mulți care consideră că fericirea este strict proporțională cu cât de multe bogății am ajuns să adunăm în această viață. Prin urmare pentru mulți fericirea nu poate să fie concepută dincolo de bunurile materiale. Acest lucru este așa fiindcă se consideră că nu poate să existe fericire dincolo de bogăție. În cele din urmă vom vedea că fericirea nu se reduce numai la lumea materială. La fel de bine omul are și un suflet care și acesta are o anumită percepție a fericirii. Prin urmare fericirea nu poate să fie redusă numai la lumea materială și la bogății. Acest lucru este așa fiindcă în sine trebuie să știm că viața noastră este un lucru care ține de trup dar la fel de bine omul mai are și o viață sufletească. Așa se face că sunt mai mulți care deși ajung să dobândească mari bogății nu sunt fericiți. Acest lucru este așa fiindcă adevărata fericire este un echilibru dintre viața materială și viața sufletească. Pentru a fi cu adevărat fericit omul trebuie să țină calea de mijloc. Această cale de mijloc este una care se definește pe sine prin „calea împărătească” ce nu este alta decât cea a creștinismului ortodox. Creștinismul ortodox este cel care susține că trebuie să menținem o cale de echilibru dintre trup și suflet. Acest lucru este așa fiindcă omul este trup și suflet și nu se cuvine să cultive pe omul în defavoarea celuilalt. Iată prin urmare care este concepția creștin ortodoxă despre fericire. În materialismul din zilele noastre singurul lucru care contează este fericirea trupească și în nici un caz nu se menține crezul că trebuie să avem grijă și de suflet.¹⁵

Ceea ce ne spun psihologii este că în mod instinctiv omul evită durerea și caută plăcerea. Acest principiu este activ în cazul tuturor oamenilor. Totuși sunt plăceri sufletești și nu numai plăceri trupești. Este bine prin urmare să știm că în cele din urmă în viciu sau în patimă omul caută în cele din urmă fericirea. Acest lucru este așa fiindcă fericirea este un fapt care definește viața noastră. Ce viață poate să fie aceea în care nu există nici un fel de fericire? O viață fără de fericire este o viață care nu are nici un sens și nici o noimă. Acest lucru este bine să îl știm și să îl analizăm mai mult. Nefericirea este un lucru care poate să fie înșelătoare. Acest lucru este așa fiindcă nefericirea este un lucru care trebuie să fie bine înțeles. Omul trebuie să fie nefericit nu atunci când nu are cu cine face sex, nu atunci când nu are ce bea, nu atunci când nu are bani mulți, nu atunci când nu are cele mai picante și condimentate mâncăruri ci mai mult omul trebuie să fie nefericit atunci când nu este în comuniune de iubire cu Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă nu poate fii nimic mai presus de om decât faptul de a fii în comuniunea de iubire a lui Dumnezeu. Această comuniune de iubire a lui Dumnezeu este cea care în cele din urmă îi aduce fericire omului. Iată prin urmare că în sens final fericirea

14 Jean Claude Larchet, *Dumnezeu nu vrea suferința omului* (București, 2008).

adevărată a omului nu se definește prin bogății, plăceri sau senzații tari ci mai mult prin faptul că omul se știe că este iubit de Dumnezeu. A fii în iubirea lui Dumnezeu nu este un lucru pasiv ci este unul activ. Acest lucru este așa fiindcă comuniunea de iubire a omului cu Dumnezeu îl face pe om să acționeze în spiritul unui anumit cod. Acest cod este fără nici o îndoială codul sărbătorilor creștin ortodoxe. Acestea sunt un fel de soaroace prin care omul își aduce aminte de Dumnezeu și la fel de bine conștientizează că trebuie să fie în comuniune cu Dumnezeu. Sărbătorile ne aduc aminte de Dumnezeu și ne spun că trebuie să le ținem pentru a fii în comuniune de iubire cu Dumnezeu. Iată prin urmare că sărbătorile creștin ortodoxe contribuie la fericirea noastră duhovnicească. Acest lucru a fost cel mai bine demonstrat de Domnul Hristos în isпитirile din pustia Carantaniei. În aceste ispitiri demonul a voit să îl facă pe Hristos să fie orientat numai în spre această lume și să nu mai aibă nimic de a face cu Dumnezeu. Acest lucru cel rău l-a realizat prin faptul că i-a promis lui Hristos că dacă se va închina lui îi va da să stăpânească peste toate împărățiile lumii. Iată prin urmare că acest lucru este actual și în ceea ce ne privește pe noi. Cel rău este cel care pune în noi gândul că fericirea adevărată o vom dobândii numai dacă vom fii orientați exclusiv spre plăcerile acestei lumi și nu vom mai ajunge să avem nimic de a face cu Hristos și Dumnezeu Tatăl. Cel rău este cel care ne promite astfel o „fericire pătimășă”, o fericire a viciului, o fericire a păcatului. Să fie aceasta adevărata fericire? Cu siguranță că nu. Nu, fiindcă nu poate fii fericire acolo unde nu este comuniune de iubire cu Dumnezeu.¹⁶

Într-o veche mănăstire situată departe, în adâncul deșertului egiptean, a venit odată un călugăr, care dorea să cunoască viața îmbunătățită a sihaștrilor de aici. Frații l-au primit cu mare ospitalitate, servindu-l cu tot ce aveau mai bun.

-Atâtea zile am pierdut eu ca să vin să văd niște sihaștri adevărați, însă aici mănâncă și beau ca peste tot, - se gândi necăjit călugărul după câteva zile petrecute în mănăstire.

La întoarcere, în deșert l-a prins o furtună de nisip și, rătăcindu-se, călugărul a fost nevoit să se întoarcă la sihaștrii ospitalieri. Auzindu-i că cântă rugăciuni, el s-a oprit la poartă ca să aștepte, însă a așteptat foarte multă vreme până ce sihaștrii au

15 După cum am vorbit în rândurile de mai sus ortodoxia este calea împărătească prin care facem distincția dintre material și spiritual. Omul nu este chmat să ducă numai o viață a plăcerilor materiale ci la fel de bine el trebuie să fie orinetat în spre plăcerile spiriutale. Care sunt plăcerile spiirtuale? Este adevărat că există plăceri spirtuale. Una dintre cele mai mari plăceri spirituale care există în această lume este nepăcătuirea sau mai bine spus starea de apatia. Acest lucru este așa fiindcă aecastă stare este cea care ne face să nu avem nici o mustrare de conștiință. Atunci când păcătuim conștiința noastră ne muștră. Când nu facem păcate conștiința noastră este cea care ne face să simțim un fel de fericire sufletească. Această stare de fericire sufletească vine în om fiindcă el îi aduce liniște. Regretatul părinte Nicolae Staienardt de la Mănăstirea Rohia a făcut o observație pe care nu se poate să nu reproducem în acest sens: „numai când facem binele dobândim ceea ce răii nu pot avea: liniștea și pacea, bunurile supreme.” Prin aceasta înțelegem că atunci când facem binele ajungem să dobândim un lucru pe care cei care sunt răi nu îl pot avea: faptul că nu ne mai muștră conștiința. Acest lucru este un fapt pe care în zilele noastre sunt din ce în ce mai puțini cei care îl iau în considerare și sunt conștienți de el. Trebuie să știm că pacea conștiinței este un sentiment al fericirii pe care nu se poate să îl trecem cu vederea.

16 Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească* (Cugir, 2016).

terminat slujba. Însetat, a dat să bea puțină apă din găleată. Însă apa era sărată. Atunci a înțeles călugărul nevoințele tainice ale sihaștrilor, care, oferind oaspeților tot ce aveau mai bun, ei singuri posteau nu numai cu mâncarea, ci și cu apa.¹⁷

Această întâmplare este una care ne spune că trebuie să fim atenți cu modul nostru de a ne comporta și de faptul că nu trebuie să facem din viața noastră duhovnicească un prilej de mândrie. Călugării pe care i-a vizitat eremitul erau cu adevărați mari iubitori de Dumnezeu și din iubire de Dumnezeu au ajuns să facă acte ascetice de mare calibru. Acest lucru însă ei nu îl făceau să fie văzuți și cunoscuți de cât mai mulți. Sunt mulți care caută lauda celor din jur atunci când fac fapte bune și în aceasta ei găsesc o mare plăcere. Trebuie să știm că faptele noastre bine trebuie să le facem pentru Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă de la Dumnezeu vom ajunge în cele din urmă să luăm plata.¹⁸

Prin urmare este foarte adevărat că în lume există o fericire pătimasă care fără doar și poate are consecințe negative. Acest lucru este așa fiindcă această fericire este una cât se poate de lumească și care nu depășește granițele acestei lumi. Această fericire pătimasă este una care ajunge să se manifeste cât se poate de ciudat. De ce spunem ciudat? Spunem că fericirea pătimasă se manifestă ciudat fiindcă a ajunge de exemplu să se bucure de unele lucruri care în nici un caz nu îi fac cinste omului. Fericirea pătimală este cea pe care o simt tiranii și dictatorii când își tiranizează și oprimesc supușii. Pentru tirani fără doar și poate că este o plăcere și o fericire să îi tiranizezi pe cei care îți sunt dați în subordine. Iată prin urmare că în cazul tiraniei avem de a face cu o fericire denaturată sau mai bine spus cu o fericire falsă. Sunt multe falsuri sau contrafaceri ale fericirii în zilele noastre și acest lucru nu trebuie în nici un fel să fie trecut ușor cu vederea. A dat dovadă de o fericire pătimasă regele Irod când a privit cu patimă la dansul Salomeei și acest lucru a fost cel care a dus la decapitarea Sfântului Ioan Botezătorul. Au dat dovadă de fericire pătimasă naziștii în secolul al XX-lea când au ajuns să se considere cea mai superioară rasă de pe pământ și au început să le declare război țărilor mai puțin dezvoltate decât a lor. Iată prin urmare că este adevărat că există o fericire pătimasă și acest lucru nu poate în nici un fel să fie trecut cu vederea cu mare ușurință. Fericirea pătimasă însă nu este o fericire adevărată. Ea se

17 Pr. Alexandru Iamandii, *Extras din 153: „Veniți de prânziți”*, (Editura „Cu drag”, Chișinău) 2012, p.182-183.

18 Fericirea pe care o propovăduiește creștinismul ortodox este o fericire smerită. Că să înțelegem prin acest lucru? Înțelegem prin acest lucru că nu trebuie să ne raportăm numai la noi înșine ci la fel de bine și la cei din jur. Sunt mulți care consideră că atunci când sunt în comuniune cu Dumnezeu fac un lucru extraordinar și se văd pe sine mai buni decât restul. Evident că acest lucru este eronat și trebuie să fie evitat. Trebuie să ne raportăm la Dumnezeu și la fel de bine să nu facem un prilej de fală credința noastră în Dumnezeu. Acest lucru este ceea ce ne va duce în cele din urmă la adevărata fericire. Când omul este smerit el ajunge să trăiască ceea ce este adevărata fericire creștin ortodoxă. Acest lucru este așa fiindcă smerenia este care care îi conferă omului adevăratul eu. Acest eu este cel care este creat de Dumnezeu. Dacă în viața de zi cu zi tindem să ne supraestimăm ei bine în cele din urmă în viața duhovnicească ajunge să ne cunoaștem pe sine așa cum suntem noi. Acest lucru este ceea ce ne duce în cele din urmă la fericirea duhovnicească. Prin urmare creștinismul ortodox este cel care propovăduiește o fericire duhovnicească. Aceasta este fericirea comuniunii de iubire cu Dumnezeu. Nu poate exista nimic mai frumos, mai sfânt și mai bun decât acest lucru.

bazează pe suprimarea aproapelui, pe hedonism, pe materialism, pe hoție, pe șantaj sau sabotaj. Iată prin urmare că fericirea hedonistă îmbracă mai multe forme și aceste forme sunt cât se poate de nocive și trebuie să le evităm. Pentru a putea lupta împotriva fericirii părimașe trebuie să avem foarte bine definită noțiunea de fericire pătimășă. Această fericire este un care nu Îl are în centrul ei pe Dumnezeu ci mai mult se rezumă numai la această lume și la ceea ce ține de ea. Este bine să știm prin urmare care este sensul generic al fericirii și la fel de bine că nu poate exista fericire adevărată fără de Dumnezeu.¹⁹

În zilele noastre una dintre cele mai cunoscute forme de manifestare ale fericirii pătimășe este dorința de a domina semenii noștrii. Această dorință este la un numit nivel o formă mai mică a tiraniei. Sunt mulți care găsesc o plăcere diabolică în a își domina semenii și a ajuns să dețină un control deplin asupra lor. Acest lucru este ceea ce ajunge să fie cunoscut în zilele noastre ca și războiul psihologic. Pentru a ajunge să își domine semenii sunt foarte mulți care sunt cât se poate de buni psihologi și studiază toate tehnicile psihologice de a domina. Dorința de dominare a semenilor este foarte adevărat că merge mână în mână cu dorința de putere. Sunt mulți care ar face orice pentru un gram de putere. Aceștia sunt de părere că nu există fericire mai mare decât dorința de putere. Acest lucru este foarte obișnuit în zilele noastre. Este destul să privim un buletin de știri și să vedem că lupta pentru putere este un lucru după care se dau în vând foarte mulți semenii de ai noștrii. Setea de putere este un lucru care ajunge să îl facă pe om să gândească irațional. Tot ceea ce vede el în semenii lui nu sunt fapte create după chiul și asemănarea lui Dumnezeu ci mai bine zis ființe care trebuie supuse și stăpânite. Setea de putere face ravagii în lumea noastră și fără de nici o îndoială că nu putem să trecem ușor peste acest aspect al vieții omului. Omul care are putere peste semenii lui consideră că nu poate exista un bun mai mare decât acesta. Setea de putere este un lucru care intră în categoria fericirii pătimășe fiindcă în sine este o pseudo-fericire. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă în cele din urmă setea de putere este un lucru care produce război și îi face pe semenii noștrii să nu mai fie considerați ca și frați ci mai mult ca sclavi. Setea de putere se bucură când omul ajunge în sclavie și mla fel de bine nu mai are nici un fel de libertate. Setea de putere este una care se fondează pe suprimarea semenilor.²⁰

19 Arsenie Boca, *Fericirea de a cunoaște calea* (Editura Credința Strămoșească, 2014).

20 Omul avid de putere este cel care ajunge să își definească existența prin cumulul de putere pe care a ajuns să îl dețină și fără de nici o îndoială prin faptul că el ajunge să îi vadă pe cei din jurul lui ca fiind inferiori. Setea de putere este un lucru care merge mână în mână cu mândria. Acest lucru este bine să fie știut. Cei care sunt ahtiați după putere fac orice pentru un plus de putere și vor face tot ceea ce le stă în putință să ascundă acest lucru. Trebuie să ne ferim de setea de putere fiindcă ea este cea care stă la baza tiraniei. Dorința de a domina este un lucru care este propriu fiecărui om fiindcă în sine nici un om nu se bucură când este dominat. Acest lucru este așa fiindcă dorința de dominare îi conferă celui care este stăpânit de ea un sentiment de superioritate și de supremație în raport cu semenii din jur. Este bine să știm prin urmare acest lucru și la fel de bine să îl avem în vedere în zilele noastre când sunt din ce în ce mai mulți care își abuzează semenii. Acest lucru are loc fiindcă orgoliile sunt prea mari pentru a putea fi ținute în frâu. Iată prin urmare de ce trebuie să ne opunem setei de putere și dorinței de dominare a omului care este un lucru nociv cu consecințe nefaste pentru cei din jur.

Un alt lucru prin care se manifestă fericirea pătimasă este prin manipularea semenilor. Manipularea este o formă de dominare mai subtilă care se realizează prin mai multe manevre pe care le face cel care manipulează. Trebuie să știm că manipularea este un lucru care se bazează pe minciună și pe disimulare. Cei care manipulează sunt în cele mai multe ori persoane cu inteligențe diabolice care se folosesc de deșteptăciunea cu care au fost înzestrați ei nu pentru a face binele ci mai mult pentru a își asigura supremația asupra celor din jur. Mai ales în lumea politicii se face cele mai mari manipulări. Liderii politici care doresc să fie aleși și să dețină puterea ajung să facă promisiuni alegătorilor sau mai bine spus oamenilor simplii care nu vor fii realizate în cele din urmă niciodată. Acest lucru este așa fiindcă minciuna este un lucru care în cele mai multe situații ajunge să își realizeze scopul. Este bine să știm că minciuna în nici un caz nu poate să întemeieze adevărata fericire. Cei care manipulează în sine știu că fac un lucru murdar dar pentru că sunt pervetiți ajung să se bucure de faptul de manipula. Manipulatorii sunt persoane care ajung să dețină uneori averi fabuloase care evident au reușit să se obțină prin minciună și disimulare. Manipulatorii găsesc o adevărată „fericire” atunci când manipulează. Să fie aceasta o adevărată fericire? Cu siguranță că nu. Nu poate să fie fericire adevărată ceea ce se bazează pe minciună și pe înșelăciune. Acest lucru evident că ajunge să fie negat de manipulatori. Manipulatorul este cel care găsește o plăcere diabolică atunci când ajunge să fie ales de cei cărora le-a făcut promisiuni deșarte, se bucură atunci când produsele slabe ajung să îi fie cumpărate în urma unor campanii publicitare la televizor, se bucură când secta lui a mai răpit niște oameni din cadrul creștinilor ortodocși, se bucură când la televizor dezinformează lumea despre ceea ce are loc în propria lor țară și enumerarea ar putea continua. Am ales să vorbim despre manipulare în aceste rânduri fiindcă manipulatorii sunt cei care cred că au ajuns la adevărata fericire. În sine numai un nebun nu ajunge să nu fie mustat de propria conștiință atunci când a ajuns să se dețină averi și bani mulți în urmă minciunilor și a înșelăciunilor. Aceste lucruri sunt fapte care mari manipulatori ai lumii nu doresc să le recunoască. Ei nu vor să admită faptul că manipularea este o fericire pătimasă și prin urmare una decadentă. Este bine să știm prin urmare că cei care ajung să ne manipuleze în viața de zi cu zi sunt oamenii fără de nici o morală și de ce să nu spunem oameni de nimic. Trebuie să știm aceste lucruri pentru a ne putea proteja fiindcă în zilele noastre sunt mai mulți care practică acest joc imoral al manipularii.²¹ Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp al fericirii duhovnicești. Această fericire duhovnicească este una care se opune și care este cât se poate de contrară fericirii pătimase. Sunt mulți care sunt de părere că nu pot exista mai multe tipuri de fericire. Acest lucru este așa fiindcă în sine fericirea este numai una. Ceea ce trebuie să fim conștienți și ceea ce trebuie să știm este că fericirea poate fii contrafăcută. Acest gen de fericire este o pseudo fericire sau mai bine zis o fericire mincinoasă. După cum am vorbit în rândurile de mai sus orice om dorește să fie fericit. Acest lucru nu poate fi negat de nimeni. Totuși, omul trebuie să știe că există o distincție dintre fericirea pătimasă care este realizată de viața viciilor și fericirea duhovnicească pe care omul ajunge să o simtă atunci când este angajat în viața duhovnicească. Fără doar și poate viața duhovnicească atunci când este practică este o viață care îi aduce omului fericirea. Acest lucru fiindcă viața duhovnicească este cea care ne face să ne raportăm permanent la Dumnezeu. Sunt puțini oamenii din zilele noastre care se raportează la Dumnezeu în tot ceea ce fac. Acest lucru probabil și

21 Ion Coja, *Marele manipulator și asasinarea lui Culianu, Ceaușescu, Iorga* (Editura Națiunea: București, 2014).

fiindcă omul modern nu Îl iubește destul de mult pe Dumnezeu. Când omul Îl iubește pe Dumnezeu fără nici o îndoială că el ajunge să ducă o viață duhovnicească. Acest lucru este așa fiindcă viața duhovnicească este o consecință a iubirii de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este una dinamică ce îl duce pe om la despățimire. Iată prin urmare care sunt principalele coordonate ale iubirii de Dumnezeu. Trebuie să știm că pentru omul care Îl iubește pe Dumnezeu sărbătorile creștine sunt un timp binecuvântat. Acest lucru este așa fiindcă ele sunt un timp care omul ajunge să îl dedice lui Dumnezeu. Prin acest act omul nu face decât să se înduhovnicească. Trebuie să știm că atât înduhovnicirea cât și împățimirea omului sunt lucruri care se realizează în timp. Prin urmare este bine să știm că ține de noi cum folosim timpul care ne este dat: alegem să ne împățimim sau alegem să ne despățimim?²²

Adevărul este că în zilele noastre omul ajunge să ducă o viață împățimită și fiindcă el este mult prea prins în cotidian. Sunt foarte mulți care sunt prinși în viața de zi cu zi sau mai bine spus în cotidian. Acest lucru îi face să nu mai vadă necesitatea unei vieți duhovnicești. Viața prinsă în cotidian este o viață a tumultului în care totul se rezumă la lupta pentru supraviețuire a omului. Acest lucru este așa fiindcă în cotidian omul nu se mai ridică în spre Dumnezeu și nici nu consideră că trebuie să se înduhovnicească. Așa se face că cotidianul este un lucru care duce la separarea de Dumnezeu și la fel de bine la împățimirea omului. Omul care este centrat numai spre ceea ce simte și spre ceea ce trăiește în viața cotidiană este foarte adevărat că este un om care nu se mai ridică în spre realitatea vieții duhovnicești. Viața cotidianului este o viață care nu consideră că este necesar să fim persoane duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă în cotidian se întâmplă mult prea multe lucruri: mitinguri de protest, mișcări de stradă, revoluții, căderi de guverne, demisii politice, corupție etc. Aceste lucruri sunt cele care ajuns să definească în multe cazuri orizonturile la mai multe persoane. Omul care este prins în cotidian consideră că poate trăi și fără de o viață duhovnicească. Acest lucru este așa fiindcă tot ceea ce are el nevoie este să fie cât se poate de cu picioarele pe pământ. Pentru omul prins în cotidian sărbătorile creștin ortodoxe nu mai nimic să îi spună. Acest lucru este așa fiindcă sărbătorile creștin ortodoxe consideră el că nu sunt în nici un fel rezolvarea problemelor cotidiene cu care se confruntă omul. Omul prin în cotidian este un om care la drept vorbind nu mai are cum să fie duhovnicesc și la fel de bine nici numai consideră că viața duhovnicească este un lucru care îi poate fi de folos.

22 Este bine să știm că în om există o tendință în spre păcat și patimă fiindcă acest lucru este moștenit de concupiscenta omului sau mai bine zis de dorința de a gădi plăcerea. Păcatul ajunge să se ascundă în plăcere. Această plăcere este una limitată fiindcă ea în loc să ne deschidă în spre Dumnezeu ajunge să ne închidă în fața lui. Păcatul este cel care se separă de Dumnezeu și pentru acest lucru este considerat de spiritualitatea creștin ortodoxă ca unul care trebuie evitat și ca unul împotriva căruia trebuie să ne opunem. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp al opunerii contra păcatului sau mai bine zis un timp prin care ne debarasăm de păcat. De ce este acest lucru așa? Acest lucru este așa fiindcă prin sărbătorile creștin ortodoxe ajunge să ne concentrăm pe alte lucruri decât păcatul și acestea sunt în cele din urmă cele care diminuează păcatul din viața noastră. Nu putem să mergem în duminici și sărbători la biserică și în același timp să ne îmbătăm ca ultimii alcoolști. Acest lucru este evident. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp care ne ajută să diminuăm păcatul din viața noastră și pentru acest lucru este bine să ținem sărbătorile creștin ortodoxe și să ne axăm pe ele. Prin urmare este foarte adevărat că sărbătorile creștin ortodoxe sunt realități care ajung să ne înduhovnicească.

Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă tot ceea ce trebuie să facă omul este să se axeze pe problemele acestei lumi. Se consideră că problemele acestei lumi sunt mult prea mari pentru ca omul să își facă timp să mai țină sărbătorile creștin ortodoxe. În zilele noastre sunt mulți care ne spun că nu mai trebuie să ne axăm pe sărbătorile creștin ortodoxe fiindcă ele nu fac nimic altceva decât să ne separe de viața de zi cu zi. Este bine prin urmare să știm că rezolvarea problemelor de zi cu zi nu este oferită de o angajare în cotidian ci mai mult printr-o ieșire din cotidian. Viața cotidiană este un lucru care ne leagă de patimile și de plăcerile acestei lumi care sunt trecătoare. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne leagă de viața duhovnicească și la fel de bine ajung să se înduhovnicească.²³

Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că nu trebuie să ajungem să fim dominați de cotidian ci mai bine spus trebuie să dominăm cotidianul. Cotidianul este fără doar și poate un timp profan care nu este în nici un fel legat de viața duhovnicească. Acest lucru este un fapt pe care mulți îl ignoră. Sunt multe persoane care nu au auzit de viața duhovnicească și nici nu vor să știe de ea. Acest lucru este așa fiindcă ei consideră că viața duhovnicească este un lucru care nu este necesar omului. Pentru omul contemporan care este prins în cât mai multe afaceri este cât se poate de clar că nu mai este nevoie sau mai bine spus nu simte nevoia de viața duhovnicească care nu are nici un sens pentru el. Să fie lucrurile chiar așa? Pentru mulți realitatea este că viața duhovnicească este o pierdere de vreme. Acest lucru este așa fiindcă ea cere lucruri care sunt cât se poate de străine de viața cotidiană. În zilele noastre ceea ce putem remarca este că omul cotidian este prins în împătımirea care o oferă cotidianul. Acest lucru se manifestă printr-o centrare numai pe bunurile acestei lumi și fără doar și poate pe o uitare a lui Dumnezeu. Pentru omul contemporan este cât se poate de obișnuit să ducă o viață cotidiană care nu se raportează la Dumnezeu și care nu are nimic de a face cu Dumnezeu. Este bine să știm aceste lucruri și la fel de bine trebuie să le vedem în adevărata lor lumină. Omul cotidian este un om al patimii fiindcă în viața cotidiană din zilele noastre Dumnezeu nu își are locul. Ceea ce caută omul cotidian este cât mai mulți bani, cât mai multe plăceri, cât mai multă putere, cât mai multă adrenalină. Iată prin urmare că sărbătorile creștin ortodoxe nu au cum să se potrivească cu viața cotidiană. Acest lucru este așa fiindcă de pe urma ținerii sărbătorilor creștin ortodoxe omul nu ajunge în nici un fel să câștige bani, să dobândească mai multe plăceri trupesti, să dețină mai multă putere, să ajungă să fie faimos etc. Prin urmare este clar că pentru omul modern sărbătorile creștin ortodoxe nu au nici un sens.²⁴

Ceea ce trebuie să știm și un lucru pe care trebuie să îl conștientizăm este că viața patimilor nu numai că este nocivă dar ea aduce în om un fel de tumult. Fără doar și poate patima este tumult și zbucium. Acest lucru este așa fiindcă patima este o realitate care ajunge să îl dezumanizeze pe om. Omul patimilor este un om care nu mai este liber ci ajunge să fie rob patimilor. Acest lucru nu poate în nici un fel să ne fie indiferent. Patima este cea care ne ține sclavi plăcerilor legat de ea. Fie că este consumul de alcool, de droguri, plăcerile sexuale, iubirea de bani sau plăcerea care ne vine din multa mâncare, este foarte adevărat că patima este cea care ne înrobește. Ne înrobește în așa măsură că țelul vieții noastre este dobândirea de cât mai multe patimi. Prin urmare este bine să știm că sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp în care trebuie să ne înduhovnicim. Pentru acest lucru sărbătorile creștin ortodoxe sunt ciclice. Mai bine zis ele se repetă în fiecare an. Acest lucru este așa fiindcă sărbătorile creștin ortodoxe au menirea de a ne înduhovnicii. După cum păcatele au menirea de a ne împătîmii prin

23 Ionichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești* (Episcopia Romanului și Hușilor, 1993).

sărbătorile creștin ortodoxe ajungem să ne înduhovnicim. Iată prin urmare care este sensul ultim și final al sărbătorilor creștin ortodoxe. Pentru acest lucru de sărbători suntem chemați să participăm la slujbele și la rugăciunile pe care le face biserica. Acesta sunt cele care ajung să ne lege de viața duhovnicească. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt fără de nici o îndoială un exercițiu pe care îl facem pentru de a ne înduhovnicii. Ne înduhovnicim fiindcă nu dorim să ne împătımim. Este bine să știm aceste lucruri fiindcă în zilele noastre sunt din ce în ce mai puțini cei care doresc să se înduhovnicească și să ducă o viață înduhovnicită. Acest lucru este așa fiindcă pentru marea majoritate a contemporanilor noștri oferta pe care o face lumea din jurul nostru este mult mai tentantă decât cea a vieții duhovnicești. Este bine să știm acest lucru fiindcă în sine viața duhovnicească este un lucru pe care trebuie să fim net convinși că este un bun mai de preț decât viața patimilor. De ce spunem acest lucru? Spunem acest lucru fiindcă sfinții părinți au înțeles că în spatele patimilor se ascund diavoli. Ei sunt cei care ajung să ne prindă prin plăcerea patimilor ca într-un fel de capcană. Scopul diavoilor este de a ne duce în iad și pentru a își realiza acest lucru ei se folosesc de plăcerile acestei lumi. Orice om simte un impuls în spre plăcere însă nici un om nu dorește să ajungă în iad. Acum ajungem să vedem care este sensul și care este menirea ultimă a patimilor. Scopul lor este unul care în cele din urmă se descoperă ca fiind diavolesc.²⁵

Este adevărat că în lumea noastră nu există numai sărbători creștin ortodoxe. Aproape fiecare religie din cele care există în zilele noastre ajunge să fie una care să aibă diferite zile de prăznuire. Ceea ce trebuie să știm este că este propriu creștinismului ortodox să aibă un fel de zile de prăznuire care sunt cât se poate de dedicate vieții duhovnicești. Menirea sărbătorilor creștin ortodoxe este spre deosebire de alte sărbători din religiile lumi de a ne înduhovnicii. Acest lucru este așa fiindcă viața duhovnicească este un lucru pe care omul trebuie să îl deprindă. Trebuie să ne deprindem în a fii persoane și omeni duhovnicești fiindcă acest lucru este fără doar și poate un stadiu superior de viață. Sunt foarte mulți în zilele noastre care ne spun că tot ceea ce trebuie să facem este să ne raportăm numai la această lume. Pentru mai multă

24 Ceea ce trebuie să știm și la fel de bine ceea ce trebuie să avem în vedere este faptul că sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp în care omul ajunge să exerseze viața duhovnicească. Trebuie să vedem sărbătorile creștin ortodoxe ca un exercițiu duhovnicesc. Acest lucru este așa fiindcă omul are nevoie să iese din cotidian care ce de să nu recunoaștem este de mai multe ori haotic. Viața duhovnicească nu este în nici un caz haotică. Sunt mulți care sunt prinși în haosul lumii și consideră că așa și este firesc. Nu este firesc în cele din urmă ceea ce se întâmplă în lumea noastră: mită, furt, corupție, sabotaj, înșelăciune, minciuni, delapidări și enuemarrea ar putea continua. Prin urmare sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ajuns să ne „rupă” de cotidian. Avem nevoie să ne rupem de cotidian și să fim cât se poate de detașați de ceea ce are loc în lumea noastră. Cum putem să ne rupem de lumea din jurul nostru care este cu atât de multe probleme? Putem face acest lucru prin sărbătorile creștin ortodoxe. Fără doar și poate sărbătorile creștin ortodoxe sunt o ieșire a noastră din cotidian și o îndreptare în spre Dumnezeu. Facem acest lucru fiindcă este nevoie și avem trebuință de a nu fi dominați de murdăriile pe care le auzim că au loc în viața noastră cotidiană. În această perspectivă este foarte adevărat că sărbătorile creștin ortodoxe sunt mult mai mult decât ceea ce credem noi despre ele. Ele sunt o reacordare a noastră la voia lui Dumnezeu și la existența Lui.

25 Sfântul Paisie Aghioritul, *Patimi și virtuți* (Editura Evanghelistos: București, 2007).

lume de azi este cât se poate de adevărat că omul este o ființă care trebuie să se rezume numai la progresul tehnic și științific. Acest lucru este așa fiindcă acesta este cel care duce umanitatea mai înainte. Să fie lucrurile chiar așa? Vom vedea că nu. Omul la fel de bine devine superior atunci când se înduhovnicește. Acest lucru este așa fiindcă procesul de înduhovnicire este cel care îl ține pe om în legătură cu Dumnezeu. Viața duhovnicească este cea care ne leagă de Dumnezeu și în nici un caz avansarea științifică și tehnică. În zilele noastre acest lucru poate să fie cât se poate de concludent. Trebuie să ducem o viață care să fie determinată de factorul duhovnicesc.²⁶ Lumea în care trăim știm că este una care ajunge să nu mai aibă nici o direcție și la fel de bine este o lume care fără de factorul duhovnicesc ajunge să se piardă în haos. Acest lucru este așa fiindcă această lume nu este una care este ancorată în viața duhovnicească. În zilele noastre sunt mai mulți preoți care sunt angajați în a face pe cât mai mulți conștienți de faptul că este un lucru bun a fi ancorat în viața duhovnicească. Trebuie să fim ancorați în viața duhovnicească fiindcă acest lucru este ceea ce este cu adevărat sănătos pentru noi. Știm că omul este o ființă care este definită nu numai de viața trupească ci la fel de bine și de viața sufletească. Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă viața sufletească este cea care ne face să fim conștient de lucrurile care sunt adevărat importante. Știm că în această viață omul se îngrijește de trupul său care trebuie hrănit, spălat și îmbrăcat. Iată prin urmare un lucru care este propriu trupului nostru. Totuși omul nu este numai trup ci la fel de bine el este și suflet. De ce are nevoie sufletul nostru pentru a fi sănătos? Sufletul nostru are nevoie de viața duhovnicească. Viața duhovnicească este fără doar și poate o hrană pentru noi. Acest lucru este așa fiindcă nu trebuie să hrănim numai trupul ci la fel de bine și sufletul. Prin ținerea sărbătorilor creștin ortodoxe nu facem nimic altceva decât să oferim hrană sufletului nostru. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm fiindcă sunt mulți în zilele noastre care se îngrijesc numai de trup și nu țin cont de suflet. Sufletul are nevoie de hrană duhovnicească. Acest lucru îl oferim prin mai multe lucruri și unul dintre ele este a ține sărbătorile creștin ortodoxe. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp pe care trebuie să îl folosim pentru a ne evalua în sens duhovnicesc. Știm că Sfântu Ioan Scărarul a scris o lucrare celebră în spritualitatea creștin ortodoxă pe care a intitulat-o Scara. În această carte Sfântul Ioan Scărarul a vorbit foarte clar de faptul că drumul

26 Este de știut aici că nu trebuie să credem că vom ajunge să îl trăim pe Dumnezeu și vom fi în legătură cu Dumnezeu prin știință și tehnică. Din contră ceea ce s-a putut constata este că știința și tehnica ajunge ca de mai multe ori în loc să îl ducă pe om la Dumnezeu, îl separă pe acesta de El. Acest lucru este așa fiindcă sunt mulți care nu doresc să încunoștiințeze existența lui Dumnezeu prin credință ci consideră că acest lucru trebuie să aibă loc numai pe cale științifică. Este adevărat că existența lui Dumnezeu este un lucru care poate să fie demonstrată și științific dar în firea lucrurilor omul trebuie să se raporteze la Dumnezeu prin credință. În acest sens sărbătorile creștin ortodoxe sunt fără doar și poate manifestări ale credinței. Avem credință în Dumnezeu și acest lucru trebuie să ne facă să ne manifestăm această credință într-un anume fel. Vom face acest lucru prin a ține sărbătorile creștin ortodoxe. Omul care nu are nici un fel de credință în Dumnezeu evident că va considera că nu trebuie să își manifeste credința în Dumnezeu în nici un fel și prin urmare nu va ține nici un fel de sărbătoare creștin ortodoxă. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne leagă de Dumnezeu și la fel de bine ne țin cât se poate de mult ancorați în credința în Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care nu poate decât să ne ajute. Ne manifestăm credința în Dumnezeu prin faptul că ținem sărbătorile creștin ortodoxe.

spre rai este alcătuit din virtuți. El a ajuns să le grupeze în 33 de trepte după numărul anilor vieții pământești ai Domnului Iisus Hristos. Iată prin urmare de ce trebuie să ținem sărbătorile creștin ortodoxe: ele sunt cele care ne spun că trebuie să fim centrați pe virtuți și la fel de bine că trebuie să evităm viciile. În viața duhovnicească nu poate să existe nici un fel de spațiu intermediar: dacă nu vom cultiva virtuțile, vom cultiva viciile. Sunt mulți care sunt de părere că ei nu trebuie să cultive în nici un fel nici virtuțile și nici viciile fiindcă sunt sau pot fi indiferenți. Acest lucru s-a demonstrat că este eronat. Nu există indiferență în viața duhovnicească fiindcă în sine indiferența față de cele duhovnicești este un viciu.²⁷

Un frate din Libia a venit la Avva Siluan în Muntele Panepho și i-a spus:

-Avva, am un dușman care mi-a făcut mult rău. Mi-a călcat pământurile, pe când eram în lume de multe ori a încercat să mă rănească. Acum, mai mult decât atât, mi-a pus otravă ca să mă omoare. De asta vreau să-l dau în mâinile stăpânitorului. Cu siguranță, părinte, dacă va fi pedepsit, sufletului său îi va fi de folos.

-Fă cum crezi fiule! a spus bătrânul.

-Atunci să ne ridicăm părinte, să ne rugăm ca să pot pleca la stăpânitor, a spus fratele.

Așa că s-au ridicat și au început să se roage. Însă de-ndată ce au ajuns la „iartă-ne nouă greșelile noastre precum și noi iertăm greșiților noștri (Mt. 6, 12) bătrânul a spus:

-Și nu ne ierta nouă greșelile noastre precum nici noi nu iertăm greșiților noștri...

-Nu așa părinte! l-a întrerupt fratele pe bătrân.

-Da fiule, așa! a răspuns bătrânul. Dacă chiar vrei să mergi la stăpânitor să-ți îndeplinești răzbunarea, Siluan nu se va mai ruga pentru tine.

Atunci fratele s-a deșteptat și și-a iertat dușmanul.

Întâmplarea de mai sus ne spune un lucru fundamental. Putem să iertăm pe vrășmașii noștri numai dacă suntem conștienți și atenți la cele duhovnicești. Putem vedea că dorința fratelui a fost să se răzbune. Există foarte multă răzbunare în zilele noastre și sunt unii care au chiar un fel de cult al răzbunării. Acest lucru evident că nu poate să ne lase indiferenți. Trebuie să știm că numai atunci când avem un suport în viața duhovnicească vom ajunge să fim doveditori ai unei vieți și concepții de viață superioare.²⁸

Dacă ne vom uita în jurul nostru vom vedea că trăim într-o lume în care există extrem de multă dușmănie. Sunt oameni care se dușmănesc și mai rău este că sunt țări care se dușmănesc și ajung să nu se mai înțeagă una cu alta. Acest lucru este așa fiindcă aceste popoare nu își ridică deloc problema vieții duhovnicești. Acolo unde nu există viață

27 Radu Teodorescu, *Omul duhovnicesc sau antropologia virtuților* (Cugir, 2015).

duhovnicească este foarte adevărat că ura și dușmănia ajung să colcăie. Este o realitate tristă a lumii în care trăim. Trebuie să fim conștient că ura nu este o cale de rezolvare a neînțelegerilor care există în lumea noastră. În acest sens este foarte adevărat că sărbătorile creștin ortodoxe sunt timpuri în care ajungem să ne dăm seama de consecințele nefaste pe care le are ura și dușmănia în viața noastră. Trăim într-o lume care este dominată de ură: de la ura rasială la ura națională oamenii ajung să se urască unii pe alții. Acest lucru este așa fiindcă sunt din ce în ce mai puțini cei care își propun să ducă o viață duhovnicească. Viața duhovnicească este un care ne face să ne dăm seama că ura este o energie negativă care ajunge să se stabilească în noi și în cele din urmă ajunge să ne macine. Sunt persoane care găsesc o plăcere diabolică în a își urî semenii lor. Ura este un sentiment negativ care în zilele noastre ajunge să fie considerat un lucru bun și fără de nici o îndoială o realitate de care trebuie să ne ținem. Așa se face că sunt mulți în zilele noastre care consideră că ura este un sentiment pozitiv și să ea nu face decât să ne ajute în a trăi o viață mai palpitantă. Este clar că o asemenea concepție de viață este una eronată. Nu putem să trăim în ură. Ura însă își fac loc din ce în ce mai mult în lumea noastră și este bine să fim conștienți de acest lucru. De la copii de școală până la președinții diferitelor țări este foarte adevărat că sunt din ce în ce mai mulți care se urăsc și nu vor să audă unii de alții. Iată cum ura ajunge să fac victime în lumea noastră. Trebuie să știm că ura nu este în nici un fel compatibilă cu viața duhovnicească.²⁹

Un lucru de care trebuie să fim conștienți și la fel de bine care ar trebuie să ne dea de gândit este faptul că sărbătorile creștin ortodoxe sunt fără nici o îndoială sărbători care au loc în plan comunitar. Fie că mergem la biserică să sărbătorim un sfânt, un înger, pe Sfânta Maria sau pe Domnul Iisus Hristos la biserică ne vom întâlni cu alții creștini care și ei au ajuns acolo pentru același scop ca noi. Acest lucru ne spune că trebuie să fim conștienți că nu poate exista ură în omul care ajunge să sărbătorească conform tradiției creștin ortodoxe. Acest lucru este așa fiindcă sărbătoarea creștin ortodoxă este o chemare la a sărbătorii. În sărbătorile creștin ortodoxe nu sărbătorim cum fac bețivii prin cârciumi ci mai mult suntem motivați de o dimensiune duhovnicească. Această

28 Iubirea vrășmașilor este un lucru care are loc foarte rar în zilele noastre. Acest lucru este așa fiindcă omul modern ajunge să considere că tot ceea ce trebuie să facă este să se iubească pe sine însuși. Acest lucru trebuie să știm că nu este bun. În zilele noastre petrecem mult prea mult timp analizându-ne pe noi și ținând cont numai de noi și de viața noastră. Evident că acest lucru nu este bun, trebuie să fim angajați în viața duhovnicească și să ajungem să vedem lucrurile așa cum le-a văzut Hristos. În acest sens sărbătorile creștin ortodoxe sunt zilele pe care le dedicăm lui Hristos fiindcă dorim să fim ca și Hristos. Acest lucru trebuie să știm că este o realitate de care trebuie să ținem cont atunci când suntem doritori să ducem o viață duhovnicească. Nu poate exista viața duhovnicească fără de Hristos și la fel de bine nu poate exista nici un fel de progres duhovnicesc dacă nu ne raportăm la Hristos. În cele din urmă trebuie să știm că țelul sărbătorilor creștin ortodoxe este viața cu Hristos fiindcă prin Hristos ajunge să avem comuniune cu Duhul Sfânt. Viața duhovnicească ne face să fim în comuniune cu Duhul Sfânt al lui Dumnezeu. Iată de ce trebuie să fim ancorați în sărbătorile creștin ortodoxe care ne leagă de Hristos și ne fac să trăim în unire cu El. Este clar că sărbătoirile creștin ortodoxe nu sunt numai hristocentrice ci la fel de bine teocetrice fiindcă ele ne fac să ne legăm de Dumnezeu în tot ceea ce facem.

29 Sofronie Saharov, *Fericirea de a cunoaște calea* (Geneva, 1988).

dimnesiune duhovnicească este cea de a duce o viață în Hristos. Ce poate fi mai frumos pentru un om în această lume decât a duce o viață duhovnicească? Dacă vom privi în lumea din jurul nostru vom vedea că de mai multe ori ajungem să trăim într-o lume care este dominată de principiul urii. Ura a ajuns să se manifeste chiar și în sport. Nu este boxul o manifestare a urii umane? Cu siguranță că da. În timp ce lumea din jurul nostru ne propune să cultivăm ura și răzbunarea Biserica Creștin Ortodoxă prin sărbătorile ei ajunge să ne cheme să trecem peste ură și răzbunare și să ne dăm seama că acesta nu sunt în nici un fel o rezolvare a problemelor noastre. Ura și răzbunarea sunt două sentimente care ne putem vedea nu numai pe micul ci și pe marele ecran. Acest lucru este așa fiindcă se consideră în lumea fără de Hristos să răzbunarea este o virtute. Cum să nu faci rău celui care ți-a făcut rău? Este tot dreptul său. Aceste lucruri sunt fără nici o îndoială realități pe care le putem constata în zilele noastre. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt o practică care ne scoate din logica urii și a răzbunării din zilele noastre și ne aruncă în trăirea iubirii față de Dumnezeu și de semenii. Omul care merge la biserică și se roagă în zi de duminică și sărbătoare cu semenii lui poate ajunge singur la concluzia că este mai bine să trăiești cu semenii tăi în iubire decât în ură. Este adevărat că sunt mai multe sentimente de ură și ura este prezentă la unii mai mult în timp ce la alții mai puțin. Totuși trebuie să știm că există destul de multă ură în lumea noastră. Acest lucru nu poate fi contestat de nimeni.³⁰

Sărbătorile creștin ortodoxe au fost lăsate de Biserica Creștin Ortodoxă pentru a ne scoate din logica patimii și a păcatului care ajung să domine mediul nostru din viața de zi cu zi. Avem nevoie de acest lucru și la fel de bine trebuie să fim conștienți de el. Trebuie să ne raportăm la Dumnezeu în tot ceea ce facem. Vom vedea în acest sens să nu poate exista un exemplu mai profund de iubire decât Dumnezeu. Prin sărbătorile creștin ortodoxe facem un exercițiu de iubire împotriva mentalității urii și a dușmăniei care ajunge să guverneze lumea noastră. Avem nevoie de acest lucru. Aceasta fiindcă ceea ce trebuie să domine în lumea noastră este iubirea și înțelegerea. Cât de fumos este ca oamenii să se iubească și să se înțeleagă unii cu alții. Totuși, vedem că sunt multe cazuri în care oamenii se dușmănesc și se urăsc unii pe alții. Acest lucru nu este în nici un fel un lucru bun. Trebuie să ne raportăm la Dumnezeu și să Îl avem pe Dumnezeu ca și model al vieții noastre. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt și un exercițiu al iubirii pe care îl facem. În fiecare duminică ne adunăm la biserică pentru a ne ruga și

30 Dușmănia este cea care concretă formă de manifestare a urii și ea este un lucru care ne face multe probleme. Oamenii din zilele noastre mai mult se dușmănesc decât se iubesc și tind să se vadă pe sine mai superiori decât semenii lor. Acest lucru nu poate fi în nici un fel negat de cei care trăim în zilele de azi. Dușmănia este cea care ne închide numai în propriul nostru interes și la fel de bine ne face să nu mai vedem dincolo de propriile noastre ambiții. Este bine să fim oamenii ambițioși dar la fel de bine trebuie să fim conștienți că ambiția nu este un lucru care trebuie să ne ducă la ură. Ura este un fapt care în nici un fel nu poate să fie duhovnicească. Omul duhovnicesc nu este sub nici o formă o persoană a urii. Ceea ce este și mai trist este că sunt mulți în zilele noastre care ajung la concluzia că până și religia este un lucru care trebuie să ne ducă la ură. Cei care nu au aceiași religie cu noi trebuie urâți și în cele din urmă eradicați. Acest gen de mentalitate este un lucru care nu numai că este neduhovnicesc dar este profund neortodox. Trebuie să știm că viața duhovnicească este un lucru care se manifestă prin iubire și niciodată prin ură și răzbunare. Să ne aducem aminte că Hristos s-a rugat pentru cei care L-au răstignit. Hristos avea toate motivele să urască pe cei care L-au răstignit și i-au pus cunună de spini pe cap. Totuși, el s-a rugat pentru ei lui Dumnezeu Tatăl să fie iertați.

facem acest lucru pentru a fii în comuniune unii cu alții. Este clar că nu putem să mergem la biserică în zi de sărbătoare și în același timp să ne urâm unii cu alții. Iată cum sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne ajută să trecem de la modalitatea pătimasă a acestei lumi la mentalitatea duhovnicească a Bisericii. Avem nevoie de mentalitatea duhovnicească a Bisericii fiindcă aceasta este cea care este autentică. Iată prin urmare un lucru cât se poate de firesc și de bun de care trebuie să ținem cont mai mult. Iubirea duhovnicească este un lucru pe care ajungem să îl trăim în fiecare duminică. Duminica este o zi de sărbătoare și ea ne învață să trebuie să trăim în comuniune cu semenii noștri care sunt mânați de aceleași idealuri ca și noi. Acest lucru este un fapt care în nici un fel nu poate să fie trecut cu vederea. Viața duhovnicească este un lucru care ajunge să fie comunicat nouă prin intermediul slujbelor din zilele de sărbătoare. Poate nu ne-am gândit mult la acest lucru dar în sine scopul acestei cărți este să ne facă conștienți de acest fapt. Trebuie să ne raportăm la Dumnezeu și la fel de bine să ne dăm seama că fără de Dumnezeu în nici un fel nu vom ajunge să ne înduhovnicim. Viața cu Dumnezeu este cea care ne duce în cele din urmă la conștiința că avem nevoi de zile de sărbătoare care să ne rupă din rutina vieții de zi cu zi și să ne îndrepte în spre El.³¹

CAPITOLUL 2

SFINTELE PAȘTI - SĂRBĂTOARE A SĂRBĂTORILOR

Fără nici o îndoială că în Biserica Creștin Ortodoxă nu există sărbătoare mai mare ca Sfintele Paști. Știm că de paști sărbătorim învierea lui Hristos. În această carte nu vom insta prea mult pe contextul istoric în care a trăit Hristos ci mai mult pe faptul învierii Sale. Ceea ce ne spune Biblia și sfinții părinți este că imediat după ce primii oameni au căzut în păcat și au păcătuit Dumnezeu a luat decizia de a îi scoate din rai. Totuși Dumnezeu nu i-a lăsat fără de speranță și le-a promis un mântuitor. Acest mântuitor avea să fie Mesia care a fost fiul lui Dumnezeu înturpat. Iată prin urmare că Hristos s-a întrupat dintr-o fecioară în Nazaretul Galileii și scopul lui a fost de a îl mântui pe om. Era nevoie ca Hristos să asume un trup omenesc pentru ca să poată deschide omului calea spre paradisul pierdut. Paștele este în acest sens o sărbătoare a trecerii de unde îi vine și numele fiindcă în ebraică pesah [paște înseamnă trecere]. Dacă evreii sărbătoreau la paște trecerea prin Marea Roșie, creștinii ortodocși sărbătoresc prin paște trecerea lui Hristos de la moarte la viață. Înaintea învierii lui Hristos au mai existat cazuri de înviere. Unul dintre aceste cazuri a fost cel pe care l-a făcut Sfântul Ilie cu copilul văduvei din Sarepta Sinodului. Sfântul Ilie a înviat din morți pruncul acestei văduve care murise. Totuși, învierea pruncului nu a fost una definitivă. Ce să înțelegem printr-o înviere definitivă? Printr-o înviere definitivă înțelegem că Hristos a înviat odată pentru totdeauna sau mai bine spus pentru eternitate.³²

Prin urmare de paști ne aducem aminte de Hristos și de faptul că El a fost vrednic să învieze. Acest lucru este așa fiindcă în primul rând Hristos nu trebuia răstignit. Pilat din Pont care l-a judecat pe Hristos era păgân și deși el a ezitat la un moment dat de a îl răstigni pe Hristos trebuie să ne dăm seama că fiind păgân el nu a avut nici un interes să îl elibereze pe Hristos. Iată prin urmare un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere atunci când sărbătorim paștile. Paștine le spun că în cele din urmă binele v-a triumfa asupra răului. Este adevărat că răul ajunge să creeze problemele oamenilor de bine la fel

31 Antonie Plămădeală, *Cvuinte la zile mari* (Editura Sofia: București, 2009).

cum și evreii iau creat probleme lui Hristos. Totuși, sortii au fost favorabili lui Hristos. Paștile sunt o sărbătoare a bucuriei fiindcă în ele Hristos a cucerit pe cel rău sau diavolul. Iată prin urmare de ce trebuie să fim conștienți de ce trebuie să sărbătorim paștile și la fel de bine de ce trebuie să ne dăm seama că paștile sunt o sărbătoare a bucuriei. Paștile sunt o sărbătoare a bucuriei fiindcă ele ajung în cele din urmă să ne îndrepte în spre cel mai mare eveniment la istoriei omului: învierea lui Hristos. Învierea lui Hristos ne spune că Dumnezeu este de partea binelui și a celor buni. La fel de bine învierea lui Hristos ne spune că Dumnezeu nu este indiferent față de suferințele și durerile cu care ne confruntăm în această lume. Așa se face că paștile au o încărcătură mare de sensuri și de înțeles în creștinismul ortodox. Sărbătoarea paștilor coincide în calendarul creștin ortodox cu primăvara, timp în care toată natura înfloarește și se trezește la viață. Acest lucru ne aduce aminte de învierea lui Hristos. Timp de trei zile Hristos a fost mort și s-a pogărit cu trupul la iad. În iad Hristos a sfărâmat porțile acestui care erau închise și care îi țineau acolo pe toți dreptii din Vechiul Testament prin puterea păcatului originar. Sfinții părinți ne spun că odată ce Hristos s-a pogărit cu trupul la iad a scos de acolo pe toți dreptii care erau ținuti în teroarea diavolului.³³

În acest capitol nu ne vom referi prea mult la faptul că sunt mai multe tradiții pe care creștinii ortodocși le țin de paște cum sunt vopsirea ouălor roșii ci mai mult ne vom axa pe ceremonia care are loc în biserică de paști și pe semnificația ei. Acest lucru este așa fiindcă sunt mulți în zilele noastre care țin paștile dar tot ceea ce fac este să considere că paștele înseamnă a chefui și a petrece. Este adevărat că de Paște suntem chemați să ne bucurăm și să sărbătorim dar nu trebuie să uităm că sărbătoarea paștilor este una care se axează mai mult pe bucuria duhovnicească. Această bucurie duhovnicească este una pe care o simțim cu sufletul nostru. Este bucuria pe care o avem când știm că prin Hristos ne putem mântui sufletul de chinurile veșnice ale iadului. Ce bucurie mai mare decât aceasta putem să avem? Cu siguranță nu poate exista o bucurie mai mare decât cea a faptului că știm că Hristos Hristos avem deschisă calea spre mântuire și evitarea damnării la iad. Acest lucru este un fapt pe care trebuie

32 Învierea lui Hristos este una eternă care trece dincolo de orice înțelegere omenească. Dacă moartea este un produs al diavolului, învierea este un produs al lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl l-a înviat pe Dumnezeu Fiul Domnul Iisus Hristos fiindcă acesta a fost vrednic de un asemenea act. În timpul vieții Sale pământești Hristos a făcut numai bine: a vindecat, a tămăduit, a izgonit diavoli, a predicat moralitatea, a chemat la păcătoși la pocăință. Totuși, evreii din timpul lui Hristos l-au găsit vinovat pe Hristos de moarte. Acest lucru a dus ca în cele din urmă Hristos să fie condamnat la moarte și nu orice moarte: moarte prin răstignire. Ei bine, acest lucru nu l-a lăsat pe Dumnezeu Tatăl din ceruri indiferent fiindcă după ce Hristos a suferit o moarte infamă Dumnezeu Tatăl l-a înviat a treia zi. Dacă Hristos ar fi fost un infractor, un criminal, un tâlhar sau un tiran probabil că moartea lui ar fi fost justificată. Hristos pe spun sfinții părinți că a fost singura persoană din istoria lumii care a fost fără de păcat. Acest lucru nu poate să ne lase fără de nici un cuvânt. Dacă Hristos nu a fost vinovat cu nimic și El a făcut numai bine în cei 33 de ani pământești este clar că El nu a fost vinovat de moarte și să ajungă să fie răstignit ca ultimul criminal de pe pământ. Acest lucru au fost ignorate depreoția evreilor de la vremea lui Hristos. Nu trebuie să cădem în aceeași greșală ca și evreii contemporani cu Iisus și trebuie să fim conștienți de ceea ce a adus cu sine Iisus pentru noi: atinciparea propriei noastre învieri.

33 Marco Ivan Rupnik, *Cuvinte despre om. I. Persoana - ființă a Paștelui* (Sibiu, 1997).

să îl deducem din bucuria slujbei de paști. Slujba de paști începe prin faptul că toate luminile din biserică sunt stânse și preotul iese în fața altarului cu o lumânare aprinsă și spune: „veniți de luați lumină!” Ce să însemene această chemare pe care preoții creștin ortodocși o fac în toți anii? Chemarea la a venii să luăm lumină din lumina preotului este una dublă. Ea este un simbol al luminii care se pogoară în fiecare an la mormântul lui Hristos din Ierusalim și în al doilea rând chemarea la lumină este faptul că prin Hristos Dumnezeu Tatăl ne cheamă pe toți la Sine. Dumnezeu Tatăl respectă libertatea omului și prin urmare nu îl obligă să vină la Sine dacă acesta nu dorește. Hristos ne cheamă prin gura preotului să ne împărtășim și noi le lumina învierii Lui. Nu poate exista o chemare mai mare decât aceasta fiindcă prin această chemare ajungem în cele din urmă să fim părtași învierii lui Hristos. Este cât se poate de adevărat că pentru a sărbătorii paștile trebuie să înțelegem motivația paștilor. Motivația paștilor este că Hristos a fost Mesia cel pe care Dumnezeu l-a promis primei perechi de oameni: Adam și Eva imediat după ce au căzut în păcat.³⁴

Mai apoi în rânduiala sfintelor paști creștinii ortodocși sunt chemați să facă încojurarea bisericii lor de aprohie sau a bisericii de mănăstire cântând cântarea: „învierea Ta Hristoase Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri și pe noi pe pământ ne învredințește cu inimă curată să Te slăvim.” Această cântare ne face cunoscut faptul că nu numai oamenii se bucură de învierea lui Hristos ci la fel de bine și îngerii din ceruri. Acest lucru pare mai greu de înțeles. De ce să se bucure îngerii din ceruri de învierea lui Hristos din moment ce Hristos a înviat pentru noi oamenii? Îngerii din ceruri se bucură de învierea lui Hristos fiindcă prin învierea lui Hristos omul a ajuns să aibă deschise poțile raiului. Acest lucru evident că nu poate să ne lase indiferenți. Ceea ce ne aduce în atenție această cântare este că în tradiția creștin ortodoxă este foarte adevărat că există multă sinergie. Ce este sinergia? Sinergia este cooperarea omului cu Dumnezeu. În cazul paștilor noi facem un exercițiu de sinergie fiindcă ajungem să sărbătorim un lucru pe care și îngerii din ceruri îl sărbătorească. Fără doar și poate acest lucru nu poate să ne lase indiferenți. Realitatea este că sunt mulți care consideră paștile o sărbătoare plictisitoare care se repetă în același an cu același ritual. Acest lucru în nici un fel nu poate să ne facă să rămânem fără nici o replică. Oamenii care se

34 Este de amintit aici că icoana ortodoxă a învierii lui Hristos ni-l prezintă pe Hristos cum îi scoate din iad pe Adam și Eva. Adam și Eva au căzut în păcat înșelați de diavol. Hristos a venit ca să îi răscumpere din această greșală care prin naștere se răspândește la toți oamenii. Iată prin urmare care este semnificația profundă a învierii lui Hristos. Este adevărat că în cei 2000 de ani de istorie s-au scris foarte multe lucruri despre învierea lui Hristos. Au fost opinii pro și contra vieții lui Hristos dar ceea ce trebuie să știm este că prin învierea Sa Hristos este contemporan cu toate generațiile de după El. Acest lucru ne spune că deși istoric Hristos a trăit între anul 1 și anul 33 prin învierea El este contemporan cu noi cei din secolul al XXI-lea și la fel de bine El v-a fi contemporani cu toți cei care vor urma după noi. Învierea lui Hristos este Cel care îl face pe Hristos să nu mai fie supus „terorii istoriei” ci mai mult să ofere o ieșire din răutatea istoriei omului tuturor celor care Îl caută cu inimă curată. Iată prin urmare care sunt sensurile profunde ale învierii și de ce Biserica Creștin Ortodoxă consideră că nu poate exista o sărbătoare mai mare decât cea a învierii lui Hristos. Ajungem să fim contemporani cu Hristos prin faptul că ținem paștile. Deși nu îl vedem pe Hristos și nici nu Îl putem pipăi pe Hristos la fel cum a făcut Sfântul Toma Necredinciosul, este foarte adevărat că totuși Îl putem simți pe Hristos. Îl simțim pe Hristos în fiecare an când de paști ne adunăm la biserică pentru a sărbătorii paștile.

plictisesc la sărbătoarea învierii asemenea lui faroan din vremea Sfântului Prooroc Moise sunt cu inima împietrită. Este un adevăr trist că sunt din ce în ce mai mulți în zilele noastre care sunt cât se poate de împitriți și pentru care paștile nu înseamnă mai mult decât beție și desfrâu. Acest lucru este așa fiindcă acești oameni nu consideră că paștile este o sărbătoare duhovnicească ci una hedonistă. Este trist dar acest lucru este o realitate pe care în nici un fel nu putem să o trecem cu vederea. Paștile sunt fără doar și poate o sărbătoare care ne duce în spre viața duhovnicească. Acest lucru fiindcă Hristos a fost o persoană duhovnicească și El este acolo unde există viață duhovnicească. Acest lucru este cel mai bine exprimat prin faptul că sărbătoarea paștilor are loc în timpul nopții. Noaptea este de sărbătoarea paștilor simbol al morții din care a înviat Hristos. Prin urmare din ritualul creștin ortodox al slujbei înveiri totul are o profundă semnificație la fel cum a avut și viața lui Hristos. Este trist că în zilele noastre sunt mulți care sunt atrași de religiile orientale fără să fie conștienți de bogăția de sensuri pe care o are sărbătoarea paștilor în creștinismul ortodox. Asupra acestei bogății de sensuri vom insista mai mult în rândurile care vor urma.³⁵

Sfântul Ioan Damaschin este cel care a alcătuit canonul care se cântă în nopțile sfintelor paști. „Ziua Învierii, popoare, să ne luminăm! Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de pe pământ la cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruință.” Aici Sfântul Ioan Damaschinul este cel care ne spune că învierea lui Hristos dacă este primită sau mai bine zis dacă o acceptăm este un care ne luminează sufletul. Este bine prin urmare să știm că învierea ne luminează sufletele. Acest gen de iluminare nu este o iluminare cu lumina fizică a soarelui ci mai mult o iluminare duhovnicească. Sufletul omului se luminează atunci când duce o viață cu Hristos și ascultă de tot ceea ce a propovăduit în Hristos. La fel de bine când sufletul nu este în Hristos el se întunecă. Cum să se întunece? Se întunecă cu păcatele și cu gândurile rele. Este bine să știm prin urmare care sunt implicațiile învierii lui Hristos și ce aduc ele în noi. Viața cu Hristos este fără de nici o îndoială o viață care este interpretată de sfinții părinți ca o viață duhovnicească sau mai bine zis o viață în lumină. Este vorba fără doar și poate de lumina lui Hristos. Hristos luminează în noi atunci când sărbătorim paștile fiindcă atunci este momentul în care ajungem să ne deschidem atenția și simțirea în spre El. Prin urmare viața duhovnicească este un lucru care aduce în noi lumina duhovnicească sau lumina spirituală. Avem nevoie de această lumină spirituală pentru ca sufletele noastre să se purifice și să fie cât se poate de deschise spre Dumnezeu. Tot în troparul de mai sus Sfântul Ioan Damaschin ne spune că Hristos ne-a trecut pe noi de pe pământ la cer. Cum se poate explica acest lucru din moment ce în timpul slujbei paștilor nimeni nu a trecut de pe pământ la cer? Ceea ce vorbește aici Sfântul Ioan Damaschin este faptul că Paștile anticipează momentul morții noastre când sufletul se va desprinde de trup și dacă omul a fost unul care a crezut în Hristos în cele din urmă va ajunge să moștenească raiul. Prin urmare sărbătorirea paștelui este o anticiparea propriei noastre mântuirii. Mântuirea este cel mai important lucru care poate să aibă loc în viața omului.³⁶

Fără de nici o îndoială că paștile sunt o sărbătoare a bucuriei și a veseliei și acest lucru poate fi văzut prin faptul că învierea lui Hristos aduce bucurie tuturor celor care cred în biruința vieții asupra morții, a binelui asupra răului, a luminii asupra întunericului. Acest lucru a fost foarte bine exprimat de Sfântul Ioan Damaschin când spunea: „Cerurile după cuviință să se veselească și pământul să se bucure. Și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută; că a înviat Hristos, Veselia cea

35 Nicola Sfetcu, *Paști – cea mai importantă sărbătoare creștină* (Sfetcu, 2015).

veșnică.” Iată prin urmare că paștile nu sunt cele care aduc bucurie numai pe pământ ci la fel de bine și în ceruri. Prin urmare paștile sunt sărbătoarea care la un anumit nivel unește cerul cu pământul fiindcă Hristos prin învierea lui a unit aceste două lumi. Prin Hristos cerul nu mai este în antagonie cu pământul ci ajunge să fie un lucru care are obiectiv comun: Hristos. Fără doar și poate că odată cu păcatul omului cerul a ajuns să se separe de pământ și primii oameni care au fost făcuți de Dumnezeu au fost izgoniți din rai. Iată un sens al paștelui pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Acesta este unul dintre motivele care ne face să considerăm că paștile este o sărbătoare a recincilierii. Este bine să știm că nu este acceptat să sărbătorim paștile având dușmănie pe semenii noștri și fiindcă cât se poate de îmbufnați pe ei. Mai înainte de paști trebuie să mergem să ne împăcăm cu toți dușmanii noștri ca să putem să întâmpinăm paștile cu vrednicie. Facem acest lucru prin faptul că avem capacitatea să ne cerem iertare. După cum știm Dumnezeu ne iartă pe noi în măsura în care și noi iertăm pe semenii noștri. Este bine să știm că îi iertăm pe semenii noștri cu sepranța că ei se vor schimba și vor uita de calea răului și se vor întoarce în spre bine. Acesta este ceea ce am putea denumi ca sensul reconciliator al sărbătorii paștelui pe care trebuie să îl avem în vedere și de care se cuvine să ținem cont. Paștele este un lucru care ne duce în spre Hristos și la fel de bine este un lucru care întrește relația noastră cu Hristos. Acest lucru este așa fiindcă Hristos are puterea să ne izbăvească de cel rău sau de diavol.³⁷

Niște călugări tineri au vizitat pe un călugăr bătrând cu multă expeirnță duhovnicească. La intrare în chilia lui au putut vedea niște copii care se jucau și spunau cuvinte foarte urâte. Frații tineri au rămas nedumeiți. Așa că după ce au intrat în chilia avei l-au întrebat:

- Părinte cum se poate una ca aceasta?
- Ce să se poată?
- Am auzit pe acești copii că vorbesc foarte urât.

36 Există prin urmare o legătură duhovnicească dintre sărbătoarea paștelui și propria noastră mântuire. Acest lucru este așa fiindcă prin paște ne deschidem în spre Hristos și la fel de bine ajungem să știm că Hristos este Cel care a făcut posibilă mântuirea pentru noi. Nu poate fi un lucru mai frumos pe care Hristos l-a făcut pentru noi decât mântuirea. Acest fapt este una dintre dimensiunile profunde ale sărbătoarei paștelui pe care trebuie să o știm și pe care la fel de bine trebuie să ne-o împrapiem. Paștile sunt fără doar și poate un lucru care trebuie să ne definească pe noi ca persoane fiindcă el este la un anumit nivel o anticipare a propriei mântuiri. Hristos a înviat pentru a învinge moartea și pentru ca în cele din urmă să ne împărtășească și nouă biruința lui. Prin paști facem acest exercițiu al învierii lui Hristos ca să ne anticipăm propria noastră mântuire. Este bine să știm prin urmare care este sensul și deplinătatea sărbătorii paștelui. Nu poate exista mântuire fără de Hristos după cum la fel de bine nu poate exista nici viață creștină fără de sărbătoarea paștilor. Hristos trebuia să învingă moartea fiindcă acest lucru este un dușman al omului. Când sărbătorim paștile nu facem decât să sărbătorim biruința vieții asupra morții. Acest lucru este unul dintre cele mai importante sensuri ale sărbătorii paștilor. Pentru acest lucru paștile ajunge să fie o sărbătoare ciclică ce se repetă în fiecare an fiindcă el este cel care ajunge să ne stabilizeze în Hristos. Ceea ce avem nevoie în zilele noastre este să fim stabili în Hristos și acest lucru este ceea ce face paștile pentru noi.

37 Ilaryon Alfeiev, *Hristos biruitorul iadului. Pogorârea la iad în perspectiva ortodoxă* (Editura Sofia: București, 2008).

- Așa este.
- De ce nu îi muștrați?
- Ar trebui să o fac dar nu o fac.
- Nu înțelegem.
- Este pentru mine un exercițiu.
- Ce fel de exercițiu?
- Vedeți voi eu știu că nu este bine că copii vorbesc urât dar eu mă abțin să îi muștru.
- De ce?
- Pentru că dacă sunt capabil să rabd acest rău mai mic cu siguranță că voi putea răbda și rele mai mari care vin de la semenii noștri.
- Acum înțelegem.

Frații au plecat fiind foarte folosiți de vorbele bătrânului.

Iată prin urmare că în zilele noastre de multe ori ajungem să ne confruntăm cu lucruri rele împotriva cărora trebuie să luăm luăm atitudine. Așa se face că sunt multe lucruri pe care trebuie să le îndurăm de la semenii noștri care evident că sunt nepăsători față de viața duhovnicească. Poate una dintre cele mai mari meteahne ale lumii contemporane este nepăsarea față de lucrurile duhovnicești și ceea ce sunt ele. Este bine prin urmare să știm că prin sărbătoarea paștilor ajungem să ne întărim în față nepăsării și indiferenței față de cele sfinte din zilele noastre.³⁸

După cum am arătat în rândurile de mai sus una dintre marile metehne ale zilelor noastre este indiferența față de cele duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă sunt foarte mulți care ne spun că omul se poate bucura în această viață numai de o fericire trupească. Acești oameni uită că omul este și suflet. Paștile sunt o sărbătoare atât a trupului cât și a sufletului. Este bine prin urmare să avem foarte bine definită ceea ce este sărbătoarea paștilor care vine să stabilească un echilibru dintre facultățile trupesti și cele sufletești. Paștile sunt prin urmare o unire sufletească cu Hristos care a venit să ne mântuiască sufletele. Pentru cei care nu cred în existența sufletului acestea sunt basme pentru copii. În sine trebuie să știm că paștile nu sunt un basm ci au fost un eveniment real care a avut loc la anul 33 după Hristos. Paștile sunt pentru noi cei de azi o invitație pe care Dumnezeu ne-o adresează să ajungem să de despătimim și la fel de bine să trăim cu Dumnezeu. Prin Hristos Dumnezeu Tatăl a ieșit în întâmpinarea

38 Mai ales în orașele noastre se poate remarca indiferența omului față de cele sfinte și de tot ceea ce este duhovnicesc. În timp ce unii merg la biserică și se roagă sau țin sărbătoare paștelui alții sunt în cârciumi și în baruri. Acest lucru evident că la un anumit nivel ajunge să ne afecteze și să ne facă să fim cât se poate de precauți cu ceea ce fac semenii noștri. Trebuie prin urmare să ne dăm seama că în această viață fiecare dintre noi ajunge să ne alegem ceea ce dorim: pe Hristos sau pe diavol. Acest lucru este așa fiindcă dincolo de toate viața duhovnicească este un lucru care definește și care susține tot ceea ce este bun și frumos din nou. Viața duhovnicească este cu adevărat o cale în spre fericire a omului. Acest lucru fiindcă omul ajunge să își dea seama că viața duhovnicească este mult mai bogată și mult mai profundă decât viața pătimală. Paștele este fără doar și poate una dintre sărbătorile cu cel mai profund caracter și cu extrem de multe implicații pentru viața duhovnicească. Trebuie să gândim paștile ca și o sărbătoare duhovnicească fiindcă ea este cea care a ajuns să pnevmatizeze trupul lui Hristos. Sfinții părinți sunt cei care ne spun că prin înviere Hristos s-a pănevmatizat și a devenit o experiență care a transformat trupul pământesc într-un trup duhovnicesc. Acesta a fost motivul pentru care Hristos a putut să intre la apostoli prin ușile încuiate.

noastră. Prin faptul că sărbătorim paștile nu facem nimic altceva decât să răspundem acestei invitații pe care ne-a făcut-o Dumnezeu Tatăl. După cum ne spunea și Sfântul Ioan Damaschin paștile sunt o sărbătoare a luminii și a bucuriei. Acest lucru este așa fiindcă această bucurie ne vine de la Hristos care a învins moartea. Ce lucru poate fi mai frumos decât înfrângerea morții? Cu siguranță că nici unul fiindcă moartea este un dușman al omului. Prin Hristos știm că moartea a fost biruință și viața este cea care va domni acum în veșnicie. Este clar că Hristos a făcut acest lucru pentru ca noi să ne împărtășim de el. Paștile sunt în acest sens un lucru care ne face să fim cât se poate de ancorați în viața lui Hristos care s-a dăruit total pentru noi. Dacă Hristos s-a dăruit total pentru noi la fel de bine și noi trebuie să ne dăruim lui Hristos.³⁹

Faptul că prin paști Hristos se comuncă pe Sine este un lucru pe care îl afirmă tot Sfântul Ioan Damaschin: „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat. Răstignitu-m-am ieri împreună cu Tine: Însuți împreună mă preaslăvește, Mântuitorule, întru Împărăția Ta.” Acest lucru este un fapt care ne spune că prin paște Hristos se comună nouă. Este adevărat că noi nu am fost răstigniți trupește cum a fost răstignit Hristos dar ceea ce trebuie să știm este că totuși am ajuns să fim răstigniți duhovnicește cu Hristos. Acest lucru este un fapt pe care îl simțim prin faptul că citim și în auzim de răstignirea lui Hristos. Hristos devine astfel centrul vieții noastre duhovnicești și sufletește pătimim și înviem cu în El în fiecare an când sărbătorim paștile. Iată prin urmare un sens pe care sunt puțini care îl știu că Hristos este deschis în spre noi și la fel de bine El ne face părtași vieții Sale. Viața duhovnicească este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere și care trebuie să știm că se raportează la Hristos. Pentru noi creștinii ortodocși paștile este fără de nici o îndoială o sărbătoare care devine paradigmatică sau de ce să nu spunem un fel de arhetip pentru orice sărbătoare creștină. Pentru cei care nu sunt inițiați în viața duhovnicească este foarte adevărat că afirmațiile Sfântului Ioan Damaschin sunt cât se poate de neînțelese. Cum să ne răstignim și cum să înviem cu Hristos? Facem acest lucru în primul rând în sufletele noastre. Ca și Fiul lui Dumnezeu Hristos este Cel care a trăit din veșnicie. Acest lucru este un fapt care ne spune că trebuie să fim cât se poate de bine ancorați în viața duhovnicească. Viața duhovnicească este cea care se manifestă prin trăirea duhovnicească. Această trăire duhovnicească este cea care ne face conștienți de faptul că lucrurile nu sunt numai de natură fizică și materială ci la fel de bine sunt și de natură spirituală. Dreptul Simeon la trăierea împrejur a lui Hristos i-a prevestit Sfintei Maria că „prin inima ei v-a trece o sabie.” Evident că nici o sabie nu a trecut prin inima Sfintei Maria, la fel cum nici nou nu am fost răstigniți în vinerea mare cu Hristos. Totuși, sufletește noi suntem răstigniți cu Hristos și la fel de bine înviem cu Hristos. Acest lucru este posibil fiindcă trăirile noastre sufletești nu pot exista dincolo de Hristos.⁴⁰

Prin urmare este bine să știm că fără de Hristos nu poate exista nici un fel de paște. Evreii știm că sărbătoreau paștele ca și amintire a trecerii prin Marea Roșie pe care Sfântul prooroc Moise a despărțit-o fiindcă nu ar fi putut astfel să îi scoată pe evrei din robia egipteană. În creștinismul ortodox centrul paștelui devine Hristos Fiul lui Dumnezeu întrupat. Acest lucru îl spunea și Sfântul Ioan Damaschin în canonul paștelui: „Parte bărbătească, ca Cel ce a deschis pântecul fecioresc, fost-a Hristos; iar ca om, Mielușel S-a chemat. Și fără prihană a fost, Paștile noastre, ca Cel ce n-a gustat întinăciune; și ca un Dumnezeu adevărat, desăvârșit S-a numit.” Din acest lucru trebuie să înșelegem că Hristos a fost Cel care a mutat balanța paștelui de la săbrătoarea

39 Jaroslav Pelikan, *Iisus Hristos de-a lungul secolelor* (Editura Humanitas: București, 2000).

evreiască ce sărbătorea trecerea prin Marea Roșie la trecerea de la moarte la viață pe care a făcut-o Hristos. Acest lucru va ajunge să fie un lucru definitoriu pentru paștele creștin ortodox. Paștele creștin ortodox este un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere în zilele noastre când sunt din ce în ce mai puțini care cred că viața în Hristos mai are un sens și o noimă. Viața în Hristos este un lucru care trebuie să definească faptul că trebuie să sărbătorim paștile. Acest lucru este așa fiindcă cu fiecare an cu care sărbătorim paștile devenim mai duhovnicești, ajungem să descoperim sensuri noi în învierea lui Hristos, ajungem să ne dăm seama că nu există mântuire afară de Hristos și la fel de bine că Hristos este surra bucuriei și a luminii duhovnicești. Hristos este ca și Fiul lui Dumnezeu o ființă care nu are nici un fel de stricăciune în El și el a voit să facă acest lucru un dar și pentru om. Este bine să știm prin urmare care este sensul profund și semnificația deplină a raportării noastre la Hristos. Hristos este cel care prin învierea Sa a făcut posibilă mântuirea noastră. Dacă Hristos ar fi fost înghițit de moarte dată pentru totdeauna El nu mai avea cum să confere viața celor care au murit. Viața lui Hristos după sfinții părinți are loc în două faze: în primul rând ea se comunică sufletelor celor care au murit și în al doilea rând se comunică și trupurilor la învierea cea de obște.⁴¹

Este clar că pentru ortodoxie paștile sunt fără doar și poate o sărbătoare a mântuirii lumii. Acest lucru este așa fiindcă paștile sunt evident un lucru care demonstrează că noi avem deschisă mântuirea prin Hristos. Acest lucru l-a afirmat și Sfântul Ioan Damschim în canonul paștilor: „la dumnezeiasca strajă, de Dumnezeu-grăitorul Avacum să stea împreună cu noi și să arate pe îngerul cel purtător de lumină, care a grăit cu mare glas: Astăzi este mântuirea lumii, că a înviat Hristos ca Cel atotputernic.” Prin urmare este adevărat că sărbătorind paștile ajungem să ne anticipăm propria noastră mântuire. Este bine să știm acest lucru mai ales în zilele noastre când sunt foarte mulți care nu au nici un fel de înțelegere asupra faptului că nu poate exista mântuire fără de Hristos. Fără de Hristos este clar că nu poate exista mântuire fiindcă Hristos a fost Cel care a fost desemnat de Dumnezeu Tatăl să fie mântuirea noastră. Acesta este și motivul pentru care ortodoxia îl denumeste pe Hristos și ca Mântuitorul. Acest lucru fiindcă trebuie să știm că mântuirea este un lucru care este imposibil de obținut de om

40 Atunci când vorbim de Hristos sunt foarte mulți care sunt de părere că nu poate fi vorba de nimeni altceva decât de evreul care a fost răstignit de romani în Israelul de acum 2000 de ani. Totuși, sfinții părinți și teologii creștin ortodoxi sunt de altă părere. Ei ne spune că Hristos nu este numai om ci la fel de bine și Dumnezeu și El este a doua persoană din Sfânta Treime. Sfânta Treime este cea care a făcut tot ceea ce există și a dus lumea din neființă la ființă. Prin urmare Hristos este Dumnezeu și El există din veșnicie. Pentru a Îl putea mântui pe omul cel pierdut Hristos și-a asumat natura umană și în acest sens a deschis omului posibilitatea de a se mântui sau mai bine spus posibilitatea de a intra în rai. Acest lucru este un fapt care este mai greu de înțeles. Fiindcă este Dumnezeu nimic din ceea ce face omul nu poate să fie înțeles în alt fel decât în raportare la Hristos. Prin paști noi ajungem la o trăire duhovnicească care ne unește cu Hristos nu numai ca și om ci cu Hristos ca și Dumnezeu. Sfântul Ioan Damaschin ne spune că Hristos există „în lumina pururea fiitoare.” Prin acest lucru înțelegem că Hristos ne unește cu Sine în lumină și prin sărbătorirea paștilor ajungem și noi să trăim în lumina cea pururea fiitoare. Acest lucru este în cele din urmă sensul profund al paștilor: să ne unească cu lumina duhovnicească ce vine de la Hristos.

41 Anca Bruda, *Tradiții și obiceiuri de paști* (Sibiu, 2013).

prin proffile lui efoturi. Hristos a deschis drumul spre mântuire dar la fel de bine El are nevoie de aderența noastră la această mântuire. Acest lucru îl facem cel mai bine prin nevoința noastră pe care fiecare o facem după puteri. Trebuie să ne nevoim și acest lucru este un fapt care evident că ajută mântuirii noastre. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc și care întregesc sensul vieții noastre duhovnicești. Paștile sunt o sărbătoare care ne face să medităm mai mult la propria noastră mântuire. Acest lucru fiindcă este cât se poate de adevărat că mântuirea este un lucru cât se poate de important pentru noi. Fără de mântuire omul ajunge să fie damnat la iad. Prin urmare nu greșim dacă spunem că în sens duhovnicesc paștile sunt o sărbătoare a mântuirii. Ținem paștile nu fiindcă ele sunt o tradiție pe care am moștenit-o din moși strămoși ci fiindcă ele sunt o sărbătoare a mântuirii. Nu putem să concepe paștile fără de mântuirea omului. Acest lucru este așa fiindcă Hristos a lăsat paștile spre mântuirea noastră.⁴²

Faptul că Hristos a fost în iad pentru a îi scoate de acolo pe dreptii Vechiului Testament ne-o spune tot Sfântul Ioan Damaschinul: „Milostivirea Ta cea nemăsurată văzând-o cei ținuti în legăturile iadului, spre lumină se grăbeau, Hristoase, cu picioare sprintene, lăudând Paștile cele veșnice.” Aici Sfântul Ioan Damaschinul ne face o descoperire pe care eventual el a avut-o de la Dumnezeu și care ne spune ce au făcut cei care erau ținuti în iad de diavol. Ei au putut vedea din iad o lumină care venea spre ei și care evident că a fost raiul și cu toții s-au grăbit în spre această lumină. Avem de a face aici cu o descoperire pe care Sfântul Ioan Damaschinul a avut-o și care ne spune că cu adevărat Hristos i-a scos din chinurile iadului pe dreptii Vechiului Testament. Prin urmare este cât se poate de adevărat că Hristos își merită numele de mântuitor fiindcă El a ajuns să îi mântuiască pe cei care erau pe calea pierzaniei și se duceau în spre întunericul veșnic al iadului. Prin urmare avem de a face aici cu un lucru sau un fapt supranatural pe care Hristos l-a făcut. Acest lucru ne spune că în paști ajungem să sărbătorim nu numai învierea lui Hristos ci la fel de bine și biruința lui Hristos asupra iadului. Acest lucru este un fapt care a fost descoperit sfinților părinți dintre care am amintit aici pe Sfântul Ioan Damaschinul. Este prin urmare un lucru cu adevărat minunat ceea ce a făcut Hristos pentru umanitate. Este prin urmare adevărat că paștile

42 Mântuirea este țelul final al vieții omului și acest lucru a fost afirmat de toți cei care au ajuns să înțeleagă care este rostul și menirea creștinismului ortodox. Trebuie să ne raportăm la Hristos fiindcă El este Cel care face posibilă mântuirea noastră. Hristos dorește ca noi să ne mântuim dar cere ca noi să facem faptele care sunt în acord cu propria noastră mântuire. Dacă vom sta și vom analiza lucrurile duhovnicește vom putea vedea că viața trebuie înțeleasă în sensul mântuirii. Mântuirea este o realitate care ține de Hristos și de ceea ce dorește Hristos să facă cu omul. Hristos ne cere să fim activi în ceea ce privește mântuirea noastră, adică să fim buni și să facem fapte bune. Fără de aceste fapte bune este adevărat că nu putem în nici un fel să ajungem să ne realizăm ca oameni. Faptele bune sunt cele care ne centrează pe propria mântuire. Acest lucru este așa fiindcă nici Hristos nu a fost pasiv în ceea ce a privit mântuirea omului: El s-a înturpat, și-a asumat natura umană, a făcut vindecări, a izgonit diavoli, a pățimit și în cele din urmă a înviat. Iată prin urmare un lucru care ne spune că trebuie să îl avem pe Hristos în fața noastră și să ne raportăm la El ca și Cel care a fost tot ceea ce a fost posibil ca noi să ne mântuim. Acest lucru ne spune că într-un anume sens suntem îndatorați lui Hristos. Dacă Hristos a făcut tot ceea ce se putea pentru ca noi să ne mântuim la fel de bine și noi trebuie să facem tot ceea ce se poate să câștigăm această mântuire pe care Hristos a făcut-o posibil.

sunt o dublă biruință sau victorie: 1. Asupra morții și 2 asupra iadului. Până la pogorârea lui Hristos la iad iadul nu a fost înfrânt deloc în ceea ce îl privește pe om. Hristos s-a milostivit de om după cum ne spune Sfântul Ioan Damaschinul și în cele din urmă a ajuns să îl elibereze pe om de iad. Acest lucru este al doilea mare sens pe care îl prăznuim de paști pe care evident sunt mai puțini cei care îl cunosc. Se cuvine să știm că paștile sunt un lucru care ne face să conștientizăm că în cele 3 zile cât a fost mort trupește Hristos a înfrânt odată pentru totdeauna iadul. De atunci toți cei care sunt buni și drepti se pot izbăvii de iad. Fără de Hristos nu poate exista nici un fel de izbăvire din iad. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și la fel de bine trebuie să ne raportăm mai mult la el. Nu era posibil ca iadul să fie înfrânt de om și pentru acest lucru Hristos a asumat acest lucru prin propria lui persoană. În cele din urmă iadul a fost înfrânt. Acest lucru evident nu este crezut de cei fără de Dumnezeu dar pentru noi creștinii ortodocși este un lucru cât se poate de incontestabil.⁴³

Faptul că Hristos s-a pogorât la iad este un lucru pe care îl certifică toți sfinții părinți. Acest lucru este așa fiindcă prin păcatul stromșesc omul a pierdut raiul și a ajuns să se damneze sigur la iad. Prin urmare este bine să știm că Hristos este în primul rând un mântuitor la sufletelor. Hristos a mântuit din iad acum 2000 de ani sufletele tuturor celor care deși erau drepti și au făcut fapte bune erau ținuti acolo din răutatea diavolului. Iată ce ne spune în acest sens Sfântul Ioan Damaschinul în Canonul Paștilor: „Pogorātu-Te-ai în cele mai de jos ale pământului și ai sfărâmat încuietorile cele veșnice, care țineau pe cei legați, Hristoase; iar a treia zi, ca și Iona din chit, ai înviat din mormânt.” Din cele afirmate mai sus nu trebuie să înțelegem să iadul este în pământ ci în cele mai de jos sau mai bine spus sub univers. Acest lucru este așa fiindcă iadul nu este un loc material după cum este pământul pe care umblăm. Hristos s-a pogorât prin urmare la iad unde a sfărâmat încuietorile cele veșnice ale lui. Prin acest lucru trebuie să înțelegem că cei care erau ținuti în iad nu mai aveau veșnic o șansă să iese din el. Hristos a rupt porțile iadului și prin urmare a eliberat de acolo pe cei care erau ținuti acolo de nedrept. Iată prin urmare un sens la care trebuie să menim și să contemplăm mai mult atunci când ne gândim la paști și la ceea ce ține de această sărbătoare. Este bine să ne dăm seama că paștile sunt o sărbătoare care dacă vom sta și gândii mai mult vom descoperii că sunt din ce în ce mai multe sensuri ale ei. Iată de ce în fiecare an Biserica Creștin Ortodoxă a rânduit să sărbătorim paștile și să Îl avem în vedere. Paștile sunt fără de nici o îndoială o sărbătoare în care sărbătorim victoria lui Hristos asupra iadului. Iadul este un loc al terorii eterne și acest lucru este dincolo de puterile omului să fie înfrânt. Hristos ca Fiul lui Dumnezeu a dorit să îl elibereze pe om de iad și să îi confere o viață nouă, o viață în lumina raiului. Aceste lucruri sunt fapte care au avut loc dincolo de lumea materială care au fost descoperite sfinților părinți.⁴⁴

Prin urmare prin faptul că ținem paștile în fiecare an nu facem nimic altceva decât să actualizăm victoria lui Hristos asupra iadului. Acest lucru trebuie să știm că nu l-a mai făcut nimeni nici măcar un inger. Hristos a fost Cel care a învins iadul și care prin victoria lui ne conferă șansa să fim fericiți. Acasta este cu adevărat o fericire să știm că iadul a fost înfrânt și că Hristos are putere asupra iadului. Acest lucru înseamnă că în cele din urmă nimeni nu va mai merge în iad dintre cei care cred în Hristos. Acest lucru îl exprimă și Sfântul Ioan Scărarul: „Cel ce a izbăvit pe tineri din cuptor făcându-Se om, pătimește ca un muritor; și prin patimă pe cel muritor îl îmbracă în podoaba nestrăciunii, Cel unul binecuvântat, Dumnezeuul părinților noștri, și preaslăvit.” Iată prin urmare că aici ni se spune care a fost tehnica prin care Hristos a ajuns să iese

43 Siluan Atonitul, *Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei* (Sibiu, 2001 reeditare).

biruitor asupra iadului. El a asumat trupul de muritor și astfel a făcut pe diavoli să creadă că este un muritor ca și oricare alt muritor. Așa se face că diavolii au crezut că duc în iad un om obișnuit. Ceea ce nu au luat în considerare diavolii a fost că Hristos nu a fost numai unul care și-a asumat trupul de muritor ci la fel de bine El a fost și Dumnezeu. Prin acest fel în cele din urmă am putea să ne exprimăm că Hristos „a venit de hac” iadului. Hristos a oferit trupul Său de om muritor mai mult ca o momeală iadului. Iadul a prins această momeală și prin acest lucru a ajuns în cele din urmă să fie înfrânt și biruit. Acest lucru este o teologie profundă la care Biserica Creștin Ortodoxă ne îndeamnă să medităm în fiecare an în noaptea sfintelor paști. Este prin urmare un lucru de care trebuie să ținem cont și la care trebuie să ne raportăm atunci când avem de a face cu paștile. Am aflat prin urmare că Hristos a asigurat o dublă victorie pe care le sărbătorim în timpul paștilor: una prin înviere și alte prin înfrângerea iadului. De la începuturile umanității nimeni nu a putut să înfrângă iadul. Iadul și-a luat victimele sale din toate generațiile umanității. De la Hristos acest lucru s-a schimbat și cei care cred în Hristos nu au cum să ajungă în iad. Acest lucru îl afirmă Sfântul Ioan Damaschin când spune: „prăznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți, veșnice; și săltând, laudăm pe Pricuinitorul, Cel unul binecuvântat, Dumnezeu părinților noștri, și preaslăvit.” Iată prin urmare că paștile înseamnă faptul că noi ajungem să prăznuim „omorârea morții.” Hristos a făcut acest lucru posibil pentru noi.⁴⁵ Știind toate aceste lucruri despre paști este cât se poate de adevărat că ele sunt o sărbătoare care aduce fericire. Nu este vorba de o fericire lumească ci evident de o bucurie duhovnicească. Este bine să știm acest lucru mai ales în zilele noastre când suntem învățați să judecăm tot ceea ce există și toată viața noastră în termeni materiali. Sunt foarte mulți care nu pot concepe că există o fericire dincolo de fericirea materială. Fericirea duhovnicească nu este în nici un fel una care este legată de viața duhovnicească. Din contră viața trupască ajunge să fie una care se împotrivește în unele cazuri vieții duhovnicești. Prin urmare, toate aceste lucruri sunt realități care

44 Faptul că Hristos a înfrânt iadul este un lucru care trebuie să ne ofere bucurie și la fel de bine trebuie să ne spună că avem toate motivele să fim fericiți. Cum să nu ne facă fericiți victoria lui Hristos asupra iadului? Pentru acest lucru trebuie să avem mai multă evaluare atunci când sărbătorim paștile și la fel de bine să ne dăm seama de ceea ce implică pentru noi paștile creștin ortodoxe. Când sărbătorim paștile creștin ortodoxe nu facem decât ca în fiecare an să actualizăm victoria lui Hristos asupra iadului. Acest lucru ne face fericiți și la fel de bine ne conferă credință mai mare în Hristos. Hristos a făcut acest lucru benevol și fiindcă ne iubește pe toți. Iată prin urmare un sens profund și cât se poate de autentic al paștilor. În acest sens trebuie să știm că paștile au avut loc în două dimensiuni: una materială prin învierea lui Hristos din morți și una duhovnicească prin biruința lui Hristos asupra morții. Acest lucru trebuie să ne țină și mai mult ancorați în creștinismul ortodox și să ne facă conștienți de ce paștele creștin ortodox este sărbătoarea centrală a Bisericii Creștin Ortodoxe. Este trist să nu toată lumea vede aceste lucruri care au fost realizate de Hristos și pe care ortodoxia le sărbătorește. Lumea de azi nu dorește să creadă că Hristos s-a pogorât cu sufletul la iad și acolo a înfrânt puterea iadului. Aceste lucruri sunt prin urmare fapte pe care trebuie să le știm și mai ales trebuie ca ele să fie sursa de bază a fericirii noastre duhovnicești. Prin paști ajunge să fim cât se poate de fericiți când ne dăm seama că am ajuns în cele din urmă să aflăm despre ceea ce a făcut pentru noi Hristos în iad.

45 John Chrysostom, *Vindecarea lăuntrică a omului. Arta îndrumării duhovnicești* (București, 2015).

ajungem să le experimentăm în sărbătoarea paștelui. Pentru unii este adevărat că paștele nu are nici o noimă și evident este un fel de sărbătoare lipsită de sens. Cine ne poate face siguri că Hristos s-a porogât la iad și acolo a înfrânt iadul? Acest lucru am văzut că a fost descoperit Sfântului Ioan Damaschinul. Paștile este în acest sens un drum pe care îl facem în spre sfințenie și la fel de bine în spre iubirea de Dumnezeu. Prin paști în descoperim pe Dumnezeu ca fiind sfânt fiindcă prin Hristos El a făcut tot ceea ce ține de mântuirea noastră: „Cât este de sfântă, cu adevărat și întru totul prăznuită această noapte de mântuire și strălucită, mai înainte vestitoare fiind a zilei celei purtătoare de lumină, a Învierii, în care Lumina cea fără de ani din mormânt cu trupul, tuturor a strălucit.” Din afirmațiile de mai sus înțelegem că paștile sunt o noapte sfântă fiindcă în ele ajunge să prăznuim ceea ce a făcut Hristos din iubire pentru noi. Acest lucru este un fapt care în nici un fel nu poate să fie contestat. Paștile sunt fără doar și poate o zi a afirmării lui Hristos în viața noastră și la fel de bine o actualizării a unirii duhovnicești care există între Hristos și viața noastră.⁴⁶

Tot Sfântul Ioan Damaschin este cel care ne spune că pentru noi creștinii ortodocși nu poate în nici un fel să fie o sărbătoare mai mare ca și paștile. Iată ce ne spune el în acest sens: „Această aleasă și sfântă zi, cea dintâi a săptămânii, împărăteasă și doamnă, praznic al praznicelor este și sărbătoare a sărbătorilor, în care binecuvântăm pe Hristos în veci.” Prin urmare Sfântul Ioan Damaschin a denumit paștile ca și „praznic al praznicelor” și „sărbătoare a săbătorilor.” Este bine să știm acest lucru fiindcă sunt mulți care nu cred acest lucru. Pentru mai mulți zilele de sărbătoare profane sunt mult mai importante decât paștile. Acest lucru fiindcă omul modern a ajuns să fie extrem de ancorat în realitățile acestei lumi și nu mai ține cont realitățile duhovnicești. Tot Sfântul Ioan Damaschin ne mai spune un lucru de care trebuie să ținem cont: că trebuie să îl binecuvântăm pe Hristos. Într-o lume în care oamenii se blestemă unii pe alții adevărul este că găsim puțin loc pentru binecuvântare. Sfântul Ioan Damaschin pe bună dreptate ne spune că trebuie să îl binecuvântăm pe Hristos. Acest lucru fiindcă Hristos este Cel care ne-a deschis calea mântuirii și El este Cel care ne duce în spre mântuire. Prin urmare este bine să avem ierarhia sărbătorilor creștin ortodoxe foarte bine definită. Sunt mulți care nu văd nici un fel de diferență dintre sărbătorile creștin ortodoxe. În cele din

46 Ceea ce puțini știu este că sfințenia este un lucru care aduce fericire. Așa se face că sfinții sunt personae fericite. Sunt puțini sfinți pe care îi vedem că se văicăresc de problemele vieții de zi cu zi. Prin urmare pentru cei care doresc să fie cu adevărat fericiți trebuie să știm că această fericirea este un lucru care ajunge să fie experimentată prin sfințenie. Paștile sunt un timp al sfințeniei care ne separă de profanitatea acestei lumi. Trăim într-o lume care caută fericirea pe căi străine de Hristos. Sfinții sunt cei care au certificat că prin unirea cu Hristos au ajuns la adevărata fericire. Fericirea este un lucru de care trebuie să fim cât se poate conștienți că ne vine din unirea cu Hristos. Acest lucru sunt prin urmare cele care ne definesc sensul vieții noastre. Cu toții dorim ca sensul vieții noastre să fie definit de fericire dar suntem puțini cei care suntem conștienți că această fericire ne vine de la Hristos. Lumea din zilele noastre este o lume sceptică care nu dorește prea multe lucruri duhovnicești fiindcă vrea să trăiască nu din lucrurile material. Aceste lucruri sunt evident fapte care nu pot să ne lase indiferenți. Atunci când căutăm fericirea adevărată nu o vom găsi numai în Hristos fiindcă Hristos ca Dumnezeu este autor al fericirii. Sfințenia aduce fericire și este clar că este vorba de o fericire duhovnicească. De ce toți sfinții au fost fericiți? Ei au fost fericiți fiindcă au ajuns să îl actualizeze pe Hristos în ei și să își dea seama că nu există nimic mai frumos și mai bun decât viața cu Hristos.

urmă după cum putea vedea din textele care definesc sărbătoarea paștilor putem să ne dăm seama că nu toate sărbătorile creștin ortodoxe au aceeași semnificație. Acest lucru este așa fiindcă sărbătorile nu sunt identice una cu alta. Este bine să știm acest lucru și să îl conștientizăm fiindcă Hristos a voit ca lucrurile să fie așa. Hristos a lăsat paștile ca și moștenire peste ani pentru ca îl paște să vedem toată profunzimea. Fără daor și poate paștile este o sărbătoare a profunzimii și acest lucru nu poate în nici un fel să fie negat. Prin paști suntem chemați la profunzime și în cele din urmă această profunzime o vom descoperii prin sărbătoarea paștilor și a tot ceea ce ține de ea. Prin paști ajunge să trăim o stare de fericire duhovnicească. Este trist că creștinii din zilele noastre nu pot cădea la o dată comună a sărbătoririi paștelui și sunt în acest sens cunoscute în zilele noastre paștile catolic și paștile ortodox. Acest lucru este trist fiindcă nu pot să existe două paști în cele din urmă.⁴⁷

Se spune că mai demult a existat un soț și o soție care se iubeau foarte mult. Într-o zi soția i-a spus soțului:

- Dragă am să își cer un lucru.
- Ce lucru?
- Am nevoie de un piaptăn nou.
- Nu cred că se poate
- De ce dragule?
- Fiindcă nu am bani nici să îmi cumpăr nici o curea nouă la ceas.
- Chiar nu se poate?
- Îmi pare rău nu.

Soțul a plecat la servicii dar pe drum a avut muștrări de conștiință. S-a aoprit la un amanet unde și-a vândut ceasul și mai apoi a mers și a cumpărat un piaptăn nou. Seara s-a întors cu pieptenele în mână gata să îl dea soției sale. Când a intat pe ușa camerei a putut vedea că soția lui avea părul tăiat.

- Ce s-a întâmplat cu părul tău?
- L-am tuns.
- De ce? Era frumos.
- Fiindcă părul l-am vândut și ți-am luat un ceas nou cu banii de el.
- Și eu am vândut ceasul vechi și ți-am luat un pieptene nou.

Soții au pufnit amândoi în râs.

Am spus întâmplarea de mai sus pentru a demonstra că iubirea adevărată este întotdeauna reciprocă. Acest lucru este așa fiindcă cei care se iubesc își dau seama că nu pot să fie numai unul fericit ci trebuie să fie ambii fericiți. De acest gen de reciprocitate avem nevoie și în legătura noastră cu Hristos. Hristos a lăsat paștele pentru noi ca noi ținându-l să ajungem să fie cât se poate de fericiți pentru faptele pe care El le-a făcut pentru noi.⁴⁸

Ceea ce trebuie să știm este că ajungem să fim fericiți atunci când ne sincornizăm voia noastră cu voia lui Dumnezeu. Pentru mulți tot ceea ce contează este să își facă propria lor voia. Este bine să știm că voia lui Dumnezeu este un lucru care ajunge să ne facă fericiți fiindcă Dumnezeu fiind creatorul nostru știe tot ceea ce este bune și tot ceea ce este de folos pentru noi. Trebuie să facem voia lui Dumnezeu chiar dacă acest lucru poate părea uneori absurd și fără de nici o logică. Voia lui Dumnezeu este la un anumit nivel chieia fericirii noastre. Se cuvinte să fim persoane care să ne dedicăm lui Dumnezeu și la fel de bine să știm că între voia noastră și voia lui Dumnezeu este mai

47 Sfântul Nectarie al Eghinei, *De ce papa și supușii lui s-au despărțit de Biserica lui Hristos* (Editura Evanghelismos: București, 2011).

bine să alegem voia lui Dumnezeu. A face voia lui Dumnezeu este un lucru care duce la cunoașterea adevăratei fericiri. Fericirea omului nu constrâ în a își suprima voia proprie ci mai mult de a își racorda voia lui cu voia lui Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care se realizează în primul rând prin viața duhovnicească. Viața duhovnicească este cea care apare acolo unde nu mai există nici un fel de separație dintre voia lui Dumnezeu și voia omului. Prin urmare ceea ce pute constata este că viața duhovnicească este cea în care nu mai există nici un fel de separație dintre voia lui Dumnezeu și voia omului. Omul care este plin de mândrie este cel care consideră nu trebuie să facă voia lui Dumnezeu fiindcă în cele din urmă voia sa este tot ceea ce contează. Așa se face că omul ajunge să trăiască ceea ce am putea denumii ca tragedia separării de Dumnezeu. În zilele noastre sunt mulți care se separă de Dumnezeu și doresc să ducă o viață cu Dumnezeu fiindcă acest lucru consideră ei că ne suprimă propria libertate. Cum să mai fi o persoană liberă dacă tot ceea ce crede Biserica Creștin Ortodoxă este să facem voia lui Dumnezeu? Mai poate fi libertate acolo unde trebuie să facem voia lui Dumnezeu? Răspunsul este da, mai poate fi libertate acolo unde este voia lui Dumnezeu fiindcă trebuie să avem în vedere că Dumnezeu este Cel care ne-a făcut și El este Cel care ne-a creat.⁴⁹

Prin urmare este adevărat că Hristos ne dorește să fim fericiți dar la fel de bine El mai dorește să știm și de unde vine fericirea sau mai bine zis care este izvorul fericirii. Fericirea adevărată vine de la Dumnezeu prin harul Său și odată ce ea este sădită în om nu mai pleacă niciodată din el. Iată de ce trebuie să ne raportăm la Dumnezeu și să ținem cont de care este voia lui Dumnezeu cu noi. Sfântul Ioan Damaschin ne atrage atenție la un fapt cât se poate de semnificativ în ceea ce privește fericirea în Canonul Sfintelor Paști. Iată ce ne spune el în acest sens: „Cel ce răstignire ai răbdare și moartea ai stricat și ai înviat din morți, împacă viața noastră, Doamne, ca un singur atotputernic.” Aici ne spune Sfântul Ioan Damaschin sau mai bine spus el se roagă lui Hristos ca să „împace viața noastră.” Ce să înțelegem prin acest lucru? Ce înseamnă că Hristos este Cel care împacă viața noastră? Acest lucru înseamnă că Hristos este Cel care este stăpânul vieții noastre. Când viața noastră devine numai a noastră și exclusiv

48 A ne raporta în tot ceea ce facem la Hristos este fără de nici o îndoială un lucru care poate să fie considerat un exercițiu de alteritate sau de altruism. Acest lucru este așa fiindcă viața în sine este un fapt care trebuie să fie cât se poate de ancorat în Hristos. S-a spus de mai mulți teologi creștin ortodocși că vom ajunge să ne descoperim adevăratul eu numai în Hristos. Sunt mulți care cred că a ține la tine și la propria noastră persoană în mod individualist și egoist este un fapt care ne conferă adevărata identitate. Adevărata noastră identitate este cea care ne este conferită de Hristos. Este bine prin urmare să știm că de la Hristos vine adevărata fericire. Sunt multe filosofii și opinii care susțin că nu trebuie să ne raportăm la Hristos și în nici un caz fericirea nu trebuie căutată în Hristos. Acest lucru evident că este fals. Viața duhovnicească este un lucru care ne face fericiți. Acest lucru este așa fiindcă prin ea ajungem să ne raportăm în tot ceea ce facem la Dumnezeu. Când omul este în comuniune cu Dumnezeu acest lucru evident că îi aduce lui fericire fiindcă el știe că a aflat sursa a tot ceea ce există. Prin urmare este bine să fim oameni duhovnicești. Acest lucru ajungem să îl dreprim prin faptul că avem o legătură duhovnicească în primul rând cu părintele nostru duhovnicesc. Trebuie să știm că părintele nostru duhovnicesc este într-un anumit sens „mentorul mântuirii” proprii. Prin urmare începem să fim duhovnicești învățând de la părintele nostru duhovnicesc.

49 Nicoale Steinardt, *Prin alții spre sine: eseuri vechi și noi* (Ed. Eminescu, 1988).

numai a noastră este foarte adevărat că acest lucru înseamnă că omul ajunge un fel de epavă. Acest lucru fiindcă Hristos este Cel care ne-a dat viața. Cu alte cuvinte deși noi suntem cei care ajungem să ne trăim viața ea în cele din urmă nu ne aparține ci aparține lui Dumnezeu. Sfinții părinți ne spun că numai atunci când ne oferim viața lui Hristos în cele din urmă vom ajunge să fim cu adevărat fericiți. Fericirea vine de la Hristos și acest lucru este bine să fie știut și la fel de bine trebuie să îl avem în vedere. Prin urmare trebuie să îl invităm pe Dumnezeu în viața noastră dacă dorim să fim cu adevărat fericiți. Sunt puțini cei care îl cheamă pe Dumnezeu în viața lor și acest lucru în cele din urmă este cauza celei mai mari tragedii pe care o poate trăi omul. Trebuie să știm că nu există tragedie mai mare decât o viață fără de Dumnezeu. Adevărul este că în lumea noastră sunt cât se poate de multe persoane care nu mai au nimic în viața lor din Dumnezeu fiindcă aceste persoane ajung să se individualizeze în raport cu Dumnezeu și să trăiască numai în egoism și într-o atracție față de sine și de tot ceea ce ține de eul propriu.⁵⁰

După cum am afirmat în rândurile de mai sus paștile sunt o sărbătoare care ne unește cu Hristos care este sursa bucuriei și a fericirii ultime. Sunt mulți care întreabă în zilele noastre: cum poate Hristos să fie cu noi de paști din moment ce El s-a înălțat cu trupul al cer acum 2000 de ani. La această problemă tot Sfântul Ioan Damschin ne oferă un răspuns: „Pogorârea Ta cea cu dumnezeiască cuviință slăvind-o, Te laudăm pe Tine, Hristoase. Născutu-Te-ai din Fecioară și nedespărțit ai fost de Tatăl. Pătimit-ai ca un om și de voie ai răbdut răstignire. Înviat-ai din mormânt, ca dintr-o cămară ieșind, ca să mântuiești lumea, Doamne, slavă Ție.” Aici Sfântul Ioan Damaschin ne spune un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere: este vorba despre faptul că deși Hristos a asumat natura umană ca și Dumnezeu El a rămas parte din Sfânta Treime și nu s-a despărțit deloc de Dumnezeu Tatăl. La fel de bine deși Hristos este în prezent cu trupul la cer atunci când sărbătorim paștile Hristos este duhovnicește cu noi. Pentru cei care nu cred în Dumnezeu și consideră că tot ceea ce există este această lume evident că nu poate să fie crezut acest lucru. Trebuie să avem încredere în spunea sfinților părinți și să știm că duhovnicește Hristos este cu noi de fiecare dată când sărbătorim paștile. Acest lucru este așa fiindcă Hristos este fiul lui Dumnezeu și El poate să fie prezent cu noi în orice moment și la fel de bine să fie în cer. Iată prin urmare un lucru pe care îl putem învăța din sărbătoarea paștilor care ne pune an de an în față canonul Sfântului Ioan Damaschinul. Paștile sunt o sărbătoare care

50 Trebuie să evidențiem faptul că în nici un fel egoismul nu poate să fie o cale în spre fericire. Acest lucru este așa fiindcă egosimul îl închide pe om. Hristos este Cel care îl deschide spre om în spre semenii lui. Hristos a spus: „când ve-ți face unora dintre aceștia mai mici ai mei Mine Mi-ați făcut.” Prin urmare este foarte adevărat că nu poate în nici un fel să fie fericire în egosim. Totuși se găsesc în zilele noastre destui de mulți avocați ai egosimului care susțin că tot ceea ce trebuie să avem în vedere și tot ceea ce trebuie să ținem cont este să fim orientați numai spre propria persoană. Propria persoană este singura care poate să confere fericire. Să fie lucrurile chiar așa? Cu siguranță că nu. A te rezuma la propria persoană este iluzia propriei fericiri. Acest lucru este așa fiindcă Dumnezeu a lăsat ca fericirea să fie trăită în comuniune. Iată prin urmare de ce trebuie să fim deschiși în spre cei din jurul nostru și să ne dăm seama că în cele din urmă acest lucru este cel care ne duce la fericire. Sfintele paști pe care le sărbătorim anual nu sunt numai un ritual învechit de acum 2000 de ani ci mai mult sunt o cautare în sufletul nostru a lui Dumnezeu. Trebuie să știm acest lucru și să îl avem în vedere mai mult decât orice.

dacă o ținem an de an fără doar și poate se transformă într-o rețetă a fericirii. Nu este vorba de orice fel de fericire ci de o fericire duhovnicească. Acest lucru a fost experimentat de mai mulți sfinți creștini ortodocși care au ajuns să se bucure de roadele vieții duhovnicești. Viața duhovnicească prin urmare este un lucru care ne duce la fericire și ne face conștienți de realitatea comuniunii cu Dumnezeu. Comuniunea cu Dumnezeu este un lucru pe care îl actualizăm în fiecare an de paști și acest lucru trebuie să ne facă fericiți. Aceasta fiindcă nu poate să fie fericire mai mare decât cea de a trăi în Dumnezeu, cu Dumnezeu și pentru Dumnezeu. Pentru mulți paștile creștin ortodoxe sunt o sărbătoare învechită și anoastră, însă pentru noi cei care dorim să ne mântuim paștile sunt o sărbătoare care deschid ușile spre fericirea duhovnicească.⁵¹

CAPITOLUL 3

CRĂCIUNUL CA SĂRBĂTOARE A FERICIRII

A doua sărbătoare ca importanță pentru creștinismul ortodox este crăciunul. Crăciunul este o sărbătoare care calendaristic pică în marea majoritate a părinților lumii iarna. Prin urmare este adevărat că marea majoritate dintre noi privim crăciunul ca o sărbătoare a iernii. În tradiția ortodoxă crăciunul este precedat de un post care implică cu sine pregătire pentru ziua cea mare. De crăciun sunt mai multe tradiții dintre care cea mai cunoscută este mersul cu colinda. Lumea merge cu colinda de crăciun în amintirea peregrinării pe care a făcut-o Sfânta Maria cu dreptul Iosif în Betleem pentru a găsi un loc unde să nască. Iată prin urmare care este sensul pentru care de crăciun se merge cu colinda. Acest lucru ne spune că fără nici o îndoială crăciunul este o sărbătoare a bucuriei și a fericirii. Cu ce să fie crăciunul o sărbătoare a bucuriei și a fericirii? Este o sărbătoare a bucuriei și a fericirii fiindcă în ea sărbătorim întruparea Fiului lui Dumnezeu Domnul Iisus Hristos. Iată care este sensul profund și deplin al crăciunului. Pentru a putea fi fericiți de crăciun este bine să cunoaștem sensurile profunde ale acestei sărbători care aduce atât de multă fericire pentru toți. Crăciunul nu aduce fericire dacă nu ajungem să cunoaștem și implicațiile sale duhovnicești. Sunt mai multe lucruri care ne fac să credem că fără doar și poate crăciunul este o sărbătoare a fericirii. Sunt mulți care găsesc inconvenient faptul că creștinii ortodocși sărbătoresc de crăciun nașterea lui Mesia sau a Mântuitorului lumii. Acest lucru fiindcă se consideră că lumea nu are nevoie de nici un mântuitor.⁵²

În zilele noastre cei care sunt mai tradiționaliști sunt de părere că sărbătorirea crăciunului este fără doar și poate o sărbătoare de familie. Acest lucru fiindcă fără nici o îndoială crăciunul pune în fața noastră o familie; este vorba de familia sfântă formată din Iisus, dreptul Iosif și Sfânta Maria. Este adevărat că crăciunul este o sărbătoare a familiei fiindcă în cadrul lui ne întâlnim cu familia care a dat naștere lui Hristos. Acest lucru ne spune că familia este un lucru binecuvântat de Dumnezeu și la fel de bine plăcut Lui. Pentru acest lucru sunt mulți care sunt de părere că nu se poate sărbători crăciunul decât în familie. Acest lucru este adevărat numai că nu este valabil cazul tuturor. Sunt mai mulți care aleg să călătorească de crăciun și la fel de bine multe familii aleg să țină crăciunul pe la mănăstiri. Acest lucru fiindcă se consideră că la mănăstiri se ajunge la o prăznuire mai profundă a crăciunului. În zilele noastre este adevărat că există un aspect comercial al crăciunului care merge paralel cu ceea ce

51 Sofronie Saharov, *Nevoiaț cunoașterii lui Dumnezeu* (Editura Reîntregirea: Alba Iulia, 2006).

înțelegem prin crăciunul tradițional. Crăciunul comercial este un crăciun care nu ține cont de mersul la biserică din ziua de crăciun ci mai mult se rezumă numai la petreceri și chefuri. Acest lucru fiindcă sunt unii care susțin că petrecerile și chefurile sunt o manifestare a fericirii în ziua de crăciun. Adevărul nu este acesta. Crăciunul este o sărbătoare care trebuie să implice cu sine și mersul la biserică. Acest lucru este așa fiindcă mersul la biserică este cel care ne face să avem o mai bună comemorare a evenimentelor care au avut loc de crăciun. Iată prin urmare cum noi suntem chemați să nu sărbătorim crăciunul în mod comercial ci mai mult să găsim sensurile duhovnicești ale sărbătorii crăciunului. Acest lucru este un fapt care în cele din urmă ne va face și pe noi mult mai folosiți de crăciun. Crăciunul comercial este și el un lucru bun numai că lui îi lipsește o latură esențială: prăznuirea religioasă a lui Hristos. Fără doar și poate în crăciun noi ajungem să Îl sărbătorim pe Hristos care din iubire de oameni a asumat natura umană. Hristos a dorit ca omul să se mântuiască și a făcut tot ceea ce se putea pentru ca acest lucru să aibă loc. Iată de ce crăciunul este o sărbătoare duhovnicească pe care trebuie să o înțelegem duhovnicește. Crăciunul este o invitație pentru toată lumea la înduhovnicire. Acest lucru fiindcă Hristos este centrul acestei sărbători. Prin urmare prin crăciun nu trebuie să ne lăsăm duși de ofertele amăgitoare pe care le pune în față lumea noastră ci mai mult să ne concentrăm pe legătura noastră cu Hristos. Acesta este poate cel mai de marcă sens al crăciunului.⁵³

Poate cele mai profunde sensuri care sunt dătătoare de fericire le găsim tot în slujba crăciunului care se face pe data de 25 decembrie în fiecare an. După acum am afirmat în rândurile de mai sus este foarte adevărat că pentru a ajunge să ne dăm seama de toate implicațiile crăciunului trebuie mai întâi să cunoaștem sensurile profunde ale acestei sărbători care au fost cel mai bine exprimate de sfinții părinți. Vom vedea prin urmare că în mod sigur crăciunul este mult mai mult decât ceea ce știm noi în mod obișnuit despre el. Iată ce ne spune o stihiră din sluba vecerniei de la crăciun: „Veniți să ne bucurăm întru Domnul, povestind taina ce este de față. Zidul cel despărțitor acum cade; sabia cea de foc se îndepărtează; heruvimul nu mai păzește pomul vieții, iar eu mă împărtășesc din dulceața din rai, de la care m-am îndepărtat prin neascultare. Căci chipul cel neschimbat al Tatălui, pecetea veșniciei Lui, înfățișare de rob primește, ieșind

52 Mesia este un nume care de origine provine din limba ebraică și înseamnă cel ales sau mântuitorul. De ce este nevoie de un mântuitor al omului? Este nevoie de un mântuitor al omului pentru că omul este o ființă slabă moral care cade în păcate mereu. Cine poate să îl ajute pe om să nu mai cadă în păcat? Doar un mântuitor ar putea face acesta. Prin urmare Hristos este Mesia cel care ne mântuiește de păcate și de chinurile iadului. Iată că avem aici o înșelegere dublă a noțiunii de păcate: Hristos nu numai că ne ajută să nu mai cădem în păcate ci la fel de bine Hristos este și cel care poate face ca noi să nu ajungem în iad. Pentru acest lucru Crăciunul sau ziua nașterii lui Hristos este o zi de bucurie și de fericire. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și la fel de bine trebuie să ținem cont de el mai ales în zilele noastre când sunt atât de mulți care se îndoiesc în credința lor. Este bine să avem aceste lucruri în vedere și să ne dăm seama că nașterea lui Hristos într-un anume sens de privește și de ne nu ne afectează pe toți. Hristos s-a întrupat și s-a născut în Betleemul iudei din iubire față de om. Se cuvine ca noi să răspundem acestei iubiri și să nu o lăsăm fără de nici un răspuns. Răspundem iubirii lui Hristos prin faptul că prăznuim crăciunul care înseamnă posibilitatea mântuirii noastre.

53 Nicolae Sfetcu, *Crăciunul: obiceiuri și tradiții* (Sfetcu, 2016).

din Maica ce nu știe de nuntă, nesuferind schimbare: că a rămas ce era, Dumnezeu adevărat fiind, și a luat ce nu era, om făcându-Se, din iubire de oameni. Acestuia să strigăm: Cel ce Te-ai născut din Fecioară, Dumnezeule, miluiește-ne pe noi.” Această stihiră este una care conține o bogăție de sensuri pe care evident că ajungem să înțelegem de ce trebuie să fim fericiți de crăciun. Stihira ne spune că de crăciun suntem chemați să ne bucurăm fiindcă odată cu întruparea lui Hristos nu mai există nici un zid despărțitor dintre om și rai ci raiul a devenit accesibil. Știm din cartea Facerii că după căderea primilor oameni Dumnezeu a pus un heruvim cu sabie de foc vâlcâitoare care să păzească intrarea în rai. Ei bine textul sărbătorii crăciunului ne spune că odată ce Hristos s-a întrupat acest heruvim cu sabie de foc nu mai stă ca să nu mai lase pe nimeni să intre în rai. Acest lucru trebuie să fie un motiv de bucurie pentru noi și la fel de bine trebuie să ne descopere de ce trebuie să fim fericiți de crăciun. Crăciunul a făcut posibil ca în viitor după moarte noi să ne „împărtășim din dulceața din rai.” Iată prin urmare un lucru de care trebuie să ținem cont. Raiul este deschis de noi de Hristos care nu a voit ca noi să rămânem afară din el.⁵⁴

O altă stihiră a crăciunului ne spune un lucru care trebuie să ne facă fericiți. Acest lucru fiindcă de crăciun tot ceea ce există la un anumit nivel sau la un anumit sens ajunge să definească legătura noastră cu Hristos. Ținerea crăciunului este un lucru care ne face să intrăm într-o logică mai largă și aceasta este logica fericirii duhovnicesci. „Ce vom aduce Ție, Hristoase? Că Te-ai arătat pe pământ ca un om, pentru noi. Fiecare din făpturile cele zidite de Tine mulțumire aduce Ție: îngerii – cântarea, cerurile – steaua, magii – darurile, păstorii – minunea, pământul – peștera, pustiu – ieslea, iar noi – pe Maica Fecioara. Dumnezeule, Cel ce ești mai înainte de veci, miluiește-ne pe noi.” Din stihira de mai sus înțelegem că Hristos este Cel care s-a întrupat pentru noi și pentru mântuirea noastră. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și la fel de bine trebuie să îl avem în vedere. Crăciunul este un lucru care ne leagă de Hristos fiindcă după cum vedem de Crăciun toate elementele naturii au participat într-un fel sau altul la întruparea lui Hristos. Este cât se poate de adevărat că întruparea lui Hristos a devenit elementul central al istoriei omului și cronologia anilor se măsoară de la Hristos. Acest lucru este așa fiindcă lumea a devenit conștientă de faptul că ceea ce a avut loc de crăciun este un fapt fundamental și la fel de bine cu implicații cât se poate de duhovnicesci. Avem motive să fim fericiți de crăciun fiindcă de crăciun Hristos a ajuns

54 Iată că avem aici un sens cât se poate de duhovnicesc al sărbătorii crăciunului. De crăciun ni se spune că haruvimul cu sabie de foc care a fost pus de Dumnezeu să păzească intrarea în rai nu mai stă de pază ci a lăsat calea spre rai liberă pentru cei care doresc să ajungă în el. Evident acest lucru implică cu sine mai multe lucruri. Unul dintre ele este că trebuie să Îl acceptăm pe Hristos ca mântuitorul nostru și să ne raportăm la Hristos în drumul spre mântuire. Iată de ce raiul este un lucru care devine un punct central în sărbătoarea crăciunului. De Crăciun știm că Hristos a asumat natura umană pentru a o putea mântui sau mai bine zis pentru a îi puztea deschide ușa spre rai. Acest lucru nu poate în nici un fel să ne lase indiferenți. De crăciun raiul se deschide pentru cei care vor duce o viață cu Hristos și în conformitate cu voia lui Dumnezeu. Faptul că raiul se deschide de crăciun pentru noi este un lucru care trebuie să ne confere fericire. Nu putem să găsim un motiv mai mare și mai semnificativ decât faptul că Hristos s-a întrupat pentru noi pentru ca noi să putem să ajungem în rai. Iată care este motivația profundă a crăciunului pe care trebuie să o cunoaștem și pe care la fel de bine trebuie să ne-o împropriem. Avem motive să fim fericiți de crăciun și unul dintre cele mai importante motive este deschiderea raiului pentru creștinii care sunt iubitori de Hristos.

să se întrupeze pentru noi pentru ca noi să putem să fim mântuiți. Mântuirea înseamnă că avem calea deschisă în spre rai. Nu poate exista fericire mai mare decât a ști că vom ajunge în rai și ne vor bucura veșnic acolo. Acest lucru este un fapt pe care îl anticipăm în ziua de crăciun și trebuie să ne dăm seama de toate implicațiile acestei sărbători. Iată cum crăciunul a devenit nun eveniment central al istoriei omului și acest lucru este un fapt care nu poate să ne lase nefericiți. Prin faptul că sărbătorim crăciunul este adevărat că ajungem să recunoaștem ceea ce a făcut Hristos pentru noi și nu numai atât ci la fel de bine să îi și fim recunoscători lui Hristos pentru ceea ce a făcut pentru noi. Acesta este unul dintre sensurile care ne aduc bucurie de crăciun și la fel de bine ne fac să fim cât se poate de fericiți.⁵⁵

Este foarte adevărat că un alt sens pentru care trebuie să fim fericiți de crăciun este faptul că de crăciun Hristos a restaurat în Sine natura umană. Omul când a căzut în păcat natura umană a ajuns să se pervertească prin stricăciun păcatului pe care omul a ajuns să și-o împrăzieze. Era într-un anume sens nevoie de o lucrare de *restaurare* pe care a făcut-o Hristos și acest lucru vine să ne spună că noi avem motive profunde să fim fericiți în acest sens fiindcă Hristos a ajuns să ne restaureze și să ne stabilească natura umană la demnitatea pentru care a fost chemată în primul rând. Iată ce ne spune în acest sens o altă stihiră din sărbătoarea crăciunului: „Pe cel după chip și după asemănare văzându-l Iisus stricat din pricina călcării poruncii, plecând cerurile S-a pogorât și S-a sălășluit în pânțele Fecioarei fără schimbare, ca într-însul să înnoiască pe Adam cel stricat, care striga: Slavă Arătării Tale, Izbăvitorul meu și Dumnezeu!” Prin urmare este foarte adevărat că de crăciun Hristos este Cel care a început să lucreze la restaurarea făpturii umane și acest lucru este un fapt pe care noi îl sărbătorim și care fără de nici o îndoială că ne face să fim fericiți. Suntem fericiți fiindcă Hristos nu a rămas indiferent față de noi sau mai bine spus de firea noastră și a asumat-o cu scopul de a o restaura. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și la fel de bine să fie un motiv de fericire pentru noi. Dacă prin Adam și Eva a venit păcatul în lume este adevărat că prin Hristos a venit capacitatea de a nu mai păcătui și la fel de bine iertarea de păcate. Acest lucru este un fapt care ne face cu adevărat fericiți. Suntem fericiți de crăciun fiindcă Biserica ne spune că Hristos a asumat natura noastră pentru a ne putea desăvârși și la fel de bine pentru a restaura natura umană în locul unde era ea mai înainte de păcat.⁵⁶

Prin urmare crăciunul este o sărbătoare a bucuriei, fericirii și a belșugului. Acest lucru este așa fiindcă Dumnezeu și-a ținut promisiunea pe care a făcut-o lui Adam și Eva că le va oferi un mântuitor. Acest mântuitor a fost Cel care s-a născut în Betelem în anul 1 după Hristos. Faptul că de crăciun trebuie să fim bucuroși și fericiți este un lucru pe care ni-l spune și una dintre sihirile crăciunului: „ Dănuiesc îngerii toți în ceruri și se bucură oamenii, și toată făptura saltă pentru Domnul Mântuitorul, Cel ce S-a născut în Betleem; că toată înșelăciunea idolească a încetat și Hristos împărățește în veci.” Iată prin urmare că nu numai oamenii se bucură de întruparea lui Hristos ci textul din slujba crăciunului ne spune că și îngerii din ceruri ajung să se bucure de crăciun. De ce se bucură îngerii din ceruri de crăciun? Ei se bucură fiindcă îngerii sunt ființe ale binelui și prin urmare sunt cât se poate de fericiți și ei pentru mântuirea omului. Din acest lucru înțelegem că îngerii lui Dumnezeu nu se bucură atunci când oamenii suntamnați la iad ci din contră se întristează îngerii din ceruri fiindcă ei doresc ca noi să ne mântuim și să ajungem să ducem o viață cu Hristos și cu sfinții. La fel de bine textul ne mai

55 Valeriu Anania, *Cartea deschisă a împărăției: de la Betleemul Nașterii la Ierusalimul învierii* (Editura Polirom: Iași, 2011).

spune că trebuie să fim fericiți și fiindcă odată cu crăciunul idolatria căzut. Ceea ce trebuie să știm este că idolatria sau închinarea la idoli a fost o religie larg răspândită la timpul lui Hristos. Această idolatri nu se închina adevăratului Dumnezeu ci la dumnezei falși. Hristos a venit și pentru ca să pună capăt idolatriei una dintre cele mai mari înșelăciuni din istoria lumii. Așa se face că acesta este unul dintre motivele pentru care trebuie să fim fericiți de crăciun. Deși este adevărat că au murit mai mulți sfinți mucenici în lupta cu idolatria antică este adevărat că în cele din urmă creștinismul ortodox a ieșit biruitor. Acest lucru trebuie să fie un prilej de fericire pentru noi fiindcă Hristos a ajuns să înfrângă idolii antici. Pentru noi cei de azi care ne închinăm numai la un singur Dumnezeu este greu să ne imaginăm ceea ce a fost idolatria de la vremea lui Hristos. Idolatria nu recunoaștea un singur Dumnezeu ci se închina la mai mulți dumnezei. Acest lucru evident că a fost o minciună. Hristos prin nașterea Sa a pus capăt acestei minciuni pe care antichitatea a ajuns să o ia ca un mare adevăr. Trebuie să știm că Hristos a venit în lume într-o perioadă de timp în care minciuna idolatriei era la mare cinste. El a ajuns ca în cele din urmă să ne aducă la adevăr și să ne facă să ne dăm seama că El este fiul lui Dumnezeu.⁵⁷

Se spune că undeva într-un sat era un părinte care predica foarte lung și mult. Acest lucru nu era deloc plăcut sătenilor care ar fi așteptat ca părintele să predice mai scurt și la obiect. Așa se face că într-o duminică părintele a început predica. A trecut o oră și au ajuns să treacă două ore și părintele nu mai se oprea din predică. Credincioșii din biserică au început să murmure. Ei și-au spus în șoaptă:

- Ce să facem?
- Cum adică ce să facem?
- Voi nu vedeți că nu mai termină.
- Să mai avem răbdare.
- De două ore avem răbdare și fără de nici un rezultat.
- Și ce propuneți?
- Să plecăm.

56 Odată ce omul a păcătuit pervertirea naturii umane a devenit un lucru care nu mai putea fi remediat. Acest lucru fiindcă omul nu poate să se facă pe sine prin propriile lui puteri o ființă nepătimașă. A fost nevoie ca fiul lui Dumnezeu să se întrupeze de crăciun pentru a restaura natura umană, pentru a face ca natura umană să aibă posibilitatea să devină nepătimașă. Acest lucru este cel care ne face să ne dăm seama de implicațiile profunde ale crăciunului și de ceea ce înseamnă crăciunul pentru noi. Este bine să știm prin urmare că în crăciun găsim puteri de a continua drumul nostru în spre nepătimire. Prin nepătimire înțelegem capacitatea de a nu mai păcătui. Orice om care este iubitor de Dumnezeu este adevărat că dorește să nu mai păcătuiască și să fie cât se poate de liber de păcat și de tot ceea ce implică păcatul. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și pe care trebuie să îl sărbătorim de crăciun. Iată de ce este bine să ne dăm seama de toate implicațiile crăciunului și să realizăm de ce este una dintre cele mai mari sărbători creștin ortodoxe. De crăciun sărbătorim restaurarea naturii umane în condiția în care a fost creată inițial și la fel de bine posibilitatea ca păcatele noastre să nu ne apese veșnic în chinurile iadului ci mai bine zis să ne fie iertate de Hristos. Hristos a demonstrat că ne poate ierta păcatele fiindcă El a asumat natura umană. Acest lucru este ceea ce trebuie să ne facă să fim fericiți și la fel de bine să ne facă în fiecare an să sărbătorim crăciunul.

57 Baruch Halpem, *From gods to God: the dynamism of iron age cosmologies* (Tubingen, 2009).

- Nu putem pleca.
- De ce?
- Fiindcă o să ne vadă.
- Nu este nici o probleme dacă ne vede.
- De ce?
- Fiindcă plecăm pe rând.
- Dacă spui tu bine.

Încet încet sătenii epuizați de cele două ore de predică au plecat pe rând. În cele din urmă și cantorul a plecat tiptil, tiptil. Biserica a rămas goală. Singurul care mai stătea în altar era paraclisierul. Acesta își făcea de lucru cu câte o lumânare. În cele din urmă nici el nu s-a mai putut abține și s-a dus la părintele care nu dădea nici un semn că s-a oprit din predică și i-a spus:

- Părinte să nu vă supărați.
- Ce este? A spus părintele care era deranjat că fusese oprit.
- Cheia bisericii este la icoana Maicii Domnului. Când terminați să închideți dumneveastră biserica.⁵⁸

Am spus întâmplarea de sus fiindcă sunt mulți care fiind plin de zel consideră că slujbele de crăciun trebuie să dureze cât mai mult. Trebuie în acest sens să știm că în orașe slublele nu pot să fie prea lungi deși este adevărat că ele au o mare încărcătură de sens și de înțelesuri duhovnicești. Slujbele de căriun sunt prin urmare un lucru care trebuie să fie potrivit cu timpul pe care parohienii îl au la dispoziție. Nu trebuie să uităm că parohienii au familii și de crăciun trebuie să fie mai mult în mijlocul familiei.⁵⁹

Trebuie să averizăm în aceste rânduri că la un anumit nivel cărciunul este un paradox. Este un paradox fiindcă Hristos a ales să fie născut într-un staul de animale pentru ca să ne facă pe noi fericiți. După cum ne spune episodul biblic al nașterii lui Hristos la venirea Sa pe lume Hristos a fost respins. Aflată în trecere prin Betleem unde venise să se înscrie la un recesământ făcut de autoritățile romane, Sfânta Maria și dreptul Iosif nu au mai găsit nici un loc de cazare în Betleem. Așa se face că Sfânta Maria a născut într-un staul. Acest lucru nu trebuie să îl uităm în nici un caz fiindcă el ne spune că Hristos deși nu a fost primit cum se cuvine a venirea Lui în lume totuși a trecut peste acest lucru și a voit ca să ne aducă fericire. Această fericire este una care o gustăm an de an de sărbătoarea crăciunului. În zilele noastre pentru mulți crăciunul este un fel de mit care ține de mai multe superstiția umană decât de realitatea lumii în care trăim. Pare greu de crezut pentru omul modern că Hristos s-a născut într-un staul. El

58 77 *de* întâmplări nostime din viața Părinților, (Ed. Agnos, Sibiu, 2012).

59 Biserica Creștin Ortodoxă nu se opune celor care de crăciun ajuns să meargă pe la mănăstiri să petreacă crăciunul. Acest lucru fiindcă în cele din urmă evalvia este un lucru bun. Sunt și creștini mai evalvioși care preferă să meargă să stea pe la mănăstiri și să facă un crăciun monastic. Acest lucru este bun dar ceea ce trebuie să avem în vedere este că nu toți sunt înclinați în spre viața de mănăstire. Așa se face că este bine să știm că nu toți oamenii ajuns să sărbătorească crăciunul la fel. Este în cele din urmă la latitudinea fiecăruia dintre noi cum vom ajunge să prăznuim crăciunul fiindcă acest lucru ajunge să fie o realitate și un fapt care ne va face să fim mai duhovicești. Deși crăciunul este o sărbătoare duhovnicească acest lucru nu înseamnă că nu ne putem pregăti cu bunătăți pe masa de crăciun. De fapt de crăciun mesele tuturor sunt pline și se fac mari efoturi ca și cei mai săraci să aibă parte de un crăciun cu bucurie și fericire.

care era împăratul lumii întregi a ales să vină pe lume smerit și uitat de toți. Acest lucru este un fapt care ne spune că avem toate motivele să sărbătorim crăciunul și la fel de bine să fim ancorați în tradițiile de crăciun. Iată de ce este bine să avem crăciunul în fața noastră și să ne dăm seama că Hristos este Cel care ne conferă fericirea în fiecare an de crăciun.⁶⁰

Toate aceste lucruri pe care le-am menționat mai sunt sunt mărturiste de slujba crăciunului într-o stihiră în care ne spune că: „În peșteră Te-ai sălășluit, Hristoase Dumnezeule, ieslea pe Tine Te-a primit, iar păstorii și magii Ție s-au închinat. Atunci s-a împlinit vestirea proorocilor și puterile îngerești s-au mirat strigând și zicând: slavă smereniei Tale, unule Iubitorule de oameni!” În această stihiră găsim care este sensul profund al întrupării lui Hristos care ne aduce nouă an de an fericirea duhovnicească. Este fără de nici o îndoială vorba de o fericire care se leagă de faptul că Hristos nu numai că este Dumnezeu dar la fel de bine El este și smerit. Dacă Hristos nu ar fi fost merit El nu și-ar mai fi asumat niciodată natura umană. Acest lucru este așa fiindcă evident ierarhic natura dumnezeiască a lui Hristos este mai presus de natura umană. Acest lucru este un fapt pe care sărbătoarea crăciunului ne-o pune în față. Hristos a venit la noi oamenii ca să ne mântuiască și la fel de bine să fie un exemplu suprem de smerenie. Dacă dorim să învățăm ceea ce este smerenia fără doar și poate că vom putea face acest lucru prin sărbătoarea crăciunului. Crăciunul este o sărbătoare a smereniei și a celor care sunt smeriți și este adevărat că oamenii mândrii și orgolioși au mari probleme în a se raporta la Hristos. Acest lucru este așa fiindcă Hristos este smerit și dorește ca noi să învățăm smerenia de la El. Smerenia pe care o învățăm de la Hristos este fără doar și poate o cale a fericirii. Acest lucru este așa fiindcă smerenia este cea care îl face pe Hristos accesibil nouă. Este bine să știm acest lucru și să îl avem în vedere mai ales în zilele noastre în care smerenia este o noțiune periferică a lumii în care trăim. Sunt din ce în ce mai puțini oamenii care doresc să fie smeriți și la fel de bine să își dea seama de ceea ce este smerenia și cum trebuie să deprindem smerenia. Suntem smeriți fiindcă aceasta este o cale spre fericire. De ce este o cale spre fericire? Fiindcă Hristos este cel care ne cere să fim smeriți după cum prin nașterea Sa și El a dat dovadă de smerenie.⁶¹

Crăciunul este sărbătoarea care ne spune că Hristos a făcut imposibilul posibil. Era cu neputință pentru om să ajungă să se mântuiască singur și pentru acest lucru omul are nevoie de un mântuitor. Acest mântuitor avea nevoie să asume natura umană pentru a o putea mântui. Iată că Hristos care este și Dumnezeu a ales să fie concomitent cu Dumnezeu în ceruri și la fel de bine să se pogoare pe pământ pentru a ne mântui. Acest lucru îl spune și îl evidențiază una dintre sihirile crăciunului din slujba utreniei: „Cel neîncăput nicăieri cum a încăput în pânțele? Cel ce este în sânurile Tatălui cum stă acum în brațe de Maică? Cu adevărat precum a știut, precum a voit și precum bine a socotit. Că fără trup fiind, S-a întrupat de bunăvoie; și „Cel ce este” S-a făcut pentru noi ce nu era și, neschimbându-și firea, S-a făcut părtaș frământăturii noastre. În două firi S-a născut Hristos, vrând să plinească lumea cea de sus.” Prin urmare aici avem taina fericirii noastre de crăciun. Este vorba fără de nici o îndoială de faptul că Hristos a ajuns să fie întrupat și prin acest lucru a reușit să îl unească pe om cu Dumnezeu. Această unire a lui Dumnezeu cu omul este un lucru pe care Hristos l-a realizat potențial pentru toată umanitatea dar în cele din urmă el v-a ajunge să fie realizat sau împlinit de noi prin sărbătorirea a crăciunului. Crăciunul este fără doar și poate o unire a noastră cu Dumnezeu. Dacă această unire nu a fost posibil din cauza

60 Gerry Bowler, *The world encyclopedia of Christmas* (McClelland & Stewart, 2004).

păcatului făcut de Adam și Eva Hristos a șters acest păcat și a deschis calea unirii noastre cu Dumnezeu. Este bine să știm că din unirea noastră cu Dumnezeu ne vine cea mai profundă fericire. Este o fericire care își are originea în Dumnezeu. Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că prin crăciun noi nu facem decât să actualizăm unirea noastră cu Dumnezeu. Această unire este adevărată că uneori este mai intensă în timp ce alteori este mai slabă dar în cele din urmă trebuie să ne raportăm la Dumnezeu în tot ceea ce facem. Crăciunul este sărbătoarea unirii noastre cu Dumnezeu, unire care a fost făcută posibilă prin faptul că Hristos și-a asumat natura umană. Iată prin urmare de ce trebuie să fim convinși de faptul că crăciunul este un timp deosebit care ne face să ne dăm seama de raportul pe care trebuie să îl avem cu Dumnezeu.⁶²

Crăciunul este o sărbătoare a fericirii fiindcă Hristos a intrat în natura umană și a ajuns să o restabilească la starea în care a fost creată inițial. Este greu de acceptat pentru cei care nu au nici o credință în Dumnezeu că noi ca oameni avem nevoie de restaurarea lui Hristos. Acest lucru fiindcă sunt foarte puțini care își ridică semne de întrebare de ce există atât de mult rău în lume. Răul este un lucru care este existent în lume fiindcă omul din voința lui l-a lăsat să intre. Sfinții părinți ne spun că Dumnezeu a lăsat inițial o lume fără de rău dar i-a dat posibilitatea omului să facă răul fiindcă omul a fost creat o ființă liberă. Iată prin urmare cum se face că în lumea noastră există rău. Sunt unii care evident sunt angajați pe calea răului. Ei ne spun că pentru ei a face sau a comite răul este un lucru care aduce fericirea. Trebuie să știm că în nici un fel răul nu aduce fericirea și acest lucru detrebuie să fie bine înțeles. Răul aduce o fericire aparent. Este vorba de o fericire pervertită și perversă. Prin urmare este bine să știm care este sensul și care este înțelesul fericirii adevărate. Fericirea adevărată nu poate veni din rău. Fiindcă anii au trecut omul a ajuns să se stabilizeze în rău sau cel puțin unii dintre oamenii. Hristos a devenit conștient că acest răul trebuie să fie oprit. Așa se face că el a ales să se întrupeze. Trebuie să vedem în Hristos cel mai mare luptător împotriva răului. Prin urmare Hristos a dorit să îi ofere omului un nou început, o viață în care omul să nu mai fie corupt de rău și să fie cât se poate de liber de el. Acest lucru

61 Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că fără doar și poate calea spre fericire este o care care trece prin smerenie. Acest lucru fiindcă smerenia este cea care ne face să ne dăm seama de cine suntem cu adevărat: suntem ființe limitate care am fost create de Dumnezeu și care prin Adam și Eva am căzut de la Dumnezeu. Faptul că am căzut de la Dumnezeu nu poate în nici un fel să fie un exemplu și o dovadă de mândrie. În fapt avem toate motivele să ne dăm seama că în fața lui Dumnezeu suntem praf și cenușă. Pentru acest lucru avem o șansă să ne apropiem de Hristos prin faptul că ne smerim. Smerenia este cea care aduce fericirea în om fiindcă omul se vede pe sine așa cum este. Tendința noastră a tuturor este să ne vedem pe noi înșine mai mult decât ceea ce suntem lucru care în cele din urmă nu face decât să ne facă să ne mințim pe noi înșine. Raportat la Dumnezeu suntem nimic. Hristos a voit să fie pentru noi un exemplu de smerenie. El care a creat împreună cu Dumnezeu Tatăl Universul și tot ceea ce există în el a ajuns să se nască într-un staul de animale. Ce exemplu mai mare de smerenie putem avea? Totuși, Hristos ne spune că prin smerenie vom ajunge în cele din urmă să fim cât se poate de fericiți. Acest lucru este așa fiindcă atunci când pășim pe calea smereniei nu facem decât să ne asemănăm lui Hristos. Acest lucru este un fapt care în nici un fel nu poate să ne lase indiferenți. Hristos se bucură când noi devenim smeriți și El este Cel care trimite sentimentul de fericire în sufletele noastre.

62 Radu Teodorescu, *Căutarea raiului în creștinismul ortodox* (Cugir, 2017).

Îl afirmă și unul dintre canoanele de a utrenia zilei de cărciun: „Văzând Ziditorul pe omul pe care l-a zidit cu mâinile pierind, plecând cerurile, S-a pogorât și pe acesta, întrupându-Se din dumnezeiasca Fecioară, îl zidește cu totul din nou cu adevărat, că S-a preaslăvit!” Avem aici un alt sens profund al crăciunului pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont.⁶³

Dacă pentru Hristos crăciunul a fost o sărbătoare a nașterii este foarte adevărat că pentru noi oamenii crăciunul este sărbătoare a renașterii. Acest lucru fiindcă în cele din urmă crăciunul este cel care ne face să ne renaștem din nou și din nou în Hristos pentru ca în acest fel să jungem la nepătimire. Hristos ne spune că păcatul este cel care ne aruncă în patimi și din patimi nu putem să ne eliberăm singuri dacă nu cerem ajutorul lui Dumnezeu. Dumnezeu ne ajută să scăpăm de patimi prin Hristos. Patimile sunt cele care închid raiul pentru noi fiindcă ele sunt mai mult o preocupare egoistă de propria persoană. Crăciunul este sărbătoarea care Îl pune pe Hristos în fața noastră și la fel de bine ne face să ne raportăm numai la Hristos. Așa se face că centrul existenței noastre ajunge să fie Hristos. Iată ce spune în acest sens unul dintre canoanele de la slujba utreniei: „asemenea la chip cu amestecarea cea de jos din țărână făcându-Te, Hristoase, și cu împărtășirea trupului căzut, l-ai împărtășit pe acesta de firea dumnezeiască, om făcându-Te și rămânând Dumnezeu, Cel ce ai înălțat fruntea noastră, Sfânt ești, Doamne.” Prin urmare ceea ce sărbătorim noi în crăciun este un lucru cât se poate de profund. Hristos pentru a ne mântui a ajuns să unească firea Lui dumnezeiască cu firea noastră omenească. Acest lucru ne spune cât de mult ne-a iubit dacă ne-a unit cu firea dumnezeiască. Este bine prin urmare să știm acest lucru fiindcă sunt puțini cei care știu cu adevărat ceea ce a făcut Hristos pentru mântuirea noastră. Hristos a făcut lucruri care dovedesc că el a dorit să ne aducă la cunoașterea adevăratei fericiri. Este vorba fără doar și poate de fericirea duhovnicească. Această fericire ne vine când aflăm că de crăciun Hristos a unit în sine firea dumnezeiască cu firea omenească. Nici un întemeiator de religie și nici o mare personalitate din lumea religiilor nu a mai făcut acest lucru. Acest fapt ne spune de unicitatea lucrării pe care Hristos a făcut-o pentru noi. Este bine să știm acest lucru fiindcă în cele din urmă acest lucru este ceea ce ne definește pe noi ca și creștini. Hristos este Cel care conferă

63 Hristos s-a pogorât pentru a îl restaura pe om și pentru a îl scăpa de pierzanie. Acest lucru este un fapt care Îl implică pe Hristos direct ca și răscumpărător al omului. Este bine prin urmare să știm că Hristos nu dorește ca noi să pierim ca și ființe umane. În acest sens sunt mulți care cred că Dumnezeu ne-a uitat și că în cele din urmă lui Dumnezeu nici nu îi pasă de noi. Aici putem vedea un lucru cât se poate de măgâietor și de aducător de fericire. Hristos vede din ceruri că omul piere și se întristează și se înduioșează de acest lucru. Atunci El decide să se pogoare pe pământ și să Îl mântuiască pe om. Trebuie să știm că prin sine omul nu poate face nimic împotriva celui rău sau a diavolului. Totuși, prin Hristos omul poate ajunge să iese biruitor în lupta cu diavolul. Acest lucru este un alt fapt pe care noi îl sărbătorim în sărbătoarea paștilor și este bine să îl știm. Iată prin urmare că Îl vedem pe Hristos care din iubire față de om a ajuns să plece cerurile și în cele din urmă să îl mântuiască pe acesta. Acesta este eventual unul dintre principalele motive pentru care se cuvine să fim cât se poate de fericiți de crăciun. Este adevărat prin urmare că de crăciun nu facem nimic mai mult decât să fim fericiți. Este vorba de o fericire pe care Hristos a lăsat-o nouă din iubirea pe care a avut-o pentru noi. Iată cum crăciunul este o sărbătoare a bucurie duhovnicești. Ne bucurăm duhovnicește de ceea ce a făcut Hristos pentru noi.

fericire și sens vieții de creștin care implică în fiecare an să sărbătorim nașterea lui Hristos din Sfânta Maria.⁶⁴

Faptul că de crăciun se cuvine să ne veselim este un lucru pe care îl găsim afirmat de alt canon al utreniei crăciunului care ne spune: „Să se bucure cerul, să se veselească pământul! Că S-a născut pe pământ Mielul lui Dumnezeu, dând izbăvirea lumii. Cuvântul, Cel ce era în sânurile Tatălui, a ieșit fără de sămânță din Fecioară; de Acela magii s-au spăimântat, văzându-L născându-Se în Betleem ca un prunc; pe Care toate Îl slăvesc.” Prin urmare îndemnul pe care ni-l adresează sluba este că noi trebuie să ne bucurăm fiindcă acest lucru este cel care în cele din urmă ne face să fim cât se poate de fericiți. Ne bucurăm de nașterea lui Hristos care nu a considerat un lucru de lepădat de a se face om ci a voit ca noi să ajungem să câștigăm mântuirea. Acest lucru trebuie să știm că a ținut numai de voia lui Hristos. Prin urmare este bine să știm ceea ce a făcut Hristos pentru noi. Hristos este denumit aici Mielul lui Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă în Hristos nu există nici un fel de meteahnă și El este nevinovat asemenea unui miel. Prin urmare este bine să știm că Hristos este cauza pentru care am ajuns să sărbătorim crăciunul. Pentru mulți din zilele noastre crăciunul este o sărbătoare care a avut loc acum 2000 de ani și nu mai poate în nici un fel să fie actual pentru zilele noastre. Cum se face că de 2000 de ani sunt creștini care sărbătoresc crăciunul? Acest lucru are loc fiindcă în crăciun a avut loc un lucru care nici un alt eveniment al istoriei nu l-a mai avut: este vorba de unirea firii dumnezeiești cu firea umană. Acesta nu a fost un fel de experiment chimic în care amestecăm două substanțe diferite pentru a obține una nouă, ci a fost o unire reală și adevărată care a dus la mântuire. Este prin urmare adevărat că atâta vreme cât v-a exista umanitatea crăciunul nu v-a fi lipsit de sens. Acest lucru fiindcă ceea ce s-a produs în crăciun este un lucru care rămâne actual. De ce acest lucru? Fiindcă unirea firii dumenzeiești cu firea omenească a fost făcută pentru ca omul să se poate mântui. Prin urmare crăciunul este o sărbătoare care este actuală pentru toate generațiile de după Hristos.⁶⁵

Prin urmare trebuie să știm care este sensul adânc al crăciunului. Acest sens este curpins în unul dintre canoanele din utrenia crăciunului unde ni se spune: „Întocmai la chip cu oamenii venit-ai, de voie luând trup din Fecioara, Doamne; ca să-i curățești pe

64 N. T. Wright, *Creștin pur și simplu: de ce are sens creștinismul* (Sibiu, 2016).

65 Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că prin crăciun ajunge să actualizăm un lucru care trebuie să fie sensul existenței noastre. Este vorba de faptul că la crăciun a început lucrarea de mântuirea a lui Hristos. Acest lucru prin urmare este un fapt care Hristos l-a făcut odată pentru totdeauna dar pe care noi trebuie să îl actualizăm în fiecare generație. Cum să actualizăm nașterea lui Hristos în fiecare generație? Actualizăm nașterea lui Hristos în fiecare generație prin faptul că sărbătorim crăciunul. Nu poate fi o fericire mai mare decât a ne actualiza pe Cel care este autor al mântuirii noastre. Prin urmare crăciunul este o actualizare a lui Hristos pe care noi avem libertatea de a o face sau nu. Acest lucru este așa fiindcă Hristos ne respectă propria noastră libertate. Suntem liberi prin urmare să sărbătorim sau nu crăciunul dar în cele din urmă trebuie să știm că a sărbătorii crăciunul înseamnă a Îl actualiza pe Hristos care este mântuirea noastră. Crăciunul nu ne aduce o bucurie lumească cu ar fi cea că am cumpărat o mașină nouă sau o casă nouă ci este sărbătoarea care atunci când o ținem ne face să devenim încrezători în propria noastră mântuire. Dacă Hristos s-a întrupat din iubire pentru noi îi putem răspunde iubirii lui Hristos prin faptul că sărbătorim crăciunul. Iată care este unul dintre motivele fericirii noastre duhovnicești.

toți de veninul șarpelui, aducându-i din porțile iadului la lumina cea de viață purtătoare.” Aici ni se spune că Hristos a venit ca să „ne curățească de veninul șarpelui.” Evident că nu este vorba de un venin în sensul real al cuvântului ci mai mult este vorba de răutatea diavolului care ne face să suferim și în cele din urmă să murim. Acest lucru este un fapt care este cunoscut de Hristos. Hristos știe că diavolul dorește distrugerea și pierzania noastră fiindcă el este cel care a introdus în lume moarte și mortalitatea. Prin urmare Hristos este antidonul pe care îl găsim în lupta noastră împotriva diavolului. Mai apoi canonul ne spune un lucru cât se poate de profund și care evident are menirea să ne facă fericiți. El ne spune că naștera lui Hristos a avut loc pentru ca Hristos să îi aducă pe toți cei din iad „la lumina cea de viață purtătoare.” Prin acest lucru înțelegem că Hristos nu s-a întrupat numai pentru noi oamenii în viață ci și la fel de bine și pentru cei morți fiindcă în acest fel el a ajuns să îi elibereze din iad. Acest lucru am putut vedea că este pomenit și în slujba de paști. Hristos a dorit ca cei din iad care au fost buni în viața de pe pământ să nu mai fie ținuți în teroarea iadului ci să se bucure de lumina plină de viață a lui Dumnezeu. Cum să nu ne facă acest lucru fericiți? Într-un anume fel de crăciun sărbătorim și pe cei care au ajuns să beneficieze de întruparea lui Hristos fiind în iad. Hristos nu i-a uitat pe aceștia și i-a avut în vedere. Acest lucru este un motiv de fericire duhovnicească pentru noi care acum vedem că în crăciun este o bogăție nemărginită de sensuri și de înțelegeri. Crăciunul este sărbătoarea care marchează începutul mântuirii celor din iad. Dacă pînă la Hristos porțile iadului au fost închise pentru toți oamenii de la crăciun porțile iadului nu mai pot să îi țină deloc pe cei dreπți și buni. Acesta este un alt mare motiv pentru care trebuie să ne bucurăm de crăciun și să ne dăm seama de implicațiile pe care Hristos ni le-a lăsat nouă ca moștenire.⁶⁶

Ceea ce ne spun sfinții părinți este că păcatul care a fost săvârșit de Adam și Eva în rai a adus într-un anume fel un fel de rupere a relațiilor dintre Dumnezeu și om. Acest lucru fiindcă primii oameni în loc să asculte mai mult de Dumnezeu au ascultat de diavol. Prin urmare este bine să ne dăm seama că între om și Dumnezeu era nevoie de o reconciliere generică. Deși au existat mai multe persoane sfinte în Vechiul Testament trebuie să știm că în cele din urmă la nivel generic a existat o anume neînțelegere dintre Dumnezeu și om. Acest lucru a fost făcut posibil și fiindcă omul a ales în antichitate calea idolatriei și acest lucru evident nu a fost pe placul lui Dumnezeu. Evident că au fost mulți care nu s-au sinchisit să se întrebe dacă sunt într-o legătură bună cu Dumnezeu și au continuat o viață fără de Dumnezeu. În cele din urmă Hristos a venit pe pământ pentru a îl reconcilia pe om cu Dumnezeu. Prin urmare prin Hristos și prin faptul că Îl acceptăm pe Hristos ca și mântuitorul nostru ajungem să fim reconciliați cu Dumnezeu Tatăl. Iată ce spune în acest sens unul dintre canoanele din utrenia nașterii Domnului: „Cumplita vrajbă între Ziditor și făptură prin venirea Sa tăind-o Stăpânul, a pierdut de tot pe pierzătorul vrăjmaș și lumea unind cu puterile de sus, a apropiat pe Ziditor de oameni.” Aici aflăm un lucru pe care mai puțin dintre noi îl știm. Este vorba despre faptul că diavolul este cel care a sădit un fel de dușmănie dintre Dumnezeu și om. Diavolul nu vrea ca noi să fim în comuniune cu Dumnezeu și prin urmare pe parcursul istoriei el a fost cel care i-a inspirat pe om să facă fapte care să îl arunce în dușmănie cu Dumnezeu. Prin urmare acest lucru trebuie să fie la un anumit moment oprit. Diavolul este cel care se bucură când ajunge să ne facă să fim în dușmănie cu Dumnezeu fiindcă tot ceea ce este rău este ceea ce îl definește. Dușmănia

66 Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos: lumina lumii și îndumnezeitorul omului* (Editura Anastasia: București, 1993).

cu Dumnezeu este un lucru rău și prin urmare în vechime diavolul nu s-a dat înapoi de la nici un lucru de la a îl face pe om dușmanul lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl a fost conștient de acest lucru și a dorit să îl învingă pe diavol care sădește dușmănie în oameni pentru a ajunge să îl urască pe Dumnezeu.⁶⁷

Prin urmare Hristos nu numai că ne-a făcut pe noi oamenii prtenii lui Dumnezeu ci El ne-a dus cu un stadiu mai sus: El a ajuns să ne facă fii lui Dumnezeu. Fiind Fiul lui Dumnezeu Hristos a ajuns să fie fratele nostru mai mare. Ca fratele nostru mai mare Hristos a voit ca noi să Îl avem pe Dumnezeu ca Tatăl nostru. Acest lucru este un fapt care a început odată cu crăciunul. Prin Hristos ajungem să Îl numim pe Dumnezeu nu numai Dumnezeu ci și Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu este Tatăl nostru și acest lucru este un fapt care a fost făcut posibil de Hristos. Trebuie să știm că Hristos a avut mare iubire față de noi fiindcă el nu ne-a lăsat numai la stadiul de prieteni ai lui Dumnezeu ci mai mult ne-a făcut fii lui Dumnezeu. Prin urmare ceea ce trebuie să știm că din veșnicia Hristos a fost fiul lui Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă Hristos este parte din Sfânta Treime. Sfânta Treime este cea care alcătuiește existența și ființa lui Dumnezeu. Fiind din Sfânta Treime Hristos a dorit ca noi cu toți să fim fii lui Dumnezeu. Acest lucru este cu adevărat un lucru uimitor și extraordinar. Prin Hristos ajungem să îi spunem lui Dumnezeu Tată. Este evident că trebuie să fim fericiți când ne gândim că Dumnezeu este Tatăl nostru al tuturor. Iată prin urmare care sunt sensurile profunde care ajungem să le sărbătorim an de an în crăciun. Unul dintre sensurile profunde pe care ajungem să îl sărbătorim de crăciun este fără doar și poate faptul că Hristos a ajuns să ne facă fii lui Dumnezeu Tatăl. Acest lucru îl afirmă și unul dintre canoanele utreniei crăciunului: „Neamul ce era altădată în umbră a văzut acum lumină strălucită; iar pe cei păgâni Fiul aducându-l Tatălui moștenire, a împărtășit har tainic acolo unde stăpânea înainte păcatul.” Prin urmare Hristos i-a chemat și pe păgâni nu numai pe vrei să fie părtați la credința în Dumnezeu Tatăl. Orice îl acceptă pe Hristos

67 Adevărul este că deși Hristos a venit și a surpat zidul dușmăniei cu Dumnezeu care a fost făcut în lume de diavol sunt mai mulți care sunt în dușmănie cu Dumnezeu. Sunt mai multe pseudo filosofii cum este nihilismul, ateismul și deconstructivismul care sunt îndușmănie cu Dumnezeu. Acest lucru ne spune însă faptul că pentru cei care doresc prin Hristos și prin sărbătoarea crăciunului ajungem să nu mai fim în dușmănie cu Dumnezeu și să fim cât se poate de liberi și de uniți cu Dumnezeu. Adevărul este că orice om sănătos la minte dorește acest lucru. Sunt mulți care consideră că nu au nimic de dobândit din unirea cu Dumnezeu și se declară dușmani ai lui Dumnezeu. Ei sunt cei care susțin că Dumnezeu nu merită să fie iubit și nici ascultat. Așa se face că deși nu o spun sunt unii care simt dușmănie față de Dumnezeu. Acești oameni trebuie să știm că până nu vor venii la pocință nu se vor mântui. Omul care simte dușmănie față de Dumnezeu este un om care nu este conștient de ceea ce a făcut Hristos pentru om. Hristos a fost tot ceea ce era posibil pentru ca să îl reconcilieze pe om cu Dumnezeu și el ne-a spus că adevăratul nostru dușman nu este Dumnezeu ci diavolul. Prin urmare trebuie să știm și să devenim conștienți că diavolul este cel care dorește să fim în dușmănie cu Dumnezeu. Pentru a putea rezista împotriva atacurilor diavolului trebuie să ne unim cu Hristos și trebuie să ducem un mod de viață creștin. În acest sens în cele din urmă cel rău nu va mai avea nici un efect asupra noastră și nici nu ne va mai putea să ne răzvărească împotriva lui Dumnezeu. Trebuie prin urmare să fim conștienți că diavolul este cel care ajunge să înspire în noi sentimente care sunt contrare lui Dumnezeu.

ca și mântuitor ajunge să îl aibă pe Dumnezeu ca Tatăl. Acest lucru nu poate decât să ne bucure și să ne fie prilej de fericire.⁶⁸

Se spune că într-o stație un băiat mic și invalid vindea pe un peron fructe pasagerilor. La un moment dat lângă el a venit un tren din care s-au dat jos mai mulți pasageri. Cum se făcuse un puhoi de oameni un pasager l-a lovit pe copil și fructele i s-au împrăștiat. Fiind invalid copilul nu putea să adune fructele căzute pe jos.

- Dă-te la oparte! I-a spus pasagerul grăbit.
- Vă rog domnule, încerc să vând doar niște fructe.
- Nu vezi că sunt grăbit.
- Dar eu nu fac nici un rău.
- Pleacă de aici, a spus pasagerul cel rău care vâzând că este numai un copil a plecat lăsându-i fructele aruncate pe jos.

Scena a fost văzută de un bun creștin care și el se coborâse din același tren. Acesta a putut vedea mișcările disperate ale copilului de a își aduna merele de pe jos. Mișcările lui erau fără de nici un succes.

- Bună ziua micuțule! I-a spus bunul creștin.
- Bună ziua domnule!
- Pot să te ajut?
- Vai ați fi extrem de amabil.
- Nici o problemă.
- Creștinul a adunat fructele copilului după care a dat să plece.
- Un moment domnule, nu plecați a spus copilul.
- Ce este?
- Suteți cumva Hristos?
- Nu sunt.
- Dar cine sunteți?
- Sunt doar un ucenic al Lui, a spus creștinul dându-i copilului o bacontă să își cumpere înghețată.

Credem că morala acestei mici întâmplări este cât se poate de evidentă. Ea ne învață că trebuie să fim atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru și la fel de bine că trebuie să fim cât se poate de dispuși să facem binele atunci când putem. Prin urmare acest lucru este un fapt pe care trebuie să avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. La fel de bine ca și ucenici ai lui Hristos este bine să ținem crăciunul fiindcă în această zi ajungem să ne aducem aminte de cine a fost Hristos și de ceea ce a fost Hristos pentru noi.⁶⁹

Hristos este cel care a venit în această lume să ne ajute să luptăm mai bine cu păcatul. Acest lucru este așa fiindcă păcatul este un fapt care face ravagii în lumea noastră. Prin urmare prin Hristos ajungem să ieșim biruitori în lupta cu păcatul. Iată ce ne spune în acest sens unu dintre canoanele utreniei paștilor: „Venit-a întrupându-Se Hristos, Dumnezeul nostru, pe Care Tatăl din pânțece mai înainte de luceafăr L-a născut; și Cel ce ține frânele preacuratelor puteri în ieslea dobitoacelor este culcat; cu scutece este înfășat, dar dezleagă legăturile cele cu multe împletituri ale păcatelor.” Prin urmare este bine să știm că Hristos este cel care „dezleagă legăturile cele cu multe împletituri ale păcatelor. De ce spune canonul acest lucru? Spune acest lucru fiindcă păcatele ajung de multe ori să se instaleze în noi fără ca noi să ne dăm seama. Ne trezim că am făcut un păcat de multe ori chiar fără voia noastră. Acest lucru este așa fiindcă diavolii sunt cei care ajung să ne arunce în păcat profitând de naivitatea și de

68 Dumitru Popescu, *Hristos, Biserică, Societate* (București, 1998).

neatenția noastră. Prin urmare este bine să știm să ne ferim de păcate și de tot ceea ce este păcatul fiindcă în acest fel vom ajunge în cele din urmă să fim cât se poate de liberi și de dezlegați de păcate. Păcatele se leagă de noi și în acest fel în cele din urmă când ajung să devină patimi ne suprimă libertatea care este unul dintre cele mai prețioase daturi pe care ni le-a lăsat Dumnezeu. Este bine prin urmare să fim conștienți de ceea ce este păcatul și de modul în care se manifestă el. Păcatul este un lucru care ne separă de Dumnezeu Tatăl și Hristos s-a născut în această lume pentru a ajunge să ne elibereze de păcat și de tot ceea ce ține de el.⁷⁰

Crăciunul este un timp care îl toată lumea are mai multe tradiții și este sărbătorit cu concerte, spectacole, mâncare și băutură. Aceste lucruri sunt foarte prin care omul a ajuns în cele din urmă să sărbătorească venirea lui Hristos. În această lume. În fiecare țară a lumii există tradiții și obiceiuri proprii de crăciun. Mai ales în lumea muzicii sunt adevărate aceste vorbe fiindcă se cunosc mai multe melodii și șlagăre care au fost compuse pentru a sărbătorii crăciunul. Aceste lucruri sunt considerate de creștinismul ortodox ca și un prinos și un omagiu pe care omul îl aduce lui Hristos. Este bine prin urmare ca de crăciun să oferim tot ceea ce avem mai bun din noi fiindcă în acest sens vom ajunge în cele din urmă să fim persoane care suntem dedicate lui Hristos. Crăciunul este o sărbătoare care vine să ridice în fața noastră o întrebare fundamentală: vrem să fim de partea lui Hristos sau a diavolului? Este bine să alegem să fim de partea lui Hristos fiindcă acest lucru în cele din urmă ne va duce la adevărata noastră împlinire. După cum am putut vedea Biserica Creștin Ortodoxă nu este împotriva obiceiurilor și tradițiilor de crăciun fiindcă ea este conștientă că în acest mod omul ajunge să își manifeste iubirea pe care o are față de Dumnezeu. Dacă Îl vom iubi pe Dumnezeu cu siguranță că vom găsi crăciunul ca fiind o sărbătoare plină de sens. Este sensul pe care Hristos dorește să îl imprime vieții noastre. Să nu lăsăm ca voința lui Hristos să treacă pe lângă noi la fel cum apa trece peste pietre. Ceea ce putem vedea este că în această lume fericirea este o noțiune realtivă. Astăzi suntem fericiți și mâine ajungem să nu mai avem nici un fel de fericire. Acest lucru nu trebuie în nici un fel să ne descurajeze. Este așa fiindcă pentru noi creștinii ortodocși este clar că Hristos este începutul fericirii noastre. Fericirea noastră ultimă nu vine numai de la bunurile acestei lumi ci la fel de bine de la Hristos. Acest lucru îl afirmă unul dintre canoanele din utrenia crăciunului: „Cuvântul, Cel ce este Dumnezeu din început, văzând firea cea de jos neputincioasă, o întărește, așezându-Se Însuși ca o a doua împărțășire și o arată slobozită de patimi.” Prin urmare avem multe motive să fim fericiți. Unul dintre aceste

69 Pentru mulți oameni din zilele noastre Hristos este o poveste care este actuală numai pentru copii. Acest lucru este așa fiindcă Hristos a venit pentru o lume întreagă și sunt mulți care consideră că această lume nu mai are nici un fel de șansă. Sunt multe valuri de pesimism în zilele noastre și acest lucru evident că nu face decât să ne adâncească și mai mult în necredință. Ceea ce trebuie să știm este că trebuie să ne luptăm cu necredința și să fim cât se poate de multe persoane ale credinței și a tot ceea ce este bun și frumos. Prin urmare la un anumit nivel crăciunul este o sărbătoare a binelui și a frumosului. Acest lucru fiindcă de crăciun avem șansa să ne dăm seama că binele și frumosul sunt o realitate personală. Este vorba de Hristos. Nu poate exista bine și frumos dincolo de Hristos. Aceste lucruri sunt cele care ne fac să fim cât se poate de ancorați în ceea ce are să ne ofere crăciunul. Sunt multe tradiții frumoase de crăciun și pe acestea trebuie să le avem în vedere și să ținem cont de ele.

70 Andrei Andreicuț, *Dinamica despătimirii* (Editura Reîntregirea: Alba Iulia, 2001).

motive este și faptul că Hristos s-a născut pentru noi pentru a ajunge să ne slobozească de patimi. Patima este un lucru negativ care se manifestă prin faptul că îl face pe om dependent și îl separă de Dumnezeu.⁷¹

După cum știm cu toți postul crăciunului este un post de bucurie în care trebuie să ne întrarmăm din nou cu asceza pentru a putea birui păcatele care ne asaltează. Ceea ce ne spun sfinții părinți este că aceste timp al vieții noastre este un timp în care Dumnezeu îngăduie ca să fim ispitiți. Acest lucru însă nu va mnai avea loc după moarte. Prin urmare Crăciunul descoperă un sens cât se poate de adevărat și de profund care ne aduce bucurie. Acesta este faptul că noi putem să ajungem să fim cât se poate de liberi față de păcat. Iată ce ne spune în acest sens unul dintre canoanele de la utrenie: „Păcatul lumii cel cu totul sălbatic, ce se înălța plin de nelegiuire, Tu l-ai nimicit cu puterea cea mare. Și pe cei ținuti de el mai înainte, întrupându-Te, i-ai mântuit ca un bun.” Este cât se poate de adevărat că Crăciunul este un lucru care ne unește cu Hristos și la fel de bine ne face să ne dăm seama că nu trebuie să cedem în fața ispitelor. Sunt multe inspite cu care ne confrutăm în zilele noastre dar în cele din urmă prin puterea pe care o cerrem de la Hristos în rugăciune ajungem în cele din urmă să ne eliberăm de ele. Pentru mulți este de-a dreptul imposibil să concepem o viață fără de păcate. În cele din urmă ceea ce trebuie să știm este că tocmai această viață de de păcate este cea care ne face să fim cu adevărat fericiți. Suntem fericiți de ceea ce sărbătorim în timpul crăciunului. După cum ne spune și slujba crăciunului Hristos a venit să unească firea omenească cu firea dumnezească pentru ca firea omenească să ajungă să ia putere din firea dumnezeiască și în acest sens să ajungă la nepătimire. Toți sfinții s-au simțit cu adevărat fericiți când au ajuns să trăiască în nepătimire. Acest lucru fiindcă nepătimirea este o fericire duhovnicească pe care omul ajunge să o trăiască și să o experimenteze plenar. Prin urmare acesta sunt cele mai profunde sensuri ale crăciunului. Hristos a venit să ne mântuiască de iad. Când ne gândim că iadul este veșnic ne vom da seama că Hristos a fost foarte mult pentru noi. Pentru acest motiv noi an de an ajungem să sărbătorim crăciunul și să trăim fericirea duhovnicească pe care acesta ne-o aduce.⁷²

CAPITOLUL 4

71 Patimile sunt după sfinții părinți în număr de șapte: lăcomia pântecelui, desfrânarea, mânia, iubirea excesivă de bani și averi, lenea, invidia sau ura și în cele din urmă mândria. Aceste șapte păcate pacate capitale sunt după sfinții părinți cele care ajuns să definească tot ceea ce ține de separația de Dumnezeu. Trebuie să înțelegem că păcatul este o separație de Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă păcatele odată săvârșite ajung să îl țină pe om legat numai de propria persoană. De Crăciun Biserica ne spune că este bine să ne facem un „proces al conștiinței.” Ce să înțelegem prin acest lucru? Biserica Creștin Ortodoxă ne recomandă ca de crăciun să mergem să ne spovedim și să ne împărtășim. Acest lucru îl facem fiindcă dorim să ne fie iertate păcatele mai mici sau mai mari pe care le-am făcut până înainte de crăciun. Este prin urmare creștinește ca în postul crăciunului să mergem și să ne spovedim. Acest lucru fiindcă în cele din urmă trebuie să facem un efort ca să întâmpinim crăciunul cu vrednicie. După cum am spus în rândurile de mai sus crăciunul este a doua sărbătoare ca importanță din calendarul creștin ortodox. Acest lucru este un fapt care trebuie să ne ducă la o revizuire a vieții noastre sau mai bine spus la o trecere în revistă a ceea ce am făcut și a ceea ce trebuie să facem prin viitor. Spovedania mai înainte de crăciun este un lucru care ne ajută în drumul spre despătimire.

SĂRBĂTORILE SFINTEI MARIA FERICIRE PENTRU FEMEI

Sfânta Maria este o personalitate centrală a Bisericii Creștin Ortodoxe. Acest lucru este așa fiindcă ea a fost mama Domnului Iisus Hristos. Hristos ca om a avut o mamă și aceasta a ajuns să fie cunoscută ca Sfânta Maria. Sfânta Maria este modelul suprem de femeie. Acest lucru ne spune că creștinismul ortodox nu desconsideră rolul pe care femeia îl are în viața lumii. Femeia este un lucru care definește în acest sens viața umană. Fără de femei viața nu poate să se perpetueze în această lume. Prin urmare femeia are un rol și o importanță majoră. Este bine să știm că nu toți sunt de acord cu concepția creștină a femeii și sunt mai mulți care consideră că femeia nu are nici un fel de rol și nici un fel de importanță în viața lumii. Acest lucru este considerat din start o concepție necreștină. Prin nașterea Sa din femeie Hristos ne-a demonstrat că femeia este un lucru bun și frumos. Este adevărat că sunt mai multe femei care nu fac cinste numelui de femeie dar în cele din urmă este bine să știm că Hristos a fost cel care a pus mare accent pe femeie. Sunt mai multe femei tinere în zilele noastre care își caută un model de viață. Sfânta Maria este fără doar și poate un model de viață creștină și acest lucru trebuie să ne spun că nu fără nici un motiv Biserica Creștin Ortodoxă o cinstește pe sfânta Maria.⁷³

De ce spunem că Sfânta Maria este fericire pentru femei? Spunem acest lucru fiindcă femeile sunt și ele în căutarea fericirii. Acest lucru nu poate în nici un fel să fie negat. Femeile doresc să fie fericite dar de mai multe ori ajung să pășească pe căi străine de fericirea adevărată. Sunt multe femei care consideră că sexualitatea este cea care le face cu adevărat fericite și nu puține sunt cazurile în care aceste femei au ajuns să se prostitueze. Cu adevărat prostituția nu poate în nici un fel să fie o cale în spre fericire fiindcă ea nu este un lucru moral. După cum am afirmat în rândurile de mai sus adevărata fericire este un lucru care trebuie să treacă de proba moralității. Prin urmare poate să fie cu adevărat un lucru care ne duce la fericire numai ceea ce ne face să fim morali. Iată prin urmare că femeile de azi și de fapt din toate epocile au căutat fericirea. Femeile sunt cele care sunt indispensabile lumii noastre fiindcă ele sunt cele

72 Iustin Popovici, *Abisurile gândirii și simțirii umane. Studii teologice* (Editura Sofia: București, 2013).

73 În Biserica Creștin Ortodoxă sunt 4 mari sărbători care sunt închinare Sfintei Maria: Nașterea Sfintei Maria pe 8 octombrie, Bunevestire pe 25 martie, Intrarea în Biserică a Sfintei Maria pe 21 noiembrie și Adormirea Sfintei Maria pe 15 august. Aceste sărbători toate se leagă ca sens și semnificație de Sfânta Maria fiindcă ea este un model pentru noi cei de azi și de ea trebuie să avem mare atenție și luare aminte. Aceste sărbători vin să o actualizeze pe Sfânta Maria nu numai pentru toate mamele din lume ci la fel de bine și pentru fetele care vor fi mame. Sfânta Maria a fost un model de mamă desăvârșită care și-a iubit pruncul și care a simțit cu o sabie îi trece pe inimă atunci când L-a văzut răstignit. Acest lucru este un fapt care ne face să insistăm mai mult pe persoana Sfintei Maria și să ne dăm seama că ea este un model pentru femeile din toate epocile și din toate timpurile. Sfânta Maria a ajuns în acest sens să fie sărbătorită nu numai în cadrul Bisericii Creștin Ortodoxe ci la fel de bine și prin cântările și imnele pe care mai mulți compozitori și poeți ai lumii le-au făcut pentru ea. Toate aceste lucruri alcătuiesc un portret al Sfintei Maria care este plin de sens și de înțeles. Nici noi nu am dorim să trecem peste Sfânta Maria și am dorim să o includem în paginile acestei cărți.

care aduc acestei lumi foarte multă sensibilitate. Ca și sexul slab femeile sunt mult mai sensibile decât bărbații. S-a și spus de mai mulți psihologi că în timp ce bărbații tind să fie raționali și să gândească totul cu mintea femeile sunt mult mai sentimentale. Adevăratele femei au o preponderență în spre romantism. Este adevărat că acest lucru nu este valabil în toate cazurile. Prin urmare rolul femeii în lumea noastră este major și el nu poate în nici un fel să fie trecut cu vederea. Toți cei care avem viață am primit-o de la o mamă care la un moment dat ne-a născut în această viață. Este bine să știm prin urmare care este sensul și care este menirea ultimă a femeilor. Nu este deloc lipsit de importanță că Hristos a venit în această lume printr-o femeie. Acest lucru ne spune că Hristos nu a respins prezența femeilor ci din contră a binecuvântat-o. Femeile mironosițe au fost primele care au aflat de vestea nașterii lui Hristos. Acest lucru ne spune că femeile sunt persoane care se pot dedica vieții de rugăciune și de evlavie. Femeia este prin urmare un lucru pe care dorim să îl analizăm mai mult în aceste rânduri. Dorim să știm prin urmare ce le face pe femei fericite. Ei bine aici sunt foarte multe opinii. Acest lucru este așa fiindcă femeile diferă de la persoană la persoană nu numai ca și caracter ci la fel de bine și ca și orientare generică în viață. În lumea noastră există două extreme: o extremă care ne spune că locul femeilor este în bucătărie și o extremă feministă care ne spune că se cuvine ca femeile să conducă lumea fiindcă ele sunt superioare bărbaților.⁷⁴

Prin urmare este foarte adevărat că în ceea ce privește femeile există două extreme în lumea noastră: prima este de a le desconsidera pe femei și a considera mai puțin decât sunt ele și a doua extremă este de a le supraaprecia pe femei și a considera că ele sunt mult mai mult decât sunt în realitate. Aceste două extreme sunt prin urmare cele pe care le putem întâlni în lumea noastră. Musulmanii sunt cei care consideră că femeia este o ființă inferioară bărbatului și pentru acest lucru ea trebuie să fie supusă lui în mod necondiționat. Așa se face că musulmanii practică poligamia și acest lucru numai în cazul femeilor. Ei îngăduie ca numai un bărbat să aibă mai multe soții și nu o femeie să aibă mai mulți bărbați. Creștinismul ortodox consideră că femeia este egală cu bărbatul dar la fel de bine femeia trebuie să fie supusă bărbatului pentru ca în același timp să existe armonie în căsnicie. Cum se poate ca femeia să fie supusă bărbatului și în același timp să fie egală cu el? Acest lucru este un paradox asupra căruia vom insista mai mult. Femeia trebuie să fie conștientă că deși este egală cu bărbatul bărbatului îi revine menirea de a conduce familia. Acest lucru fiindcă în familie trebuie să existe înțelegere. Prin urmare nu poate fi în nici un fel negată egalitatea bărbatului cu a femeii numai că în familie bărbatul este cel care conduce. În acest sens femeile trebuie să o aibă ca și model pe Sfânta Maria care a fost un model de supunere. Deși Sfânta Maria a fost mai importantă în istoria mântuirii omului decât dreptul Iosif Sfânta Maria a fost plecată și ascultătoare de dreptul Iosif care a fost soțul ei pământesc. Este bine să știm prin urmare să le învățăm pe femeile din zilele noastre să nu caute modele între marile vedete rock ale lumii ci mai mult între sfintele creștin ortodoxe. Dintre sfintele creștin ortodoxe fără doar și poate că Sfânta Maria a dat dovadă cea mai mare sfințenie. Acest lucru a făcut ca la toate slujbele Bisericii Creștin Ortodoxe Sfânta Maria să fie pomenită și la fel de bine comemorată.⁷⁵

Pentru femei dar nu numai Sfânta Maria este un exemplu de sfințenie și în același timp o persoană care dacă este imitată sau urmată ajunge să ducă pe femei la fericire. Pentru zilele noastre când sunt destul de multe femei oprimate de soții lor din diferite

74 Emil Jurcan, *Femeia în marile religii și teologia feministă ca provocare a lumii contemporane*, (Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003).

motive Sfânta Maria este fără doar și poate un lucru care ajunge să confere fericire și bucurie. Acest lucru îl spunea și Sfântul Teofan al Niceei când afirma: „căci așa cum fiecare mamă dă copiilor ei simpla existență, tot așa și Mama lui Dumnezeu dăruie tuturor existența fericită.” Prin urmare este adevărat că Sfânta Maria ca una care a fost mama lui Hristos poate să mijlocească pentru noi ca noi să ajungem la fericire. Acest lucru implică să o cinstim pe Sfânta Maria și la fel de bine să nu de îndoim de sfințenia ei. Sunt mai mulți care se îndoiesc că Sfânta Maria a fost sfântă. Acest lucru ne spun ei că nu are cum să fie demonstrat pe care științifică. Cu ce a fost mai bună sfânta Maria decât restul femeilor din zilele noastre? Sfânta Maria a fost mai bună decât restul femeilor din zilele noastre fiindcă ea a fost un model de ascultare, de smerenie, de curăție și de castitate. Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre virtuțile Sfintei Maria. Sunt multe femei care se văd în zilele noastre mult mai bune și mult mai capabile decât sânta Maria. Totuși, ceea ce putem vedea este că ele nu au ajuns la o cunoaștere a lui Dumnezeu la fel cum a ajuns Sfânta Maria. Ceea ce mai puțin știu este că de mică Sfânta Maria s-a dedicat cu trup și suflet lui Dumnezeu și a făcut tot ceea ce a putut pentru a Îl sluji pe Dumnezeu. Acest lucru nu poate să ne facă să o considerăm pe Sfânta Maria ca o simplă femeie. Ceea ce susține creștinismul ortodox este faptul că Sfânta Maria a fost fără doar și poate o persoană care a ajuns să definească ceea ce este femininul. Sunt mulți care își ridică semne de întrebare despre ceea ce este femininul. Trebuie să știm că femininul este un lucru care ieșit din mintea lui Dumnezeu fiindcă Dumnezeu este Cel care a creat femeia. Prin urmare este bine să știm cum trebuie să înțelegem existența Sfintei Maria. Acest lucru fiindcă Sfânta Maria este un model pentru toate femeile. Femeile din zilele noastre caută fericirea dar nu voiesc să apuce pe care virtuților pe care a apucat sfânta Maria. Prin urmare femeile care doresc să găsească adevărate fericire în această viață o vor găsi dacă vor urma Sfintei Maria fiindcă ea a luat calea virtuților și a ajuns la fericire.⁷⁶

Prin urmare este bine să o cinstim pe Sfânta Maria fiindcă prin ea a venit fericirea în lume. Despre ce fericire vorbim aici? Vorbim fără doar și poate despre fericirea care

75 Una dintre cele mai cunoscute rugăciuni pe care o face Biserica Creștin Ortodoxă este: „*Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, stăpâna noastră, de Dumnezeu Născatoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.*” Din această afirmație evident se înțeleg mai multe lucruri. Primul lucru pe care îl înțelegem este că ea este sfântă. Sfânta Maria a fost sfântă cu adevărat și pentru acest lucru ea este un model pe care și noi la fel de bine îl putem urma. Un al doilea tribut al sfintei Maria este faptul că este curată. Prin acest lucru înțelegem că ea nu a avut păcate mari și a fost lispită de păcat. Un alt lucru este faptul că pe sfânta Maria trebuie să o binecuvântăm fiindcă ea a fost cel care L-a purtat pe Hristos în pânțele ei. Prin urmare Sfânta Maria este vrednică de binecuvântarea noastră. Trebuie să știm că sfânta Maria este o persoană centrală a aghiografiei noastre creștin ortodoxe. La fel de bine fiindcă ea s-a învrednicit de nașterea lui Hristos și a rămas smerită este adevărat că sfânta Maria s-a învrednicit de multă mărire. Este vorba de o mărire care vine din faptul că pentru virtuțile sale se cuvine să o avem pe Sfânta Maria ca și model de viață și la fel de bine de comportament. Sunt multe fete în zilele noastre care sunt confuze despre ce drum vor să aleagă în viață. Este bine să se raporteze la Sfânta Maria care este probabil cel mai superm model de femeie. Ce femeie o poate egala în virtute pe Sfânta Maria? Cu siguranță că foarte puține. Acest lucru este așa fiindcă în zilele noastre femeile nu prea își ridică problema de a duce o viață de virtute.

76 Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Viața Maicii Domnului* (Sibiu, 1998).

a venit prin nașterea lui Hristos. Iată în acest sens ce ne spune troparul Nașterii Maicii Domnului: „Nașterea ta, de Dumnezeu Născătoare Fecioară, bucurie a vestit la toată lumea că din tine a răsărit Soarele dreptății, Hristos Dumnezeuul nostru și dezlegând blestemul a dat binecuvântare și stricând moartea, ne-a dăruit nouă viața veșnică.” Prin urmare ceea ce putem remarca aici este faptul că Sfânta Maria a fost o persoană care a fost conștientă de faptul că Hristos trebuie să se nască în lume pentru ca în acest mod în cele din urmă omul să ajungă să dobândească mântuirea. Acest lucru a făcut-o conștientă pe Sfânta Maria de responsabilitatea pe care a avut-o în fața lui Dumnezeu. Sunt mai mulți sfinți părinți care numesc pe Sfânta Maria ca fiind noua Evă. Acest lucru fiindcă prima Evă a fost cea prin care a intrat păcatul în lume în timp ce prin Sfânta Maria a venit Hristos care este mântuirea noastră. Sfânta Maria prin urmare a ajutat și a contribuit și ea la istoria mântuirii. Acest lucru nu trebuie să îl uităm și la fel de bine trebuie să îl avem în vedere. Prin urmare Hristos a venit în lume prin sfânta Maria și la fel de bine acceptat-o pe acesta ca și mama Lui. Acest lucru ne spune că putem vorbi în cazul sfintei Maria de un fel de sinergie sau mai bine zis de împreună lucrare dintre Dumnezeu și sfânta Maria. Acest lucru este bine să fie știut și la fel de bine trebuie să îl avem în vedere. Sfânta Maria a fost cea care cu micile ei puteri a ajustat la mntuirea omului și pentru acest lucru o considerăm că este un care atunci când ajungem să știm cine este ne dăm seama că este o persoană care aduce fericire. Este vorba evident de o fericire duhovnicească. Sfânta Maria aduce fericire duhovnicească celor care o cinstesc. Ea fost în acest sens cea care a ajuns să lucreze cu Hristos la mântuirea neamului omenesc. Sunt în acest sens cunoscute mai multe minuni pe care sfânta Maria le-a făcut pe parcursul istoriei dar pentru noi creștinii ortodocși cel mai multe ftrebuie să ne intereseze virtuțile pe care a ajuns să le cultive sfânta Maria.⁷⁷

Prin urmare Sfânta Maria a fost cea care a excelat prin virtuți și prin tot ceea ce a fost mai bun și drept pentru om. Ea a fost cea care nu s-a temut de autoritățile romane și a venit întristată și a stat sub crucea lui Hristos. Acest lucru ne spune că Sfânta Maria nu a fost prea interesată să nu fie și ea prinsă și eventual condamnată la moarte fiindcă a fost alături de Iisus la răstignirea Lui. Aceste lucruri sunt cele care ne fac să privim cât mai adânc și cât mai clar în spre cine a fost sfânta Maria. Sfânta Maria nu a fost o persoană care la fel ca multe femei din zilele noastre sunt pline de ambiții politice și dornice de faimă. Iată că deși nu a dorit faimă Dumnezeu a făcut-o pe Sfânta Maria una dintre cele mai cunoscute femei ale lumii. Poate nu este om din această lume care

77 Sunt în acest sens cunoscute mai multe minuni pe care sfânta Maria le-a făcut ceea ce ne spune că cu adevărat Dumnezeu a fost cu ea. Prin urmare este bine să știm de cine a fost Sfânta Maria și la fel de bine de ceea ce a făcut ea pentru noi. Sfânta Maria este un exemplu de viață duhovnicească și la fel de bine un model pe care femeile să le urmeze. Există în acest sens un obicei bun ca mai multe femei să ia numele Sfintei Maria. Acest lucru este un lucru care este o dovadă de evlavie față de Sfânta Maria. Știm că Sfânta Maria a fost vizitată de Sfântul Arhanghel Gavriil pentru a o întreba dacă acceptă să îl nască pe Iisus. Maria a acceptat acest lucru și prin urmare a ajuns să fie cunoscută ca a adoua Eva. Este clar că Sfânta Maria avea posibilitatea să îl refuze pe Sfântul Garvril dar nu a făcut acest lucru. Este ceea ce ne spune că trebuie să știm că Sfânta Maria a fost deschisă total unei cooperări sau a unei împreună lucrări cu Dumnezeu. Acest lucru a dus în cele din urmă la nașterea lui Hristos. Prin urmare avem motive să o cinstim pe Sfânta Maria și să ne dăm seama că la un anumit nivel ea a făcut posibilă lucrarea mântuirii noastre. În acest sens am putea denumii acceptul sfintei Maria de a îl naște pe Hristos ca și contribuția la la mântuirea noastră.

să nu fi auzit o singură dată măcar numele Sfintei Maria. În ceea ce s-a întâmplat cu Sfânta Maria a fost fără doar și poate un lucru care a ținut de taină. Nimeni nu știa că ea a fost aleasă să îl nască pe Hristos dar acest lucru în cele din urmă a avut loc. Iată în acest sens ce ne spune troparul Bunevestiri: „Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, Fiu al Fecioarei se face și Gavriil harul îl binevestește. Pentru aceasta și noi, împreună cu dânsul, Născătoarei de Dumnezeu să-i cântăm: Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine!” Aici ni se spune un lucru care este cât se poate de fundamental și care are profunde implicații teologice. Ni se spune că Sfânta Maria este plină de har. Ce să însemne harul? Sunt mai mulți care poate nici nu au auzit de har. Prin urmare ce este harul? Harul este ajutorul sau harul duhovnicesc pe care îl face Dumnezeu omului. Prin acest lucru înțelegem că omul prin puterile lui nu poate să ajungă să dobândească virtuțile creștin ortodoxe. Acest lucru însă omul poate să îl facă prin harul lui Dumnezeu sau mai bine spus prin mila lui Dumnezeu. Fiindcă Sfânta Maria a fost osârduitoare ea a ajuns să obțină harul lui Dumnezeu care a împodibit-o cu toate virtuțile. Acest lucru ne face să ne gândim la Sfânta Maria ca și la o persoană aleasă între femei. În acest sens Sfânta Maria este o persoană care atunci când o chemăm în ajutor poate să ne ofere și nouă din harul pe care l-a primit de la Dumnezeu. Este bine să știm prin urmare ceea ce implică cu sine cinsitea Sfintei Maria. Este clar că în Biserica Creștin Ortodoxă îi aducem un cult de preacinstire Sfintei Maria fiindcă ea a fost cea care a ales să îl nască pe Hristos pentru ca în acest fel să ne găsim mântuirea.⁷⁸

Se spune că un tânăr pe nume Kostas s-a căsătorit cu o fată pe nume Avgi. Ei se iubeau mult și au considerat că vor trăi în iubire până la sfârșitul vieții. Totul a fost bine până într-o zi în care lui Costas au început să îi slăbească ochii și să își piardă vederea. În câteva zile a fost orb deplin. S-a dus pe la mai mulți doctori dar nu a avut nici un rezultat. A considerat că dacă mai stă mai mult timp poate vederea îi va reveni dar nu s-a întâmplat nimic. Au trecut 6 luni. După 6 luni Costas a chemat-o pe soția lui Avgi și i-a spus:

- Avgi am stat mult și m-am gândit și în cele din urmă m-am hotărât.
- Ce ai hotărât?
- Nu mai putem fi căsătoriți.
- Ce vorbe sunt astea?
- Nu este drept.
- Ce să fie drept?
- Vezi când ne-am căsătorit eu vedeam acum nu mai văd nimic. Tu ai dreptul la o viață fericită nu la una cu un orb. Așa că din momentul ăsta îți dau dreptul să divorțezi de mine.
- În nici un caz.
- Cum?
- Eu m-am căsătorit pentru sufletul tău și vreau să am copii cu tine. Nu mă interesează că ești orb.
- Avgi nu se poate....
- Ce să nu se poată?
- Încep să văd.
- Să vezi?
- Da.
- Vai de mine este extradordinar.

⁷⁸ Horia Ion Groza, *Viața Maicii Domnului* (California, 2007).

A fost chemat un medic care după ce l-a consultat pe Cosntas i-a spus:

- Domnule ați avut o conversație cu soția dumneavoastră care v-a produs o mare emoție și în urma la acest șoc vederea va reveni.

Povestea ne spune că Avgi și soția lui trăiesc acum fericiți cu copiii lor.⁷⁹

Prin urmare este adevărat că în lumea noastră sunt posibile și minunile. Însă ceea ce trebuie să știm este că nici o minune nu are loc dacă nu avem credință în Dumnezeu. La fel cum Costas a ajuns să își recapete vederea printr-o conversație cu soția lui la fel de bine și femeile din zilele noastre pot să ajungă să găsească fericirea urmând Sfintei Maria.⁸⁰ Iată prin urmare o întâmplare care ne spune că sunt mai multe lucruri care ajung să ne facă fericiți. A o avea ca model pe sfânta Maria poate să ne ducă la fericire fiindcă femeile se simt atrase de puterea exemplului propriu. Este adevărat că femeile din zilele noastre se confruntă cu multe greutăți dar ele nu trebuie să uite de sfânta Maria care și ea a trecut prin mai multe greutăți și în cele din urmă a reușit să treacă peste ele și să le biruiască. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm. Este trist că mai multe secte creștine consideră că Sfânta Maria nu a fost sfântă și sunt unii care susțin că ea s-a mai căsătorit după ce a stat cu Sfântul Iosif și a avut și alții copii. Aceste lucruri nu sunt adevărate. Hristos a fost cel care ia conferit sfințenia Sfintei Maria pe care Sfânta Maria ajunge să ne-o confere nouă celor care o cerem. Așa se face că sfânta Maria este centrul mai multor rugăciuni pe care le face Biserica. Acest lucru este așa fiindcă Sfânta Maria poate mijlocii pentru noi. Ea mijlocește la Dumnezeu dacă și noi o cinstim pentru exemplul de virtute și de smerenie pe care la lăsat moștenire umanității. Prin urmare trebuie să o avem în vedere pe Sfânta Maria și mai ales femeile trebuie să fie conștiente de sfințenia ei. Sunt din ce în ce mai puține femei care sunt interesate de sfințenie. Acest lucru este așa fiindcă se consideră că sfințenia în cele din urmă este un lucru care nu poate fi în nici un fel atins. Totuși, trebuie să știm că Sfânta Maria a ajuns la sfințenie sau mai bine spus a atins sfințenia. Acest lucru trebuie să fie un motiv pentru ca femeile să fie fericite. Dintre femeii poate sfânta Maria este una dintre cele mai profunde din câte au existat. Acest lucru fiindcă ea s-a dedicat cu trup și suflet slujirii lui Dumnezeu.⁸¹

Știm astfel din viața Sfintei Maria că a fost adusă la templul din Ierusalim pentru a slujii acolo cu preoții. Acest lucru a ajuns să fie comemorat în Biserica Creștin Ortodoxă printr-o sărbătoare pe care o numim a Intrării în Biserică a Maicii Domnului. Iată ce ne spune acest tropar: „Astăzi înainte-însemnarea bunăvoinței lui Dumnezeu și propovăduirea mântuirii oamenilor, în Biserica lui Dumnezeu luminat Fecioara se arată

79 *Limonariul mirenilor. Întâmplări de folos*. Editura Egumenița. p.204-205.

80 În dogmatica creștin ortodoxă există un capitol întreg care se referă la Sfânta Maria care se numește mariologie. Prin urmare este bine să știm că Sfânta Maria nu este numai în atenția femeilor ci la fel de bine și a teologilor creștin ortodocși. Este bine ca femeile din zilele noastre să caute un reper de viață în Sfânta Maria. Acest lucru fiindcă Sfânta Maria a fost o persoană de excepție. De mică s-a simțit atrasă de slujirea lui Dumnezeu și toată viața ei și-a închinat-o lui Dumnezeu. Prin urmare Sfânta Maria este cea care demonstarză că este posibil să mergem cu Dumnezeu în tot ceea ce facem Sfânta Maria este prin urmare un model care este bine să fie urmat de cât mai multe femei fiindcă făcând acest lucru femeile fac un lucru care este pe placul lui Dumnezeu.

81 Jaroslav Pelikan, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor* (Editura Humanitas: București, 1998).

și pe Hristos mai înainte Îl vestește. Acesteia și noi cu mare glas să-i cântam: Bucură-te plinirea rânduiei Ziditorului.” Prin urmare sfânta Maria de mică a ajuns să slujească lui Dumnezeu și a făcut din acest lucru țelul vieții ei. Este de amintit aici că în cazul sfintei Maria Biserica Creștin Ortodoxă susține că a avut loc o minune fiindcă deși ea a născut a rămas fecioară. Acest lucru este un fapt supranatural care a avut loc prin intervenția lui Dumnezeu. Este bine să știm prin urmare că Sfânta Maria deși a născut a rămas fecioară nu numai trupește ci la fel de bine și sufletește. Acest lucru ne indică faptul că Dumnezeu a fost alături de Sfânta Maria și a susținut-o în demersurile sale. Sunt din ce în ce mai puține femei care se gândesc la Sfânta Maria și la fel de bine încearcă să își modeleze viața după a ei. Acest lucru este un fapt care ne instrustează. Femeile din zilele noastre sunt mult mai interesate de frumusețea trupească decât de frumusețea sufletească. Trebuie să știm că la fel cum există o frumusețe trupească la fel de bine există o frumusețe sufletească. Sfânta Maria a avut nu numai frumusețe trupească ci la fel de bine și frumusețe sufletească. Acest lucru fiindcă ea sa- îngrijit de sufletul ei. De la Sfânta Maria învățăm despre frumusețea sufletească și mai ales femeile trebuie să o facă fiindcă Sfânta Maria a fost o femeie.⁸²

Am afirmat în aceste rânduri că femeile care doresc să nască trebuie să fie persoane de caracter. De ce am spus acest lucru? Am afirmat acest lucru fiindcă ele vor da naștere la copii care vor ajunge să le urmeze și la fel de bine să vadă în ele un exemplu. Ce exemplu de moralitate poate fi o femeie pentru copilul ei dacă ea fumează, se uită după alți bărbați, nu este interesată de virtuțile creștin ortodoxe și nici nu consideră că Biserica trebuie să fie o parte integrantă a vieții? Fără doar și poate că o astfel de femeie va da naștere la copii bolnavi moral și acest lucru este bine să fie știut. Copii doresc să vadă în mama lor un model, un punct de referință sau cîeva la care să se raporteze. Femeile din zilele noastre nasc copii și mai apoi nu se mai interesează de creșterea lor. Așa se face că copii din zilele noastre sunt cât se poate de superficiali și nici nu doresc să aducă de Biserică și de Hristos. Nu sunt copii de vină ci sunt în primul rând mamele lor. Mamele sunt cele care joacă un rol covârșitor în creșterea copiilor. Să ne gândim ce s-ar fi întâmplat cu Hristos dacă Sfânta Maria nu s-ar fi ocupat de creșterea Lui? Sfânta Maria l-a crescut pe Iisus în aceleași valori pe care și ea le împărtășea: credința și evlavia față de Dumnezeu. S-a spus de Sfântul Pavel că „femeia se mântuiește prin nașterea de prunci.” Este bine ca femeile să nască copii dar în

82 Pentru femeile din zilele noastre este un lucru mult prea cîntisitor și împovărător să se intereseze de frumusețea lor sufletească. De ce să nu spunem că există în zilele noastre o obsesie a femeilor cu frumusețea trupească. Aceste femei sunt unele care petrec ore întregi pe la saloanele de înfrumusețare pentru a arăta cât mai bine și cât mai provocator. Pentru aceste femei nici că se pune problema să fie interesate de frumusețea sufletului. Acest lucru este așa fiindcă în sine sunt puține femei din zilele noastre de secol al XXI-lea care realmente cred că avem suflet. Avem suflet și Dumnezeu ne cere să ne îngrijim de el. Ne îngrijim de sufletul nostru prin rugăciune, post, asceză, slujbele bisericii și faptele bune. Aceste lucruri sunt cel care fac fericit sufletul nostru. Femeile din zilele noastre sunt destul de materialiste și consideră mai multe că nu trebuie să te căsătorești din iubire ci mai mult din interes. Sunt femei care ajung să se căsătorească cu bărbați pe care adevărul este că nu îi iubesc ci fiindcă aceștia au averi și bani. Așa se face că după ce trec mai mulți ani regretă că au ajuns să își petreacă viața lângă persoane pe care nu le iubesc. Privită în ansablu situația femeilor din secolul al XXI-lea este destul de reprobabilă. Acest lucru este așa fiindcă sunt multe femei care nu doresc să se intereseze de fericirea duhovnicească ci mai mult numai de bani și averi.

același timp trebuie să se îngrijească de copii și să aibă de grijă ca aceștia să crească în frică de Dumnezeu. Dacă mama nu îl crește pe copil în frică de Dumnezeu atunci nimeni nu îl poate face pe copil să se întoarcă spre Dumnezeu. Femeile care ajung să își crească copii în frică de Dumnezeu ci siguranță că vor ajunge să fie fericite. Ele nu vor fi fericite numai că au adus un copil în șlume ci și pentru faptul că au pus pe acel copil pe calea cea bună. Este bine ca femeile să fie fericite dar trebuie să știe că această fericire nu vine ca un câștig la jocurile de noroc. Femeia trebuie să facă unele eforturi pentru a își crește copilul cu frica de Dumnezeu. Prin urmare o femeie trebuie să știe că nu este destul să își crești copilul numai trupestă ci la fel de bine trebuie să îl creștin și sufletește. Sunt multe familii care ajunsă să se schimbe odată ce copii se nasc. Acest lucru este așa fiindcă sunt unii soți care nu prea sunt de acord cu iubirea intensă pe care mama o simte față de copil. Trebuie să știm că familia este un lucru care se bazează pe iubire și dacă o femeie cultivă în familie iubirea în cele din urmă va ajunge să știe ceea ce este fericirea. Copii le fac pe femei fericite la fel cum și nașterea lui Hristos a făcut-o pe Sfânta Maria fericită. Sfânta Maria a fost o persoană fericită deși pentru mentalitatea zilelor noastre a petrecut o mare parte a vieții ei în anonimat. Totuși, iubirea față de Dumnezeu a fost izvorul fericirii Sfintei Maria.⁸³

Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că Sfânta Maria este pentru femei un îndemn la o viață creștină. Sunt multe femei în zilele noastre care găsesc total nepotrivită viața creștină. Acest lucru fiindcă există o azi o concepție eronată despre creștinismul ortodox care ne spune că femeia trebuie să fie posacă și posomorâtă atunci când apucă pe calea evlaviei. Calea Bisericii este una care în nici un caz nu se potrivește femeii de azi. Acest lucru fiindcă la Biserică femeia nu are voie să se macheze, să aibă grijă de propria frumusețe. Așa se face că sunt foarte multe femei care găsesc nepotrivită calea Bisericii Creștin Ortodoxe. Femeia de azi este o persoană emancipată care nu are timp pentru slujbele lungi ale Bisericii și nici nu dorește să poarte batic în viața de zi cu zi. Acest lucru fiindcă nu este la modă. Sunt multe femei care își dedică mai mult timp modei decât bisericii. Aceste lucruri evident că nu sunt bune. Femeia trebuie să își dea seama că Hristos ne cheamă la mântuire și acest drum spre mântuire este calea strâmtă care duce la rai și nu calea largă care duce la iad. Iată de ce femeia din zilele noastre trebuie să se raporteze în primul rând la mântuire și la tot ceea ce ține de ea. În al doilea rând ceea ce trebuie să știe femeile din zilele noastre este faptul că a fi creștin ortodox nu este în nici un caz un lucru trist și posomorât. Este adevărat că biserica este împotriva machierii și a rușierii femeilor. Acest lucru fiindcă ortodoxia consideră că femeia trebuie să își păstreze frumusețea originală cu care a fost înzestrată de Dumnezeu. Problema frumuseții fizice este una capitală la mai multe femei. Așa se face că în zilele noastre s-a ajuns la situația în care femeile își fac operații estetice pentru a arăta mai frumos și mai bine. Creștinismul ortodox condamnă aceste operații estetice ca unele care merg contra voinței lui Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care ne-a lăsat în această lume cu o anumită formă sau mai bine zis cu o anumită frumusețe. A își face operații estetice înseamnă că dorești să Îl corectezi pe Dumnezeu, că femeia în cauză se consideră mai bună decât Dumnezeu.⁸⁴

Un alt lucru care vine să mărturisească despre sfințenia Sfintei Maria este că ea sa fost ridicată cu trupul la cer. Acest lucru îl știm din tradiția creștin ortodoxă. La trei zile după ce a murit și a fost pusă în mormânt trupul Sfintei Marii a dispărut și prin urmare acest lucru ne spune că ea este acum cu trupul în cer. Iată un alt lucru care ne spune că Sfânta Maria a fost o persoană care a fost plăcută de Dumnezeu. Științific nu

83 Jean Noel Vuarnet, *Dumnezeul femeilor* (București, 1996).

există nici un fel de explicație pentru dispariția trupului Sfintei Maria din mormânt și acest lucru trebuie să fie înțeles ca o minune pe care a făcut-o Dumnezeu Tatăl. Prin urmare pentru toate femeile din lume este bine să știm cine a fost Sfânta Maria. Sfânta Maria este un model pentru toate femeile din lume fiindcă ea a fost cu adevărat o mare creștină. Știm din tradiție că după ce și-a văzut fiul înviat ea a mers la propovăduire. A trecut prin mai multe țări cum sunt Cipru, Turcia sau Grecia. Prin urmare Sfânta Maria a fost o persoană de credință care asemenea fiului ei și-a dedicat viața credinței în Dumnezeu și propovăduirii acestei credințe în Dumnezeu. Este adevărat că și în zilele noastre sunt femei care își dedică viața credinței în Dumnezeu și acest lucru poate fi văzut din faptul că sunt mai multe femei care aleg calea monahismului. Din tradiție știm că atunci când Sfânta Maria a murit Sfântul Apostol Toma nu era acolo și a venit cu trei zile după ce Sfânta Maria a adormit. Sfântul Toma a fost foarte trist că nu a apucat să îi vadă trupul Sfintei Maria și a cerut ca mormântul ei să fie deschis pentru a se putea și el închina trupului Sfintei Maria. Când a fost deschis mormântul ceea ce au putut constata toți cei de față a fost că trupul Sfintei Maria nu mai are în mormânt ci dispăruse. Aceasta este cea mai mare dovadă pe care o avem a sfințeniei Sfintei Maria pe care o avem prin intermediul Sfântului Toma. Iată prin urmare de ce în fiecare an pe data de 15 august facem sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului când ne aducem aminte de minunea care s-a produs cu mutarea trupului ei de pe pământ la cer. Prin urmare în cazul Sfintei Maria Dumnezeu a făcut minuni și acest lucru este bine să fie știut de femeile din zilele noastre dintre care unele se îndoiesc de sfințenia Sfintei Maria. Iată prin urmare un lucru pe care noi toți creștinii ortodocși trebuie să îl știm despre Sfânta Maria. Sfânta Maria a fost ridicată cu trupul la cer și nu numai cu sufletul. Pentru acest lucru considerăm că ea poate să ne fie mijlocitoare în fața lui Dumnezeu și acesta este motivul pentru care Biserica Creștin Ortodoxă face mai multe rugăciuni la Sfânta Maria.⁸⁵

După cum am afirmat femeile din zilele noastre sunt în căutarea fericirii. Pentru marea majoritate a femeilor fericirea adevărată este un lucru lumea care ține de bani și de faimă. Cu siguranță că sunt multe femei care consideră că banii și faima vor aduce în cele din urmă celebritatea. Să fie lucrurile chiar așa? Sunt mai multe cazuri care ne spun că bani și faima nu aduc adevărata fericire ci mai mult un surogat ale fericirii.

84 Femeile din zilele noastre nu trebuie să fie preocupate atât de mult de frumusețea exterioară ci mai mult de frumusețea sufletească. Sunt puține femei în zilele noastre mai ales dintre cele tinere care se gândesc la sufletul lor. Acest lucru fiindcă pentru ele tot ceea ce primează este aspectul exterior. La fel de bine sunt mai multe femei care au fost înzestrate cu frumusețe de Dumnezeu și în loc să își țină această frumusețe numai pentru alesul inimii lor ajung să devine adevărate seducătoare. Este adevărat că pentru bărbați femeile frumoase nu sunt în nici un fel de neglijat. Când femeile remarcă acest lucru ajung să frângă cât mai multe inimi și să se bucure de acest lucru. Este bine să știm că frumusețea este un lucru care nu trebuie să ducă la seducție. Sunt femei care își folosesc frumusețea pentru a seduce și acest lucru în cele din urmă este rău și trebuie evitat. Prin urmare este bine să știm care este sensul frumuseții unei femei. Frumusețea femeilor este un dat pe care Dumnezeu L-a lăsat lor și pentru acest lucru femeile trebuie să îi mulțumească lui Dumnezeu pentru frumusețea lor și să nu ajungă să își folosească frumusețea pentru a seduce cât mai mulți bărbați. Acest lucru fiindcă seducerea și jocul seducției este un păcat.

85 Teofilact Marinakis, *Patericul Maicii Domnului* (Editura Evanghelismos: București, 2008).

Acest lucru este așa fiindcă banii și faima sunt lucru care ajung să îl împătumească pe om și implicit pe femei. Când omul este dominat de gândul la bani și la faimă tot ceea ce trăiește el este gândul la bani și la celebritate. Acest lucru ne spune că trebuie să le avertizăm pe femei. În zilele noastre faptul că o femeie este o persoană de credință și una care își dedică timpul lui Dumnezeu și Bisericii Sale este considerat cu faptul de a fi o mironosiță. A fi mironosiță este considerat un fapt învechit și demodat. Mironosițele sunt cele care sunt desconsiderate în zilele noastre fiindcă se consideră că ele sunt cât se poate de anoste și fără simțul realității. Este cu adevărat realitățile o femeie care se căsătorește cu un bărbat bogat și care în cele din urmă ajunge celebră. Prin acest lucru înțelegem că toate ziarele și toate posturile de televiziune vorbesc despre ea. Aceste lucruri sunt considerate fapte care cu adevărat merită să fie luate în considerare de femeile din zilele noastre. Este clar că statutul de mironosiță este un lucru care este găsit inconvenient pentru femeile din zilele noastre. Acest lucru este așa fiindcă mironosițele sunt cele care au ajuns să trăiască cu Hristos. Femeia modernă nu poate în nici un fel să fie o mironosiță. Ea este o femeie emacipată și care nu mai are nimic de a face cu religia și cu biserica.⁸⁶

Prin urmare Hristos a chemat pe femeile mironosițe la Sine și acest lucru este continuat de Biserica Creștin Ortodoxă în fiecare generație care chemă la sine pe femeile din fiecare generație. Iată de ce trebuie să fim convinși că femeile din zilele noastre care merg la biserică și se implică în viața bisericii fac un lucru la fel de bun și de frumos ca femeile mironosițe. A fi o mironosiță este un act de evlavie față de Dumnezeu și la fel de bine o modalitate de a îi sluji lui Hristos. Femeia modernă însă nu se simte bine în postura de mironosiță fiindcă ea consideră că are drepturi pe care Biserica i le încalcă. Sunt multe femei care găsesc cu adevărat înjositor a fi o mironosiță fiindcă acest lucru nu are nici un fel de câștig imediat și la fel de bine nici un fel de faimă. Femeile din zilele noastre au ca modele pe actrițele de pe marele și micul ecran și acest lucru le face să uite de Sfânta Maria. Sfânta Maria este considerată în vremurile un lucru periferic. Sfânta Maria nu se farda, nu se ruja, nu urmărea marile evenimente din modă, nu era interesată de a își mări averea și a avea bani mulți, nu era interesată de faimă și celebritate. Cum poți să te raportezi la o astfel de femeie? Sunt multe femei în zilele noastre care gândesc în acest mod. Iată de ce se considecă faptul

⁸⁶ Ceea ce mai puțini știu este că Hristos nu le-a respins pe femeile mironosițe ci din contră a voit să le țină mai aproape de Sine. Hristos a plăcut compania femeilor mironosițe și acest lucru trebuie să ne spună multe. Dacă Hristos nu a condamnat ceea ce făceau femeile mironosițe este clar că nici noi nu putem să le condamnăm. Femeile mironosițe nu au fost prezente în viața lui Hristos numai în momentul când s-au dus să îi ungă cu mir trupul pus în mormânt ci la fel de bine ele și-au făcut prezența în viața de propovăduire a lui Hristos. Cel mai probabil femeile mironosițe au fost alături de Hristos la o bună parte din activitatea Lui publică. Noul Testament ne spune și cu numele care au fost femeile mironosițe: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov și a lui Iosif sau Iosie, Maria lui Cleopa, Ioana, soția lui Huza, Salomeea, Suzana și cele două surori ale lui Lazăr, Marta și Maria. Prin urmare avem un număr de 8 femei mironosițe. Pe aceste femei Hristos nu le-a condamnat și dacă Hristos nu le-a condamnat prin urmare nici noi nu pitem să o facem. În zilele noastre femeile care aleg calea bisericii sunt de mai multe ori numite în batjocură "mironosițe." Acest lucru este inoportul fiindcă după cum am văzut Hristos nu a disprețuit compania femeilor mironosițe. Dacă Hristos nu a făcut acest lucru evident că nici noi nu trebuie să le disprețuim. Este adevărat că Hristos nu mai este în viață ca să își aleagă femei mironosițe dar El a lăsat Biserica în care femeile pot să slujească lui Dumnezeu.

că în nici un caz Sfânta Maria și viața pe care ne-a propus-o ea este o cale spre fericire pe care o găsesc femeile din zilele noastre. Femeile de azi sunt femei care au nevoie de atenție și de faimă și prin urmare nu pot să găsească smerenia ca o cale care duce spre fericire. Aceste lucruri sunt actuale în cazul femeilor de azi fiindcă ele nu sunt interesate Dumnezeu în cele din urmă. Mai ales în occident s-a creat chipul unei femei care este încrezătoare în propriile puteri și care nu are în nici un caz nevoie de Dumnezeu și de credința în El. În zilele noastre se accentuaază faptul că femeia trebuie să fie independentă. Ea trebuie să fie independentă mai ales față de bărbatul ei. Acest lucru fiindcă se consideră de unele femei că ele sunt chiar mai bine decât bărbații lor. Este trist dar în lumea noastră auzim de mai multe ori de expresia „războiul sexelor.” Sunt femei care sunt într-o stare de război cu bărbații fiindcă se consideră că femeile trebuie să fie în cele din urmă deplin independente. Independența femeii din zilele noastre merge atât de departe că se raportează și la Dumnezeu. Auzim în zilele noastre pe unele femei care sunt că ele merită să fie independente chiar și fără de Dumnezeu. Ne putem da seama că aceste lucruri nu sunt bune.⁸⁷

Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că Biserica Creștin Ortodoxă o are la mare evlavie pe Sfânta Maria. Sfânta Maria este prezentă în toate bisericile creștin ortodoxe prin icoane. Acest lucru ne spune că ortodoxia o pune în fața femeilor din zilele noastre pe Sfânta Maria ca un reper și ca un punct la care trebuie să se raproteze. Este bine să știm acest lucru în zilele noastre când sunt din ce în ce mai puține femei care sunt interesate de viața duhovnicească și de creștinsimul ortodox în mare. Prin cultul pe care ortodoxia îl aduce Sfintei Maria înțelegem că femeia nu este desconsiderată în Biserica Creștin Ortodoxă. Dacă Biserica nu o desconsideră pe femeie prin urmare nici femeia nu trebuie să desconsidere biserica. Este adevărat că sunt multe regiuni din lumea ortodoxă unde sunt prezente mai multe femei în biserică decât bărbați. Acest lucru este bun și la fel de bine trebuie să fie încurajat. Prin urmare biserica este cea care le cheamă pe femei la slujire și acest lucru este un fapt pe care femeile trebuie să îl aibă în vedere. După cum am spus în occident sunt mai multe ideologii care consideră că femeia trebuie să fie emancipată și să ajungă să dețină funcții și în biserică. Așa s-a ajuns ca în unele comunități din occident să se considere că femeile pot fi preoți. Acest subiect este delicat și asupra lui trebuie să insistăm mai mult. Sunt multe femei în occident care consideră că este cu adevărat nedrept faptul că Biserica Creștin Ortodoxă hirotonește numai bărbați și la fel de bine nu face femeile preoți. Cum mai poate să fie femeia egală cu bărbatul din moment ce ea nu este lăsată să fie preot? Nu este acesta cel mai mare exemplu de discriminare pe care îl face Biserica? Trebuie spus că Biserica nu discriminează pe nimeni și acest lucru trebuie să îl avem în vedere. Hirotonia femeilor este un lucru pe care ortodoxia l-a respins fiindcă este un lucru care nu este atesta ca fiind o practică a sfinților apostoli și nici a Domnului Iisus Hristos. Acest lucru nu înseamnă că ortodoxia desconsideră rolul și importanța femeii. Femeia este chemată să vină la Biserică dar trebuie să știe că la preoție Hristos a chemat numai bărbați. Acest lucru nu înseamnă în nici un fel o deconsiderare a femeii. Din contră, după cum am putut vedea este foarte adevărat că ortodoxia alocă un loc mare femeilor în biserică. Femeile pot participa la slujbe din strană unde pot cânta în rând cu preotul. Totuși Biserica Creștin Ortodoxă nu acceptă hirotonia femeilor.⁸⁸

87 Felicia Cordoneanu, *Condiția socială a femeii în ortodoxia contemporană românească* (Editura Lumen: Iași, 2012).

Femeia creștin ortodoxă din zilele noastre este chemată să se raporteze la Sfânta Maria fiindcă în ea v-a găsi un sprijin și un reazim în momentele grele. Acest lucru ne spune că femeile sunt în atenția Bisericii Ortodoxe și nu sunt desconsiderate. Sunt mai multe mentalități în zilele noastre care ne spun că femeile nu trebuie să aibă nici un fel de loc în viața publică. Acest lucru este așa fiindcă ele trebuie să fie supuse bărbaților și nu trebuie să aibă nici un fel de implicație dincolo de ceea ce voiesc bărbații. Ortodoxia nu este împotriva femeilor ca ele să se implice în viața publică numai că trebuie ca femeile să fie sigure pe sine până în ce punct se pot implica în viața publică. După cum am spus trăim într-o epocă a emancipării femeii însă această emancipare de multe ori este una cât se poate de eronată. Se consideră în zilele noastre că cu cât este mai provocatoare cu atât mai multe femei este mai emancipată. Să fie lucrurile așa? În sens creștin nu sunt deloc așa. Emanciparea femeii trebuie să vină din credință și nu din sexualitate. Se știu mai multe cazuri de femei care au ajuns să considere că trebuie să fie emancipate prin sexualitate. Un astfel de caz celebru de femeie a fost în secolul al XX-lea Marilyn Monroe care a fost considerată unul dintre sex simbolurile secolului XX. Marilyn părea că este o femeie care are tot ceea ce își dorește: bogăție, faimă, celebritate, bani și averi. Deși le avea pe toate se pare că Marilyn Monroe nu era o femeie fericită. Acest lucru a putut fi constatat fiindcă într-o zi a ajuns să fie găsită moartă după ce a luat o supradoză de somnifere. Iată prin urmare un exemplu de femeie care ne spune foarte clar că femeile nu sunt cu adevărat fericite când își dedică viața banilor și sexualității. Exemplul lui Marilyn Monroe este aproape uitat în zilele noastre dar pentru noi creștinii ortodocși este bine să ne învățăm lecția din acest caz. Învățăm din acest caz că banii și celerbitatea nu sunt singurele bunuri care fac o femeie fericită. O femeie ajunge să fie fericită la fel de bine când are și o viață religioasă.⁸⁹

Se spune că în Galia, Franța de azi, mai înainte ca să se despartă Biserica Creștin Ortodoxă de Biserica Catolică, a existat un călugăr care avea mare evlavie față de Sfânta Maria. Acest călugăr s-a rugat Sfintei Maria ca să i se arate. Știa că este păcătos

88 Este adevărat că sunt femei care au foarte multă evlavie la Biserică și al tot ceea ce ține de Biserică. Trebuie să știm că acest lucru nu legitimează hirotonia femeilor. Femeile trebuie să fie cât se poate de ascultătoare de voia lui Hristos. Hristos nu a acceptat între apostoli femei și acest lucru ne spune că femeile nu pot fi preoți. Acest lucru nu este înțeles în occident unde se consideră că femeile pot fi și ele preoți. Cum se face că în Biserica Ortodoxă slujirea preoțească este una care este rezervată numai bărbaților? Explicația acestui lucru o găsim în persoana Domnului Iisus Hristos care a fost bărbat. Fiindcă Hristos a fost bărbat se consideră că preoția este un lucru care se rezumă numai la bărbați. Prin urmare este bine să știm că acest lucru a fost decis și hotărât de Hristos. Faptul că femeile nu pot fi preoți nu înseamnă că ele nu pot să se implice în activitatea Bisericii. Femeile pot ține strana la Biserică, pot să se implice în activitățile filantropice ale bisericii [săraci, orfani, azile de bătrâni] și la fel de bine pot să predea religia în școli. Pentru mulți faptul că femeile nu pot să fie preoți este una devărat tabu. Acest lucru fiindcă în occident sunt mai multe femei care au ajuns să fie preoți. Acest lucru trebuie să știm că nu a fost acceptat de Hristos care considerat că preoția este un lucru care ține mai mult de partea bărbătească.

89 Andrian Lucian Dinu, *Maica Domnului în teologia Sfinților Părinți* (Editura Trinitas: Iași, 2004).

dar a voit să o vadă de Sfânta Maria. Într-o zi un înger i s-a arătat acestei călugăr care i-a spus:

- Rugăciunea ți-a fost ascultată.
- Da?
- Da. O vei putea vedea pe Sfânta Maria dar să știi că dacă o vei vedea vei rămâne orb.
- De ce?
- Fiindcă lumina ei este foarte puternică.
- Nu mă interesează. Vreau să o văd pe Sfânta Maria.

Se spune că în cele din urmă s-a făcut o lumină de o mie de ori mai puternică decât soarele în care călugărul a putut să o vadă de Sfânta Maria într-o mireasmă de nedescris. Pentru ca să nu orbească definitiv călugărul a privit-o numai cu un ochi. După ce Sfânta Maria a plecat cu adevărat călugărul a rămas orb de un ochi. Mai apoi călugărul s-a rugat din nou lui Dumnezeu.

- Doamne te rog mai lasă-mă să o văd încă odată pe Sfânta Maria așa cum este ea acum.

O voce de înger i-a spus atunci:

- Bine o poți vedea din nou dar vei fi orb deplin.
- Nu mă interesează. Vreau doar să o văd pe Sfânta Maria.

Din nou s-a făcut o mireasmă și călugărul a putut să o vadă de Sfânta Maria într-o lumină de o mie de ori mai puternică decât a soarelui. De data aceasta călugărul și-a pus degetele deschise în fața ochilor pentru ca să nu orbească total. Atunci s-a făcut o minune fiindcă a început să vadă bine. Sfânta Maria i-a spus:

- Fiindcă ai acceptat să fi orb pentru mine vei primi din nou vederea.

După acesta Sfânta Maria a dispărut.

Evident ceea ce avem mai sus este clar o minune. Este o minune care ne spune cine este și unde este în prezent Sfânta Maria. Acest lucru este un fapt care vine să ne spună că Sfânta Maria a ajuns la fericirea raiului și celor care o cinstesc cu credință ea poate să le ajute să ajungă la fericire.⁹⁰ Iată prin urmare că din exemplul de mai sus putem să ne dăm seama de faptul că Sfânta Maria se află în lumina raiului. Acest lucru ea îl poate face cu toți cei cărora se roagă ei. Călugărul din Galia ne spunea că a putut să o

90 Este evident că orice om dorește să fie fericit. Sunt puțini cei care știu că adevărata fericire ne vine de la Dumnezeu. Prin urmare este bine să știm că Dumnezeu este autorul fericirii. Pentru a ajunge să ne bucurăm de fericirea lui Dumnezeu la fel de bine și noi trebuie să facem ceea ce este pe placul lui Dumnezeu. A fi pe placul lui Dumnezeu și a face ceea ce este plăcut lui Dumnezeu este un lucru care aduce adevărata fericire. Trebuie să știm că toată fericirea lumii vine de la Dumnezeu. Prin urmare nu poate exista fericire dincolo de Dumnezeu și de existența Lui. Sunt mulți care cred că pot autonmiza lumea în raport cu Dumnezeu și în acest sens vor ajunge în cele din urmă să fie cât se poate de siguri de o fericire care nu are nimic de a face cu Dumnezeu. Evident acest lucru este fals. Deși unii susțin că atei sunt oameni fericiți acest lucru nu este adevărat. Unul dintre cei mai cunoscuți atei ai lumii Friederich Nietzsche a murit nebun într-un ospiciu. Acest lucru ne spune că în sens real nu putem să concepem o fericire dincolo de Dumnezeu și de existența Lui. La fel de bine este evident că omul trebuie să caute fericirea care vine din comuniunea cu Dumnezeu. Toți cei care au ajuns la comuniunea cu Dumnezeu au ajuns să fie în cele din urmă fericiți. Fericirea este un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să o avem în vedere în sens duhovnicesc și trupesc. Acest lucru fiindcă fericirea trupească trece foarte repede în timp ce fericirea duhovnicească rămâne.

vadă pe Sfânta Maria într-o lumină mai puternică de o mie de ori decât a soarelui. Acest lucru este un fapt care atestă că Sfânta Maria a ajuns la adevărata fericire. La această fericire dorim să ajungem și noi și mai ales femeile creștin ortodoxe. Este bine să fie știut de femeile din toată lumea că modul de viață pe care l-a dus Sfânta Maria a fost unul care a condus-o la adevărata fericire. Iată prin urmare că femeile din toate timpurile au un punct la care să se raporteze. Acest punct este Sfânta Maria. Creștinismul ortodox deși a închinat 4 zile de sărbătoare Sfintei Maria consideră că cea mai mare dintre acestea este Adormirea Maicii Domnului. Cu adevărat în cazul Sfintei Maria nu a fost vorba de o moarte propriu zisă ci mai mult de o adormire. Iată de ce ortodoxia ajunge să o prețuiească pe Sfânta Maria și la fel de bine să o pună ca și un exemplu de viață duhovnicească pentru toți cei din lumea noastră. Femeile au în persoana Sfintei Maria un puternic aliat în drumul spre mântuire. Acest lucru este o șansă pe care femeile trebuie să o folosească în drumul spre propria mântuire. Sfânta Maria este o persoană care a ajuns în prezent după cum ne spune întâmplarea de mai sus să ajungă la fericirea raiului. Pentru acest lucru cei care ajung să o imite și ei vor ajunge la această fericire.⁹¹

Prin urmare Biserica Creștin Ortodoxă ne-o pune în fiecare an pe data de 15 august în față pe Sfânta Maria. Pentru femeia modernă acest lucru trebuie să fie o bucurie. Acest lucru este așa fiindcă iată că o femeie ca Maria s-a învredincit de atâta har de la Dumnezeu. Acest lucru ajungem să îl mărturisim într-o rugăciune pe care o rostim de mai multe ori în Biserica Creștin Ortodoxă: „Născătoare de Dumnezeu fecioară, bucură-te ceea ce ești plină de dar Maria Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelei tău că ai născut pe mântuitorul sufletelor noastre.” Este adevărat că această rugăciune ajunge să sintetizeze care este atitudinea noastră față de Sfânta Maria. Sfânta Maria este o persoană care a făcut posibilă mântuirea noastră. Acest lucru este bine să fie știut și pe care trebuie să îl avem în vedere. Prin urmare Sfânta Maria ne poate ajuta în drumul spre mântuire dar ea prin sine nu ne poate mântui. În timpurile moderne teologii catolici au ajuns să susțină că Sfânta Maria este împreună mântuitoare cu Hristos. Ei au ajuns să folosească termenul latin de coredeptrix. Prin acest lucru înțelegm că Sfânta Maria este cea care ajunge să ne mântuiască prin propriile ei puteri. Ortodoxia a respins această poziție și a afirmat că Sfânta Maria este doar una care poate să ne ajute în drumul spre mântuire dar nu poate să ne mântuiască prin sine. Evident că acest lucru a dus la o și mai mare spearație dintre catolicism și ortodoxie. După cum am putut vedea este foarte adevărat că Sfânta Maria și-a făcut simțită prezența de mai multe ori în lumea noastră. Un astfel de caz a fost în timpul ocupației turcești a Constantinopolului când turcii au asediat orașul. Istoria ne spune că mai mulți creștini ortodocși s-au adunat în Biserica Vlaherne din Constantinopol unde s-au rugat Sfintei Maria ca bisericile din Constantinopol să nu fie distruse. Creștinii din biserica Vlaherne au putut să o vadă pe Maica Domnului cum i-a învăluit cu un voal după care a dispărut. Așa se face că deși turcii au cucerit Constantinopolul nu s-au atins de biserici pe care nu le-au distus. Avem și aici o intervenție a Sfintei Maria care este consemnată de istorie.⁹²

Prin urmare deși femeile nu sunt hirotonite în Biserica Creștin Ortodoxă este au un loc privilegiat în această biserică fiindcă ortodoxia are un cult al Sfintei Maria. Acest cult după cum am putut vedea a fost certificat ca fiind unul autentic. Sunt în acest sens cunoscute mai multe rugăciuni pe care ortodoxia le face Sfintei Maria care poate mijlocii pentru noi la Dumnezeu. În acest sens în fiecare an pe data de 15 august

91 Kate Cooper, *Band of Angels: The Forgotten World of Early Christian Women* (New York, 2013).

cântăm troparul Adormirii Maicii Domnului: „Întru naștere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatu-te-ai la viață, fiind Maica vieții, și cu rugăciunile tale izbăvești din moarte sufletele noastre.” Acest tropar este curt dar el conține o mare bogăție de sensuri. Troparul ne spune că deși Sfânta Maria a adormit cu trupul sau mai bine spus a murit cu trupul ea este totuși alturi de lume. Acest lucru ne spune că femeile care cer ajutorul Sfintei Maria într-un fel sau altul vor ajunge să îl dobândească. Este adevărat că Sfânta Maria nu a părăsit lumea și din rai de unde este are o vedere mult mai profundă și mai amplă referitor la care este sensul vieții noastre. Sunt multe femei care trec prin crize de viață și ajung să nu mai știe care este sensul vieții lor. Aceste femei vor putea să treacă mai ușor peste aceste momente dacă se vor ruga la Sfânta Maria. A te ruga la Sfânta Maria este fără de nici o îndoială o dovadă de mare smerenie fiindcă sunt mulți care consideră că nu trebuie să ne rugăm la sfinți ci numai lui Dumnezeu. Sfinții și a fel Sfânta Maria pot să mijlocească pentru noi și la fel de bine să ne facă să fim cât se poate de fericiți. Pentru femeile care sunt în căutare de fericire sufletească este clar că Sfânta Maria este un reper și la fel de bine o modalitate de a ajunge să câștigăm mântuirea. Femeile trebuie să știe că a se ruga Sfintei Maria nu aduce fericirea instantaneu la fel cum primim ton când introducem o cartelă într-un telefon public. Fericirea pe care o poate aduce Sfânta Maria este o fericire duhovnicească, este fericirea pe care o simțim când știm că Sfânta Maria poate media cu succes la Dumnezeu pentru noi. La fel de bine fericirea pe care o simțim de la Sfânta Maria este faptul că ea ne ajută să ne mântuim sufletele. În acest sens Sfânta Maria v-a rămâne un model pentru femei atâta vreme cât va exista această lume. Acest lucru fiindcă ea a ales calea care duce la Dumnezeu și ne învață și pe noi să facem acest lucru.⁹³

CAPITOLUL 5

SĂRBĂTORILE ÎN CINSTEA SFINȚILOR: FERICIRE PENTRU ÎMPLINIREA UMANITĂȚII

92 Sunt mai multe minuni pe care istoria le-a consemnat în ceea ce privește cultu sfintei Maria. Sfânta Maria a fost cea care l-a ajutat pe Sfântul Agapie să se elibereze după ce a fost luat ca sclav de turci și bătut de mai multe ori. Aceste lucruri ne spun că Sfânta Maria dorește ca noi să fim fericiți și la fel de bine să ne găsim mântuirea. Acest lucru este valabil în primul rând pentru femei. Ortodoxia are un cult al Sfintei Maria și cheamă pe femei să se roage Sfintei Maria pentru a ajunge să fie feicire. Este foarte adevărat că rugăciunea este și ea o metodă de a ajunge la fericire. Dumnezeu prin Sfinții săi și prin Sfânta Maria poate să vese fericirea în sufletele noastre. Ceea ce trebuie să știm este că fericirea sufletească este mai importantă decât fericirea turpească. Acest lucru este așa fiindcă sufelul nostru este nemuritor. Fiindcă este nemuritor sufletul nostru ajunge să își găsească fericirea numai în comuniune cu Dumnezeu. În timp ce raiul este un loc al feircirii iadul este un loc al nefericirii și al tristeții. Acest lucru ne spune că la un anumit nivel raiul și iadul ajung să se definească prin starea de fericire. Este clar că nimeni nu vrea să ajungă în iad dar sunt mulți care fac fapte vrednice de iad. Trebuie să ne ferim să facem fapte rele fiincă acesta nu fac decât să înegrească sufletul nostru.

93 Ieromonahul Rafail, *Minunile Maicii Domnului* (Neamț, 1820).

Se consideră de marii învățați ai lumii că sunt trei vârfuri ale omului sau mai bine spus trei puncte superioare sau supreme ale existenței omului: sfântul, geniul și eroul. Dintre aceste trei vârfuri ale umanului primul este sfântul. Sfântul este ceea ce poate fi mai bun din umanitate și la fel de bine ceea ce poate fi mai frumos. Acest lucru este așa fiindcă sfinții sunt reprezenanții ultimi ai umanului și ai umanității. Prin urmare, este bine să știm cine sunt sfinții și la fel de bine să căutăm să știm cât mai multe lucruri despre ei. În teologia creștin ortodoxă există un capitol separat care se ocupă exclusiv cu studierea vieților sfinților. Acest capitol al teologiei creștin ortodoxe se numește aghiografie sau aghiologie. În cadrul aghiografiei ajungem să studiem pe sfinți și la fel de bine să ne dăm seama de ce sunt sfinții atât de importanți vieții Bisericii. Biserica nu poate exista fără de sfinți. Acest lucru fiindcă sfinții sunt supremul Bisericii sau cei în care s-a realizat deplin chemarea Bisericii Creștin Ortodoxe. Este bine să știm prin urmare cât mai multe lucruri despre sfinți și la fel de bine să încercăm după puteri să le urmăm sfinților creștin ortodocși. Pentru mulți a cere să îi urmăm pe sfinți este mult prea mult și ne spun ei că nu se poate acest lucru. Să nu uităm că sfinții au fost oamenii și persoane ca noi dar care prin credință au ajuns la sfințenie. Sfințenia creștin ortodoxă este perfecțiunea morală deplină dincolo de care nu se mai poate concepe nimic mai frumos și mai bun. Iată de ce trebuie să știm care este sfințenia și modul în care se manifestă ea. Sfințenia este un lucru care în lume variază. Acest lucru este așa fiindcă sunt mai multe religii care accentuiază mai multe aspecte ale vieții credinței.⁹⁴ Dincolo de toate cele pe care le-am afirmat aici trebuie să ridicăm o întrebare fundamentală: sunt sfinții creștini ortodocși persoane fericite? Această întrebare ar putea părea pentru mai multă lume un lucru cât se poate de reprobabil. De ce să ne ridicăm întrebarea dacă sfinții sunt persoane fericite? Ne întrebăm acest lucru fiindcă sunt mulți care consideră că sfinții nu sunt în nici un fel persoane fericite. Sunt mulți care cred că sfinții au făcut faptele evlaviei și ale credinței obligați sau mai bine spus din frică de Dumnezeu. Ei bine faptul că sfinții au făcut faptele credinței și ale evlaviei din frică de Dumnezeu este un lucru parțial adevărat. Acest lucru este așa fiindcă în sine orice om trebuie să aibă frică de Dumnezeu. Vechiul Testament ne spunea că frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii. Prin urmare este adevărat că sfinți au avut frică de Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă sfinții au fost persoane care au ajuns la conștiința faptului că nu poate exista o faptă rea fără să avem frica de dreapta

94 Între marile religii ale lumii ceea ce trebuie să știm și ceea ce trebuie să înșelăm mai mult este faptul că fiecare religie consideră că sunt sfinți cei care au ținut mai mult de preceptele propriei lor religii. Astfel iudaismul are sfinții lui, islamul are sfinții lui și la fel de bine hindusismul are sfinții lui. Aceste lucruri ne spun că trebuie să fim cât se poate de atenți de ceea ce este sfințenia și de modul în care se manifestă ea. Acest lucru este așa fiindcă evident sfințenia poate fi contrafăcută. În acest sens este clar că nu poate exista sfințenie dincolo de moralitate și la fel de bine de ceea ce înseamnă să fi un om moral. Acest lucru este un fapt care trebuie să definească orice fel de sfințenie. Fără de moralitate nu se poate vorbi de sfințenie însă sunt și religii care consideră că nu este nevoie de moralitate pentru ca cineva să ajungă sfânt. Să nu uităm că în antichitate au existat religii care considerau prostituția ca un lucru sfânt. Prin urmare este adevărat că există sfințenie și pseudo-sfințenie. Acest lucru este un fapt care în nici un fel nu poate să fie contestat. Sfințenia este binele suprem dincolo de care nici un om nu mai are acces. Acest lucru fiindcă sfințenia vine de la Dumnezeu. Prin urmare este bine să știm ceea ce este sfințenia și cum se manifestă ea pentru a nu ajunge să fim înșelați de alte ideologii și de alte concepte care nu au nimic ortodox în ele.

pedeapsă a lui Dumnezeu. Totuși, marea majoritate a sfinților au trecut cu o etapă mai sus de pedeapsa lui Dumnezeu și au ajuns la iubirea de Dumnezeu. În acest sens Sfântul Antonie cel Mare spunea: „eu nu mă mai tem de Dumnezeu fiindcă am ajuns să Îl iubesc pe Dumnezeu.” Sfinții sunt persoane care au făcut tot ceea ce au făcut nu atât din frică de Dumnezeu ci mai mult din iubire de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu a fost prin urmare motivația sfinților. Pentru acest lucru sfinții s-au retras în mănăstiri, au trăit în pustie, unii au populat deșerturile, alții au trăit în peșteri, s-au nevoit, au făcut multe metanii și închinăciuni, au postit și au priveghiat mult. Iată prin urmare care sunt faptele pentru care noi am ajuns să îi considerăm sfinți pe cei care au ajuns să Îl iubească pe Dumnezeu. Sunt mulți care afirmă teoretic că Îl iubesc pe Dumnezeu, dar nu fac nici un lucru paractic care să demonstreze această iubire. Iată de este bine să îi privim pe sfinți ca persoane care au fost fericite. Deși unii dintre ei au trăit în condiții de viață extreme, sfinții lui Dumnezeu au fost fără nici o îndoială persoane de excepție și care au făcut toată faptele nevoinței lor din iubire de Dumnezeu.⁹⁵

Prin urmare este foarte adevărat că sfinții creștin ortodocși au fost persoane fericite. La fel de bine toți sfinții creștini ortodocși au ajuns să împartă din fericirea lor și celor din jur. Se cunosc în acest sens mai multe momente din viața sfinților creștin ortodocși în care aceștia au adus liniște și pace celor din jur. Sfinții sunt cei care ajung să ne comunice și nouă din pacea și din liniștea lor fiindcă acest lucru este ceea ce îi caracterizează. Este adevărat prin urmare că sfințenia este un lucru care înseamnă fericire duhovnicească. Toți sfinții creștin ortodocși au fost persoane fericite în sens duhovnicesc fiindcă ei au știut că viața lor este dedicată lui Dumnezeu și de la Dumnezeu nu poate veni în nici un fel nici un fel de suferință sau de tristețe. Dacă ne vom uita în jurul nostru vom putea vedea că în lumea noastră există foarte multă nefericire. Sunt nefericiți cei care au necazuri în familie, sunt nefericiți cei care sunt bolnavi, sunt nefericiți cei care sunt handicapați, sunt nefericiți cei care nu sunt bogați, sunt nefericiți cei care nu s-au putut realiza profesional și enumerarea ar putea continua. Nefericirea este un lucru care este mult mai des întâlnit decât decât fericirea în zilele noastre. Acest lucru este așa fiindcă oamenii din zilele noastre nu doresc să fie cu adevărat persoane duhovnicești. Omul din zilele noastre ajunge să se gândească la fericire numai în termeni materială: câți bani avem, câte averi avem, câți bărbați frumoși sau femei frumoase am iubit, cât de multă faimă am dobândit sau cât de sus am urcat pe scara socială. Așa se face că sunt foarte mulți care sunt cât se poate de nefericiți. Pentru marea majoritate a oamenilor din zilele noastre noțiunea de fericire duhovnicească nu există. Acest lucru este așa fiindcă se consideră că omul trebuie să se îngrijească numai de trupul lui. La fel de bine cei care știu de fericirea duhovnicească în nici un caz nu consideră că ea poate să fie atinsă. Un caz de fericire duhovnicească a fost după cum am vorbit în rândurile de mai sus părintele Nicolae Steinardt de la Mănăstirea Rohia din Maramureș care fiind închis în temințele sovietice a ajuns să trăiască o stare profundă de fericire duhovnicescă prin faptul că acolo l-a descoperit pe Hristos. Cum poate să fie un om închis în temniță și în același timp să fie fericit? Este adevărat că sunt rare astfel de cazuri dar ele nu sunt imposibile.⁹⁶

Biserica Creștin Ortodoxă este o biserică a sfinților. Sunt mai mulți sfinți care sunt comemorați în fiecare zi a calendarului și acest lucru ne spune că sfinții sunt cu adevărat un lucru fără de care Biserica nu ar putea să existe așa cum o face. Sfinții sunt prin urmare persoane care au fost fericite duhovnicește. Acest lucru fiindcă prin sfințenie ei ai ajuns la fericire. Prin faptul că îi comemorăm și noi ajungem să ne

95 Petru Rezuș, *Aghiolgia ortodoxă* (Caransebeș, 1940).

împărtălim de fericirea lor. Sfinții sunt peroane care au făcut lumea noastră mai frumoasă. Ce ar fi o lume fără de sfinți? Cu siguranță că ar fi o lume mai puțin frumoasă decât cea pe care o avem în zilele noastre. Dintre cei mai cunoscuți sfinți pe care îi pomeneste Biserica Creștin Ortodoxă amintim pe Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Gurădeaur, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Gheorghe, Sfântul Constantin cel Mare, Sfânta Elena mama Sfântului Constantin cel Mare, Sfântul Petru, Sfântul Pavel, Sfânta Maria, Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir, Sfânta Parascheva, Sfântul Andrei cel întâi chemat, Sfântul Nicolae sau Sfântul Ștefan. Acești sfinți sunt prin urmare cei mai populari pe care îi are ortodoxia. Ajungem să fim fericiți atunci când sărbătorim zielele sfinților în primul rând fiindcă devenim familiari cu viața lor. Trebuie să fim familiari cu viața sfinților fiindcă acest lucru este ceea ce ne spune despre cine au fost ei și ceea ce au făcut ei pentru a își merita numele de sfânt. Prin urmare deși sunt mai mulți care susțin că în nici un fel nu există fericire în cazul sfinților sfinții au fost cu adevărat fericiți. Cum se face că sfinții au ajuns să trăiască stări de puternică fericire fiind lipsiți, strâmtorați și în mare nevoie? Sfinții au ajuns să facă aceste lucruri fiindcă au ajuns să se raporteze numai la Dumnezeu și la tot ceea ce constă legătura lor cu Dumnezeu. Iată prin urmare că sfinții au fost persoane nefericite ci mai mult au fost fericite. Unii dintre sfinți au ajuns să se lupte corp la corp cu cel rău sau diavolul și pentru acest lucru ei au ajuns la starea de fericire. Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că sfințenia nu este un lucru care nu are fericire ci din contră, sfințenia este o stare care se definește prin fericirea duhovnicească. Iată prin urmare care este sensul adevărat al sfințeniei și a tot ceea ce ține de sfințenia creștin ortodoxă.⁹⁷

Există o categorie de sfinți ortodocși care au trăit mai ales până în secolul al IV-lea care au fost martirizați. Acest lucru fiindcă acești sfinți au ajuns să susțină valorile creștine într-o lume păgână și politeistă. Iată prin urmare care sunt sensurile și care sunt înțelesurile sărbătorilor creștine dedicate unor sfinți ca și Sfântul Gheorghe, Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir sau Sfinții Petru și Pavel. Acești sfinți au fost martitizați. Poate să fie ca un sfânt care a fost martirizat să fie fericit? În profida tuturor evidențelor trebuie să știm că martirii au fost oameni fericiți. Acest lucru fiindcă ei au ajuns să își dea seama că a își da viața pentru Hristos nu este o pierdere ci un câștig. Hristos a fost omul Dumnezeu și prin urmare nu putea exista pentru sfinții martiri nimic

96 După cum am spus fericirea este un lucru care se manifestă dual: există fericire trupească și la fel de bine fericirea sufletească. Ceea ce trebuie să știm este că fericirea trupească în nici un caz nu se poate transmite sufletului. Acest lucru este așa fiindcă deși stă în trup sufletul este separat la un anumit nivel de el. De exemplu un om care a jefuit o bancă și a fost prins se bucură trupește de banii pe care i-a furat dar sufletul lui nu poate să se bucure de acest lucru. Acest fapt este așa fiindcă omul are o conștiință care îl mustră atunci când face un lucru rău. Prin urmare este bine să știm care este diferența dintre fericirea trupască și fericirea sufletească. Este adevărat că noi nu trebuie să ne neglijăm trupul fiindcă numai sufletul ajunge să fie fericit dar ceea ce are loc în zilele noastre și ceea ce este rău este faptul că omul modern ajunge să fie fericit numai trupește. Acest lucru nu este bun. Sfinții creștin ortodocși au fost în primul rând persoane fericite sufletește fiindcă ei au ajuns la concluzia că pot să fie cât se poate de fericiți duhovnicește. Sufletul nostru trebuie să fie în primul rând fericit fiindcă această stare de fericire sufletească v-a ajunge să fie în cele din urmă împărtășită și trupului. Iată de ce trebuie să fim atenți la viața sufletului nostru.

97 Radu Teodorescu, *Aghiografie creștin ortodoxă* (Cugir, 2010).

mai de preț decât a Îl sluji pe Hristos. Acest lucru este bine să fie știut și trebuie să îl avem în vedere. Pentru noi sfinții pe până în secolul al IV-lea sunt aducători de fericire. De ce este acest lucru așa? Acest lucru este așa fiindcă acești sfinți au fost cei care au ajuns să înfrângă păgânismul. Păgânsimul a fost un mare întuneric în care a căzut umanitatea în care a te închina la idoli era considerat exact cu a te închina la Dumnezeu. Mai mulți sfinți au luptat împotriva idolatriei și în cele din urmă au reușit să iese învingători. Suntem creștini în zilele noastre în mare și datorită sfinților creștin ortodocși care au ajuns să pună capăt idolatriei și închinării la mai mulți dumnezei. Acest lucru este negat de bisericile protestante care susțin că nu trebuie să avem nici un cult al sfinților fiindcă sfânt este numai Dumnezeu. Totuși sunt mai multe dovezi care ne spun că cu adevărat unii oameni au fost sfinți. Dintre acestea este bine să amintim faptul că mai mulți sfinți ne-au lăsat moaște. Moaștele sunt cea mai bună dovadă de sfințeniei sfinților și acest lucru fără nici o îndoială nu poate să ne lase indiferenți. Faptul că sfinții au moaște care sunt trupurile lor neputrezite care au rezistat uneori sute de ani ne spune că sfinții au fost cu adevărat persoane care au ajuns să trăiască starea de fericire duhovnicească. Prin rugăciune sfinții pot să ne împărtășească și nouă această stare dacă ne rugăm la ei și dacă ajungem să le ținem zilele de praznic.⁹⁸

Prin urmare este adevărat că sfinții creștin ortodocși sunt și ei nefericiți atunci când noi suntem nefericiți. Sfinții doresc ca noi să fim fericiți dar în același timp să ne dăm seama că fericirea duhovnicească este mai superioară decât fericirea materială. Această fericire duhovnicească este una de care au nevoie sufletele noastre. Sufletele noastre se simt atrase de sfințenie fiindcă simt o stare de fericire în ea. Este așa fiindcă după cum am spus sfințenia aduce cu sine o fericire duhovnicească și acest lucru este ceea ce mângâie sufletul. Trebuie să fim fericiți și la fel de bine să avem în vedere fericirea ca un lucru care ne duce în cele din urmă la realizarea umanității. În secolul al XX-lea profesorul de mistică creștin ortodoxă Nichifor Crainic a lansat ideea că „sfințenia este împlinirea umanului.” Ce să înțelegem din această afirmație că sfințenia este împlinirea umanului? Din această afirmație înțelegem că omul este o ființă care este în căutarea realizării sale a împlinirii personale. Acest lucru omul încearcă să îl facă prin mai multe lucruri: științe, cultură, arte sau educație. Aceste lucruri sunt bune dar ele nu ajung să îplinească o nevoie profundă a omului. Această nevoie profundă a omului

98 Sunt mai multe persoane care au fost bolnave și care după ce s-au atins de moșatele sfinților s-au vindecat. La fel de bine mai mulți posedați de duhuri necurate au ajuns să se vindece de suferințele lor. Acest lucru vine să ne spună că chiar și dincolo de moarte sfinții sunt cu noi. Este un lucru cu adevărat remarcabil și pe care trebuie să îl avem în vedere. Sfinții sunt prin urmare persoane care au ajuns să trăiască într-o comuniune de iubire deplină cu Dumnezeu. Comuniunea cu Dumnezeu sau mai teologic sinergia cu Dumnezeu este cea care în cele din urmă a ajuns să îi unească pe sfinți cu Dumnezeu și Dumnezeu le-a comunicat acestora sfințenia Lui. Sfințenia este un lucru care este adevăratat că vine de la Dumnezeu. Trebuie să afirmăm acest lucru în profida tuturor teoriilor protestante care susțin că numai Dumnezeu este sfânt și nici un om nu poate să ajungă la sfințenie. Totuși sunt mai multe minuni pe care sfinții au ajuns să le facă și acest lucru nu poate în nici un fel să fie contestat. Chiar dacă unii sfinți au sfârșit tragic prin martiriu acest lucru nu înseamnă că sfinții nu au fost în nici un fel persoane fericitre. Sfințenia este un lucru care se poate sfârși rău dar acest lucru nu înseamnă că aduce cu sine și o încetare a fericirii. Sfinții sunt modele de fericire duhovnicească de care și noi trebuie să ne împărtășim. Sunt multe exemple de astfel de sfinți pe care trebuie să le avem în vedere în zilele noastre când atât de multă lume se plînge de lipsa fericiri.

este fără nici o îndoială sfințenia. Sfințenia este un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere. Trebuie să căutăm sfințenia și la fel de bine să ne orientăm viața în spre ea. Acest lucru este așa fiindcă după cum ne spunea Nichifor Crainic în cele din urmă sfințenia va ajunge să ne împlinească. Împlinirea este un lucru care aduce fericire și de acest fapt nu trebuie în nici un fel să ne îndoim. Sfințenia este o lucrare pe care omul o poate face. Este adevărat că sfinții sunt rari dar nu sunt imposibili. Acest lucru este așa fiindcă sfințenia este cea care aduce fericire omului. În zilele noastre sunt mulți care tânjesc după fericirea pe care au experimentat-o sfinții dar nu știu cum să se facă și ei părtași acestei fericiri. Cel mai bine ne facem părtași acestei fericiri prin faptul că ajungem să sărbătorim pe sfinți. Toți mari sfinți au ortodoxiei au zile de sărbătoare pe care le putem folosi ca să îi cinstim pe sfinți. Îi cinstim pe sfinții de până în secolul al IV-lea fiindcă datorită lor suntem creștini și a fi creștin este fără doar și poate o mare binecuvântare.⁹⁹

Se spune că un om credincios și cu frică de Dumnezeu și-a cumpărat o grădină nouă. Venicul său din dreapta era un om răutăcios care căuta motiv de sfadă din orice.

- Bună ziua, a spus vecinul răutăcios.
 - Bună ziua.
 - Eu am să discut cu tine o problemă.
 - Ce problemă?
 - Vezi tu eu am avut o neînțelegere cu cel de la care ai cumpărat grădina.
 - Ce neînțelegere?
 - Gardul grădinii tale este pus cu 5 palme pe spațiul grădinii mele.
 - Așa și ce putem face?
 - Păi să mă lași să îmi pun gardul cu 5 palme la tine în grădină.
- Aceste lucruri vecinul răutăcios le-a spus nu fiindcă erau adevărate ci fiindcă căuta pricină de sfadă.
- Bine, dacă tu spui că lucrurile sunt așa, așa să fie.
 - Vrei să spui că îți convine să îmi pun gradul cu cinci palme la tine în grădină?
 - Da. De ce să nu îmi convină?
 - Pă celuilalt vecin nu i-a convenit. Mai mulți ani ne-am sfădit.
 - Eu nu sunt celălalt vecin.
 - Măi măi, vecine tu ești mult bun ca mine.

Iată cum s-a sfârșit o întâmplare care putea să se încheie în sfadă și ceartă.¹⁰⁰

Întâmplarea de mai sus nu ne spune numai că este adevărat proverbul că „cel mai inteligent cedează primul” ci la fel de bine că sfinții au ales calea înțelegerii și a reconcilierii și nu au căutat să caute sfadă și neînțelegere în jurul lor. Acest lucru este fără de nici o îndoială un lucru pe care trebuie să îl știm atunci când scriem despre sfinți. Sfinții au fost persoane care și-au dat seama că cearta și neînțelegerea nu poate în nici un fel să fie un lucru bun.¹⁰¹

Sfinții nu ne pot face fericiți automat cum s-ar aștepta unii fiindcă în sine fericirea este un proces. Sfinții ajung să ne facă fericiți atunci când ne rugăm lor să fie mijlocitori la Dumnezeu pentru fericirea noastră. Prin urmare fericirea care ne vine de la sfinți nu este un lucru automat ci un proces care poate dura puțin mai mult. Ceea ce s-a putut vedea în spritualitatea creștin ortodoxă este că într-un fel sau altul nici un om nu a fost

99 Peter Brown, *Cultul sfinților* (Editura Amacord: Timișoara, 1995).

100 Anthony M. Coniaris, *Vitamine duhovnicești pentru întărirea sufletului. Zi de zi cu Hristos de-a lungul anului bisericesc* (Editura Sofia: București, 2009).

trecut cu vederea. Atunci când cerem unui sfânt un lucru și acel lucru nu ajunge să se împlinească cel mai probabil sfântul căruia i-am cerut acel lucru nu ni-l a oferit fiindcă nu a considerat că ne este de folos. Trebuie prin urmare să fim cât se poate de conștienți că sfinții au fost persoane ale fericiri duhovnicești. Acest lucru fiindcă este clar că drumul pe care au pășit ei a ajuns să îi ducă la fericire. Este vorba de drumul sfințeniei. Pe acest drum trebuie să pășim și noi. Chiar dacă nu vom ajunge să fim sfinți în cele din urmă ceea ce trebuie să știm este că sfințenia este un lucru care se câștigă și pentru acest lucru omul trebuie să facă mai multă nevoință. Nici un sfânt nu a ajuns la sfințenie fără de nevoință. În acest sens dacă dorim să ajungem la fericirea sfinților trebuie să facem nevoință. Acest lucru fiindcă nevoința este calea în spre adevărata fericire. Când omul ajunge să facă nevoință el se închide față de tot ceea ce nu îi este de folos sufletului și în acest sens este cât se poate de mulțumit cu ceea ce îi oferă Dumnezeu. Este de amintit aici că sfinți deși nu au ajuns să aibă milioane de doari și de euro au ajuns totuși să fie fericiți fiindcă ei s-au unit cu Sursa a tot ceea ce există care este Dumnezeu. Dacă este să dăm o definiție sfințeniei am putea afirma că sfințenia este o dinamică a fericirii. Nici un sfânt nu simte că este greu să se nevoiască pentru Dumnezeu fiindcă ei știu că Dumnezeu este vrednic de nevoința lor. Iată de ce trebuie să fim ancorați în viețile sfinților. Dacă vom citi cu atenție viețile sfinților ceea ce vom vedea este că avem de a face cu oameni fericiți și în nici un caz cu oameni nefericiți. Acest lucru este așa fiindcă sfinții sunt persoane care s-au dedicat lui Dumnezeu. Prin acest act ei au ajuns la adevărata fericire.¹⁰²

Prin urmare trebuie să știm de ce Biserica Creștin Ortodoxă îi pune pe sfinții creștin ortodocși în fața noastră. Biserica face acest lucru fiindcă sfinții sunt persoane care au ajuns la fericire. Acest lucru îl vrea orice om care este sănătos la minte. Ceea ce putem vedea în zilele noastre este că sunt și alte modele pe care societatea din jurul nostru îi pune în fața noastră. Dintre cei mai cunoscuți sunt liderii politici. Sunt mulți lideri politici care se promovează pe sine prin mas media ca modele de viață pentru oamenii

101 Dacă ne vom uita în jurul nostru și mai ales în mas media ceea ce vom putea vedea este că sunt foarte mulți care fac din ceartă și din scandal o monedă curentă a vieților noastre. Acest lucru este așa fiindcă există o categorie de oameni care nu are liniște dacă nu aprind fitile și nu se ceartă cu semenii. Acest gen de oameni este cel mai bine să fie evitat și la fel de bine să nu avem nimic de a face cu ei. Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă cearta și scandalul este semnul unui om rău. Sunt mulți oameni răi care se hrănesc cu ceartă și cu scandal. Este bine să îi evităm și la fel de bine să nu avem de a face nimic cu ei. Ceea ce este mai trist este că în mas media scandalul este un lucru care atrage cu sine cât mai mulți sepectatori. Aceștia ajung să fie cât se poate de angajați în marile scandaluri pe care le promovează mas media. Ceea ce trebuie să știm este că sfinții creștin ortodocși în nici un fel nu ajung să fie adepții scandalului. Sfinții creștin ortodocși sunt persoane ale înțelegerii și ale păcii. În jurul sfinților se poate simți pacea sufletească și iubirea de tot și de toate. Acest lucru este departe de mentalitatea scandalului cu care suntem crescuți noi cei de azi. Trebuie să învățăm de la sfinți să căutăm pacea și înțelegerea fiindcă acest lucru este ceea ce ne face să fim cât se poate liniștiți. Sunt oameni care sunt prinși în mentalitatea scandalului care deși trăiesc în liniște trupească sufletul lor este neliniștit continuu. Acest lucru este așa fiindcă ei sunt persoane care nu vor să aibă nimic de a face cu sfinții creștin ortodocși.

102 Radu Teodorescu, *Sfinții părinți ai ortodoxiei exemple pentru contemporanitate* (Cugir, 2015).

de rând. Așa se face că uneori acești lideri politici ajung să suprimă nevoia oamenilor de a se raporta la sfinți. În acest sens liderii politici ajung să instaureze dictatura sau tirania care este fără doar și poate o suprimare a sfinților creștini ortodocși. În secolul al XX-lea sovieticii au considerat că omul nu mai are nevoie de sfinți și tot ceea ce are nevoie este să se raporteze numai la viața socială. Așa se face că sfinții creștini ortodocși au ajuns în unele epoci ale istoriei să fie considerați ca fiind periculoși. În acest sens sunt unii lideri politici care sunt de părere că sfinții creștin ortodocși nu fac decât să le suprimă autoritatea. Acest lucru fiindcă mulți lideri politici sunt personalități reprobabile. Este bine să știm acest lucru și la fel de bine trebuie să îl spunem deschis celor care sunt naivi. Liderii politici este adevărat că de multe ori ajung să se folosească de naivitatea maselor largi de oameni pentru ca în cele din urmă să își realizeze scopurile murdare pentru care au ajuns să dețină lideri. Iată de ce trebuie să știm în ce lume ne aflăm. Este adevărat că în societățile totalitare nu mai este loc pentru sfinți fiindcă sfinții sunt persoane care nu concordă cu politica de stat de care o duc liderii politici.¹⁰³

S-a spus de mai multe luni că trăim un veac al secularizării și al secularismului și acest lucru fără doar și poate este un fapt care ne face să fim cât se poate de atrași de lumea din jurul nostru. Lumea seculară este o lume care nu pune mare preț pe sfinți. Acest lucru este așa fiindcă seculariștii consideră că omul nu ajunge la sfințenia în comuniune cu Dumnezeu ci mai bine spus atunci când nu mai are de a face cu Dumnezeu. S-a spus că secularismul este o ideologie fără de Dumnezeu. Este bine să știm prin urmare de ce trebuie să fim ancorați în credința în Dumnezeu în timpurile noastre când ni se spune că sfinții nu mai au nici o semnificație pentru viața noastră. La ce bun să ținem sărbătorilor sfinților, la ce bun să ne rugăm la sfinți, la ce bun să îi cinstim pe sfinți? Sfinții au fost oameni ca noi cu patimi și păcate. Aceste considerații vin în special din partea secularismului care consideră că omul poate trăi și fără de Dumnezeu și sfinți. Ceea ce trebuie să știm este că Dumnezeu este Cel care i-a făcut pe sfinți sfinți fiindcă nici un sfânt nu se poate face pe sine sfânt dacă nu îl face Dumnezeu. Prin urmare sfinții creștin ortodocși nu sunt numiți de sine ca sfinți ci ei au primit acest dar de la Dumnezeu. Pentru ca să primească acest dar al sfințeniei de la Dumnezeu sfinții creștin ortodocși s-au nevoit, au postit, s-au rugat, s-au înduhovnicit, s-au spovedit și au făcut asceză. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care i-au făcut vrednici

103 În mare ceea ce trebuie să știm este că sfinții sunt persoane supuse autorităților de stat. Pe timpul împăratului Nero Sfântul Pavel îi îndruma pe creștini să fie supuși lui Nero fiindcă așa se cuvine. Totuși sfinții au fost cei care au luat atitudine când credința lor în Hristos le-a fost luată. Așa se face că în secolul al VIII-lea odată cu iconoclasmul care a fost o erezie care susținea că omul nu trebuie să își facă icoane fiindcă ele sunt chip cioplit și prin urmare idoli, mai mulți sfinți au luat atitudine și s-au împotrivit împăratului de la acele timpuri. Una dintre aceste personalități care a luat atitudine a fost Sfântul Teodor Studitul care a ajuns să fie aruncat în temniță fiindcă a susținut cultul icoanelor. Prin urmare este adevărat că sfinții au ieșit în apărarea credinței lor chiar dacă acest lucru a însemnat a se lupta cu autoritățile de stat. Este bine să știm că sfinții în mare nu sunt persoane care au îndemnat a rebeliune împotriva autorităților de stat fără nici un motiv. Din contră, în societățile în care au trăit sfinții au fost modele de cetățeni și de viață. Este bine să știm acest lucru și să ținem cont de el. Sfinții creștin ortodocși sunt persoane care fără doar și poate ne învață clea în spre fericirea duhovnicească ce nu este o fericire de origine pământească. Fericirea duhovnicească vine în cazul teologiei creștin ortodoxe de la a treia persoană din Dumnezeu Sfânta Treime, Dumnezeu Duhul Sfânt.

de a fi numiți sfinți. Dacă Dumnezeu i-a recunoscut ca sfinți cine suntem noi să ne împotrivim lui Dumnezeu? Un caz care ne spune că Dumnezeu i-a recunoscut pe unii ca sfinți ne vine din Noul Testament și se leagă de Schimbarea la Față. În fața celor trei apostoli ai Săi Hristos s-a schimbat la față și alături de El s-au arătat Sfântul Prooroc Moise și Sfântul Prooroc Ilie cu care Iisus a vorbit ca și cu niște prieteni ai Săi. Iată prin urmare că Hristos i-a recunoscut ca sfinți pe Moise și pe Ilie. Acest lucru ne spune că cu adevărat există sfinți și noi trebuie să ținem cont de sfinții lui Dumnezeu. Sfinții lui Dumnezeu sunt cei care ne conduc în spre fericire fiindcă ei au aflat fericirea adevărată mai înainte de noi. În termeni omenești în timp ce sfinții au ajuns la o fericire absolută noi ca simpli creștini ortodocși ajungem la o fericire relativă. Acest lucru este așa fiindcă noi ajungem să autonomizăm lumea și tot ceea ce este în ea fără de ne gândim că tot ceea ce există a fost creat de Dumnezeu. De multe ori ne comportăm ca și cum lumea s-ar fi făcut pe sine și nu Dumnezeu ar fi făcut-o. Acest lucru duce în cele din urmă al faptul de a considera că fericirea este un lucru care ține exclusiv de lume și nu de Dumnezeu.¹⁰⁴

Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că sfinții lui Dumnezeu nu sunt persoane triste și nefericite chiar dacă condițiile de viață uneori sunt vitrege pentru Ei ci din contră sfinții lui Dumnezeu trăiesc o stare de amplă fericire. Această stare este una care ne învață că sfinții lui Dumnezeu pot să ne ajute și pe noi să trăim în fericire. Este bine să știm acest lucru fiindcă imaginea pe care o au sfinții creștin ortodocși în lumea de azi este una care se bazează foarte mult pe a remarca faptul că sfinții trec prin multe interdicții. Sfinții nu trebuie să păcătuiască, nu trebuie să fie răi, nu trebuie să se dedea la acte necugetate sau nu trebuie să fie persoane care să nu i-a aminte la ceea ce fac. Acest lucru îi face pe sfinții creștin ortodocși să aibă în zilele noastre un fel de aură a imposibilului. Sunt mulți care consideră că este imposibil să fim în comuniune cu sfinții fiindcă sfințenia este un lucru mult prea rar întâlnit. În cele din urmă este bine să știm că sfinții sunt persoane care au ajuns la adevărata fericire fiindcă trebuie să știm că în lumea noastră sunt mai multe surogate ale fericirii. Sfinții au ajuns la adevărata fericire fiindcă ei au ajuns să trăiască o viață de unire deplină cu Dumnezeu.¹⁰⁵

Am dorit în rândurile de față să contracarăm o opinie a lumii de azi care ne spune că sfinții creștin ortodocși nu sunt persoane ale bucuriei. Acest lucru este așa fiindcă sfinții creștini ortodocși au ajuns să trăiască în adevărata fericire și acest lucru este un fapt pe

104 *Fericiți cei prigoniți: martiri ai temnițelor românești*, (Editura Bonifaciu, 2008).

105 Unirea cu Dumnezeu este țelul suprem al vieților sfinților care sunt persoane ce se dedică deplin lui Dumnezeu. Omul de azi este o persoană care de multe ori uită că fericirea este un lucru care se trăiește în unirea cu Dumnezeu. Fiindcă se consideră că Dumnezeu este imposibil de atins și de ajuns sunt mulți care se rezumă numai la ceea ce am putea spune o „fericire pământească.” Fericirea pământească este un fel de fericire care se detașază de Dumnezeu și ajunge să individualizeze lucrurile acestei lumi. Acest lucru fiindcă în cele din urmă omul consideră că poate să fie fericit aici pe pământ și fără de Dumnezeu. Sunt mulți care nu consideră că adevărata fericire vine din unirea cu Dumnezeu ci mai mult din viața pe care omul o duce singur pe acest pământ fără de nici un fel de legătură cu Dumnezeu. Aceasta este fără doar și poate o concepție eronată. Nu poate să fie fericire dincolo de Dumnezeu fiindcă Dumnezeu este Cel care a creat sau mai bine zis a „inventat” noțiunea de fericire. Pentru cei care cred că pot să ajungă la o fericire fără de Dumnezeu este bine să știe că această fericire este o fericire de tip surogat care în nici un fel nu ajunge să fie adevărata fericire.

care și noi putem să îl învățăm de la ei. Avem nevoie de repere îndrumul spre fericire fiindcă putem ajunge să considerăm că suntem fericiți în timp ce în realitate nu suntem. Este bine să știm acest lucru în zilele noastre când omul ajunge să trăiască o viață bazată exclusiv pe bunurile acestei lumi. Omul de azi este clar că înțelege fericirea ca un lucru materialist care se rezumă numai la bunurile acestei lumi. Acest lucru fiindcă omul de azi crede că așa este corect. Să fie corect să credem că fericirea este un lucru care se bazează numai pe bunurile acestei lumi? Cu siguranță că nu. Sfinții lui Dumnezeu au ajuns la fericire ducând o viață duhovnicească. Acest lucru i-a făcut ca în cele din urmă să fie deschiși în spre Dumnezeu și în spre ceea ce înseamnă viața cu Dumnezeu. Fără de Dumnezeu este adevărat că omul trăiește doar o iluzie a fericirii. Acest lucru este așa fiindcă nu poate să existe fericire acolo unde nu este Dumnezeu. Iată de ce trebuie să ne raportăm la Dumnezeu atunci când dorim să fim fericiți. Suntem fericiți atunci când știm că trăim o viață de unire și de comuniune cu Dumnezeu. Acesta este firescul lucrurilor și pentru acest lucru trebuie să fim cât se poate de încrezători în Dumnezeu. Dumnezeu ne conferă adevărata fericire și acest lucru a fost experimentat de toți sfinții creștin ortodocși. Am spus în titlul acestui capitol că sfinții creștin ortodocși sunt împlinirea umanității. Acest lucru este așa fiindcă umanitatea în plan generic este un lucru care își caută împlinirea. Ce să înțelegem din acest lucru? Din acest lucru înțelegem că la nivel de umnitate se simte un fel de tânjire după Dumnezeu. Nu numai persoane individuale ajung să tânjească după Dumnezeu ci la fel de bine umanitatea ca întreg tânjește după Dumnezeu și unirea cu El. Pentru acest lucru sfinții lui Dumnezeu sunt o împlinire a umanității fiindcă ei ajuns să trăiască unirea cu Dumnezeu ca o faptă reală și plină de adevăr. Sfințenia este un lucru care se leagă de noțiunea de fericire. Acest lucru este așa fiindcă toți sfinții lui Dumnezeu au fost persoane care au trăit fericirea în mod plinar. Este bine prin urmare să știm că trebuie să căutăm fericirea pe care au trăit-o sfinții și care a fost fără de nici o îndoială o fericire duhovnicească. Acest lucru este așa fiindcă în această lume totul este schimbător. Ajungem să trăim o viață scurtă în care ne confruntăm cu mai multe probleme și cu mai multe necazuri. În pofida acestora omul tânjește după fericire. Sfinții au ajuns să trăiască o stare de fericire care în nici un fel nu poate să fie modificată de evenimentele acestei lumi. Acest lucru este așa fiindcă sfinții s-au legat pe sine deplin de Dumnezeu și și-au dat seama că fericirea adevărată vine numai de la Dumnezeu.¹⁰⁶

Zilele sfinților dacă sunt ținute este adevărat că îl pot duce pe creștinul ortodox la fericire. Acest lucru fiindcă după cum am spus și am demonstrat sfinții creștin ortodocși au fost persoane ale fericirii duhovnicești. Fericirea duhovnicească este un lucru care în primul rând se manifestă în raport cu sufletul nostru. Sufletul nostru este o entitate care își caută liniștea. Acest lucru fiindcă în jurul lui sufletul poate vedea foarte multă neliniște. Una dintre cele mai mari neliniști pe care o simte sufletul nostru este legată de moarte. Sufletul poate vedea că sunt mulți în jurul lui care mor și acest lucru îl aruncă în neliniște. De ce este sufletul nostru aruncat în neliniște în ceea ce privește moartea? Sufletul nostru este aruncat în neliniște în ceea ce privește moartea fiindcă el își dă seama că se va confrunța mai de vreme sau mai târziu cu moartea. Cum mai poți să fii fericit atunci când știi că mai de vreme sau mai târziu vei muri? Mai poate exista fericire acolo unde omul trăiește cu conștiința că va muri? O mare parte dintre noi am putea să spunem că nu. Acest lucru este așa fiindcă moartea și prospectul ei în nici un fel nu ne poate face fericiți. Cum să fi fericit când știi că vei muri? Este clar că nu mai

106 Virgil Ghoerghiu, *Cum a vrut să mă fac sfânt* (Sibiu, 1999).

poate fi vorba de nici o fericire. Toți oamenii se plâng că viața noastră este scurtă și de termină indubitabil cu moartea. Acest lucru fără doar și poate se sistează orice speranță pe care am putea să o avem în ceea ce privește fericirea. Totuși, sfinții lui Dumnezeu deși au știut că vor muri erau fericiți și trăiau o stare profundă de fericire. Cum poate să fie explicat acest lucru? Acest lucru poate să fie explicat prin faptul că sfinții și-au dat seama că Dumnezeu este Cel care stăpânește atât peste moarte cât și peste viață. Prin urmare nu poate să existe nimic care să fie dincolo de voia și puterea lui Dumnezeu. Acest lucru i-a făcut pe sfinții creștin ortodocși să nu se mai teamă de moarte. Teamă de moarte este unul dintre cele mai cunoscute sentimente pe care le trăiește omul și în același timp este unul dintre cele mai temute. Nimeni nu vrea să moară și cu adevărat Biblia ne spune că moartea este o mare anomalie.¹⁰⁷

După cum am vorbit mai sus, timpul este o noțiune care ajunge să prindă semnificație în funcție de cele pe care i le oferim noi. În acest sens în cele din urmă fericirea este un lucru care ajunge să fie trăită în timp. Sfinții au fost persoane care au trăit într-un anume timp al istoriei dar fiindcă au ajuns la sfințenie ei au reușit să depășească barierele temporale care sunt impuse de timp. Prin urmare sfinții prin sfințenie nu sunt numai persoane care trăiesc într-un anumit timp al istoriei ci mai mult ajung să fie contemporani cu noi. Zilele de praznic în cinstea sfinților sunt metode de a îi face pe sfinți contemporani cu noi. Sunt mai multe arătări de sfinți care sunt consemnate în aghiografia creștin ortodoxă care ne spun că uneori sfinții chiar au devenit contemporani cu noi. Ceea ce trebuie să știm este că noi sumtem cei care trebuie să îi căutăm de sfinții. Acest lucru este așa fiindcă Dumnezeu i-a lăsat pe sfinți pentru noi și pentru mântuirea noastră. Ceea ce trebuie să ne facă cel mai fericiți în ceea ce privește pe sfinți este faptul că sfinții pot să ne ajute în mântuirea noastră. Sfinții sunt persoane care au ajuns la mântuire și prin urmare ei pot să ne ajute și nouă. Acest lucru este un fapt care în orice caz ar trebui să ne facă fericiți. Trebuie să fim fericiți fiindcă știm că sus în cer avem sfinți care doresc și pot să ne ajute în procesul mântuirii noastre. Mântuirea este țelul suprem al vieții și nu poate să fie nimic mai presus de ea. Sfinții sunt cei care doresc să ne ajute la mântuire și să ne realizăm ca persoane. Fiindcă sfinții au ajuns la mântuire este adevărat că ei sunt o împlinire a umanității. Omul

107 Moartea este o mare anomalie fiindcă ea nu a fost creată de Dumnezeu. Dumnezeu l-a creat pe om nemuritor și nestricăcios. Totuși Dumnezeu i-a condiționat starea lui de nemurire cu ascultarea de El. Omul a demonstrat că nu a fost ascultător de Dumnezeu și pentru acest lucru a păcătuit. Viziunea biblică asupra morții este că moartea este consecință a păcatului primordial pe care l-a făcut omul sau păcatul strămoșesc după cum îl mai numește Biblia. Fiindcă omul a păcătuit el a ajuns să fie muritor. Ceea ce trebuie să știm prin urmare este că moartea nu a fost intenționată de Dumnezeu și Dumnezeu nu a dorit inițial ca omul să fie o ființă muritoare. Totuși lucrurile nu au fost după voia lui Dumnezeu fiindcă la îndemnul celui rău sau a diavolului omul a încălcat porunca lui Dumnezeu și a căzut în neascultare. Acest lucru este după Biblie ceea ce a adus în lumea noastră moartea și moralitatea. Este adevărat că Dumnezeu are putere peste moarte și acest lucru nu poate în nici un fel să fie contestat. Prin urmare dacă omul apelează la Dumnezeu și dovedește credință în Dumnezeu fără doar și poate că el v-a ajunge într-un anume fel să depășească frica de moarte. Prin credința în Dumnezeu frica de moarte ajunge să fie depășită. Acest lucru fiindcă omul își dă seama că existența lui Dumnezeu se continuă și dincolo de moarte. Iată de ce sfinții creștin ortodocși au ajuns să depășească frica de moarte. Prin faptul că ținem zilele de sărbătoare în cinstea sfinților și noi ajungem să biruim frica de moarte.

ajunge să trăiască sentimentul plinar al împlinirii atunci când știe că se află pe calea mânturii. Prin urmare nu poate exista nimic mai sfânt pentru om decât faptul de a se afla pe drumul mânturii. Este bine să știm acest lucru mai ales în zielele noastre când sunt mai multe filosofii care nu pun pe primul loc nevoia de mântuire a omului ci mai mult un stadiu de căutare al fericirii efemere.¹⁰⁸

Prin urmare este bine să știm că zilele de sărbătoare ale sfinților sunt într-un anume fel sunt căi pentru ca noi să ajungem la fericire. Dorim să fim fericiți și acest lucru sfinții îl pot face pentru noi. Adevărul este că mulți dintre noi avem mari poveri sufletești care provin din viața de zi cu zi. Acest lucru nu poate să meargă la infinit și trebuie să fie și momente când suntem deconectați de a stresul de zi cu zi. Este adevărat că una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă omul în viața de zi cu zi este stresul. Suntem stresați de problemele vieții de zi cu zi, suntem stresați de problemele care le avem la servicii, suntem stresați de evnimentele care au loc la scară planetară sau internațională și la fel de bine suntem stresați de lupta pentru supraviețuire cu care ne face familiari lumea în care trăim. Aceste lucruri nu pot în nici un fel să ne lase indiferenți. Trebuie să avem momente în care să ne rupem de stresul vieții de zi cu zi și să ajungem să ne găsim un timp care să îl dedicăm celor care au ajuns să trăiască într-o unire desăvârșită cu Dumnezeu. Stresul este o mare problemă a timpurilor noastre. Acest lucru este așa fiindcă omul este mult prea prins în problemele existențiale ale acestei lumi fără să își dea seama că rezolvarea vine numai de la Dumnezeu. Stresul este cel care dacă nu este ținut în frâu poate să ne ducă la afecțiuni psihice și psihiatrice. Aceste lucruri nu pot în nici un fel să ne lase indiferenți. Cabinetele psihologilor și a psihiastriilor din toată lumea sunt pline de oameni care suferă din pricina stresului. Acest lucru este așa fiindcă după cum putem vedea oamenii din zilele noastre sunt persoane care se consideră pe sine singure capabile să rezolve toate problemele vieții cotdinene. Acest lucru fără doar și poate nu este bun și în nici un caz nu poate să ne ducă spre fericire. Omul stresat nu poate să fie un om fericit fiindcă el este centrat numai pe problemele acestei lumi. Acest lucru ne spune că trebuie să știm să ne protejăm împotriva stresului.¹⁰⁹

108 Arsenie Papacioc, *Mici îndemnuri spre mântuire* (Editura Sofia: București, 2009).

109 Sfinții creștin ortodocși au opus stresului vieții de zi cu zi o metodă cât se poate de bună. Este vorba de isihasm. Isihasmul este un mod de viață care ajunge să ne elibereze de stres și de tot ceea ce ține de el. Prin isihie omul se eliberează de povare vieții de zi cu zi și se concetreează numai spre Dumnezeu. Este bine să știm prin urmare care sunt beneficiile isihiei și a isihasmului care ne duce în spre liniștea sufletului. Chiar dacă un om este odihnit trupește acest lucru nu înseamnă că el este odihnit și sufletește. Sufletul are nevoie de o odihnă aparte de a trupului. Această odihnă a sufletului este cea care îi vine omului când știe că este împăcat cu Dumnezeu și la fel de bine că nu are păcate care să îl separe de Dumnezeu. Când omul știe că este departe de Dumnezeu și este separat de El fără doar și poate că el nu mai poate să aibă liniște sufletească. Iată prin urmare de ce omul modern este un om care are nevoie de odihnă și de liniște sufletească și acest lucru el îl poate găsi prin sfinții lui Dumnezeu. Sunt mai multe persoane care s-au rugat sfinților și în cele din urmă au ajuns să primească ajutor de la el. Sfințenia și sfinții sunt un lucru care aduc omului liniștea sufletească într-o lume în care omul se simte înstrăinat. Acest lucru fiindcă această lume ajunge uneori să meargă pe căi străine de Dumnezeu și de viața cu El. Prin urmare este bine să știm că de pe urma isihiei și a isihasmului nu avem decât de beneficiat.

Stresul este o mare maladie a timpului nostru care îl face pe om să își piardă echilibrul sufletesc. Acest lucru fiindcă omul nu mai știe să se raporteze la nimic altceva decât la problemele vieții de zi cu zi. Sărbătorile sfinților vin să ne rupă de stresul vieții de zi cu zi și să ne facă să fim ancorați în viața credinței. Oamenii suferă de stres și acest lucru ajunge în cele din urmă să îi facă pe unii să sufere de afecțiuni ale nervilor. Sunt mulți care simt din cauza stresului ajung să se pairdă pe sine sine și să nu mai știe pe cel lume se află. Ei bine acest lucru nu poate avea acolo unde omul ajunge să își dedice unele zile sfinților lui Dumnezeu. Sfinții lui Dumnezeu au fost lăsași pentru fericire a omului. Este adevărat că și sfinții au ajung să trăiască în fericire dar ființi sfinții nu sunt persoane egoiste ei pot să ne ofere și nouă liniștea și fericirea de care s-au bucurat ei prin faptul că au ajuns la sfințenie. Aceste lucruri sunt cele care ne spun că este bine să ținem zilele de sărbătoare ale sfinților fiindcă la fel cum noi nu uităm de sfinți nici sfinții nu vor uita de noi atunci când vom avea nevoie de ei. Cel mai mult avem nevoie de sfinți să ne ajute în drumul spre mântuire. Acest lucru fiindcă mântuirea înseamnă a intra în fericirea veșnică a raiului. Fiindcă trăim într-o lume schimbătoare în care ceea ce a fost valabil azi nu mai este valabil mâine și în care totul se schimbă de la lună la lună și de la an la an este foarte adevărat că sunt mai multe persoane care trăiesc o profundă stare de stres. Stresul ajunge să fie nevrotic, o afecțiune a nervilor și a simțurilor sufletești. Iată de ce este bine să știm că trebuie să ne protejăm împotriva stresului. Sfinții creștin ortodocși nu au fost în nici un caz persoane care au fost afectate de stres care face atât de multe victime în zilele noastre. Stresul este un lucru pe care îl simțim în marile noastre metropole în care totul trebuie să se producă repede și urgent. Știm că în acest sens că secolul al XX-lea a fost denumit ca secolul vitezei fiindcă totul trebuie să aibă loc repede și imediat în acest secol. Este bine să știm că secolul al XXI-lea în nici un caz nu poate să fie un secol al stresului. Acest lucru fiindcă în cele din urmă stresul nu face bine nimănui. Este bine să fim cât se poate de eliberați de stres și în acest sens sfinții și zilele lor de sărbătoare sunt momentele care ne fac să ne ancorăm într-o lume care este diferită de stresul cotidian. Aceste lucruri sunt prin urmare fapte pe care trebuie să le știm și asupra cărora să insistăm mai mult în zilele noastre când stresul mai ales de la serviciu își face zilnic victime. Sunt mulți care sunt victime ale stresului fiindcă nu se gândesc la nimic sfânt și care nu au nimic sfânt în viața lor. Acest lucru este așa fiindcă ei sunt adepții unui mod de viață care îl reduce pe om la ceea ce ține de această existență și de nimic altceva.¹¹⁰

Un sciitor și ziarist american Jim Bishop a avut o discuție cu un psihiatru.

- Care credeți că este cea mai mare greșală pe care o fac părinții în ceea ce privește creșterea copiilor?
- Sunt mai multe dar una dintre ele mi se pare că este cea mai mare.
- Care?
- Sunt mulți părinți care îmi spun că copii lor nu trebuie să treacă prin greutățile prin care au trecut ei.
- De ce aceasta ar fii o greșală?
- Este o mare greșală.
- Explicați-mi de ce?
- Este o greșală fiindcă greutățile sunt cele care îi maturizează pe copii.
- Credeți acest lucru?

110 Simoen Kraiopoulos, *Stresul: cum se naște și cum se poate vindeca* (Editura Bizantină: București, 2014).

- Da. Dacă nu ar fii greutățile de zi cu zi este foarte adevărat că copii ar fii cu mult mai imaturi.
- Ați putut remarca acest lucru?
- Da. Copii care nu au trecut prin greutățile vieții sunt cât se poate de infantili.
- Este interesant ceea ce spuneți.
- Ceea ce te face să fii omul care ești, dacă ești cu adevărat un om, este tocmai faptul că ai întâmpinat greutăți, că a trebuit să depășești anumite situații dificile, că uneori multe ți-au stat împotriva, că a fost important să te cațări, să te strecuri, să te târăști, pentru a ajunge în vârf.

Iată prin urmare că greutățile prin care trecem sunt în cele din urmă folositoare. Prin aceste greutăți au trecut și sfinții lui Dumnezeu. Să ne aducem aminte de sfinții egipteni care au tăit în deșertul Egiptului din secolul al IV-lea. Acești sfinți sunt fără doar și poate persoane care au trecut prin mai multe încercări dintre care unele au fost de-a dreptul extreme. Ei sunt persoane care au depășit aceste greutăți și în cele din urmă au ajuns la fericire. Este adevărat prin urmare că drumul spre fericirea duhovnicească este plin de greutăți și de încercări. Acest lucru nu înseamnă că trebuie să deznădăjduim și să ajungem să nu mai avem nici un fel de credință în Dumnezeu.¹¹¹

Prin urmare este foarte adevărat că sfinții creștin ortodocși sunt modele noastre de viață și de fericire duhovnicească. Atunci când pășim pe drumul fericirii este cât se poate de adevărat că acest lucru nu poate în nici un fel să fie unul egoist și individualist. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc la un anumit nivel ceea ce înțelegem ca și sfinți. Trebuie să știm prin urmare că sfinții au fost fără doar și poate persoane excepționale. Acest lucru fiindcă ei nu au făcut nici un compromis cu păcatul și cu imoralitatea din această lume ci au fost mai mult ancorați în Dumnezeu și în existența Lui. Prin urmare este adevărat că la un anumit nivel sfinții sunt partenerii noștri în drumul spre mântuire. Este adevărat că acest drum spre mântuire nu este ușor fiindcă ajungem să ne confruntăm cu capcanele și cursele diavolești. Trebuie să ieșim din aceste capcane și să ieșim în cele din urmă victorioși în lupta contra diavolului. Aceste lucruri le putem face cu ajutorul sfinților lui Dumnezeu. Așa se face că mai mulți sfinți și-au ales ucenici pe care i-au învățat să fie luptători cu răul și cu tot ceea ce ține de răutate. Este bine prin urmare să știm să ajungem la starea de comuniune cu sfinții.

111 S-a spus de unii teologi că sfinții sunt prietenii intimi ai lui Dumnezeu. Este adevărat că sfinții au ajuns să fie intimi lui Dumnezeu și pentru acest lucru este corect să vorbim despre o taină a sfinților. Sfinții sunt o taină fiindcă ei au ajuns să trăiască cu Dumnezeu Tatăl care este mai presus de orice gând și de orice cuget al omului. Aceste lucruri sunt cele care ne spun că trebuie să înțelegem legătura noastră cu sfinții lui Dumnezeu ca și un lucru care este bineplăcut lui Dumnezeu. Sfinții sunt vii chiar dacă au murit trupește fiindcă sufletele lor sunt nemuritoare după cum și ale noastre sunt nemuritoare. Aceste lucruri sunt cele care ne fac să înțelegem și să privim viețile sfinților care nu sunt simple lecturi sfinte ci mai mult sunt lecturi care au menirea să ne ilumineze. Viețile sfinților sunt lecturi care nu numai ne informează despre Dumnezeu și despre existența Lui și a sfinților ci la fel de bine sunt menite să ne formeze într-un anumit duh. Este vorba de duhul evlaviei. Sunt din ce în ce mai puțini oameni în zilele noastre care au evlavie la Dumnezeu și la sfinții sunt suntem din ce în ce mai acaparați de problemele acestei lumi. Trebuie să ne dăm seama că sfinții au ajuns la sfințenia prin faptul că s-au debarasat de tot ceea ce îi putea ține departe de drumul spre mântuire și în cele din urmă de drumul spre Dumnezeu. Este bine să știm acest lucru și să îl avem în vedere în zilele noastre când sunt din ce în ce mai puțini care se raportează la sfinți și la existența lor.

Sunt mai multe persoane care s-au învrednicit să vadă sfinți și mă ajungă la legătură cu el. Prin zilele dedicate sărbătorilor sfinților fără doar și poate și noi ajungem să facem acest lucru. În acest mod în cele din urmă ajungem să fim fericiți și la fel de bine să trăim un sentiment de împlinire. Sfinții sunt persoane care sunt actuale pentru întreaga umanitate dar marea majoritate a sfinților îi avem din creștinismul ortodox. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl evidențiem pe fondul unei delăsări în ceea ce îi privește pe sfinți și existența lor. Trebuie să îi căutăm pe sfinți fiindcă acest lucru este benefic pentru noi.¹¹²

Este foarte adevărat că sunt din ce în ce mai multe persoane care au găsit că zilele de sărbătoare ale sfinților sunt momente care nu mai au nici un fel de semnificație pentru zilele noastre. Cu ce să ne mai ajute Sfântul Gheorghe și Sfântul Dumitru care au fost martirizați pentru credința creștin ortodoxă? Cu ce să ne mai ajute Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Ioan Gurădeaur sau Sfântul Grigorie Teologul care toată viața s-au nevoit și au scris scrieri teologice? Cu ce să ne mai ajute Sfânta Elena care a descoperit lemnul crucii lui Hristos? Cu ce să ne mai ajute Sfânta Parascheva care a fost o persoană care a excelat în cuvioșie? Aceste întrebări sunt cele care sunt ridicare de scepticii din zilele noastre. Sunt din ce în ce mai mulți sceptici. Să nu uităm că până și între apostoli au existat sceptici. Un astfel de caz a fost cel al Sfântului apostol Toma care deși a fost înștiințat de apostoli că Hristos a înviat nu a voit să creadă acest lucru. Aceste lucruri sunt prin urmare fapte care trebuie să știm că sunt realitățile lumii noastre. Orice om are un anumit gram de scepticism atunci când vine vorba despre sfinți. Acest lucru fiindcă „omul nu crede până nu vede.” Sunt mulți care cred numai dacă văd minuni. Ei bine sfinții au făcut și minuni. Este bine să citim viețile sfinților și vom vedea acest lucru. Mulți spun că viețile sfinților sunt falsificate și al trebuie să fie „demitologizate.” Acest lucru este așa fiindcă sunt mulți care sunt de părere că la fel cum lumea antică credea în miturile zeilor la fel de bine și în zilele noastre există un fel de mitologie a sfinților. Această mitologie nu are cum să fie adevărată și este produsul imaginației colective. Să fie lucrurile chiar așa? În nici un caz sfinții nu sunt persoane mitologice. Ei au fost persoane care au trăit ca noi și au avut parte de aceleași probleme ca noi doar că spre deosebire de noi sfinții s-au raportat în tot ceea ce au făcut la credința în Dumnezeu.¹¹³

Simpla comemorare a zilelor de sărbătoare care sunt dedicate sfinților în nici un fel nu poate să ne facă fericiți dar aceste zile fără doar și poate că ne pot duce la fericire. Acest lucru este așa fiindcă zilele de sărbătoare sunt fără doar și poate momente speciale. Sărbătorile sfinților sunt momentele care ne rup de fluxul zilnic și de duc în spre o altă realitate: este vorba de acel timp în care sfinții lui Dumnezeu umblau pe pământ și comunicau cu oamenii. Este un lucru frumos și sublim acest lucru fiindcă în cele din urmă el ne duce la comuniunea cu sfinții sau mai bine spus la acel *communio sanctorum* al teologiei creștin ortodoxe. A existat un timp când sfinții lui Dumnezeu umblau pe pământ și îi iluminau pe cei din jurul lor cu lumina credinței în Dumnezeu. Acest timp este un timp binecuvântat pe care noi ajungem să îl actualizăm prin faptul că ținem zilele sfinților și ne raportăm la ele. Avem nevoie de acest lucru fiindcă acest lucru este cel care ne face fericiți. Fericirea este un lucru care evident că ne face să fim cât se poate de atașați de sfinții lui Dumnezeu. Trebuie să fim fericiți că umanitatea a ajuns să ne ofere sfinți și la fel de bine a ajuns să se împlinească pe sine prin ei. Acest lucru este un calcul universal pe care îl facem la nivel de umanitate. Este bine să știm care este sensul vieților sfinților și acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl

112 Gabriel Liiceanu, *Nebunia de a gândii cu mintea ta* (Editura Humanitas: București, 2016).

avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Sfinții lui Dumnezeu este adevărat că în lumea noastră au ajuns să fie contrafăcuți. Se cunosc în acest sens sfinți catolici care nu sunt recunoscuți de Biserica Creștin Ortodoxă. Acest lucru este așa fiindcă știm că Biserica Catolică s-a separat de ortodoxie. Sfinții creștin ortodocși sunt cei care ne spun că pentru a ajunge la sfințenie avem nevoie să ținem ortodoxia sau mai bine zis să ne raportăm la Dumnezeu prin ortodoxie. Ortodoxia este un lucru care fără doar și poate va ajunge să ducă umanitatea la împlinire. Aceste lucruri sunt prin urmare cele pe care trebuie să le avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Viața duhovnicească este un lucru care ajunge să fie din ce în ce mai frumoasă atunci când îi avem pe sfinți ca exemple de urmat și la care să ne raportăm. Trebuie să știm că viața duhovnicească este un lucru care a fost practicat de sfinții creștin ortodocși care sunt fără doar și poate vrednici de a fi comemorați de noi. Pentru a ajunge să ne dăm seama că sfinții sunt vrednici de a fi comemorați de noi trebuie să le cunoaștem viața și să ne dăm seama de ceea ce au reprezentat ei pentru contextul istoric în care au trăit.¹¹⁴

CAPITOLUL 6

DUMINICA: SĂRBĂTOAREA FERICIRII DUHOVNICEȘTI A ODIHNEI TRUPEȘTI ȘI SUFLETEȘTI

Duminica este una dintre cele mai obișnuite sărbători pe care o sărbătorim la fiecare 7 zile de 52 de ori pe an. Este clar că duminica se leagă de sabatul evreiesc care a fost instituit de Dumnezeu Tatăl în Vechiul Testament. Vechiul Testament ne spune că Dumnezeu a făcut lumea în 6 zile și în a șaptea zi S-a odihnit. Acest lucru este fără doar și poate un lucru care afirmă nevoia de odihnă sau mai bine zis să ziua a șaptea este o zi de odihnă. Prin urmare aceasta este originea duminicii. În zilele noastre când trăim după Hristos duminica a primit alte conotații decât sabatul iudaic. Duminica este propriu zis o zi a învierii și acest lucru ne-o spun în mare și cântările liturgice de la slujba de duminică. Iată de ce am ales să vorbim despre duminică și să explicăm de ce

113 De la sfinții creștin ortodocși trebuie să învățăm ca și noi să ne raportăm în tot ceea ce facem la Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă acest lucru ne duce numai la mântuire. Unul dintre sfinții egipteni din secolul al IV-lea spunea că dacă omul nu v-a ajunge să considere că în această lume este numai el cu Dumnezeu în nici un caz nu v-a ajunge să se mântuiască. Vrem să ne mântuim și știm că acest lucru nu poate în nici un fel să fie o realitate care o putem face prin propriile noastre puteri. Pentru acest lucru vom ajunge în cele din urmă să ne raportăm la Dumnezeu și la tot ceea ce ține de Dumnezeu. De la sfinți învățăm că este bine să ne raportăm în tot ceea ce facem la Dumnezeu și acest lucru fără nici o îndoială că este un lucru bun. Nu avem decât de câștigat de pe urma faptului că ne raportăm la Dumnezeu în toate momentele existenței noastre. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care definesc sensul vieții și al gândirii noastre. Sfinții creștin ortodocși sunt cele mai concrete exemple pentru noi că umanitatea se poate împlini pe sine sau mai bine zis că poate ajunge la fericire. Acest lucru trebuie să ne facă să vedem umanitatea într-o lumină pozitivă și nu în negativism. Sunt mulți în zilele noastre care din nefericire ajung să fie înghițiți de negativism. De la sfinți învățăm că prin credința în Dumnezeu vom ajunge în cele din urmă să eliminăm tot ceea ce este negativ din viața noastră.

114 Ciprian Voicilă, *Sfinții de lângă noi. Întmplări. Portrete. Reflecții* (Editura Aeropag, București, 2014).

în creștinismul ortodox duminica este o zi de sărbătoare. Este adevărat că duminica este o zi de sărbătoare dar ea este mai mult o zi a odihnei. Se cuvine ca după 5 sau 6 zile lucrătoare omul să ajungă să se odihnească. Acest lucru pentru ca să prindă puteri și mai apoi să continue din nou cu munca lui. Prin urmare duminica este o săbătoreala a odihnei și la fel de bine ea ne amintește de Dumnezeu și de odihna Lui după ce a făcut lumea.¹¹⁵

Prin urmare duminica este o săbătoreala obișnuită în care suntem chemați de 52 de ori pe an să mergem la biserică să ne rugăm și la fel de bine să ne ducem cu gândul spre Dumnezeu. Ceea ce trebuie să știm este că duminica este o zi de odihnă dar ea implică cu sine mersul la Biserică. Pentru mulți acest lucru nu este în nici un fel plăcut. De ce să mergem 52 de duminici pe an la Biserică? Nu este acest lucru fără de sens? Nu este acest lucru plictisitor? Trebuie să spunem că nu. Nu este deloc plictisitor fiindcă Dumnezeu de cheamă la Sine de 52 de ori pe an fiindcă acest lucru ajunge în cele din urmă să fie o deprindere duhovnicească. Trebuie să știm că nu este deloc mult faptul că de 52 de ori duminica suntem chemați să mergem la Biserică fiindcă această zi trebuie să fim conștienți că o dedicăm lui Dumnezeu. Sunt mulți care consideră că este prea mult ca 52 de zile pe an să le dedicăm lui Dumnezeu acest lucru și dacă luăm în considerare că sunt și alte sărbători creștine pe parcursul anului pe care le dedicăm lui Dumnezeu. Așa se face că sunt mulți care nu țin duminica. Acest lucru nu este bun. Trebuie să știm că duminica este o zi deosebită. Este ziua în care trebuie să ne amintim de Dumnezeu și la fel de bine trebuie să comemorăm odihna lui Dumnezeu pe care El a făcut-o cu noi. Odihna lui Dumnezeu ne spune că nu putem să ne raportăm la om în termenii unei mașini. Omul nu este o mașină care se funcționează în continuu. Este adevărat că în zilele noastre până și mașinile trebuie să aibă momente de odihnă. Adevărul este că există în lumea noastră o tendință de a îl considera pe om un fel de mașină care poate funcționa la infinit. Prin urmare omul nu este în nici un fel o mașină și el are nevoie de momente în care să se odihnească. Există în acest sens în lumea noastră două extreme: una care ne spune că trebuie să muncim în continuu ca o mașină și una care ne spune că trebuie să nu muncim de loc. Aceste două concepții sunt cele care definesc la un anumit nivel viața noastră și tot ceea ce ține de ea. Este bine să știm că viața noastră trebuie să fie una a cumpătării. Prin faptul că ținem duminica nu facem decât să dăm dovadă de cumpătare. Trebuie să fim oamenii cumpătați și să ne dăm

115 Odihna lui Dumnezeu este un profund act teologic care evident că are implicații și antropologice. Fiindcă omul este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu în cele din urmă este adevărat că și omul are nevoie de odihnă. Este într-un anumit sens un fel de antropomorfism a spus că Dumnezeu are nevoie de odihnă fiindcă prin ființa lui Dumnezeu este dincolo de odihnă și a activitate. Dumnezeu este concomitent într-o care de odihnă și de activitate. Acest lucru este un fapt care ne spune că trebuie să fim cât se poate de profunzi în ceea ce privește starea de odihnă a lui Dumnezeu. Este adevărat că într-un anumit sens Dumnezeu a ales să nu mai fie nici un fel de activitate majoră după ce a creat lumea și după ce a adus tot ceea ce există din neființă la ființă. Acest lucru fără doar și poate trebuie să ne fim un fel de îndemn de a privi lucrurile teologic. Odihna lui Dumnezeu este un lucru care se elagă de odihna omului fiindcă dacă antropomorfic Dumnezeu s-a odihnit la fel de bine trebuie să o facă și omul. Acest lucru este prin urmare un fapt pe care trebuie să îl știm și să îl înțelegem după cum este el. Sfântul proroc Moise ne spune că Dumnezeu a făcut lumea în șase zile și în ziua a șaptea s-a odihnit. Acest lucru este așa fiindcă Dumnezeu a terminat una dintre cele mai mari opere ale Sale: lumea și universul.

seama că dacă dorim să fim sănătoși trebuie să ne facem loc pentru a ține duminica. Dacă vom sta și vom analiza vom vedea că din cele 365 de zile cât anul 52 de duminici nu este chiar mult. Pentru cei care doresc să se îmbogățească și să adune cât mai multe averi este foarte adevărat că sărbătoarea duminicii nu are nici un fel de efect. Acest lucru este așa fiindcă ei se folosesc de timpul duminicii să muncească pentru a câștiga cât mai mult.¹¹⁶

Prin urmare sunt mai mulți care susțin că în nici un caz duminica nu poate să fie o sărbătoare a odihnei fiindcă ea este un lucru prea obișnuit. Acest lucru este așa fiindcă în mentalitatea comună sau în „inconștientul colectiv” ca să folosim un termen din psihologia lui Carl Gustav Jung este foarte adevărat că sărbătorile sunt asimilate cu foarte mult festivism și la fel de bine cu foarte multă curtuozie. Acest lucru este un fapt care îi face pe foarte mulți să nu mai considere că duminica este o sărbătoare duhovnicească care merită să fie ținută. De multe ori ni se spune că duminica este o sărbătoare mult prea obișnuită care nu are nimic comun cu viața omului. Sunt mulți care gândesc acest lucru și în cele din urmă ajung să considere că nu mai este nevoie să ținem duminica. Sunt multe companii, fabrici și mai multe întreprinderi în care se muncește și duminica fiindcă se consideră că duminica este un lucru care nu trebuie în nici un fel să fie ținută. Cum poate să fie o zi de sărbătoare una pe care o ținem de 52 de ori pe an? Acest lucru este poate una dintre cele mai mari obiecții care se aduc împotriva ținerii duminicii. Este bine prin urmare să știm că duminica este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere și pe care trebuie să îl ținem în sufletele noastre. Duminica este o zi care mai mult are semnificații duhovnicești. În zilele de duminică după cum am putut vedea ni se pune în față de textele liturgice învierea lui Hristos. Acest lucru este așa fiindcă învierea lui Hristos a avut loc într-o zi de duminică. Acest lucru ne spune că în cele din urmă trebuie să înțelegem că duminica este un lucru care ne face să ne concentrăm pe învierea lui Hristos. Fiindcă Hristos a înviat persoana Lui poate să fie actualizată în toate timpurile și în toate epocile. Acest lucru este în cele din urmă unul pe care îl facem în fiecare zi de duminică. Este prin urmare adevărat că în ziua de duminică ajungem să trăim viața noastră cu Hristos fiindcă în fiecare duminică se face liturgia.¹¹⁷

116 Phil Booker, *How to be happy* (Anglia, 2006).

117 După cum am spus duminica este o zi de sărbătoare dar nu trebuie să facem din ea un fel de tabu. Acest lucru este așa fiindcă trebuie să fim cât se poate de atenți pe ceea ce înseamnă duminica în sens duhovnicesc. Pentru creștinii ortodocși duminica este întâi de toate o sărbătoare duhovnicescă pe care trebuie să o înțelegem în raportarea la Dumnezeu. Este adevărat că pentru a fi fericit omul trebuie să se rupă puțin din torentul de evenimente și de muncă pe care îl face săptămânal. În acest sens dacă 6 zile pe săptămână omul le dedică lumii materiale este timpul ca în a șaptea să se dedice vieții duhovnicești. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere în zilele noastre când suntem din ce în ce mai puțini cei care dorim să fim oamenii duhovnicești. Oamenii duhovnicești este clar că vom vedea utilitatea duminicii în timp ce oamenii trupești nu vor vedea mare lucru în duminică. Duminica este o zi sfântă fiindcă în ea se comemorează învierea lui Hristos. La fel de bine mai trebuie să știm că tot într-o zi de duminică Sfântul Ioan Teologul a avut descoperirea apocalipsei pe insula Patmos. Acest lucru ne spune că fără nici o îndoială duminica este o zi sfântă și noi trebuie să o respectăm. Acest lucru este din ce în ce mai uitat de creștinii din zilele noastre care se gândesc la duminică numai ca la o zi de odihnă trupească și în care nu trebuie să mergă la biserică.

Ceea ce putem constata în tradiția creștin ortodoxă este că în fiecare din cele 52 de duminici ale anului se săvârșește liturghia. Acest lucru leagă foarte mult duminica de noțiune de jertfă. De ce spunem că liturghia este o zi care se leagă de jertfă? Acest lucru este așa fiindcă liturghia care se face duminica este fără doar și poate o jertfă. Este vorba de jertfa pe care preotul o face în numele comunității de pâine și vin. Deși preotul creștin ortodox este cel care face jertfa la liturghie trebuie să știm că el o face în numele tuturor celor care sunt prezenți la liturghie în acea duminică. Aceste lucruri sunt cele care ne spun care este sensul duhovnicesc al duminicii. Duminica este în creștinism o zi a jertfei pe care o facem pentru Dumnezeu. Această jertfă este fără de nici o îndoială un lucru care trebuie să fie bine înțeles în zilele noastre când sunt mulți care consideră că nu trebuie să facem nici un fel de jertfă în numele lui Dumnezeu. Jertfa de duminică pe care o facem prin liturghie nu este un lucru care ne obosește fiindcă nu este o muncă fizică. Jertfa din ziua duminicii este fără doar și poate un lucru pe care trebuie să îl înțelegem așa cum este el și mai bine spus prin faptul că trebuie să ajungem la o înțelegere a ceea ce este jertfa. Euharistia este o jertfă și acest lucru ne-o spun toți teologii creștin ortodocși. De ce este nevoia ca omul să îi aducă jertfe lui Dumnezeu? Răspundem la această întrebare prin a afirma că jertfa este un fel de faptă care duce la răscumpărare. Adevărul este că omul face foarte multe păcate și acest lucru trebuie să fie într-un anumit fel sau altul răscumpărat. Acest lucru ne duce în cele din urmă să fim cât se poate de ancorați în ceea ce este liturghia creștin ortodoxă. Pentru păcatele noastre se cuvine să jertfim. Domnul Iisus Hristos în cina cea de taină le-a spus apostolilor că dacă doresc să o facă pot să jertfească numai că trebuie să jertfească pâine și vin. Prin urmare liturghia este un lucru care ne face să ne întoarcem la idea de jertfă. Duminica este o zi când ne jertfim din timpul pentru a asista la jertfa pe care preotul o face în numele nostru în fața lui Dumnezeu. În acest sens prin jertfa pe care o face preotul pe masa altarului păcatele noastre ajunsă să se șteargă. Acesta este unul dintre cele mai profunde sensuri ale duminicii și trebuie să știm că trebuie să vedem duminica în acest sens ca o chemare la înduhovnicire.¹¹⁸

Prin urmare duminica este o chemare pe creștinismul ortodox ne-o face să ne înduhovnicim și să ajungem să trăim o viață în Duhul Sfânt. Acest lucru este așa fiindcă după cum știm omul nu este numai trup ci la fel de bine el este și suflet. Duminica este o zi pe care trebui să o dedicăm sufletului. Acest lucru fiindcă sufletul nostru are nevoie de Dumnezeu și trebuie să se simtă în comuniune cu Dumnezeu. Comuniunea cu Dumnezeu este ceea ce aduce cu sine înduhovnicirea. Cu cât omul este mai duhovnicesc cu atât mai mult el este în comuniune cu Dumnezeu. Trebuie să știm că viața duhovnicească are și ea o dinamică la fel cum are și viața trupească. Duminica trupul nostru trebuie să de odihnească în timp ce sufletul nostru trebuie să se unească cu Dumnezeu. Facem acest lucru prin faptul că mergem să participăm la slujbele care se fac la biserică. Trebuie să vedem în duminică o zi mai specială. Acest lucru fiindcă pentru mult dintre noi timpul trece posac și posomorât fără prea multe lucruri deosebite. Este bine prin urmare să facem din duminică un timp deosebit, un timp special, un timp al bucuriei și în cele din urmă un timp al fericirii. De ce spunem separat că duminica trebuie să fie un timp al bucuriei și al fericirii? Nu sunt bucuria și fericirea noțiuni identice? Bucuria și fericirea sunt noțiuni care se aseamănă dar nu sunt identice. În timp ce bucuria este o stare care trece foarte repede fericirea este un lucru care ține mai mult sau în unele cazuri toată viața. Ne putem bucura de o mâncare ce ne place, de un cadou pe care l-am primit dar acest lucru nu înseamnă că am ajuns al

118 Olip N. Căciulă, *Euharistia ca jertfă* (Sibiu, 2016).

fericire. Prin urmare este bine să știm că fericirea este o noțiune mai profundă decât bucuria. La un anumit nivel putem spune că bucuria este primul nivel al bucuriei. Fericirea este o stare care definește într-un anume fel nu numai anumite momente ale vieții ci tot sufletul nostru. În acest sens este bine să știm că fericirea este un lucru care pleacă din sufletul. Trupul nostru în sine nu prea are noțiunea de fericire. În termeni biologici ceea ce simte trupul este mai mult o stare de puternici stimuli care ne face să tresărim. Fericirea pleacă din suflet. Când omul este centrat numai pe viața trupestă el este un om trupesc care nu are nimic duhovnicesc, când omul ajunge să fie interesat de viața sufletului lui el ajunge să fie un om psihologic. Acest lucru este așa fiindcă psihologia este știința care se ocupă cu viața sufletului.¹¹⁹

Prin urmare viața duhovnicească este una care ajunge să ducă sufletul nostru la un stadiu superior. Trebuie să știm că sfinții părinți sunt cei care consideră că atunci când ajungem să păcătuim de cele mai multe ori diavoli sunt cei care ajung să ne împingă la aceste păcate pe care le săvârșim. Prin urmare este bine să știm care este cauza păcatelor noastre. Deși nu îi putem vedea cu ochii fizici pe diavoli este foarte adevărat că ajungem să vedem lucrarea loc în viața noastră. Pentru acest lucru este bine să știm că diavoli ajung să ne influențeze și să ne facă să uităm de Dumnezeu. Cele 52 de duminici sunt cele care ne fac să ne aducă aminte de Dumnezeu și să fim cât se poate de centrați spre Dumnezeu. Acest lucru fiindcă în viața duhovnicească vom putea vedea că diavoli sunt cei care fac tot ceea ce pot să ne ducă cât mai departe de Dumnezeu. Aceste lucruri sunt prin urmare sunt cele care ne fac să fim cât se poate de actualizați în viața duhovnicească. Viața duhovnicească atunci când ajungem să o practicăm este cea care îi ține pe diavoli departe de noi. De ce are loc acest lucru? Acest lucru este așa fiindcă viața duhovnicească este cea care actualizează prezența Duhului Sfânt în noi. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu este un lucru care nu poate coabita cu diavoli care sunt ființe pervertite deplin. Aceste lucruri sunt prin urmare cele pe care trebuie să le știm. Viața duhovnicească este un lucru care ne face să fim cât se poate de legat și atașat de Dumnezeu. Cele 52 de duminici de peste an evident că realizează acest lucru în noi și la fel de bine ne fac să ne dăm seama că cel rău sau diavolul nu poate în nici un fel să fie prezent acolo unde este Dumnezeu și acolo unde sălășluiește Dumnezeu. Așa se face că în cele din urmă vom ajunge să trăim prin

119 "Omul psihologic este un om care se rezumă numai la ceea ce ține de stările lui sufletești și este cu un pas mai jos de omul duhovnicesc. Trebuie să știm că omul psihologic nu este un om duhovnicesc. Acest lucru este așa fiindcă omul psihologic nu studiază sufletul lui ca unul care se raportează la Dumnezeu. În acest sens sunt mulți care se folosesc de timpul liber pe care îl au duminica pentru a se folosi mai mult de introspecții psihologice. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și mai ales trebuie să îl analizăm mai mult. Omul psihologic este un om care are foarte multe cunoștințe dintre sine și în termenii lui Socrate a ajuns „să se cunoască pe sine însuși.” Totuși omul psihologic nu este neapărat un om care simte că trebuie să fie în comuniune cu Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă trebuie să știm că fără doar și poate psihologia nu este singura care ne poate duce la înduhovnicire. Numai o comuniune autentică cu Dumnezeu duce în cele din urmă la viața duhovnicească și la înduhovnicirea omului. Se manifestă înduhovnicirea și prin lucruri trupești? Da, înduhovnicirea se manifestă prin mai multe lucruri trupești cum sunt palmele în formă de rugăciune, facerea semnelor crucii, închinarea în fața icoanelor. Aceste lucruri sunt fără doar și poate lucruri care ajung să definească viața noastră duhovnicească. Viața noastră duhovnicească este cea care duce sufletul cu un stadiu mai înainte decât viața psihologică.

intermediul duminicilor de peste an o stare de fericire duhovnicească. Acesta a fost motivul principal pe care am dorim să insistăm că atunci când ajungem să ținem duminicile după rânduiala creștin ortodoxă în cele din urmă vom ajunge la fericirea duhovnicească. Această fericire nu se manifestă prin hohote de râs ci mai mult printre pace sufletească pe care nimeni și nimic nu o poate lua de la noi.¹²⁰

O tânără i s-a plîns bunicului:

- Ce să fac? a întrebat fata printre lacrimi. Totdeauna mă strădui să fiu bună cu lumea din jurul meu. Sunt mereu gata să-i ajut pe cei nenorociți. Deși sunt binevoitoare cu toți, deseori, în loc de mulțămăta ce mi se cuvine, aud cuvinte batjocoritoare la adresa mea. Nu mă consider cu nimic vinovată. De ce lumea nu este bună cu mine?

Bunicul a privit-o cu zâmbet cald și i-a zis:

- Da tu dezbracă-te goală și mergi în asemenea hal prin tot satul.

- Bunicule, ce nerozii spui. Atunci oamenii chiar vor avea tot temeiul să se comporte obraznic cu mine.

- Curios lucru, să umbli cu trupul despuat îți este rușine. Dar cu sufletul dezgolit de ce nu te rușinezi?

Sufletul e aidoma unei uși deschise. Cine vrea acela intră. Acei cu sufletele încărcate de păcate, te fac să suferi.

- Și ce propui să fac, întrebă încurcată și mai mult fata.

- Hai să-ți arăt grădina, propuse bătrînul.

-Bine.

- Vezi florile acestea, eu le îngrijesc ani de-a rîndul. Deși vin în fiecare zi ca să le admir frumusețea, să le miros parfumul, eu niciodată nu am văzut cum se deschide o floare. Aceasta e marea lor taină. Fii și tu aidoma unei flori, deschide-ți atent inima în fața oamenilor, fără grabă. Întâi convinge-te cine este demn să-ți fie priten, cine îți poate face bine. Doar pentru cela poți să deschizi ușa sufletului tău.

Această întâmplare se potrivește mai multora dintre noi care ajungem să fim răniți de oamenii din jur atunci cînd decidem că vrem să trăim o viață duhovnicească. Acest lucru este așa fiindcă sunt mulți care nu sunt interesați de viața duhovnicească. La fel de bine atunci cînd suntem angajați în drumul vieții duhovnicești trebuie să fim foarte atenți cu cine ajungem să socializăm. Fără doar și poate este adevărat că

¹²⁰ Eusebiu Gianakakis, *În mijlocul durerii, la capul celor suferinzi* (Grecia, 2005).

duminica este o zi în care suntem chemați să socializăm cu oameni duhovnicești. Acest lucru fiindcă vina la biserică în zi de duminică numai persoane care sunt interesate de viața duhovnicească.¹²¹

Un gânditor modern pe nume Sergiu Radian spunea un lucru care ne-a atras atenția: „duminica înțeleptul cultivă cerul, iar păgânul pământul.” Acest lucru este cel care este menit să ne facă să ne dăm seama că oamenii cu adevărat senisbili își dau seama de importanța zilei de duminică și de faptul că ea este de folos duhovnicesc pentru noi. Duminica este cea care atunci când este ținută ajunge să ne țină legați de viața duhovnicească. Este bine să știm prin urmare care sunt consecințele pe termenul lung ale ținerii duminicii ca sărbătoare duhovnicească. Duminica este mai mult decât orice o sărbătoare duhovnicească fiindcă ea ne orientează în spre Dumnezeu și ne face să nu mai fim prinși prea mult în treburile acestei lumi. Acesta este motivul pentru care cele 52 de duminici anuale ne fac viața mai frumoasă și ne duc la fericirea duhovnicească. Este adevărat că în aceste 52 de duminici asistăm la 52 de liturghii care sunt făcute de preoții noștri parohi sau în mănăstiri de preoții slujitori. Este un lucru care trebuie să îl avem în vedere că duminica este o zi a fericirii duhovnicești. Este o fericire pe care o simțim cu sufletul care ajunge să fie în comuniune cu Dumnezeu. Timpul de 52 de duminici este fără doar și poate un timp care ne face să fim cât se poate de fericiți duhovnicește fiindcă știm că și noi am făcut o jertfă lui Dumnezeu. Dacă ținem cele 52 de duminici de peste an este foarte adevărat că acest timp este un timp al jertfei. Este jertfa de timp pe care noi o facem pentru Dumnezeu. Dacă Hristos S-a răstignit pentru noi la fel de bine și noi răspundem iubirii lui Hristos față de noi prin faptul că ne jertfim timpul din cele 52 de duminici de peste an pentru a îl oferi lui

121 Mersul la biserică este pentru unii un fel de obicei compulsiv care trebuie să fie evitat. Acest lucru este așa fiindcă în nici un fel mersul la biserică nu ne poate ajuta și la fel de bine nici nu ne poate face mai buni. Mergem la biserică fiindcă știm că acest lucru este bun pentru sufetele noastre. Pentru unii obiceiul de a merge la biserică nu este în nici un fel un lucru bun fiindcă se consideră că acest lucru nu poate să ne lase să ne concentrăm pe problemele lumii în care trăim. Ceea ce uităm marea majoritate a lumii de azi este că sunt deprinderi bune și deprinderi rele. În timp ce a frecvența crișmele este un obicei rău fiindcă de acolo se nasc foarte multe deprinderi rele, a frecvența biserica este o deprindere bună care ne face să fim mult mai centrați pe iubirea de dumnezeu și pe nevoia de a duce o viață mai duhovnicească. Cei care merg la biserică în mod regulat de mai multe ori ajung să fie etichetați cu nume de batjocură de lumea din jur care nu este interesată de biserică. Lor auzim că li se spune sfinții sau dreptii. Acest lucru nu trebuie să nedescurajeze din mersul nostru la biserică fiindcă acest lucru este o deprindere bună. Ceea ce trebuie să știm este că este mai important să îi facem pe plac lui Dumnezeu decât oamenilor din jur. Acest lucru l-au susținut și sfinții apostoli care imediat după înălțarea lui Hristos cu trupul la cer au mers și l-au predicat pe Hristos. Mai mari evreilor le-au spus să nu îl mai predice pe Hristos dar apostolii le-au zis că ei trebuie să asculte mai multe de Dumnezeu decât de oameni. Iată prin urmare cum de la apostoli avem și noi să învățăm. Învățăm că trebuie să ascultăm mai multe de Dumnezeu decât de oamenii din jurul nostru.

Hristos. Aceasta este cu adevărat o jertfă și nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens.¹²²

Sunt mai mulți care susțin că dlunbele de duminică sunt unele care nu pot să îi fie de folos omului fiindcă ele nu oferă acestuia posibilitatea de a se socializa. Acest lucru este așa fiindcă la biserică nu suntem lăsați să socializăm cu cei din jurul nostru. Acest lucru fiindcă în cele din urmă este bine să știm că liturghia este un lucru care în loc să ne deschidă spre cei din jurul nostru. Acest lucru este obiecție falsă. Liturghia este o slujbă în care ajungem să deprinde un alt timp de socializare. Este vorba de socializarea duhovnicească. Ce este socializarea duhovnicească? Socializarea duhovnicească este un lucru care ne face să ne dăm seama că suntem uniți în fața lui Dumnezeu prin rugăciune. Dacă în viața de zi cu zi oamenii sunt uniți de idealuri sau de scopuri lumești și pământești în cele din urmă duminica ajungem să ne rugăm împreună și acest lucru este fără doar și poate un lucru care ne face să fim cât se poate de ancorați în Dumnezeu. Prin urmare ceea ce deprindem în liturghia de duminică este că trebuie să ne rugăm unii pentru alții. La fel de bine în cele 52 de duminici de peste an se fac mai multe rugăciuni și pentru cei morți. Acest lucru este un fapt care ne face să vedem duminica în sensul duhovnicesc. Acest lucru fiindcă în cele din urmă viața duhovnicească este un lucru care ne face să ajungem la un nivel superior de unire și de unitate. Este vorba fără doar și poate de o unire și unitate duhovnicească. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și să îl avem în vedere. Viața duhovnicească este un lucru care ajunge să se întregească și să se desăvârească în timpul duminicii. Duminica este în acest sens un timp special în care trebuie să facem efortul de a ne accepta unii pe alții în funcție de măsura duhovnicescă la care am ajuns. Sunt unii care au ajuns la o măsură duhovnicescă mai mare în timp ce alții sunt mai slabi în viața duhovnicească.¹²³

Prin urmare este bine să știm care este sensul și care este menirea ultimă a vieții duhovnicești. Viața duhovnicească este un lucru care se definește prin cât de mult timp suntem dispuși să oferim lui Dumnezeu. Prin urmare este bine să știm că dacă voim ca Dumnezeu să fie atent cu noi și noi trebuie să fim atenți cu Dumnezeu. Acest lucru îl facem prin faptul că duminică de dumină ajungem să mergem la Biserică și să ne rugăm lui Dumnezeu și la fel de bine să fim părtași jertfei nesângeroase adusă pe masa altarului. Aceste lucruri evident că ne pun într-o cu totul altă perspectivă viața duhovnicească și de ce trebuie să fim ancorați în această viață. Trebuie să știm că Dumnezeu dorește ca noi să îl căutăm facem acest lucru duminică de duminică. În acest sens este bine să știm că viața duhovnicescă este un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți cu tot ceea ce ne vine din partea lui Dumnezeu. Acest lucru este un fapt care îl actualizăm duminică de duminică. Iată ce ce duminica devine o zi a fericirii duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă mersul la biserică aduce cu sine fericirea

122 Tănase Mihai, *Minuni și descoperi din timpul sfintei liturghii*, (Editura Bunavestire: Bacău, 2001).

duhovnicească. Această fericire ne face să fim cu adevărat ancorați în Dumnezeu și în tot ceea ce ține de existența Sa. Trebuie să știm că duminica trebuie să fie o zi frumoasă pe care să o așteptăm cu drag. Acest lucru fiindcă duminica ajungem să fim cu un pas înainte în spre drumul propriei noastre mântuiri. Nu poate să fie nimic mai frumos și mai de dorit de om decât să pășească pe calea propriei sale mântuiri. Duminica este o zi care ne ajută în acest sens. Este adevărat că duminica după slujbă nu este nici o problemă dacă ieșim cu prietenii la un local decent și la fel de bine dacă mai facem și alte activități cu familia. Duminica nu trebuie să uităm că este o zi a familiei. Dacă peste săptămână fiecare dintre noi avem mai multe activități care ne fac să ne separăm unii de alții, duminica este ziua în care creștinul ortodox se poate dedica familiei la fel de bine. S-a spus de mai multă lume și sunt din ce în ce mai multe plângeri cum că omul secolului al XXI-lea alocă mult prea puțin timp familiei și vieții de familie. Acest lucru fiindcă pentru mulți familia este un lucru care ține de periferia vieții. Sunt oamenii care consideră că nu este important să alocăm mult timp familiei fiindcă trebuie să fim concentrați pe munca de la serviciu. În viața unui om pe pământ familia nu trebuie în nici un fel să fie trecută cu vederea și la fel de bine nu trebuie să fie neglijată. Acest lucru ne face să credem că duminica trebuie să fie o zi a familiei. Dacă vom face acest lucru cu siguranță că este bine.¹²⁴

Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că duminica poate deveni o zi a fericirii duhovnicești numai dacă noi dorim acest lucru. Sunt mulți pentru care duminica este o zi ca oricare alta și care nu are nici o semnificație religioasă sau duhovnicească. Pentru creștinii ortodocși duminica nu este o zi ca oricare alta. Acest lucru fiindcă duminica creștinii ortodocși sunt chemați să o dedice lui Dumnezeu. De fapt este bine să ne

123 Prin urmare am afirmat că viața duhovnicească este un lucru care ajunge să se fortifice și la fel de bine să se întărească prin slujbele la care participăm. Este adevărat că în timp ce unii creștini ortodocși ajug duminica să se înduhovnicească alții din contră se păgânizează. Sunt mulți care susțin că păgânismul este un lucru care se încheiat odată cu încreștinarea Europei dar adevărul este că sunt mulți care duc o viață păgână în care nu își ridică problema unirii cu Dumnezeu și trăiesc într-o stare de indiferență crasă față de cele duhovnicești. Acest lucru nu putem să îl facem în nici un fel să fie o realitate pe care trebuie să o avem în vedere. Viața duhovnicească are nevoie prin urmare de socializare dar este vorba de o socializare. Este adevărat că Biserica nu se opune ca în zilele de duminică dacă unii creștin ortodocși doresc să țină agape creștine să le poată sărbătorii. Sunt mai multe comunități care simt nevoia să țină agape creștine pentru a se cunoaște mai mult creștinii ortodocși între ei. Acest lucru este bun și trebuie să știm că ortodoxia nu se opune împotriva acestor obiceiuri. Prin urmare este bine să ne socializăm duhovnicește numai cu cei care au în scop să ducă o viață după cum este ea propovăduită de creștinismul ortodox. După cum am spus și cu alte ocazii sunt și socializări neduhovnicești cum sunt cele care se bazează pe consumul de alcool, de droguri, de fumat sau în unele situații de furt. Aceste lucruri evident că nu sunt în nici un fel socializări duhovnicești.

124 Epifanie Teodoropoulos, *Familiei creștin ortodoxe cu smerită dragoste* (Editura Evanghelistos: București, 2003).

dedicăm toată viața lui Dumnezeu numai că trebuie la fel de bine să vedem și de această lume și de problemele cu care ne confruntăm în ea. Duminica este un timp în care suntem chemați să ne înduhovnicim și este bine să folosim acest timp pentru a fi în comuniune cu Dumnezeu. Timpul duminicii nu trebuie să fie un timp ca al unei zile obișnuite ci trebuie să fie unul care să ne aducă aminte de Dumnezeu. Pomenirea lui Dumnezeu în zi de duminică este un lucru care nu poate decât să fie benefic pentru noi. Acest lucru este așa fiindcă noi suntem cei care trebuie să Îl căutăm pe Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care ne-a dat viață și pentru acest lucru noi îi suntem într-un anume fel îndatorați. Duminica trebuie să fie o zi în care să facem efortul de a ne concentra și a medita la Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă Dumnezeu este sursa a tot ceea ce există. Dacă vom deprinde să ne raportăm în tot ceea ce facem la Dumnezeu atunci vom vedea că duminica este o zi plină de sens. Printre activitățile duhovnicești pe care le putem face în ziua de duminică putem să includem și citirea cărților duhovnicești sau a vieților sfinților. Deși suntem chemați să petrecem duminica în familie la fel de bine timpul rămas îl putem folosi pentru a citi din cărți duhovnicești. Acest lucru este un exercițiu care ne face să fim mai sensibili și mai buni. Este așa fiindcă cărțile duhovnicești sunt o lectură care o facem pentru suflet. Sufletul nostru are nevoie de lecturi duhovnicești pentru a se mângâia cu cuvintele duhovnicești pe care le-au scris unii teologi sau sfinți părinți.¹²⁵

După cum am spus în rândurile de mai sus, duminica nu este chemată să fie o zi ca oricare alta ci trebuie să fie o zi în care să fim dedicați lui Dumnezeu și să facem ca timpul nostru să fie cât se poate de ancorat în cele duhovnicești. După cum ne spune psihologia modernă timpul trece la fel pentru toți dar el nu are aceleași semnificații pentru toți. Acest lucru este așa fiindcă sunt mulți care nu se gândesc să folosească timpul pentru viața duhovnicească. Viața noastră duhovnicească după cum am arătat în rândurile de mai sus își găsește maximum de potențialitate în faptul că duminica participăm la liturghie. Acest lucru este un fapt pe care orice credincios ar trebuie să îl facă. Trebuie să ne raportăm la Dumnezeu în tot ceea ce facem. Prin urmare deși în zi

125 În zilele noastre există libertatea de a lectura cărți duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă sunt mai multe edituri care publică cărți duhovnicești pentru folos sufletesc. Cum pot cărțile duhovnicești să ne aducă folos sufletesc? Aceste cărți aduc folos sufletesc fiindcă ele sunt un fel de concentrare pe viața duhovnicească ce este necesară oricărui suflet. Așa se face că cărțile duhovnicești nu ne luminează numai minte ci întreg sufletul nostru. Pentru cei care nu sunt deprinși să citească cărți duhovnicești duminica poate să fie un timp în care să înceapă să deprină acest lucru. Cărțile duhovnicești sunt în acest sens un lucru care nu numai că ne informează duhovnicește ci ne și formează duhovnicește. Ele sunt cuvintele lui Dumnezeu care au fost scrise de sfinții părinți și de teologi creștin ortodocși ai bisericii. Iată de ce ne putem folosi timpul duminicii pentru a citi din cărți duhovnicești. Lectura lor este fără doar și poate o hrană pentru sufletul nostru. Cărțile duhovnicești sunt cele care ne largesc orizontul sufletului nostru. Acest lucru este așa fiindcă sufletul trebuie să fie și el lăsat în libertate. Cărțile duhovnicești sunt cele care eliberează sufletul de presiunea vizii de zi cu zi și îl face să se bucure duhovnicește de viața virtuților.

de duminică trupul nostru se odihnește acest lucru nu înseamnă că duhovnicește nu putem să facem mai multe exerciții. Unul dintre exercițiile pe care le putem face în zi de duminică este meditația duhovnicească. Ce este meditația duhovnicească? Meditația duhovnicească este un lucru care ne face să ne adâncim în noi înșine și să ne gândim la viața Domnului Iisus Hristos, la o predică pe care am auzit-o și care ne-a stârnit interesul, la viețile sfinților sau la scrierile sfinților părinți. Este foarte adevărat că în mintea noastră gândurile sunt un lucru care acționează permanent. Aceste gânduri nu sunt dincolo de puterile noastre de control. Ne putem controla gândurile și acest lucru ne spune că noi putem să punem în mintea noastră mai multe gânduri duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă prin gânduri în cele din urmă ajungem la sufletul nostru. Este bine să ne educăm sufletul nostru prin gânduri duhovnicești. Putem de exemplu să citim Patericul egiptean sau un alt pateric și mai apoi în zi de duminică să medităm la cele pe care le-am citit acolo. Aceste lucruri sunt fără doar și poate fapte care aduc folos sufletesc. Viața duhovnicească este una care trebuie să fie recurentă. Trebuie să ne învățăm să avem deprinderi duhovnicești fiindcă acest lucru ne va face în cele din urmă împliniți. Sunt mulți care cultivă gândurile rele: de ură sau de răzbunare. Aceste gânduri pot să ajungă să ne influențeze și pe noi creștinii ortodocși. Este bine să știm că gândurile în nici un fel nu trebuie să fie negative. Acest lucru fiindcă dacă avem gânduri negative sufletul nostru ajunge să fie și el dominat de energii negative. Trebuie să învățăm sufletul să gândească pozitiv și acest lucru îl facem prin ținerea duminici când participăm la liturghie unde suntem încărcăți cu o multitudine de sensuri duhovnicești. Iată prin urmare cum duminica poate să devină pentru noi un timp în care ajungem să trăim fericirea duhovnicească.¹²⁶

Prin urmare duminica este o zi de odihnă și la fel de bine trebuie să știm că acest lucru se leagă și de viața sufletească a omului. Nu putem să fim interesați numai de viața pământească care ajunge să ne copleșească cu problemele ei. Trebuie să căutăm un fel de „izbărire din contidian.” Un gânditor din secolul trecut spunea la un moment dat că în această lume omul trăiește „sub teroarea istoriei.” De ce a făcut el o afirmație atât de categorică și cu cea se leagă de ea de ziua duminicii? În primul rând trebuie să știm că istoria nu este un lucru are se raportează la Dumnezeu sau mai bine spus sunt epoci ale istoriei când omul se raportează la Dumnezeu și epoci în care omul nu are nimic de a face cu Dumnezeu. Acest lucru sau mai bine zis faptul că omul nu are nimic de a face cu Dumnezeu în unele perioade ale istoriei este simțit de sufletul uman ca un lucru rău sau mai bine zis ca o teroare. Este așa fiindcă în mod natural omul are nevoie de Dumnezeu și tânjește după comuniunea de iubire cu el. Prin urmare este bine să știm ceea ce înseamnă duminica pentru istorie fiindcă omul este o ființă care trăiește sub auspiciile istoriei. Duminica este pentru om de ce să nu spunem o istorie. Este vorba de istoria trăită pe care o vedem în știrile de la televizor sau pe care le auzim în știrile de la radio. Iată de ce spunem că omul trebuie să găsească un moment în care să iese din istorie sau mai bine spus să se refugieze din ea. Istoria poate să fie foarte

126 Sfântul Nicodim Aghioritul, *Deprinderi duhovnicești* (Alba Iulia, 1995).

crudă. În ea găsim războaie, violență, asasinate, luptă pentru supremația politică și multe alte lucruri de acest fel. Prin urmare este adevărat că omul nu poate să trăiască numai în timpul istoriei ci la fel de bine trebuie să găsească modalități să iasă din ea. Aceste lucruri sunt prin urmare fapte pe care nu putem să ne trecem cu vederea. Istoria este un lucru care poate să îl facă pe om să uite de Dumnezeu.¹²⁷

Prin urmare avem libertatea de opțiune prin care putem sau nu să ținem duminica. A nu ține duminica este considerat de sfinții părinți un fel de păgânism. Acest lucru este așa fiindcă păgânii din vechime nu aveau nici un fel de duminică. Iată de ce trebuie să știm că duminica este ziua de odihnă în care trebuie să facem tot posibilul să ne concentrăm pe existența lui Dumnezeu. Dumnezeu este o persoană care ne face să fim cât se poate de atenți în ținerea zilei de odihnă. În acest sens porunca a patra din Deecalogul lui Moise a spus foarte clar: „aduți aminte de ziua Domnului ca să o sfințești pe ea.” Ce înseamnă faptul că noi trebuie să sfințim ziua de odihnă? Acest lucru înseamnă că timpul poate să fie sfințit în funcție de dispoziția omului. Omul este liber să sfințească viața și timpul lui care înseamnă a duce o viață de virtuți. Prin urmare, atunci când ducem o viață a virtuților timpul ajunge să se sfințească și să simtă sfințenia. Timpul este un lucru care poate să fie sfințit atunci când lucrăm virutțile și al fel de bine același timp poate să ajungă să fie pervertit atunci când facem păcatele. Duminica este un timp care trebuie să ne facă să sfințim timpul. Acest lucru este așa fiindcă dacă pe parcursul săptămânii nu ne prea facem multe probleme în ceea ce privește păcatul, în cele din urmă duminica trebuie să fie un timp în care să ne concentrăm pe sfințenie și pe tot ceea ce ține de ea. Iată de ce trebuie să știm că duminica este un timp în care putem să gustăm din sfințenie. Fiindcă suntem concentrați de Dumnezeu și meditând la El, în cele din urmă vom ajunge să fim persoane care să trăim într-un timp al sfințeniei. Timpul sfințeniei este un timp în care începem să simțim pacea sufletească, să fim

127 La drept vorbind sunt mulți care au uitat de Dumnezeu în zilele noastre. Există o categorie de oameni care sunt de părere că legătura cu Dumnezeu este un lucru imposibil. Dumnezeu este sus în cer și omul aici pe pământ. Prin urmare distanța este atât de mare că nu poate exista nici un fel de legătură dintre Dumnezeu și om. Evident că această opinie este eronată. Omul trebuie să fie conștient de iubirea lui Dumnezeu care se manifestă aici pe pământ. O a doua categorie de oameni susțin că nu este nevoie să îl caute pe Dumnezeu și nici nu trebuie să își dedice din timpul lor lui Dumnezeu fiindcă ei pot trăi aici pe pământ și fără de Dumnezeu. Prin urmare aceste două categorii de oameni sunt dezinteresați de Dumnezeu și nu consideră că trebuie să își dedice o zi din săptămână lui Dumnezeu. Este mult prea mult. Acești oameni evident că nu vor să aibă nimic de a face cu Dumnezeu și se mulțumesc numai cu ceea ce ține de viața de aici pe pământ. Este trist că sunt unii care consideră că nu trebuie să aibă nimic de a face cu Dumnezeu. În cele din urmă omul este liber să opteze a duce o viață cu Dumnezeu sau fără de Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă Dumnezeu este Cel care ne face să fim fericiți și la fel de bine el ne aduce mângâiere în momentele dificile cu care ne confruntăm în această viață. Aceste lucruri sunt prin urmare care ajung să definească timpul duminicii. Cei care nu vor să aibă nimic de a face cu Dumnezeu sunt persoane care în nici un caz nu vor ajunge să țină duminica.

împăcați cu noi înșine și cu semenii noștri, să fim împăcați cu gândul că am făcut tot ceea ce se putea pentru Dumnezeu. Aceste lucruri sunt cele care aduc o sfințire a timpului. Pentru mulți din zilele noastre timpul nu poate în nici un fel să fie sfințit. Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă timpul este un lucru care ține de libertatea omului. În timp omul se poate sfinți și tot în timp el se poate pervertii. Sărbătoarea duminicii este menită să ne facă să sfințim timpul și să fim în stare de pace cu noi și cu semenii noștri. Acest lucru este faptul pentru care timp de 52 de duminici din an suntem chemați să mergem la biserică. La biserică vom ajunge să întărim în conact cu oameni care se confruntă cu aceleași problemele duhovnicești cu care ne confruntăm și noi. Este bine să știm acest lucru mai ales în zilele noastre când sunt mulți care sunt dominați de mentalitatea individualismului și se gândesc numai la sine și la propriile interese.¹²⁸

O altă semnificație a duminicii se leagă de faptul că prin duminică ajungem să scăpăm de tensiunea cotidianului. Sunt mai mulți care au meserii care îi solicită foarte mult și aceste persoane ajung să trăiască într-un fel de stare de tensiune continuă. Sunt mai multe meserii care îl solicită pe om la maxim. Să ne gândim la cei care lucrează în centrele nucleare unde o mică greșală poate însemna un dezastru de proporții. Acest lucru ne spune că evident există o necesitate psihologică pentru care ținem duminica. Ținem duminica pentru a ajunge să ne potențiem mai bine și la fel de bine pentru a ajunge să fim cât se poate de odihniți. Odihna este un lucru bun pentru om dar mai ales odihna sufletului este cea pe care trebuie să o căutăm mai mult. Sunt mai multe metode prin care putem ajunge la odihna sufletului și acest lucru este bine să fie știut. Odihna sufletului o găsim la biserică loc în care cerem mila lui Dumnezeu. Când sufletul nostru cere mila lui Dumnezeu el își află odihna. Acest lucru fiindcă odihna sufletească vine întotdeauna din legătura pe care omul o are cu Dumnezeu. Când omul simte că are o legătură de iubire cu Dumnezeu sufletul lui este odihnit. Când omul nu are o legătură cu iubire cu Dumnezeu sufletul lui este neliniștit și încordat. Acest lucru fiindcă în nici un fel lipsa lui Dumnezeu nu poate să îl odihnească pe om. Este bine prin urmare să ne raportăm la Dumnezeu și să ne dăm seama că numai în Dumnezeu vom ajunge să ne odihnim sufletele. Sunt mulți care consideră nu este nevoie de Dumnezeu pentru a ajunge la o odihnă a sufletului. Acest lucru este așa fiindcă în zilele noastre avem psihologie și psihoterapie. Aceste lucruri sunt destule pentru a ajunge să îl liniștească pe om.¹²⁹

Prin urmare duminica este o zi în care ne umplem de harul lui Dumnezeu pentru ca să putem purta greutatea încă a unei săptămâni. Harul lui Dumnezeu este un lucru care se comunică în timp. Deși Dumnezeu este dincolo de timp harul Său ajunge să fie punctul de legătură sau veriga dintre Dumnezeu și om. Este bine să știm acest lucru în zilele noastre când sunt din ce în ce mai mulți care nu mai simt harul lui Dumnezeu. Pe unii sfinți harul lui Dumnezeu i-a dus până la extaz. Pe noi este adevărat că harul lui

128 Dan Ciachir, *Ofensiva ortodoxă* (Editura Anastasia: București, 2002).

Dumnezeu nu ne duce la extaz ci mai mult la o simțire a prezenței lui Dumnezeu. Duminica este o zi în care trebuie să simțim prezența lui Dumnezeu în viața noastră. Acest lucru fiindcă avem nevoie de prezența lui Dumnezeu. Sfinții părinți sunt de părere că harul mântuitor al lui Dumnezeu ni se comunică prin liturghie. Acest lucru fiindcă la liturghie sunt mai multe cereri pe care le facem ca harul lui Dumnezeu să vină asupra noastră. Iată de ce trebuie să ne raportăm mai mult decât orice la Dumnezeu. Duminica este o zi în care trebuie să permanentizăm și să accentuăm harul lui Dumnezeu și prezența lui Dumnezeu în viața noastră. Acest lucru este așa fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să fim cât se poate de liniștiți și împăcați duhovnicește. Aceste lucruri sunt cele pe care ajungem să le trăim duminică de duminică. În timp ce unii se separă duminică de duminică tot mai mult de Dumnezeu, alții ajung ca duminica de duminică să fie tot mai aproape de Dumnezeu. După cum am spus, pentru cei care trăiesc în marile metropole ale lumii duminica este un timp care ne face să fim cât se poate de detensionați și deconectați de la presiunea vieții de zi cu zi. Avem taxe de plătit, avem facturi de achitat, avem un serviciu la care trebuie să dăm un randament maxim și la fel de bine avem mai multe momente în care trebuie să ne îngrijim de cele necesare vieții de zi cu zi. Toate aceste lucruri ajung să ne arunce într-un fel de „presiune existențială.” Să nu mai punem în discuție că mai avem și necazuri. Ei bine, duminica trebuie să fie un timp în care după cum spunem în liturghie „toată grija cea lumească de la noi s-o lepădăm.” Trebuie să lepădăm grijile lumești și să ne axăm pe viața duhovnicească. Este bine să facem acest lucru și dacă ni se pare mai greu la început să ajungem să îl exersăm. Aceste fapte sunt prin urmare cele care definesc sensul ultim al vieții noastre. În această viață suntem chemați să gădim un echilibru dintre material și sufletesc. Numai când vom face acest lucru vom ajunge să trăim duminica drept un lucru firesc și obișnuit.¹³⁰

129 Pentru mai multă lume a merge să te spovedești cel puțin în cele patru posturi ale anului este o dovadă de slăbiciune. Acest lucru este așa fiindcă omul nu trebuie să recurgă la un duhovnic ci trebuie să meargă la psiholog sau la psihoterapeut. Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă psihologul poate ține loc duhovnicului. Să fie acest lucru așa? Cu siguranță că nu. După cum ne spune și numele psihologul este cel care se ocupă cu viața sufletului în timp ce duhovnicul se ocupă cu viața duhovnicească. Viața duhovnicească este un lucru care ne face să fim cât se poate de axați pe persoana Duhului Sfânt a lui Dumnezeu. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu este un lucru care se comunică nouă prin harul lui Dumnezeu. Avem nevoie de harul lui Dumnezeu care să fie în sufletele noastre și să ne umple viața. Când omul simte harul lui Dumnezeu în sine vede totul într-o bucurie fără de margini și ajunge să fie într-o pace sufletească deplină. Acest lucru fiindcă harul lui Dumnezeu îl luminează pe om. Omul este o ființă care are nevoie de iluminarea harului lui Dumnezeu. Acest har ajunge să se comunice prin slujbele la care luăm parte duminică de duminică. Iată cum se face că duminica este un timp în care harul lui Dumnezeu este împătășit nouă. Din liturghia de duminică ne vine un har care ne face să ne dăm seama că nu este greu a ține duminica drept sărbătoare creștin ortodoxă.

130 Radu Teodorescu, *Trezvia duhovnicească în viața de zi cu zi* (Cugir, 2017).

Se spune că într-o parohie erau un preot și un diacon care din pizma celui rău sau a diavolului nu se înțelegeau unul cu altul deloc. Se certau și se sfădeau întruna. În cele din urmă preotul nu a mai putut răbda certurile și s-a dus la un pustnic sfânt.

- Binecuvântați părinte.
- Domnul fiul meu.
- Am venit la sfinția ta fiindcă am o mare problemă.
- Ce problemă fiul meu?
- Vedeți la parohia din care vin eu mai avem un diacon. Cu el eu nu mă pot înțelege deloc.
- Nu este bine fiul meu.
- Am încercat toate metodele și nu am reușit nimic. Ne certăm și ne sfădim continuu.
- Înțeleg, înțeleg.
- Ce sfat îmi dați?
- Sfatul meu este să rabzi. Taci și rabdă și Dumnezeu te v-a ajuta să îl învingi pe dușmanul tău.
- Bine, așa am să fac.

În duminica următoare preotul a slujit cu diaconul. La un moment dat preotul i-a spus diaconului:

- Dă-mi crucea.
- De ce nu Ț-o iei singur?

Preotul a luat crucea singur. Diaconul a rămas uimit că nu a urmat nici un fel de sfadă. Cu alt prilej când preotul a slujit cu diaconul acesta a început să îl certe pe preot dar preotul nu a scos nici un cuvânt și a răbdat toate învinurile diaconului. În cele din urmă diaconul și-a venit în fire și a început să se rușineze.

- Mă voi duce la ei și îmi voi cere viertare. La urma urmei el este preot și eu diacon, și-a spus diaconul.
- Te rog să mă ierți, a început diaconul.

- Te iert și tu să mă ierți pe mine.

Cei doi s-au îmbrățișat în timp ce le curgeau lacrimi de bucurie. În cele din urmă au găsit modalitatea să se împace.¹³¹

Avem aici un exemplu de ceea ce înseamnă răbdarea. Răbdarea este un lucru care este din ce în ce mai rară în zilele noastre. Acest lucru este așa fiindcă în zilele noastre sunt din ce în ce mai puțini care înțeleg că trebuie să cultive răbdarea. Trebuie să cultivăm răbdarea fiindcă acest lucru este un fapt care ne face să vedem ceea ce este esențial în viața noastră.¹³² Trebuie să ne reducem viața la ceea ce este esențial și la ceea ce contează cu adevărat pentru noi. Acest lucru fiindcă în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama că viața noastră este alcătuită din foarte multe nimicuri pe care noi le luăm ca lucruri importante. Viața duhovnicească trebuie să fie un lucru pe care trebuie să îl simțim ca fiind cât se poate de dinamic. În acest sens duminica este o zi pe care trebuie să o consacram dinamicii vieții duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă viața duhovnicească este poate unul dintre cele mai importante lucruri din viața noastră. După cum ne spune și textul imnului heruvimic pe care îl cântăm duminică de duminică este foarte adevărat că există o grijă lumească ce ajunge să ne separe de Dumnezeu. Acest gen de grijă ne spune că nu trebuie să ne axăm pe Dumnezeu și pe credința în Dumnezeu și mai mult pe plăcerile și pe lucrurile care ni le oferă lumea din jurul nostru. „Grija lumească” trebuie să spunem că pentru mulți este un lucru care ajunge să îi orbească de la tot ceea ce este duhovnicesc și de la orice legătură cu Dumnezeu. Trebuie să știm în acest sens că este nevoie să ne eliberăm de grijile lumești. Acest lucru fiindcă grija lumească este un lucru care poate merge paralel cu voia lui Dumnezeu. În cele din urmă duminica este o zi care nu face nimic altceva decât să armonizeze voia lui Dumnezeu cu voia omului.¹³³

131 Arhimandritul Serafim Alexiev, *Viața duhovnicească a creștinului ortodox*, (Editura Predania, București 2010).

132 Duminica este o chemare la esențial a omului. Omul ajunge ca pe parcursul unei săptămâni să se împrășteie prin tot felul de activități și evident acest lucru nu este bine. Omul trebuie să se axeze pe ceea ce este esențial și pe ceea ce este cu adevărat simplu. Viața duhovnicească este simplă. Ea poate fi redusă la comuniunea de iubire pe care o avem cu Dumnezeu. Adevărul este că noi suntem persoane care ajungem să complicăm lucrurile și pentru acest lucru este bine să știm că trebuie să ne reducem la ceea ce este cu adevărat important. Duminica este o zi în care trebuie să reflectăm la ceea ce este important pentru noi și la tot ceea ce merită atenția noastră. Acest lucru ajunge să fie un fapt care devine fără doar și poate un lucru care definește existența noastră. Suntem persoane care căutăm binele și frumosul dar nu ne facem timp să medităm mai mult la ceea ce este binele și frumosul din viața noastră.

133 Mircea Vulcănescu, *Bunul Dumnezeu cotidian* (Editura Humanitas: București, 2004).

Duminica este o zi care pentru unii este plictisitoare fiindcă duminica biserica nu face decât să repete același ritual. Este vorba de același ritual al liturghiei pe care îl facem de 52 de ori pe an. Acest lucru este găsit de mulți inconvenient. Este așa fiindcă nu avem cum să găsim fericirea într-un lucru care se repetă. Acest lucru este gândit așa de mulți fiindcă aceștia nu iau în considerare faptul că liturghia este o jertfă. După cum am putut remarca ritualul liturghiei este același dar în cele din urmă trebuie să știm că jertfa nu este aceeași. De ce să aducem jertfă lui Dumnezeu? Aducem o jertfă lui Dumnezeu fiindcă dorim ca Dumnezeu să ne mântuiască. Mântuirea este un lucru care vine numai de la Dumnezeu și acest lucru trebuie să fie cât se poate de bine înțeles. Viața duhovnicească este un lucru care ne face să ajungem la concluzia că trebuie să ne jertfim lui Dumnezeu. Dacă ținem duminica după rânduiala ortodoxiei este fără doar și poate că aducem timpul duminicii ca o jertfă lui Dumnezeu. Timpul duminicii dacă ni-l petrecem în rugăciune, în meditație la cele sfinte sau în lecturi duhovnicești este fără doar și poate o jertfă pe care o aducem lui Dumnezeu. Acest lucru ne spune că chiar și timpul poate să fie un lucru pe care îl jertfim pentru Dumnezeu. Sunt mai mulți individualiști în zilele noastre care nu oferă din timpul lor nici un minut la cugetarea depre cele sfinte și nici nu doresc să fie ancorați în cele sfinte. Acest lucru evident că nu poate să fie bun. Dacă ajugem să facem lucruri duhovnicești timpul în care face acest lucru este o jertfă pe care noi o facem lui Dumnezeu. Prin urmare este adevărat că trebuie să gândim la timp ca la un timp duhovnicesc fiindcă acest lucru este ceea ce ne face să fim mai aproape de Dumnezeu și la fel de bine să fim cât se poate de ancorați în viața în Dumnezeu. Ceea ce ne spune spiritualitatea creștin ortodoxă este avem două alternative în ceea ce privește viața noastră: să o dedicăm lui Dumnezeu sau diavolului. Dacă ne vom uita în jurul nostru vom vedea că sunt mai mulți care nu vor să își dedice viața lui Dumnezeu. Acest lucru fiindcă ei iubesc viața mai mult decât pe Dumnezeu cel care ne-a oferit viața. Aceste lucruri sunt cele pe care trebuie să le știm și să nu fim în nici un fel confuzi în privința lor.¹³⁴

Prin urmare pentru oamenii duhovnicești sau mai bine spus pentru oamenii care sunt orientați în spre viața duhovnicească este foarte adevărat că duminica este un timp fericit sau mai bine spus un timp pe care ajungem să îl dedicăm lui Dumnezeu.

134 Viața cu Dumnezeu sau viața care merge în spre Dumnezeu este un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Viața duhovnicească este un lucru care ne neagă de Dumnezeu și ne face conștienți de faptul că povara lui Dumnezeu nu este grea. Acest lucru îl spunea și Domnul Iisus Hristos în Noul Testament: "Veniți la Mine toți cei trudiți și împovărați și Eu vă voi da odihnă. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați de la Mine, căci Eu sunt blând și smerit cu inima; și veți găsi odihna pentru sufletele voastre. Căci jugul Meu este bun și sarcina Mea este ușoară." (Matei 11:28-30). Prin urmare este bine să știm că acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și la fel de bine să nu ne îndoim de el. Jugul lui Hristos este ușor și povara lui nu este grea. Prin urmare acest lucru îl putem face prin faptul că duminică de duminică mergem la biserică și ne rugăm lui Dumnezeu în comun. Este bine să știm că trebuie să ne raportăm la Dumnezeu în tot ceea ce facem și duminica este un timp pe care îl putem dedica exclusiv lui Dumnezeu.

Prezența lui Dumnezeu este un lucru pe care îl simțim în viețile noastre fiindcă acest lucru este ceea ce doresc sufletele noastre. Sufletele noastre sunt cele care îl doresc pe Dumnezeu și la fel de bine doresc să fie în comunune cu Dumnezeu. Viața cu Dumnezeu nu este o viață grea ci este o viață care se manifestă printr-un puternic sentiment duhovnicesc sau mai bine zis printr-o profundă implicare în tot ceea ce ține de viața duhovnicească. Este adevărat că noi ce din lume nu putem să fim ca și călugării creștin ortodocși care își dedică tot timpul slujirii lui Dumnezeu dar la fel de bine și noi putem să ne dedicăm o zi pe săptămână lui Dumnezeu. Faptul că ne dedicăm timpul lui Dumnezeu din șapte în șapte zile este un lucru care ne aduce în sufletele noastre bucuria duhovnicească. De această bucurie duhovnicescă avem nevoie în zilele noastre fiindcă sunt din ce în ce mai mulți nefericiți. Duminica este un timp în care putem să ne consolidăm duhovnicește în fericirea care ne vine din comuniunea cu Dumnezeu. La fel de bine duminica nu este în nici un fel sau nu trebuie să fie în nici un fel o zi care să fi definită numai de egija de sine. Prin faptul că duminica ne-o dedicăm celor din familia noastră fără doar și poate că ajungem la o viață a altruismului. Trebuie să știm că Dumnezeu nu ne vrea egoiști ci altruști. Acest lucru este așa fiindcă viața duhovnicească este un lucru care ne face să fim mult mai atenți cu cei din jurul nostru. Duminica este o zi de sărbătoare în care suntem chemați să practicăm viața duhovnicească și să fim cât se poate de atenți cu familia și cei din jurul nostru. Prin urmare este adevărat că duminica nu este numai o zi a odihnei trupesti ci la fel de bine și a vieții duhovnicești. Pentru cei care nu știu ceea ce este viața duhovnicească este recomandat să asculte predicile care se rostesc duminica la Biserică fiindcă în acest fel ei vor putea să facă sufletele lor să mediteze la sensul cuvintelor predicii pe care preotul o rostește duminică de duminică la biserică. Predica de duminică este prin urmare un lucru care ne face să cunoaștem ceea ce este viața duhovnicească. Viața duhovnicească este un lucru care se trăiește în comuniune cu Domnul Iisus Hristos cel înviat. Iată prin urmare care sunt principalele și cele mai importante repere ale duminicii în viața noastră de zi cu zi.

CONCLUZII

Am ales să scriem o carte despre sărbătorile creștin ortodox ca timp al fericirii duhovnicești fiindcă sunt mulți care consideră că în spațiul public Biserica nu are prea multe zile de comemorare sau de sărbătorire. Acest lucru este fals și neadevărat. Este așa fiindcă ortodoxia este o credință care la un anumit nivel se bazează pe zilele de praznic. În această carte am insistat mai mult pe aceste zile de sărbătoare pe care mulți din zilele noastre le consideră inutile fiindcă sunt înstrăinați de Dumnezeu. Trăim timpuri în care omul trăiește un profund sentiment de înstrăinare de Dumnezeu. Înstrăinarea de Dumnezeu provine din faptul că omul consideră că tot ceea ce ține de

viață se reduce numai la viața de pe pământ. Sunt puțini cei care în zilele noastre cred în viața de apoi. Aceste lucruri sunt prin urmare cele care ne spun că trebuie să ne dăm seama că ortodoxia nu este o credință anostă. Ea este o credință care ne pune în față mai multe zile de sărbătoare și mai multe zile în care suntem chemați să sărbătorim. Am spus că în creștinismul ortodox cele mai importante două sărbători sunt paștile și crăciunul care sunt sărbătorite anual. La fel de bine mai sunt și sărbători în cinstea Sfintei Maria și a sfinților și în cele din urmă avem o duminică ce este o sărbătoare a obișnuinței duhovnicești. Aceste lucruri sunt cele care ne spune că ortodoxia nu este o credință tristă în care nu sunt deloc momente de sărbătoare și de fericire.¹³⁵

Sărbătorile creștin ortodoxe sunt o chemare pe care ortodoxia o adresează tuturor celor care doresc să fie ancorați în viața duhovnicească și să ajungă să trăiască duhovnicește. Este bine prin urmare să știm acest lucru mai ales în zilele noastre când există un puternic curent materialist care ne spune că în nici un caz nu putem să ajungem la fericire dincolo de materie. Am vorbit prin urmare despre faptul că sfinții creștin ortodocși deși nu au fost materialști au fost persoane fericite. Prin faptul că îi recunoaștem pe sfinții creștin ortodocși și studiem mai mult despre ei în cele din urmă ajungem să înțelgem și noi ceea ce este fericirea duhovnicească și cum se manifestă ea. Fericirea duhovnicească este un lucru care vine din harul lui Dumnezeu care se împărtășește celor care sunt vrednici de el. Suntem prin urmare fericiți duhovnicește în zilele de sărbătoare. Acest lucru nu înseamnă că în zilele noastre de sărbătoare trebuie să postim. De parte ca lucrurile să fie așa! Din contră, zilele de sărbătoare sunt zile ale belșugului în care ne putem bucura de mese decente împreună cu familia și pritenii. Sunt mulți care au o înțelegere eronată asupra creștinismului și care susțin că în sine creștinismul ortodox nu propoăduiește în nici un fel fericirea. Acest lucru fiindcă marea majoritate a celor din zilele noastre cred că fericirea adevărată este dansul, petrecerea și cheful. Este adevărat că în zilele de sărbătoare Biserica Creștin Ortodoxă nu

135 Creștinismul ortodox prin urmare dorește să îl facă fericit pe om dar acest gen de fericire pe care ni-l pune în față creștinismul ortodox nu este în nici un fel lumească. Nu este lumească fiindcă fericirea pe care o pune în față noastră creștinismul ortodox vine de la Dumnezeu. Dumnezeu este dincolo de lume sau mai bine spus El este transcendent lumii. Acest lucru este un fapt pe care trebuie să îl știm și să ne învățăm să ne raportăm la el. Viața duhovnicească este un lucru care ne spune că trebuie să facem mai multe eforturi și mai multă nevoință pentru a ne desprinde de logica păcatului și a ne apropia de logica lui Dumnezeu care în ceea ce privește omul este o logică a fericirii. Prin urmare este cât se poate de adevărat că Dumnezeu nu ne vrea nefericiți ci dorește ca noi să fim fericiți. Pentru acest lucru ortodoxia a pus în față noastră din cele mai vechi vremuri sărbătorile creștin ortodoxe. Adevărata înțelegere a sărbătorilor creștin ortodoxe sunt cele care ne spun că ele sunt un timp al belșugului și al fericirii duhovnicești. Este bine să știm că fericirea duhovnicească este foarte diferită de fericirea acestei lumi. Acest lucru este așa fiindcă am vorbit că de mai multe ori lumea aceasta pune în față noastră o pseudo fericire care este fericirea ce vine din tot ceea ce este material. Fericirea duhovnicească este cea care menține un echilibru sau o balanță dintre ceea ce este material și ceea ce este sufletească.

recomandă dansul dar în cele din urmă ceea ce trebuie să știm este că ortodoxia ne îndeamnă în spre cumințenie. Sunt din ce în ce mai puțini oameni din zilele noastre care știu ceea ce este cumințenia. Acest lucru este așa fiindcă trăim într-o lume bulversată care consideră că omul poate fi fericit numai atunci când este milionar sau miliardar. Este clar că lucrurile sunt departe de a fi așa. Omul simplu care nu are milioane sau miliarde în conturile din bancă poate să fie fericit fiindcă acest lucru ajunge să fie un lucru care îl definește ținerea sărbătorilor creștin ortodoxe. Sfinții pe care îi sărbătorim în zilele de sărbătoare creștin ortodoxe nu au deținut în nici un fel averi fabuloase ci din contră mare parte dintre ei au ajuns să trăiască în sărăcie. Acest lucru nu înseamnă că ei nu sunt sfinți și nici nu a însemnat că ei nu au ajuns la fericirea duhovnicească. Ceea ce am dorit să insistăm în aceste rânduri este faptul că există fericire duhovnicească și acest lucru nu poate în nici un fel contestat. Fericirea duhovnicească ne vine prin harul lui Dumnezeu de la Dumnezeu Duhul Sfânt a treia persoană din Dumnezeu. Iată prin urmare că sunt mai multe lucruri pe care este bine să le aprofundăm atunci când vorbim de zilele de sărbătoare creștin ortodoxe.¹³⁶

Fără doar și poate zilele de sărbătoare creștin ortodoxe sunt zile de sărbătoare care sunt dedicate iubiri de Dumnezeu. Atunci când iubim ajungem să trăim într-o sărbătoare continuă. Sărbătoarea creștin ortodoxă aduce cu sine fericirea duhovnicească fiindcă ea ne face să avansăm în dinamica iubirii de Dumnezeu. Avem nevoie de acest lucru mai ales în zilele noastre când sunt atât de multe sentimente negative în lume: ură, invidie, pizmă, ranchiună, răzbunare sau înșelăciune. Cei care nutresc astfel de sentimente trebuie să știm că nu sunt în nici un fel persoane care sunt ancorate în iubirea de Dumnezeu. Când omul îl iubește pe Dumnezeu cu siguranță că el v-a simții că dorește să sărbătorească această iubire la fel cum doi tineri care se iubesc iasă în oraș și își serbează iubirea. Este bine în acest sens să știm că motorul sărbătorii creștin ortodoxe este iubirea de Dumnezeu. Prin faptul că Dumnezeu ne cheamă să îi ținem sărbătorile sau zilele de sărbătoare înseamnă că El la rândul Lui ne iubește. Iată de ce iubirea este un lucru care pleacă de la Dumnezeu și se reîntoace la Dumnezeu. Prin urmare este foarte adevărat că un om care nu Îl iubește pe Dumnezeu nici nu dorește să Îl sărbătorească pe Dumnezeu. Acest lucru este așa fiindcă acest om se rezumă numai la sine și la propria lui persoană. Este bine să Îl iubim pe Dumnezeu și atunci vom vedea că zilele de sărbătoare creștin ortodoxe sunt pline de sens. Ele sunt sensul iubirii care ne face să dedicăm lui Dumnezeu sau sfinților Lui care au ajuns să Îl slujească deplin. Iată de ce pentru creștinul ortodox care Îl iubește pe Dumnezeu sărbătorile sunt cât se poate de logice și la fel de bine necesare. Iubirea de Dumnezeu este fără doar și poate cât se poate de bine motivația pentru care noi ajungem să ținem zilele de sărbătoare și să ne raportăm la Dumnezeu ca la un lucru cât se poate de central al vieții noastre. Trebuie să știm că sărbătorile creștin ortodoxe nu au nimic

136 Ilie Miniăt, *Didahii* (Editura Bunavestire, 1995).

nenatural în ele fiindcă ele sunt cele care ne fac să fim cât se poate de ancorați în viața lui Dumnezeu.¹³⁷

Prin urmare este adevărat că creștinismul ortodox dorește să ne facă fericiți și pentru acest lucru el pune în fața noastră sărbătorile creștin ortodoxe care aduc mai multă lumină vieților noastre. Scriitorul american Raph Waldo Emerson spunea că: „viața este o sărbătoare doar pentru cei înțelepți.” Că se înțelegem din acest lucru? Sunt oamenii care consideră că nu au nevoie de sărbătorile creștin ortodoxe și că pot foarte bine să trăiască fără ele. Acest lucru este așa fiindcă în cele din urmă o sărbătoare aduce cu sine mai multe cheltuieli: trebuie să cumperi mâncare și băutură. Așa se face că cei neînțelepți nu au nici un fel de sărbătoare. Acest lucru face ca viața lor să fie posacă. Pentru omul care știe că viața lui vine de la Dumnezeu și care pentru acest lucru ajunge să Îl iubească pe Dumnezeu fără doar și poate că viața devine o sărbătoare. Avem nevoie de sărbători fiindcă acest lucru ne duce în cele din urmă la sensul și la înțelesul profund al vieții duhovnicești. Putem să facem din viața noastră o sărbătoare continuă după cum ne spunea mai sus Emerson. Acest lucru poate să fie făcut atunci când ajungem la concluzia că trebuie să ne înduhovnicim. Nu este înduhovnicirea o sărbătoare continuă a lui Dumnezeu? Cu singuranță că este. Omul înduhovnicit se raportează în tot ceea ce face la Dumnezeu și acest lucru îi face viața o sărbătoare continuă. După cum am spus și cu alte ocazii este bine să știm că Dumnezeu dorește să fim fericiți chiar dacă în această viață trecem și prin mai multe stări de tristețe. Trebuie să știm că viața pe pământ nu este în nici un fel viața din rai. Acest lucru ne spune că omul duhovnicesc este o persoană care în cele din urmă v-a ajunge să își dea seama că orice zi care o primește de la Dumnezeu este la un anumit nivel o zi de sărbătoare. Acest lucru este un fapt care ajunge să fi trăit de cei care sunt avansați în viața duhovnicească. Prin urmare ceea ce am insistat mai mult în rândurile acestei cărți este că săbătorile creștin ortodoxă se adresează atât trupului cât și sufletului. Acest lucru este așa fiindcă ambele entități au nevoie să fie fericite. În zilele de sărbătoare

137 Democrit spunea la un moment dat că: „o viață fără de sărbătoare este ca un drum lung fără de hanuri.” Din acest lucru înțelegem că oamenii care nu au sărbătorile creștin ortodoxe sunt persoane care în nici un fel nu sunt în ceea ce este firesc. Viața noastră este plină de griji și de probleme pe care pe mulți ajung să îi copleșească. Sărbătoarea este timpul în care reușim să dăm la o parte grijile și problemele vieții zilnice pe care le avem și ne tragem sufletul. Am vorbit în rândurile de mai sus că sărbătoarea nu este manifestă numai prin belșugul trupesc de mâncări și băuturi ci și prin fericirea duhovnicească ce curpinde sufletul. Prin urmare sărbătoarea are o dimensiune dublă: una este de a face trupul fericit și alta este de a face sufletul fericit. Trebuie să știm că sunt situații în care trupul nostru să fie fericit dar sufletul nu. Aceste situații sunt multe. Putem să avem cele mai bune mâncăruri și băuturi pe masă dar dacă sufletul nostru este plin de ură față de semenii noștri în nici un fel el nu este fericit. Sărbătoarea creștin ortodoxă este cea care ne face să înțelegem că nu trebuie numai ca trupul nostru să fie fericit ci la fel de bine și sufletul trebuie să ajungă la fericire. Când omul renunță la ură, la invidie, la pizmă sau la ranchiună în cele din urmă și sufletul lui ajunge să fie fericit. Acest lucru este un fapt pe care îl învățăm din sărbătorile creștin ortodoxe.

trupul se odihnește în timpul liturghiei în timp ce sufletul are timp să se reculeagă și să se roage. Pentru mai mulți reculegerea sufletului poate să fie simțită ca și un fel de stare de greutate lăuntrică. Acest lucru este așa fiindcă sufletul nostru ajunge să fie afectat fără să ne dăm seama de problemele cu care ne confruntăm în viața zilnică. Aceste fapte sunt realități pe care se cuvine să le știm și să le spunem și altora care sunt începători în viața duhovnicească. Cei care încep să ducă o viață duhovnicească evident că sunt persoane care sunt în căutare de fericire. Nu este bine ca cei mai sunt mai avasați duhovnicește să nu se ocupe de cei mai puțini avasați în viața duhovnicească. Viața duhovnicească este o viață de comuniune și acest lucru duce în cele din urmă la apariția fericirii duhovnicești.¹³⁸

Pentru mai multă lume care va deschide paginile acestei cărți probabil că a vorbi despre fericirea duhovnicească este un lucru în van sau fără de noimă. Acest lucru este așa fiindcă sunt mulți în zilele noastre care nu au nici un fel de noțiune de fericire duhovnicească. Cum să fi fericit duhovnicește dacă nu este un milionar sau un miliardar? Aceștia sunt persoane care se pot bucura de toate bunătățile acestei lumi. În cele din urmă aceștia sunt fericiți cu adevărat. Pentru oamenii care au o astfel de înțelegere a fericirii este foarte adevărat că nu poate în nici un fel să existe o fericire duhovnicească. Acest lucru este contrazis de sfinții creștin ortodocși care au trăit străi de profundă fericire. Acest lucru după cum am spus i-a dus pe unii sfinți chiar la stări de exaltare. Să nu fie extrazul o stare de fericire? Să nu fi simțit Sfântul Pavel fericirea duhovnicească a raiului când a fost ridicat până la al treilea cer după cum ne spune el în epistolele sale? Iată prin urmare că concepția materialistă a fericirii este contestată de viețile sfinților. Sfinții creștin ortodocși nu au fost miloanari sau miliardari ca marii magnati ai zilelor noastre pentru ca să ajungă la fericire. Acest lucru ne spune că fericirea este un fapt care poate să fie atinsă și experimentată în această viață în plan duhovnicesc. Cărturarul englez Richard Burton ne spunea un lucru pe care trebuie să îl avem în vedere: „conștiința curată este o continuă sărbătoare.” Ce să înțelegem prin acest lucru? Din acest lucru înțelegem că atunci când omul nu are păcate sau nu are dușmănie cu semenii lui el simte o stare de fericire duhovnicească. Prin urmare el simte ceea ce simțim noi când ajungem să ducem o viață duhovnicească și să ținem sărbătorile creștin ortodoxe.¹³⁹

138 Andre Scrima, *Timpul Rugului Aprins. Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană*, (București, Humanitas, 1996).

139 Conștiința s-a spus că este vocea lui Dumnezeu din om. În tot ceea ce facem conștiința ne mângâie dacă facem bine și ne mustră dacă facem răul. Acest lucru este un fapt pe care îl simte orice om. Prin urmare este foarte adevărat că conștiința este un lucru care se leagă și de viața duhovnicească. Când facem fapte bune conștiința evident că este fericită. Acest lucru este așa fiindcă ea ne spune că am făcut ceea ce trebuie să facem. La fel de bine când ținem sărbătorile creștin ortodoxe conștiința noastră este fericită fiindcă ne face să fim cât se poate de impliniți. Este bine să știm acest lucru fiindcă în zilele noastre sunt din ce în ce mai mulți care nu mai cred în conștiință. Sunt mulți care ne spun că conștiința este simplă noastră imaginație. Să fie

Prin urmare este foarte adevărat că zilele de sărbătoare sunt zile ale comuniunii duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă zilele de sărbătoare nu sunt în nici un fel zile care nu ne cheamă la socializare. Acest lucru fiindcă fericirea duhovnicească ajungem să o trăim în comuniune cu alții. Iată ce ne spunea în acest sens Ruth Carter Stapleton: „crăciunul este cel mai adevărat Crăciun atunci când îl sărbătorim dând lumina iubirii celor care au cea mai mare nevoie.” Prin urmare sărbătorile duhovnicești nu sunt un timp în care trebuie să fim interesați numai de propria noastră persoană. Sunt mai multe activități filatropice pe care biserica le face de marile sărbători creștine fiindcă ea este convinsă că și cei nevoiași trebuie să simtă un gram de fericire în zilele de sărbătoare. Acest lucru îl spune și una dintre colinzile de crăciun pe care le cântăm prin care spune că deși este sărbătoare și joc în casa noastră de crăciun totuși trebuie să fim buni. Într-un sens larg este foarte adevărat că sărbătorile creștin ortodoxe sunt momente în care ajungem să ne aducem aminte ceea ce înseamnă să fim buni. Facem acest lucru fiindcă bunătatea este un lucru care trebuie să definească viața noastră. Viața noastră este un lucru care are nevoie de Dumnezeu care este bunătatea persoanificată. Prin faptul că Îl sărbătorim pe Dumnezeu în cele din urmă ajungem și noi să fim buni. Nu poate să existe fericire duhovnicească acolo unde nu este bunătate. Acest lucru ne spune că nu avem cum să ne bucurăm și să fim fericiți de sărbători dacă nu ajungem la bunătatea duhovnicească. Prin urmare este foarte adevărat că există o legătură profundă dintre bunătatea duhovnicească și fericirea duhovnicească. Acest lucru este așa fiindcă aceste două noțiuni se intercondiționează. Nu putem să fim fericiți în timp ce cei din jurul nostru se află în chinuri și în dureri. Acest lucru este bine să fie știut. Bunătatea este un lucru pe care îl sărbătorim în orice sărbătoare creștin ortodoxă și trebuie să știm că într-un anume sens bunătatea este un lucru care definește viața noastră și tot ceea ce înseamnă ea. Trebuie să fim buni și acest lucru nu numai accidental ci trebuie ca firea noastră să devină bună. Firea noastră ajunge să fie în funcție de cum o destinăm noi să fie. Ea poate să se înrăiască și la fel de bine poate să se înduhovnicească. Prin sărbătorile creștin ortodoxe nu numai că ajungem la fericirea duhovnicească ci la fel de bine ajungem și la starea de oameni înduhovniciți. Acest lucru este fără nici o îndoială o etapă superioară la care poate ajunge un om. Trebuie să dorim să fim oamenii duhovnicești fiindcă numai în acest fel vom putea ajunge să permanentizăm ceea ce este și modul în care se manifestă viața duhovnicească în noi.¹⁴⁰

lucrurile chiar așa? Lucrurile nu sunt chiar așa. Conștiința este cea care ne mustră atunci când nu facem faptele credinței și la fel de bine când în loc să ținem sărbătorile ajungem să fim cât se poate de interesați numai de ceea ce ne satisface poftele trupești. Aceste lucruri sunt prin urmare fapte care ne spun că trebuie să fim cât se poate de atenți cu conștiința noastră. Conștiința este cea care ne este un fel de batromentru al vieții duhovnicești. Ea ne spune până la cel nivel de viață duhovnicească putem ajunge.

140 *Ne vorbește părintele Porfirie* (Editura Bunavestire: Galați, 2003).

Se spune că într-un sat a venit un înțelept care iubea foarte mult copii. Stătea mult cu copii și îi învăța foarte mult lucruri. Mai mult decât atât, înțeleptul le făcea și jucării pe care le dădea în dar copiilor. Ceea ce au putut observa părinții copiilor era că aceste jucării se stricau și se spărgeau foarte repede. Părinții nu știau ce să creadă așa că în cele din urmă s-au dus la înțelept.

- Bună ziua înțeleptule.
- Bună să fie vie inima.
- Am venit la tine cu o mare neduremere.
- Care să fie acea nedumerire?
- Noi am văzut că tu iubești mult copii.
- Așa este. Aduc multă bucurie inimii mele.
- Dacă îți aduc bucurie inimii tale de ce nu ești corect?
- Cum să nu fiu corect?
- Noi am observat că tu dar mai multe jucării copiilor.
- Așa este.
- Dar aceste jucării se strică și se sparg foarte repede.
- Așa este.
- De ce faci acest lucru?
- Fac acest lucru cu bună știință.
- Dar tu nu știi că copii suferă?
- Suferă dar ei vor învăța o lecție folositoare.
- Ce lecție?
- Aceste jucării sunt mai mult o probă. Când se vor face mari ei vor primi în dar inimile celor pe care îi vor iubi. Poate atunci își vor aminti de aceste jucării frumoase dar fragile și acest lucru îi va face să se comporte cu multe atenție cu inimile celor dragi.

- Prin urmare tu vrei să îi înveți pe copii o lecție de viață.
- Da, cu siguranță.
- Mulțumim că ne-ai lămurit.
- Pentru nimic.

Părinții au plecat fiind fericiți că au aflat un lucru care era de folos cu adevărat.

Iată prin urmare că și noi ne aflăm în această situație în viețile noastre suntem puși să avem în grijă iubirea celor de lângă noi.¹⁴¹ Prin urmare atunci când sărbătorim trebuie să fim la fel de bine atenți cu cei din jurul nostru preotul creștin ortodox este chemată să fie un fel de îndrumător al sărbătorilor creștin ortodoxe fiindcă el este cel care ne duce în spre Hristos. Pentru a putea să ne învețe calea fericirii duhovnicești este foarte adevărat că preotul trebuie să fie ancorat în fericirea duhovnicească foarte profund. El trebuie să știe în acest sens să îi îndrume pe creștinii ortodocși și să știe că sufletele oamenilor sunt destul de fragile la un anumit nivel. Acest lucru este așa fiindcă viața duhovnicească nu este un lucru care este pe placul celui rău. În timp ce patima ne demonizează este adevărat că sărbătoare creștin ortodoxă este cea care ne înduhovnicește. Pentru acest lucru preotul creștin ortodox trebuie să dea dovadă de foarte mult tact duhovnicesc atunci când vin sărbătorile creștin ortodoxe. El trebuie să știe să îi atragă pe oamenii la viața duhovnicească și să le explice de ce sărbătoarea creștin ortodoxă poate să devină un timp al fericirii duhovnicești. Orice om dorește să fie fericit dar nu orice om știe ceea ce este fericirea duhovnicească. Acest lucru a fost foarte bine exprimat de Panit Istrati care spunea că: „trebuie să existe și suflete de sărbătoare pe care Dumnezeu le trimite prin oameni în zilele mari ale veșniciei Lui.” Din acest lucru înțelegem că preotul creștin ortodox trebuie să aibă un suflet mare sau mai bine zis un suflet care să fie deschis în spre credincioși care așteaptă de la el explicații referitor la ceea ce este și la modul cum ajunge să fie trăită fericirea duhovnicească. Fericirea duhovnicească este o bucurie plină de Dumnezeu, de existența Lui, de faptul că El a adus toate și tot ceea ce există la ființă și la fel de bine de faptul că el proniază lumea și nu a părăsit-o. Sunt mulți în zilele noastre care se simt părăsiți de Dumnezeu. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne spun că Dumnezeu nu ne-a părăsit ci este cu noi și dorește ca noi să fim fericiți. Deși în lume mai avem probleme și în cele din urmă necazuri omul care este ancorat în fericirea

141 Când vorbim de iubirea celor de lângă noi trebuie să ajungem în termenii filosofiei grecești de la eros la agape sau mai bine spus de la iubirea pătimasă la iubirea curată. Acest lucru fiindcă iubirea fără doar și poate se pervertește. Este bine să știm acest lucru mai ales în zilele noastre când sunt foarte mulți care nu știu ceea ce este iubirea adevărată de iubirea falsă.

duhovnicească va putea să treacă peste acestea și nu va ajunge ca fericirea să îi fie perturbată.¹⁴²

Prin urmare teza de bază a cărții noastre a fost că sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp biencuvântat prin care noi ajungem la fericire. Acest lucru este principalul motiv pentru care trebuie să fim interesați de sărbătorile creștin ortodoxe și să ne aducem aminte că ele vin să permanetizeze în noi viața duhovnicească. Viața duhovnicească nu este o viață a tristeții după cum cred unii ci este fără doar și poate o viață în care ajungem să fim fericiți. Prin urmare fericirea poate să fie definită și în sens duhovnicesc. Am vorbit în rândurile acestei cărți că viața duhovnicească este un lucru care ajunge să ne vină de la Dumnezeu Duhul Sfânt care este fără nici o îndoială principiul duhovnicesc în Dumnezeu sau mai bine spus persoana care definește existența spirituală a lui Dumnezeu. Într-o lume în care ne sunt propuse mai multe surrogate spirituale cum este bahaiul sau new age-ul sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ajung să actualizeze în comunitățile noastre persoana Dmnlui Iisus Hristos. Mai multe dintre sărbătorile creștin ortodoxe în au în centru pe Iisus Hristos fiindcă El este Cel care a întemeiat Biserica. Iată de ce ortodoxia consideră nu poate exista fericire fără de domnul Iisus Hristos. Toți sfinții creștini ortodocși au ajuns să Îl trăiască pe Hristos ca și fericire și ca și sursă a fericirii duhovnicești. Acest lucru nu poate în nici un fel să fie trecut cu vederea și este bine să ținem cont de el. Viața duhovnicească este o viață care merge în antagonie cu pornirile pătimase pe care le vedem în lumea noastră. Ea este în acest sens o viață superipară și se adesează oamenilor superiori. Sunt mulți care din familie nu au fost educați duhovnicește dar au ajuns să trăiască în preajma unor creștini ortodocși autentici și în cele din urmă au ajuns și ei la fericirea duhovnicească. Ca și creștini ortodocși trebuie să vestim și celor din jurul nostru faptul că sărbătorile creștin ortodoxe sunt un timp al fericirii duhovnicești. Acest lucru este așa fiindcă fericirea duhovnicească se definește prin comuniune.¹⁴³

142 Ilie Cleopa, *Valoarea sufletului* (Editura Bunavestire, 2008).

143 Fericirea duhovnicească prin urmare nu este un lucru care se face pe cont propriu ci ea este un lucru care se definește prin comuniunea cu semneii noastre. Acest lucru trebuie să îl știm mai ales în zilele noastre când sunt din ce în ce mai puțini care doresc să fie în comuniune cu cei din jurul nostru. Trebuie să ne aducem aminte că au existat mai multe momente de bucurie comunitară la care au participat creștinii ortodocși. Creștinii ortodocși au trăit un sentiment de profundă bucurie duhovnicească în secolul al IV-lea când s-a încreștinat imperiul roman. La fel de bine creștinii ortodocși sunt fericiți cu fiecare sfânt creștin ortodox care este trecut în calendar. Prin urmare creștinismul ortodox este o credință a fericirii duhovnicești. Cum se poate explica acest lucru din moment ce există creștini ortodocși de 2000 de ani? Acest lucru se explică prin faptul că acești creștin ortodocși au ajuns la fericirea duhovnicească. Creștinismul ortodox poate să fie denumit la un anumit nivel o credință a fericirii duhovnicești. Acest lucru este ceea ce face frumos creștinismul ortodox între alte religii. Sunt puține religii care ajung să îl facă fericiți duhovnicește pe om fiindcă aceste religii nu prea își ridică serios problema fericirii duhovnicești.

Fericirea duhovnicească este un bun pe care ni-l oferă creștinismul ortodox și pe care nu poate să îl ia nimeni de la noi. Putem vedea că sfinții creștini ortodocși au ajuns la fericirea duhovnicească din faptul că toate acatistele care sunt dedicate în cinstea sfinților repetă de mai multe ori expresia „bucură-te”. Acest bucură-te este un lucru care certifică pentru noi că sfinții creștin ortodocși și la fel de bine și Sfânta Maria au ajuns la bucuria duhovnicească. Am vorbit prin urmare în rândurile de mai sus că nevoia și asceza creștin ortodoxă nu este un lucru care îl duce pe o la tristețe și la dreprimare ci din contră îl face fericit. Acest lucru fiindcă creștinul ortodox care se nevoiește știe foarte bine că face acest lucru pentru Dumnezeu care este esenul vieții. Într-o lume care de multe ori rămâne fără de sens și este profund marcată de absurd sărbătorile creștin ortodoxe vin să ne mângâie și să ne ofere puterea de a putea continua mai departe drumul vieții. Este adevărat că există mult absurd în lumea noastră și de ce să nu spunem și nefericire dar acestea nu sunt mai presus de fericirea duhovnicească pe care o aflăm în sărbătorile creștin ortodoxe. Sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care ne fac să ne deschidem în spre Dumnezeu și să ne dăm seama că tot ceea ce suntem suntem datorită lui Dumnezeu. Am insistat în această carte că sărbătorile creștin ortodoxe sunt cele care sfințesc timpul. Avem nevoie să trăim într-un timp sacru și nu într-un timp profan. Prin urmare în sărbătoarea creștin ortodoxă ieșim din timpul cotidian profan și intrăm în timpul duhovnicesc. Acest lucru este ceea ce ne duce la o experimentare a sacrului. Avem nevoie de sfințenie fiindcă sfințenia este cea care aduce pace sufletelor noastre. Este bine prin urmare să știm aceste lucruri în zilele noastre când sunt din ce în ce mai puțini cei care cred în sfințenie. Sfințenia este cu adevărat fericirea absolută. Fiindcă noi nu am ajuns să trăim sfințenia nu putem să ajungem la fericirea absolută a sfinților dar totuși putem să trăim o stare de profundă fericire duhovnicească. Această stare de este dată nu numai de comuniunea cu Dumnezeu ci la fel de bine și de comuniunea pe care o facem cu semenii noștri. Nu putem să spunem că Îl iubim pe Dumnezeu și pe semenii noștri îi disprețuim și îi urâm. Iată de ce trebuie să înțelegem fericirea duhovnicească drept o stare de dăruirii. Este vorba de o dăruire care o facem spre Dumnezeu și la fel de bine și în spre semenii noștri.¹⁴⁴

144 Nicoale Steinardt, *Dăruind vei dobândii* (Editura Sofia: București, 2006 reeditare).

